Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous)
Shivajinagar, Pune-411005. Maharashtra.

VOLUME 9, ISSUE 2 **FEBRUARY 2024**

MODLIB : E-Bulletin of Library & Information Centre

Golden Moments

Principal Dr. R.S.Zunjarrao

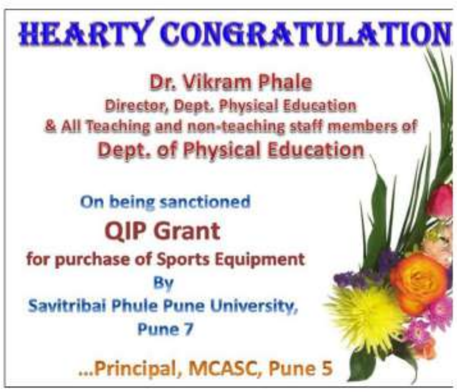

Krushna Saidane

Sahil Shete

Chintaman Burse

Published by: Dr. Rajendra S. Zunjarrao, Principal,
MCASC (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5.
Editor: Dr. Shantashree Sengupta, Librarian.
Editorial Assistant: Mrs. Sarika Sable
E-mail: librarian@moderncollegepune.edu.in

'MODLIB' : E-Bulletin of Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5.

Frequency: Monthly

Mode of Publication: Online

Issue: February 2024

Disclaimer: The Publisher and Editorial Team of this Issue of Library E-Bulletin are not responsible for the views expressed in the Articles.

Table of Contents

Sr.No.	Topic	Page No.s
1.	**Felicitation of Principal Dr. Rajendra Zunjarrao Sir**	**6 - 9**
2.	**Publication of Anthology of Marathi Poems 'Gunjan' written by Principal Dr. Rajendra Zunjarrao Sir**	**10 - 12**
3.	**Visit of MCASC students in Defence Expo 2024**	**13**
4.	**Library Visit Activity of First year Nep-2020 students**	
	• *Visit of FYBA Psychology Major students*	15 - 17
	• *Visit of FYBA Economics Major (Marathi Medium) students*	18 - 19
	• *Visit of FYBA Economics Major (English Medium) students*	20 - 21
	• *Visit of M.A. Economics Part-1 students*	22 - 24
5.	**Events conducted in the Library during February 2024**	
	• *Sant Sevalal Maharaj Jayanti*	25 - 26
	• *Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti*	27 - 31
	• *Balshastri Jambhekar Jayanti*	32 - 33
	• *Sant Gadge Baba Jayanti*	34 - 35
	• *Sant Rohidas Maharaj Jayanti*	36 - 37
6.	**Swalekhan Training for the Visually Impaired Students**	**38**
7.	**Online Awareness and Training Session on Drillbit-**	**38 - 41**
8.	**Events conducted by Departments during February 2024**	
	• *Department of Performing Arts*	43 - 45
	• *Department of Electronic Science*	46 - 50
	• *Department of Fashion Technology*	51 - 53
	• *Department of Hindi*	54 - 57
	• *Department of Economics*	58 - 59
	• *Department of English*	60

Table of Contents

Sr.No.	Topic	Page No.s
	• *Department of Marathi*	61 - 62
	• *Department of Biotechnology*	63
9.	**Radio FM Visit of 'Certificate Course in Radio Jockey' Students**	**64 - 65**
10.	**Faculty Members invited as Resource Persons/Judges**	
	• *Dr. Vaijayanti Jadhav, Assistant Professor, Department of Marathi*	67 - 69
11.	**Workshops/Seminars/FDP attended by the Faculty Members**	
	• *Department of Performing Arts*	71
	• *Dr. Vaijayanti Jadhav, Assistant Professor, Department of Marathi*	72
	• *Dr. Amruta Oke, Dr. Vijaya Jagtap, Dr. Nivedita Mahajan, Prof. Sameer Nerlekar and other faculty members*	73
	• *Dr. Sharad Goswami, Assistant Professor, Department of Biotechnology*	74
	• *Dr. Prabhakar Varade, Assistant Professor, Department of Electronic Science*	75
12.	**Modern Achievements**	
	• *Chintaman Burse, NCC Cadet*	77 - 78
	• *Department of Physical Education*	79 - 81, 86
	• *Krushna Saidane, NCC Cadet*	82
	• *Dr. Prerna Ubale, Head, Department of Hindi*	83 - 84
	• *Dr. Prabhakar Varade, Assistant Professor, Department of Electronic Science*	85
	• *Dr. Anjali Sardesai & all Members of E-content Development Cell*	87
	• *Dr. Vikram Phale and Department of Physical Education*	88

Table of Contents

Sr. No.	Topic	Page No.s
	• Mr. Amit Salunke, Clerk, Library and Information Centre	89
	• Mr. Sanket Mulay, Library Attendant, Library and	90
13.	**Best Student Trophy Contest**	**91 - 93**
14.	**Newly added and books received in Gratis in Library**	**94 - 96**
15.	**Newspaper Clippings: February 2024**	**98 - 184**
16.	**Upcoming Events: March 2024**	**185**

Congratulations Principal Dr. R.S. Zunjarrao Sir

मातंग साहित्य परिषद, पुणे
दुसरे मातंगऋषी साहित्य संमेलन,
पिंपरी चिंचवड

प्रमाणपत्र

श्री/सौ/कु. प्रा. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव, प्राचार्य, मॉडर्न महाविद्यालय, शिवाजीनगर, पुणे-५

आपल्या प्रकाशित झालेल्या साहित्य कृतीला मानाचा व प्रतिष्ठेचा

साहित्यरत्न लोकशाहीर डॉ. अण्णा भाऊ साठे

वाङ्मय पुरस्कार २०२४

आज रविवार दि. ११ फेब्रुवारी २०२४ रोजी राजवाडा लॉन्स, काळेवाडी, पिंपरी, पुणे येथे संपन्न झालेल्या दुसरे मातंगऋषी साहित्य संमेलनात मातंग साहित्य परिषदेच्या वतीने सन्मानपुर्वक प्रदान करण्यात येत आहे

* निमंत्रक *	* स्वागताध्यक्ष *	* संमेलनाध्यक्ष *
डॉ. धनंजय भिसे	मा. शंकरशेठ जगताप	पद्मश्री गिरीषजी प्रभूणे

Congratulations Principal Dr. R.S. Zunjarrao Sir

झुळूक साहित्यकृतीला अण्णा भाऊ साठे पुरस्कार

पुणे, दि. २१ - मॉडर्न कॉलेज ऑफ आर्ट्स, कॉमर्स आणि सायन्स, शिवाजीनगरचे प्राचार्य. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांना झुळूक या साहित्य कलाकृतीबद्दल मातंग साहित्य परिषदेचा साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे राज्यस्तरीय वायय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.

मातंग साहित्य परिषद आयोजित पिंपरी येथील मातंगऋषी साहित्य संमेलनात ज्येष्ठ साहित्यिक गिरीश प्रभुणे यांच्या हस्ते हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. या वेळी शंकरशेठ जगताप, मातंग साहित्य परिषदेचे डॉ. धनंजय भिसे उपस्थित होते. डॉ. झुंजारराव यांचे आजपर्यंत फुलोरा, ओंजळ, गुंफण, झुळूक आणि बहर असे पाच काव्यसंग्रह प्रकाशित झाले असून, त्यांच्या काव्यसंग्रहांना महाराष्ट्रातील नामांकित साहित्य संस्थांचे अनेक पुरस्कार प्राप्त झाले आहेत. झुळूक या काव्यसंग्रहाचे प्रकाशक आणि साहित्यविश्व प्रकाशनाचे प्रमुख विक्रम मालनआप्पा शिंदे यांनी याबद्दल त्यांचे अभिनंदन केले.

Prabhat 21.2.2024

सकाळ

डॉ. झुंजारराव यांच्या काव्यसंग्रहाला पुरस्कार

पुणे : 'मॉडर्न कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, शिवाजीनगर'चे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांना 'झुळूक' या काव्यसंग्रहासाठी मातंग साहित्य परिषदेचा 'साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे राज्यस्तरीय वाङ्मय पुरस्कार' देण्यात आला. पिंपरी येथे सामाजित कार्यकर्ते गिरीश प्रभुणे यांच्या हस्ते हा पुरस्कार प्रदान करण्यात आला.

Pune, Pune-Today
22/02/2024 Page No. 1

Congratulations Principal Dr. R.S. Zunjarrao Sir

"झुळूक" काव्यसंग्रहाला राज्यस्तरीय वाड्•मय पुरस्कार

पुणे : मॉडर्न कॉलेज ऑफ आर्ट्स, कॉमर्स आणि सायन्स, शिवाजीनगर पुणेचे प्राचार्य. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांना "झुळूक" या साहित्य कलाकृतीबद्दल मातंग साहित्य परिषदेचा साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे राज्यस्तरीय वाड्•मय पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. मातंग साहित्य परिषद आयोजित पिंपरी येथील मातंगऋषी साहित्य संमेलनात ज्येष्ठ साहित्यिक पद्मश्री गिरीश प्रभुणे यांच्या हस्ते हा पुरस्कार प्रदान करून दर्जेदार साहित्य कृतीबद्दल सन्मानित करण्यात आले. यावेळी शंकरशेठ जगताप, मातंग साहित्य परिषदेचे डॉ. धनंजय भिसे उपस्थित होते. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांचे आजपर्यंत "फुलोरा, ओंजळ, गुंफण, झुळूक आणि बहर" हे पाच काव्यसंग्रह प्रकाशित झाले असून, त्यांच्या काव्यसंग्रहांना महाराष्ट्रातील नामांकित साहित्य संस्थांचे अनेक पुरस्कार प्राप्त झाले आहेत. मानसिक आरोग्य आणि कवितेतून आत्मानंद देणाऱ्या त्यांच्या कविता आहेत. "झुळूक" या काव्यसंग्रहाचे प्रकाशक आणि साहित्यविश्व प्रकाशनाचे प्रमुख विक्रम मालनआप्पा शिंदे यांनी याबद्दल त्यांचे अभिनंदन केले.

Rashtrasanchar 26.2.2024

डॉ. झुंजारराव यांच्या 'झुळूक'ला पुरस्कार

पुणे : मॉडर्न कॉलेज ऑफ आर्ट्स, कॉमर्स आणि सायन्स, शिवाजीनगरचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांना 'झुळूक' या साहित्य कलाकृतीबद्दल मातंग साहित्य परिषदेचा 'साहित्यरत्न लोकशाहीर अण्णा भाऊ साठे राज्यस्तरीय वाङ्मय पुरस्कार' प्रदान करण्यात आला.

मातंग साहित्य परिषद आयोजित मातंगऋषी साहित्य संमेलनात ज्येष्ठ साहित्यिक गिरीश प्रभुणे यांच्या हस्ते हा पुरस्कार प्रदान केला गेला. या वेळी शंकर जगताप, मातंग साहित्य परिषदेचे डॉ. धनंजय भिसे उपस्थित होते. डॉ. झुंजारराव यांचे आजपर्यंत 'फुलोरा', 'ओंजळ', 'गुंफण', 'झुळूक' आणि 'बहर' असे पाच काव्यसंग्रह प्रकाशित झाले आहेत. मानसिक आरोग्य आणि कवितेतून आत्मानंद देणाऱ्या त्यांच्या कविता आहेत. 'झुळूक' या काव्यसंग्रहाचे प्रकाशक आणि साहित्यविश्व प्रकाशनाचे प्रमुख विक्रम शिंदे यांनी डॉ. झुंजारराव यांचे अभिनंदन केले आहे.

Maharashtra Times 26.2.2024

Congratulations Principal Dr. R.S. Zunjarrao Sir

प्राचार्य डॉ.राजेंद्र झुंजारराव यांच्या कविता दुसरी, चौथी आणि सातवीच्या भारत टॅलेंट सर्चच्या पुस्तकात समाविष्ट.

प्रा. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांच्या 'गुंजन' या कविता संग्रहाचे प्रकाशन

मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय (स्वायत्त), शिवाजीनगर, पुणे -५ येथील प्राचार्य डॉ.राजेंद्र झुंजारराव यांच्या गुंजन या कवितासंग्रहाचे प्रकाशन संपन्न झाले. या आधी त्यांचे सहा कवितासंग्रह प्रकाशित झाले आहेत. यावेळी प्रख्यात कवयित्री कल्पना दुधाळ, प्रा.डॉ. कीर्ती मुळीक, अभिरुची पब्लिकेशन्सच्या प्रा.डॉ.वैजयंती जाधव- भोसले मंचावर उपस्थित होत्या.

या पुरस्कार वितरण सोहळयासाठी राज्यस्तरीय गावगाडा समितीचे अध्यक्ष सोमनाथ टकले उपस्थित होते. ज्येष्ठ कवयित्री,साहित्यिक संगीता बर्वे यांनी या काव्यसंग्रहासाठी प्रस्तावना दिलेली आहे. प्रा.डॉ.राजेंद्र झुंजारराव यांची कविता शिवाचे रक्षण करते आणि सत्याची साधना करतेच शिवाय त्यातील अनुभव विश्व अत्यंत व्यापक असल्याचे उद्गार कवयित्री डॉ. कीर्ती मुळीक यांनी काढले.

या कार्यक्रमात गावगाडा साहित्य पुरस्काराचे वितरण करण्यात आले. माझी कविता ही अत्यंत उत्स्फूर्तपणे सुचलेली कविता आहे. माझे रोजचे अनुभव विश्वच मला कवितेसाठी विषय पुरवते,निसर्गातील विविध घडामोडी माझा काव्यविषय होतात असे मनोगत कवी प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांनी व्यक्त केले.कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सौ.स्मिता कुलकर्णी यांनी केले.

प्रा. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांच्या 'गुंजन' या कविता संग्रहाचे प्रकाशन

प्रा. डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांच्या 'गुंजन' या कविता संग्रहाचे प्रकाशन

शिव निर्णय
रायगड, सातारा, पुणे, सोलापूर.
26 Feb 2024 - Page 4

राज्यस्तरीय गावगाडा साहित्य पुरस्काराने रामचंद्र इकारे सन्मानित

शिवनिर्णय/बार्शी : येथील कवी रामचंद्र इकारे यांना त्यांच्या ' माणुसकीचं आभाळ' या काव्यसंग्रहासाठी विश्वकर्मा तरुण मंडळ, वडशिवणे तालुका करमाळा यांच्यावतीने दिल्या जाणाऱ्या मातोश्री चांगुणाबाई इंगळे स्मृती राज्यस्तरीय गावगाडा साहित्य पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले.

मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय,पुणे येथे लता मंगेशकर सभागृहात संपन्न झालेल्या या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व मॉडर्न महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ राजेंद्र झुंजारराव यांच्या हस्ते व प्रख्यात कवयित्री कल्पना दुधाळ,प्रा डॉ कीर्ती मुळीक, प्रा वैजयंती जाधव,रवींद्र रायकर,गायत्री क्षीरसागर,मंडळाचे अध्यक्ष व संयोजक सोमनाथ टकले ,बाबुराव इंगळे आदींच्या उपस्थितीत हा सोहळा संपन्न झाला. या कर्यक्रमाचे सूत्रसंचालन स्मिता कुलकर्णी व सुहास घुमरे यांनी केले.कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी दत्तात्रय पिसाळ,डॉ जनार्दन भोसले यांच्यासह मंडळातील सदस्यांनी परिश्रम घेतले. रामचंद्र इकारे यांच्या अक्षरांची रांग या लेख संग्रहास याआधी साहित्य सेवा फाउंडेशन चा माणगंगा साहित्यप्रेमी पुरस्कार मिळाला असून अॅग्रोवन न्यूज परिवार यांचाही राज्यस्तरीय साहित्य पुरस्कार जाहीर झाला आहे.त्यांच्या या यशाबद्दल सामाजिक,सांस्कृतिक, शैक्षणिक व साहित्य क्षेत्रातील अनेकांनी अभिनंदन केले.

Visit of NCC Cadets, NSS Volunteers and Sports Students of Modern College, Shivajinagar at 'Defence Expo 2024'

मॉडर्न महाविद्यालयाच्या NCC, NSS आणि Sports च्या विद्यार्थ्यांची मोशी येथे "Defense Expo " ला भेट दिली.

Date: 25.2.2024

Library Visit Activity of First Year NEP-2020 Students

Library Visit of FYBA Psychology Students on 22.2.2024

The students of FYBA (Psychology Major) were accompanied by Prof. Uma Desai, Assistant Professor, Department of Psychology. This is the first batch of NEP-2020. Under the Library Activity, the students were introduced to varied library collection of books and journals, rules and regulations of library, digital library section, institutional repository, rare books, subscribed databases etc.

-Dr. Shantashree Sengupta
Librarian

Library Visit of FYBA Psychology Students on 22.2.2024

Library Visit of FYBA Psychology Students on 22.2.2024

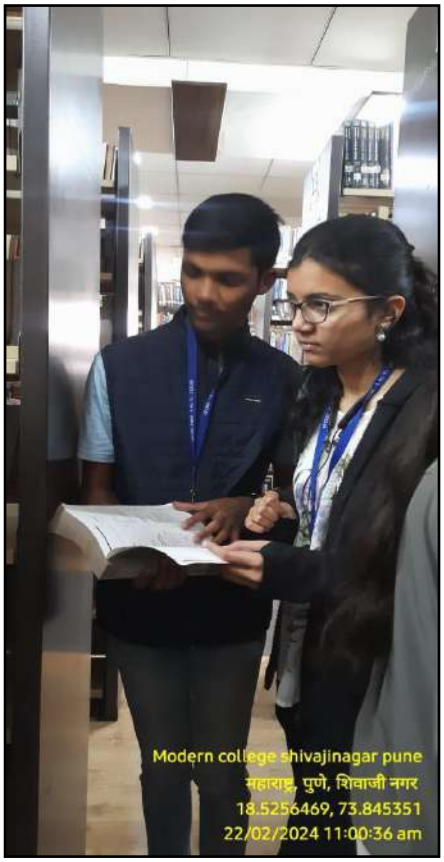

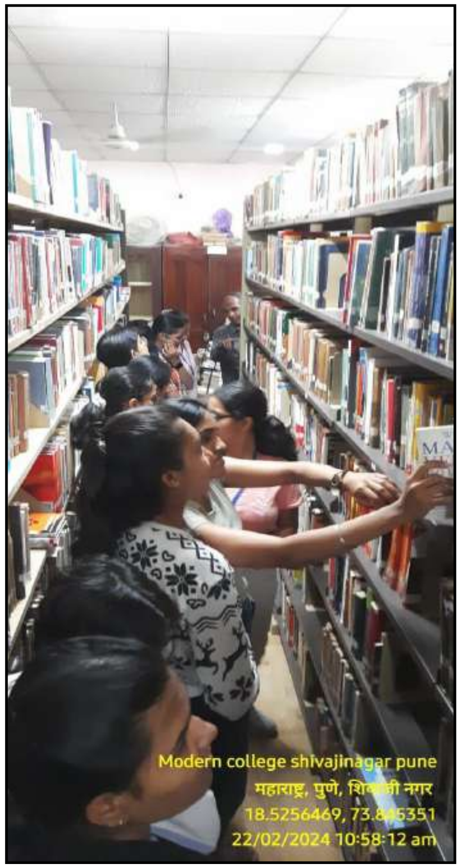

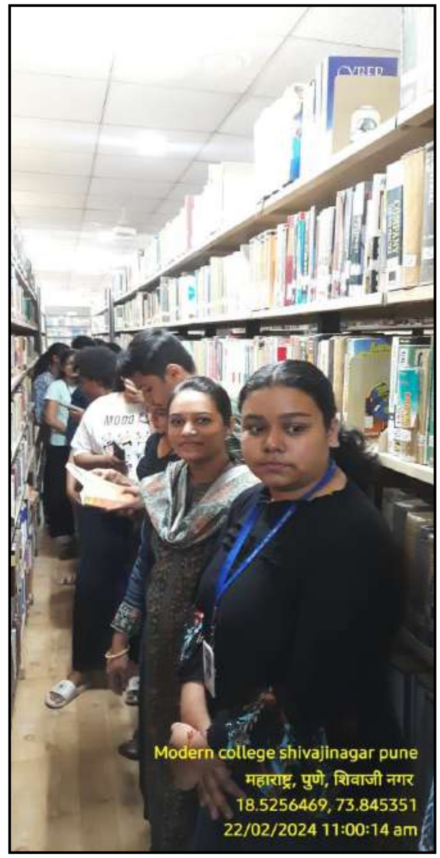

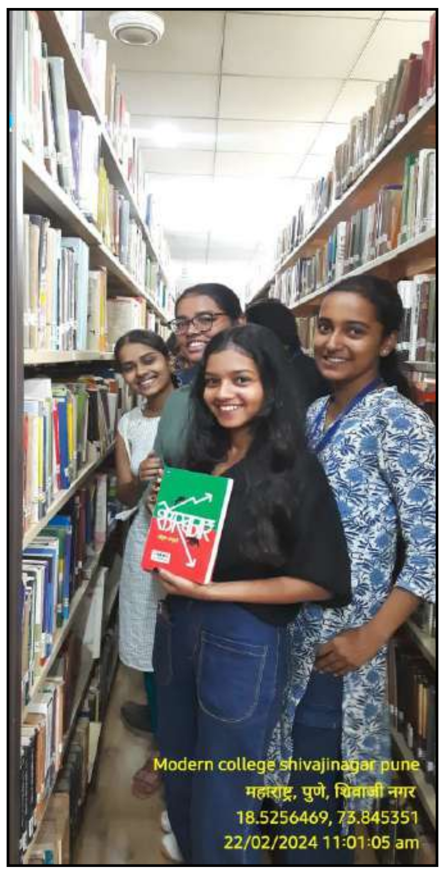

Library Visit of FYBA Economics Students (Marathi Medium and English Medium) on 26th &27th February 2024

FYBA Economics Major (Marathi and English Medium) Students visited library on 26th and 27th February 2024. They were accompanied with Prof. Pooja Badekar and Dr. Amrita Priyam.

Library Visit of FYBA Economics Students (Marathi Medium and English Medium) on 26th &27th February 2024

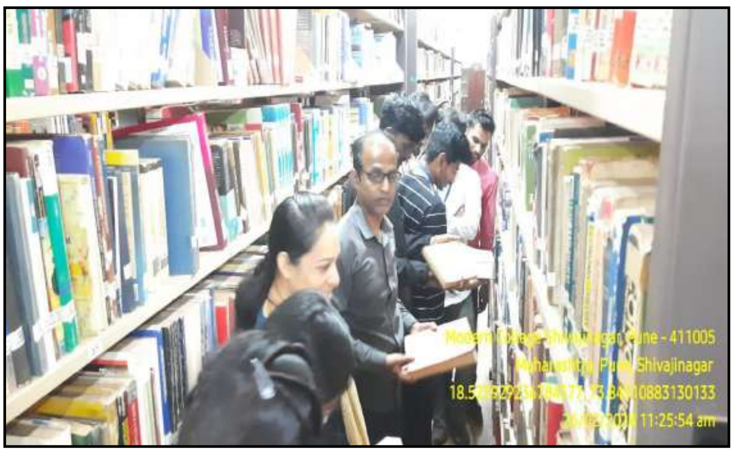

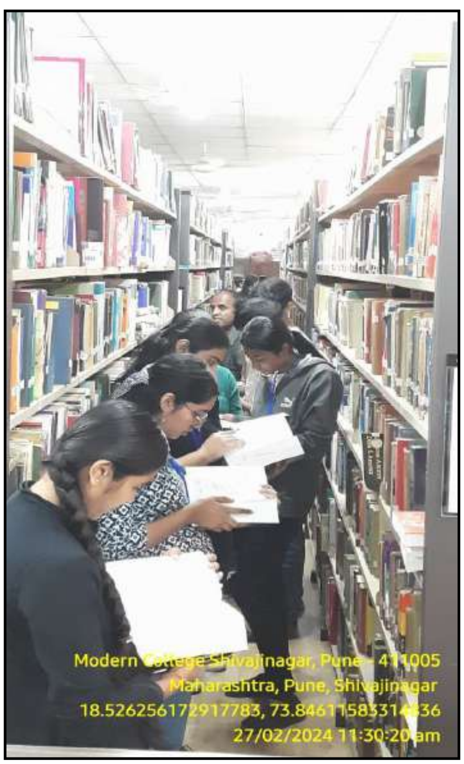

Library Visit of FYBA Economics Students (Marathi Medium and English Medium) on 26th &27th February 2024

Library Visit of FYBA Economics Students (Marathi Medium and English Medium) on 26th &27th February 2024

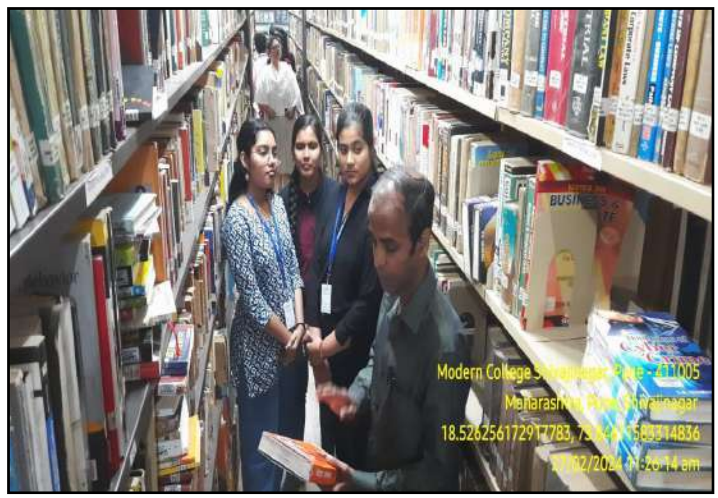

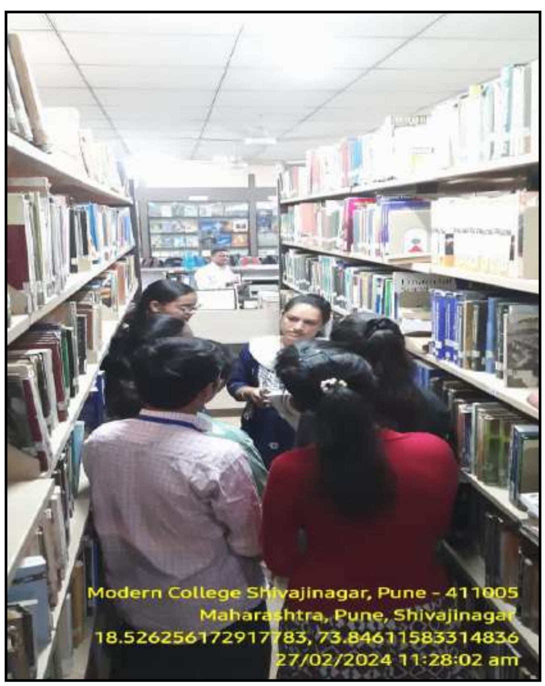

Library Visit of MA Economics Part-I Students on 28th February 2024

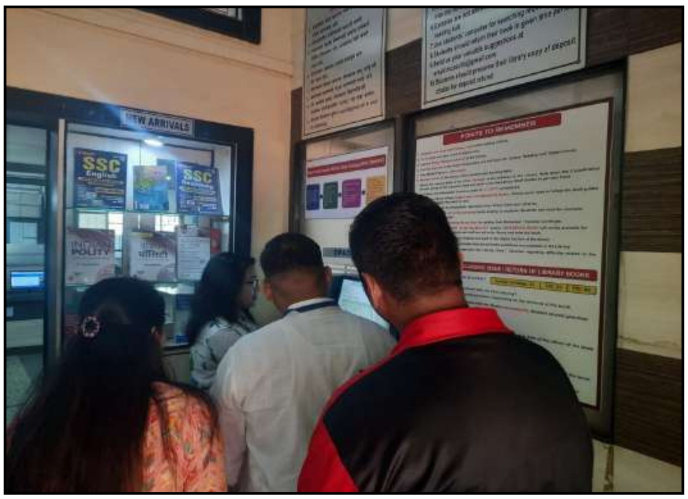

Library Visit of MA Economics Part-I Students on 28th February 2024

Library Visit of MA Economics Part-I Students on 28th February 2024

Events Conducted in the Library During February 2024

1. Sant Sevalal Maharaj Jayanti: 15th February 2024

On 15th February 2024, the Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 celebrated Sant Sevalal Maharaj Jayanti as per the Maharashtra Government GR. Sant Sevalal Maharaj was the great revolutionary of India who fought the first independent war in India against the British celibate throughout his life.

Under

the guidance of Respected Principal Dr.Rajendra S. Zunjarrao Sir, Faculty of Commerce Vice-Principal Dr. Vijay Gaikwad, College Librarian Dr. Shantashree Sengupta and Library Staff paid their respect to Sant Sevalal Maharaj. Principal Sir briefly addressed the preachings of Sant Sevalal Maharajji and summarised the 22 Principles of Sant Sevalal Maharaj given for Banjara life related to nature, environment, family, respect for women, life, community and humanity. I am thankful to the teaching faculty members of the Department of Hindi, library staff members, who were present during the programme.

Regards,
Dr.Shantashree Sengupta,
Librarian.

Events Conducted in the Library During February 2024

Events Conducted in the Library During February 2024

2.Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti: 19th February 2024

On the occasion of Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti the Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 under the guidance of Principal Dr.R.S.Zunjarrao Sir celebrated the birth of Chhatrapati Shivaji Maharaj in College Assembly Hall. Vice Principals Prof.Shamkant Deshmukh, Prof.Dr. Vijay Gaikwad, Prof.Sanjay Thengadi, Registrar Shri. Ganesh Sathe, all HODs, teaching staff, non-teaching staff and students were present for the celebrations. The program started with 'Maharashtra Rajyageet'.

Principal Dr.R.S.Zunjarrao Sir, Prof. Shamkant Deshmukh Sir and Prof. Sanjay Thengadi Sir addressed the gathering by highlighting the courageous success stories of Chhatrapati Shivaji Maharaj, impact of Jijau Maa Saheb on Shivaji Maharaj, teachings and importance of Dadoji Kondadeo, Shri Ramdas Swami and Tukaram Maharaj on life of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Principal Sir briefly explained how the teachings of Shivaji Maharaj related to Management, Equal status to Women, Importance of Devotion, Dedication, Courage still hold their importance in present day.

Prof. Shamkant Deshmukh Sir mentioned how Chhatrapati Shivaji Maharaj is the true 'Management Guru' in true sense and mentioned the Theory of POSDCORB. Sir concluded his speech by mentioning "Shivaji Maharaj also known as SHIVRAI was born in SHIVneri and left for his heavenly abode in RAIgad."

Shri.Amit Salunke, Clerk, Library anchored the program and presented the Vote of Thanks.

From-
Dr.Shantashree Sengupta,
Librarian.

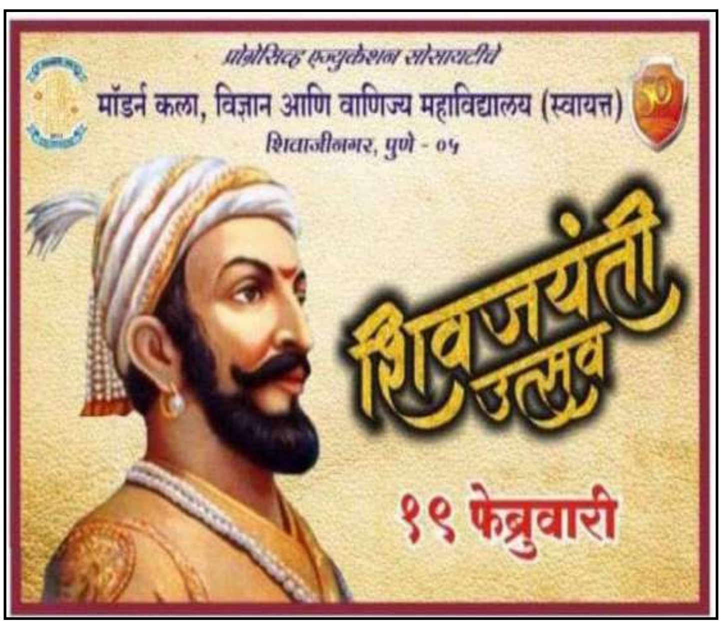

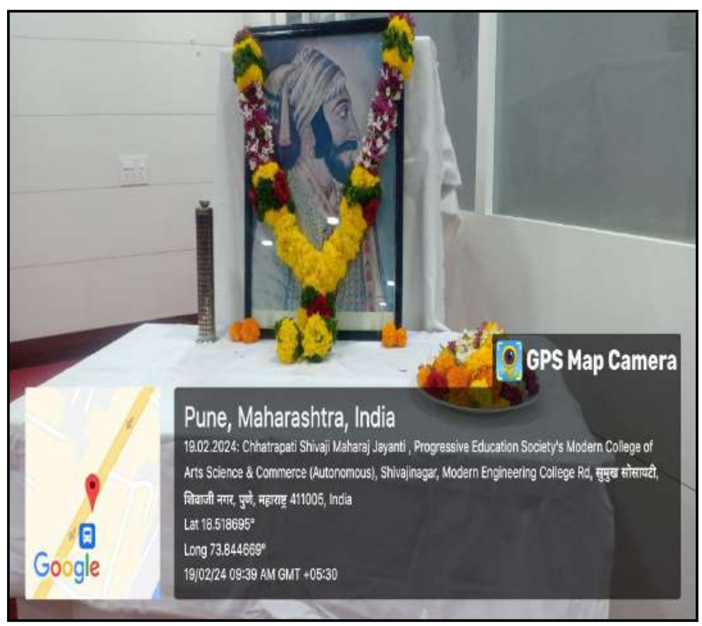

Events Conducted in the Library During February 2024

महाराष्ट्र शासन

राज्यगीत

जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा॥धृ॥

भिती न आम्हा तुझी मुळी ही गडगडणाऱ्या नभा
अस्मानाच्या सुलतानीला जबाब देती जिभा
सह्याद्रीचा सिंह गर्जतो शिव शंभू राजा
दरी दरीतून नाद गुंजला महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा॥१॥

काळ्या छातीवरी कोरली, अभिमानाची लेणी
पोलादी मनगटे खेळती, खेळ जीव घेणी
दारिद्र्याच्या उन्हात शिजला
निढळाच्या घामाने भिजला
देश गौरवासाठी झिजला
दिल्लीचे ही तख्त राखितो, महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा, गर्जा महाराष्ट्र माझा
जय जय महाराष्ट्र माझा॥२॥

Events Conducted in the Library During February 2024

Events Conducted in the Library During February 2024

Events Conducted in the Library During February 2024

Events Conducted in the Library During February 2024

3. Balshastri Jambhekar Jayanti : 20th February 2024

The Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 celebrated the Birth Anniversary of Balshastri Jambhekar on 20.02.2024 as per the Government of Maharashtra Resolution.

Principal Dr.Rajendra S. Zunjarrao Sir, College Librarian Dr.Shantashree Sengupta, Teachers and Library Staff paid their respect to Balshastri Jambhekar, who is also known as Father of Marathi Journalism for his efforts in starting journalism in Marathi language with the first newspaper in the language named 'Darpan' in the early days of British Rule in India.

Principal Sir mentioned that during the British Rule in India, Balshastri Jambhekar understood the power of print media and was sure that if the British were to be overthrown and freedom was to be attained, then it was essential to awaken the masses and the print media was the most useful tool for the same. Balshastri Jambhekar understood the importance of public libraries. He founded 'The Bombay Native General Library'. He also started 'Native Improvement Society', of which 'Student's Literary and Scientific Society' was an offshoot. Intellectual giants like Dadabhai Navroji and Bhau Daji Lad drew inspiration through these institutions. Dadabhai Naoroji, Atmaram Pandurang and many other prominent scholars, future activists were Bal Shastri's pupils at the Elphinstone College. In 1840 he published first Marathi monthly, Digdarshan (meaning direction in English). He edited this magazine for 5 years. Digdarshan published articles on various subjects including physics, chemistry, geography, history etc.

He had mastery in many languages including Marathi, Sanskrit, English and Hindi. Apart from that he also had a good grasp of Greek, Latin, French, Gujarati and Bengali.

He was the first Indian to have published research papers in the quarterly journal of the Asiatic Society. He was the first person to print Dnyaneshwari in 1845. It was known as the first ever-printed version. He was also well known as the first professor of Hindi in the Elphinston College, Mumbai. He also worked as Director of the Colaba Observatory. He wrote books like Neetikatha (stories on morality), Encyclopedic History of England, English grammar, History of India and Mathematics based on Zero.

I am thankful to Dr. A.E.Sonawane, Associate Professor, Department of Geography and the library staff members who were present during the programme.

Regards,
Dr.Shantashree Sengupta,
Librarian

Events Conducted in the Library During February 2024

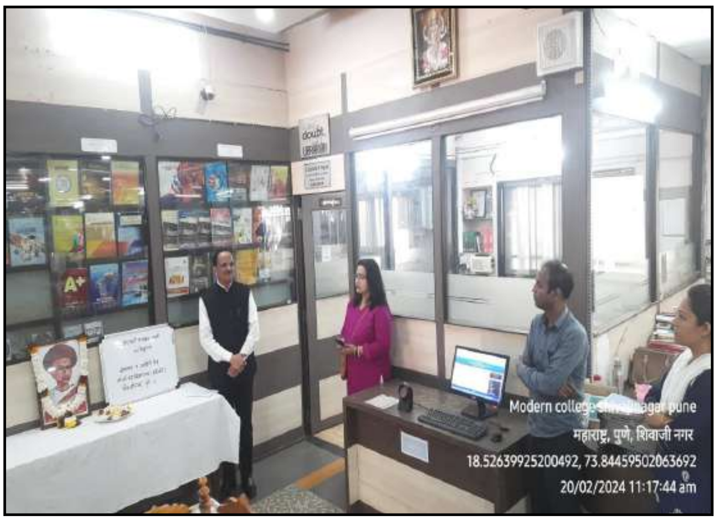

Events Conducted in the Library During February 2024

4.Sant Gadge Baba Jayanti: 23rd February 2024

On 23rd February 2024, the Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 celebrated the Birth Anniversary of 'Sant Gadge Maharaj' as per the instructions in Government of Maharashtra's GR under the guidance of Respected Principal Dr.Rajendra S. Zunjarrao Sir.

Principal Sir mentioned that Debuji Zhingraji Janorkar, who is popularly known as Gadge Baba, was born in a small village Shengaon of district Amravati, Maharashtra, India on 23rd February 1876.

Principal Sir mentioned that Sant Gadge Baba was a great saint of 19th century and is known for his social services. Sant Gadge Maharaj was a mendicant-saint and social reformer from the Indian state of Maharashtra. He lived in voluntary poverty and wandered to different villages promoting social justice and initiating reforms, especially related to sanitation. He was a holy saint who worked for helpless and poor. Community-service became the base of his teachings of Baba.

Sant Gadge Baba's teachings were:

1. Give food to the hungry.
2. Give shelter to the needy.
3. Protect the environment.

Under the guidance of Respected Principal Dr. Rajendra S. Zunjarrao Sir; Librarian Dr. Shantashree Sengupta, Library Staff and the students paid their respect to Sant Gadge Baba.

Shri. Amit Salunke, Clerk, Library presented the Vote of Thanks.

I am thankful to the library staff members and students who were present during the programme.

Regards,
Dr. Shantashree Sengupta,
Librarian

Events Conducted in the Library During February 2024

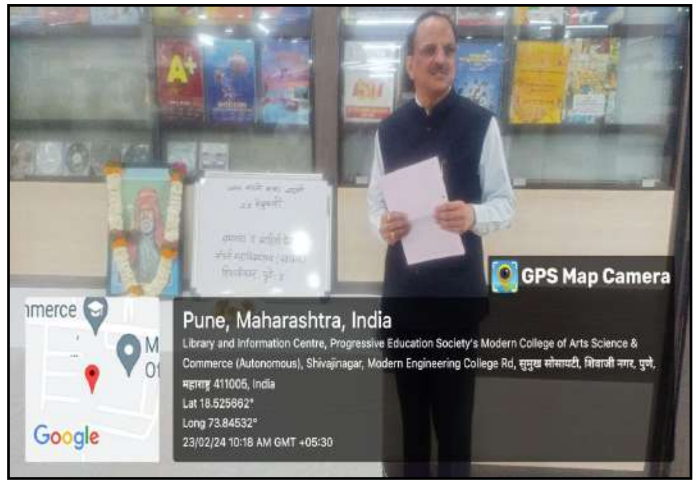

Events Conducted in the Library During February 2024

5.Sant Ravidas Maharaj Jayanti : 24th February 2024 (तिथिनुसार)

On 24.02.2024, the Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 celebrated the Birth Anniversary of Sant Ravidas Maharaj as per the instructions in Government of Maharashtra's GR under the guidance of Principal Dr. R.S.Zunjarrao Sir.

Vice-Principal Dr. Amruta Oke ; Librarian Dr. Shantashree Sengupta; Library staff and students paid their respect to Sant Ravidas ji Maharaj.

Dr. Amruta Oke mentioned that Sant Ravidasji was an Indian mystic poet-sant of the Bhakti movement and founder of Ravidassia religion during the 15th to 16th century CE. He was a guru (teacher) in the region of Uttar Pradesh, Rajasthan, Maharashtra, Madhya Pradesh and mainly Punjab and Haryana. The Adi Granth of Sikhs, and Panchvani of the Hindu warrior-ascetic group Dadupanthis are the two oldest attested sources of the literary works of Ravidas. He was a poet-saint, social reformer and a spiritual figure. Ravidas's devotional Verses were included in the Sikh scriptures known as Guru Granth Sahib. The Panch Vani text of the Dadupanthi tradition within Hinduism also includes numerous poems of Ravidas. He taught removal of social divisions of caste and gender, and promoted unity in the pursuit of personal spiritual freedoms.

I am thankful to the library staff members and students who were present during the programme.

Regards,
Dr. Shantashree Sengupta,
Librarian

Events Conducted in the Library During February 2024

Swalekhan Training for the Visually Impaired Students on 16.2.2024

महाविद्यालयामध्ये शिक्षण घेत असलेल्या दृष्टिहीन विद्यार्थ्यांना लेखन कौशल्याबाबत स्वावलंबी करण्याच्या हेतूने महाविद्यालयाने 'निवांत संस्था पुणे' यांच्या सहयोगाने व लेखन प्रशिक्षण प्रमाणपत्र कार्यशाळा आयोजित केली. सदर कार्यशाळेच्या माध्यमातून दिव्यांग विद्यार्थी हे देवनागरी लेखन स्वतःचे स्वतः करू शकतील आणि त्यातून ते आत्मनिर्भर होतील अशा स्वरूपाचा प्रशिक्षण वर्ग महाविद्यालयात सुरू केला. या माध्यमातून असे दिव्यांग विद्यार्थी स्वतःची परीक्षा स्वतः देण्याचे कौशल्य आत्मसात करू शकतात. तसा प्रयोगही भारतात सर्वप्रथम मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगर पुणे येथे गेल्या सत्रात यशस्वीरित्या राबवला. म्हणूनच अधिकाधिक असे विद्यार्थी स्व लेखन प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून स्वावलंबी होतील असा प्रशिक्षण वर्ग महाविद्यालय राबवत आहे. यात डॉ.सुरेश रासकर आणि डॉ. वैजयंतीमाला जाधव यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

Online Awareness and Training Session on 'Drillbit- Online Plagiarism Detection Software': 20th February 2024

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous)
Shivajinagar, Pune-5.

Notice for Teaching Faculty Members
(About Awareness and Training Session of Anti-Plagiarism Software)

Dt.: 16.02.2024

With reference to the notice dated 12.02.2024 regarding intimation about purchase of Drillbit Plagiarism Detection Software, all the Heads of the Departments, Ph.D Research Guides, Teaching faculty Members, research scholars and PG students are appealed to note the following details regarding **Drillbit Plagiarism Detection Software Online Awareness and Training Session.**

Day and Date: Tuesday, 20.02.2024

Mode of Training: Online

Platform: Google Meet

Time: 03:00 p.m. to 04:00 p.m.

DrillBit software can be used to scan teachers' and students' research papers/ essays/ assignments/ synopsis/ theses/ dissertations/ research articles, etc. and to get plagiarism free certificates. It has got wide acceptance in the world because of its unique features and larger content coverage of more than 100 Regional Languages. **Thus, we can check the plagiarism, if any, of the documents written in English, Hindi, Marathi, Sanskrit, German etc.**

All the Heads of the Departments, Ph.D Research Guides, Teaching faculty Members, research scholars and PG students are appealed to attend the Online Session on Tuesday, 20.02.2024 from 03:00 p.m. to 04:00 p.m. The Google Meet Link will be shared on Tuesday, 20.02.2024 on Official WhatsApp Groups of the college.

17/2/2024 17/2/24 17/2/24

Dr. S. S. Sengupta	Dr. Shilpa Mujumdar	Dr. Anjali Sardesai	Dr. R. S. Zunjarrao
Librarian	Vice-Principal (Research)	Vice-Principal (Academics)	Principal

Online Awareness and Training Session on 'Drillbit- Online Plagiarism Detection Software': 20th February 2024

On 20.02.2024, the Library and Information Centre of Progressive Education Society's Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous), Shivajinagar, Pune-5 organised Online Awareness and Training Session on 'Drillbit- Online Plagiarism Detection Software'. Drillbit is one of the leading Plagiarism Detection Software which is recommended by UGC, INFLIBNET and SPPU, Pune. It has wide acceptance and larger content coverage of more than 100 regional and foreign languages including Marathi, Hindi, German etc. We are thankful to Dr. Nikita Vanzari, Balani Infotech for the excellent presentation of the unique features and for solving the queries of the attendees. The online session was attended by Principals, Teaching Faculty Members, PG Students and Ph.D Research Scholars of several colleges and institutions under the aegis of Progressive Education Society Pune .

We are thankful to P.E.Society Chairman Hon'ble Prof. Dr. G.R.Ekbote Sir, Secretary Prof. Shamkant Deshmukh Sir, Joint Secretary Prof.Dr.Mrs. Jyotsna Ekbote Madam and Principal Dr. Rajendra Zunjarrao Sir for the support, guidance and foresightedness to select the best Plagiarism Detection Software for our College.

Regards,
Dr. Shantashree Sengupta,
Librarian.

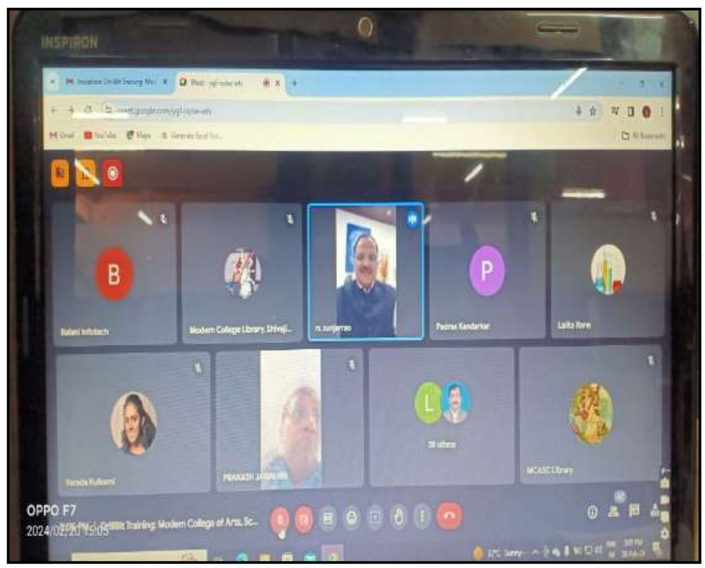

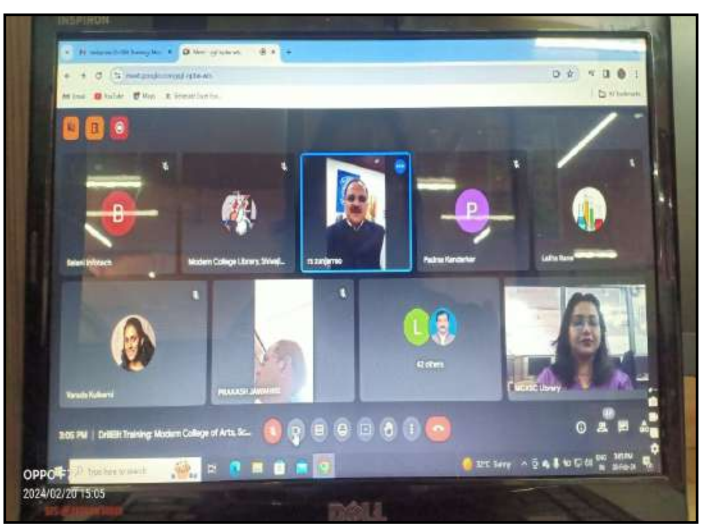

Online Awareness and Training Session on 'Drillbit- Online Plagiarism Detection Software': 20th February 2024

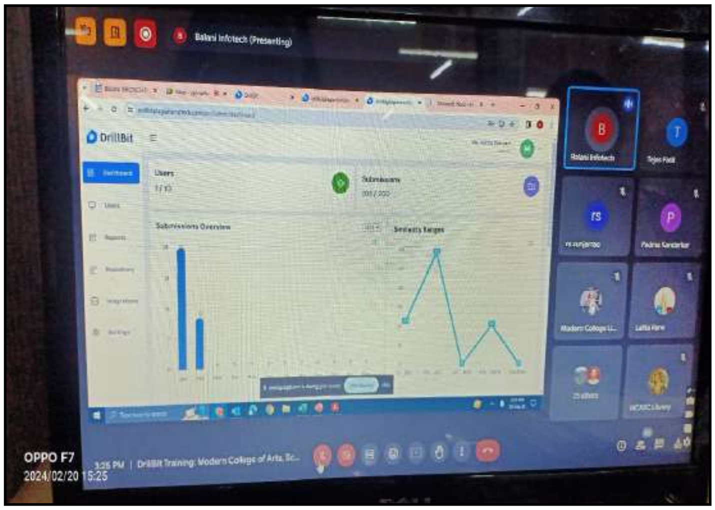

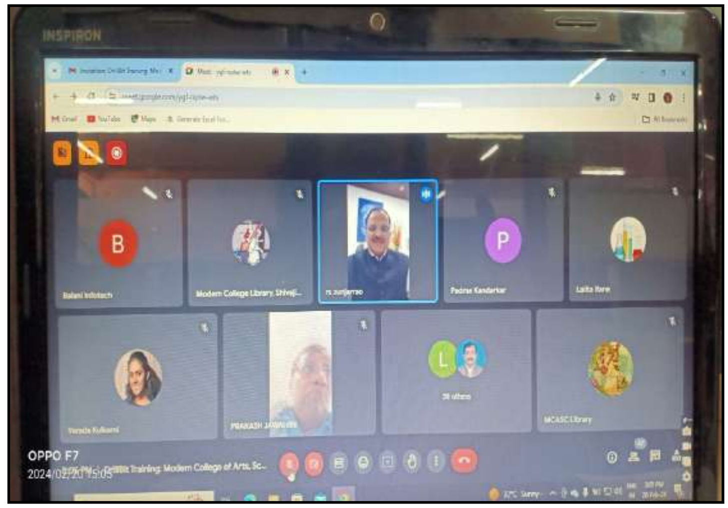

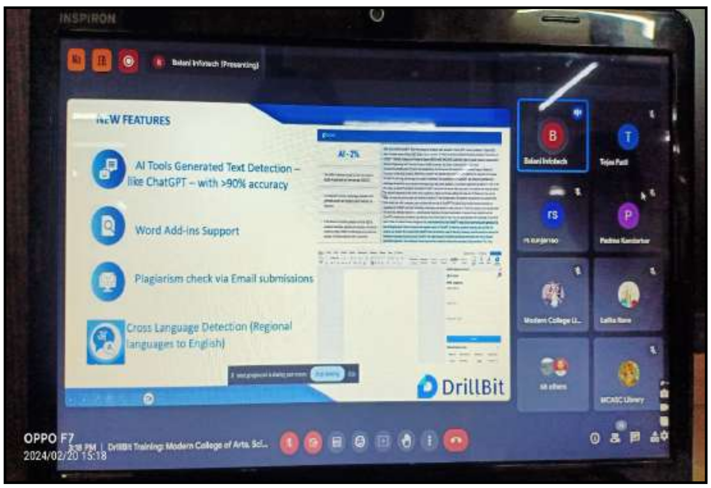

Events Conducted by the Departments during February 2024

Department of Performing Arts

Lec-dem cum performance by Pt. Chandranath Bhattacharya

The Department of Performing Arts, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune - 5 conducted a lec-dem cum performance on 'Sitar- the instrument and its playing techniques' by Pt. Chandranath Bhattacharya (Singapore) on Saturday 24th Feb 2024 from 9.30 am to 12.30 pm.

Belonging to the Senia-Jaipur gharana, Chandranath ji is a disciple of Shri. Gopi Mohan Bose, Shri. Shyamal Chatterjee and the renowned Padma Bhushan Pt. Debu Chowdhury. He has performed extensively all around the world and been bestowed with the prestigious Ustad Mustaq Ali Khan Memorial Gold Medal.

He played *alaap-jod* and two *gat-s* in Raag Bhairav, followed by Raag Shuddha Sarang (a favourite of his Guru - Debu Chaudhary), a Khamaj *dhun* n lastly a Bhajan. Students of (BA and Music Appreciation Course) had an enriching interaction with him thereafter as he described the making of Sitar and nuances of the Senia-Jaipur Gharana, that he belongs to. Shripad Shirwalkar provided appropriate accompaniment on the tabla. The artists were felicitated by department head Dr. Pushkar Lele.

-Dr. Pushkar Lele,
Head, Department of Performing Arts

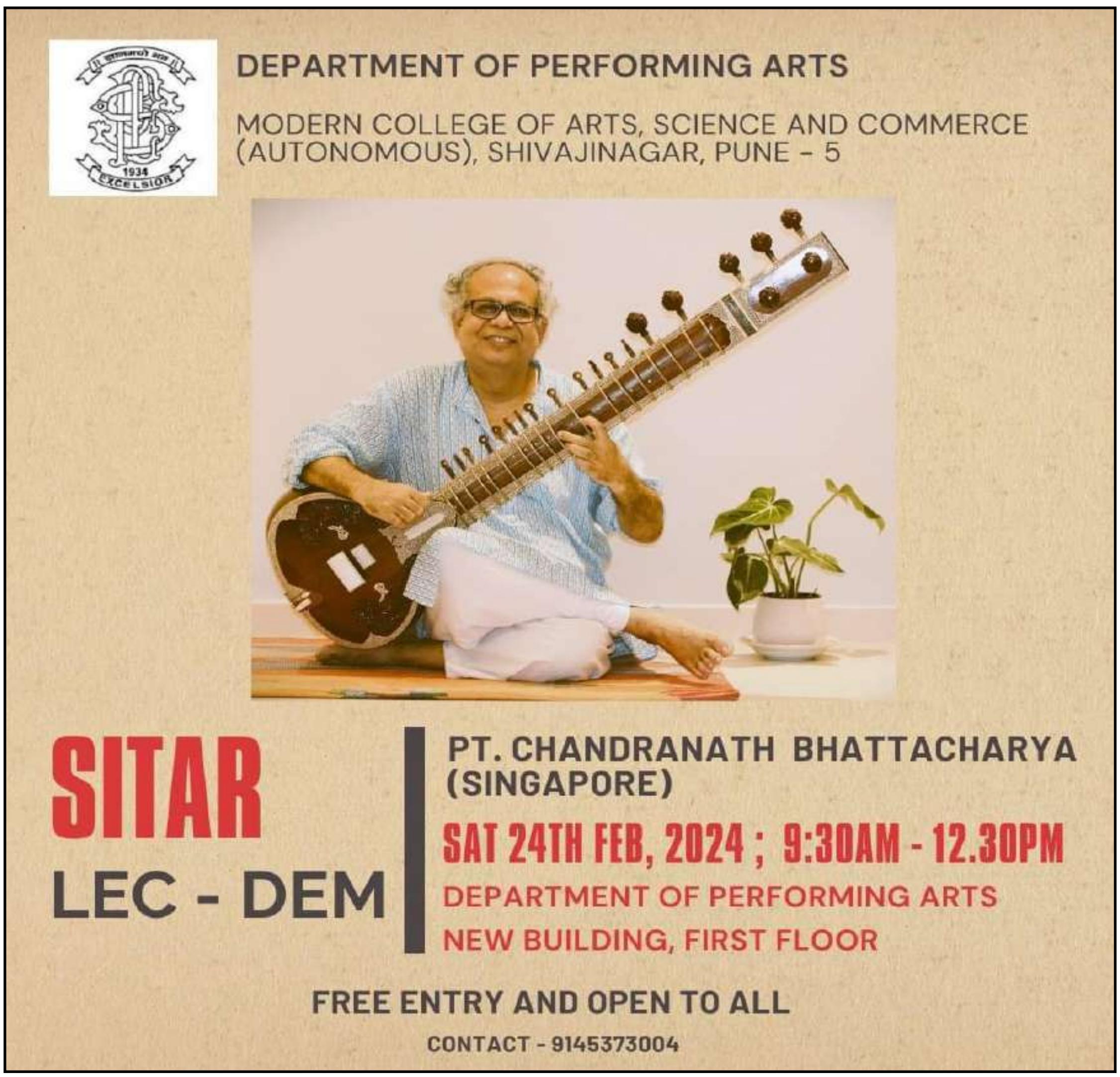

Department of Performing Arts

Department of Performing Arts

Department of Electronic Science

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce(Autonomous)
Shivajinagar Pune 411005.

DEPARTMENT OF ELECTRONIC SCIENCE

Study Tour Report -2024

Visit to IMD Goa, NIO Goa, BVoc Institute Goa University and Department of Electronics Goa University

Department of Electronic Science has organized study tour of UG and PG students to IMD Goa, NIO Goa, B.Voc Institute of Goa University and Department of Electronics Goa University. This tour was scheduled from 5th February 2024 to 9th February 2024. Nineteen Students (B. Sc. - 12 , M. Sc.- 7) accompanied by four teaching staff and one non-teaching staff. Dr.Milind Bodke, Prof. Tanaji Sonawane (Tour Incharge), Prof. Gajanan Tarate, Prof. Aditi Londhe and Mr. Sudhir Tope planned the tour with the help of Mr. Shubham Sabale and Mr. Chaitanya Vaidya students of M.Sc.

The study tour began from Pune railway station on 5th February 2024 in the evening. We reached Porvorim Goa on 6th February 2024 in the evening.

On 7th February 2024 at 2:30 pm, we visited the Indian Meteorological Department, Goa. The IMD, Goa head Mr. Nahush Kulkarni welcomed us. He handed over the session to Mr. Saurabh Kumar Mishra . He has explained the meteor and meteorology. There was discussion session of one hour. After that he demonstrated field sensors at the surface laboratory. He showed temperature, humidity and pressure sensors. He explained the need of measurement of min temperature and maximum temperature as a separate quantity.

He mentioned that the mmaximum temperature is recorded with the help of mercury thermometer and minimum temperature with alcohol thermometer. He also explained the rain measurement sensor. He showed the data logger based automatic system as well.

Then we moved to separate laboratory where he had shown optical sensors. Sensors to measure UV and Visible light. Measurement of the earth radiations was also explained. Then he explained the RADAR system constructed with the help of Klystron microwave generator. He highlighted the use of it for the weather measurement by sensing the cloud condition in an omnidirectional manner over a range of 500Kms. The RADR system plays a vital role in forecasting the cyclones. The overall gesture at the IMD institute was pleasant. Students really had appreciated the efforts taken by them.

On 8th February 2024, in the morning we visited National Institute of Oceanography. There Scientist Mr. Thorat welcomed us. He explained the role of NIO, various areas of research also RADAR system using audio video clips. He had shown the marine life exhibited over there.

Then around 12:30 PM, we visited Department of Electronics, Goa University. There Prof. Dr. D. S. Marlon, Coordinator of B.Voc course had explained the structure of course. We had interacted with the B.Voc course staff members and visited their laboratories. Then at the Electronics department Prof. Dr. Vetrekar Narayan, Coordinator of M.Sc. Electronics, had demonstrated the human brain signals reading electronic system, Robots etc. He had explained all those stuff for an hour and half. Later on in the afternoon we visited SEM characterization laboratory. Prof. Dr. M. G. Lanjewar explained the use of SEM in the materiel science research. We had a nice interaction with Prof. Dr. G. M. Naik Ex Head of Department of Electronics, Prof. Dr. R. S. Gad, Head of Department of Electronics and Prof. Dr. J. S. Parab .

On 9th morning, we started our return journey. We reached Pune railway station on the same day at 8:15 pm. Here our study was officially concluded.

Prof. T. B. Sonawane
Study tour Incharge

Prof. D. B. Gaikwad
Head, Dept. of Elect. Sci.

Department of Electronic Science

National Institute of Oceanography, Goa

Surface Sensors Lab - Indian Meteorological Department , Goa

Real Time Data Collection Lab - IMD ,Goa

School of Physical and Applied Sciences-Electronics, University of Goa

Indian Meteorological Department , Goa

Sensors Lab, Department of Electronics, University of Goa

B.Voc. Institute of Goa University

Department of Electronic Science

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous)
Shivajinagar Pune 411005.

DEPARTMENT OF ELECTRONIC SCIENCE

01/03/2024

Report

Visit to "GMRT-Tata Institute of Fundamental Research, Khodad on occasion of Science Day on 28th Feb and 29th Feb 2024

Students and staff of Department of Electronic Science was invited by Rotary Club of Shivajinagar Pune to visit to **GMRT-Tata Institute of Fundamental Research, Khodad** on 28th and 29th of February Narayangaon, Maharashtra, India. Five students and two staff members visited Kodad. Astronomers from all over the world regularly use this telescope to observe many different astronomical objects such as HII regions, galaxies, pulsars, supernovae and Sun and solar winds. Around 5 students (UG) and 2 faculty members visited the observatory.

Sr No	Name of student/Staff
1	Prof. A.V.Kamble
2	Prof. A.S.Londhe
3	Pooja Jadhav
4	Shital Sawant
5	Samarth Zaware
6	Shounak Thigale
7	Prasanna Lalvani

The main objective of this visit was that, as a part of the Electronics, the students need to know practical fundamentals, implementation, functionality, and mechanism of antennas. To get the knowledge of the Radio Telescope, different components involved- hardware software co-design etc. There were many project pandals from students of different colleges and schools around Pune who showcase their Science projects which help our students to increase their scientific temperament. The visit shed a light on for students on how GMRT actually works.

The site for GMRT, about 10 km east of Narayangaon town on the Pune-Nasik highway, was selected after an extensive search in many parts of India, considering criteria such as low man-made radio noise, availability of good communication, vicinity of industrial, educational and other infrastructure and, a geographical latitude sufficiently north of the geomagnetic equator in order to have a reasonably ionosphere and yet be able to observe a good part of the southern sky as well.

After reaching their students were guided by the staff member Mr. Shriram Ramane(Alumnus of our college) towards one of the big antennas and were told about how it works and were guided about its various functionalities. They were also taken to the actual control room of the observatory. Students were fascinated to know that GMRT consists of 30 fully steerable gigantic parabolic dishes of 45 m diameter each spread over distances of up to 25 km.

The visit concluded with an interactive session for the students, where they got an opportunity to interact with the concerned authorities and gain more knowledge. It was a great learning experience for one and all.

Prof. A.V. Kamble
Visit Coordinator

Prof. D.B.Gaikwad
Head,
Department of Electronic Science

Department of Electronic Science

Control and Imaging room of GMRT

In front of C3 antenna

Students viewing Project displayed

Viewing Sun using Telescope

Exhibition of components used by GMRT

Department of Electronic Science

Department of Fashion Technology

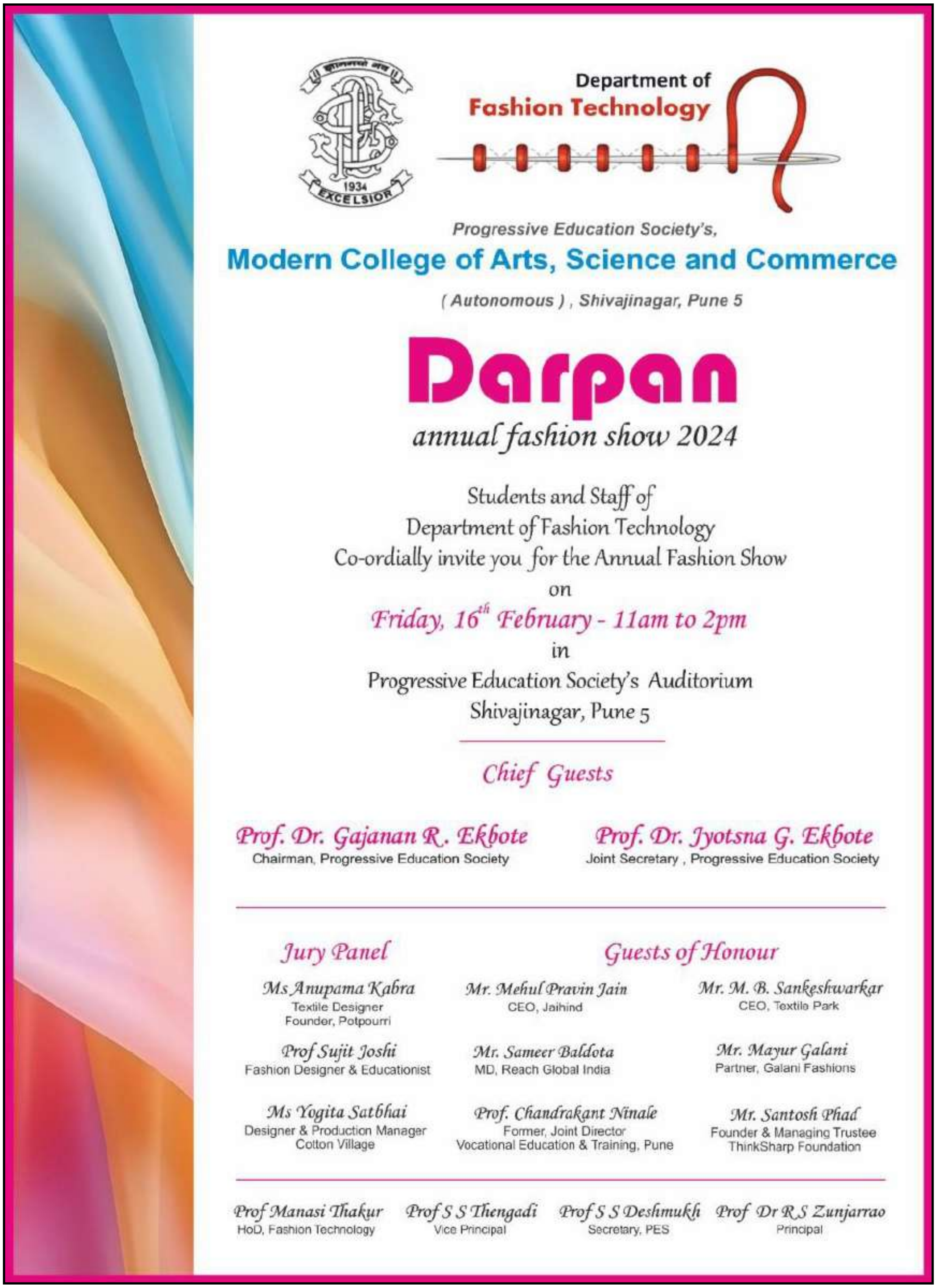

Department of Fashion Technology

Department of Fashion Technology

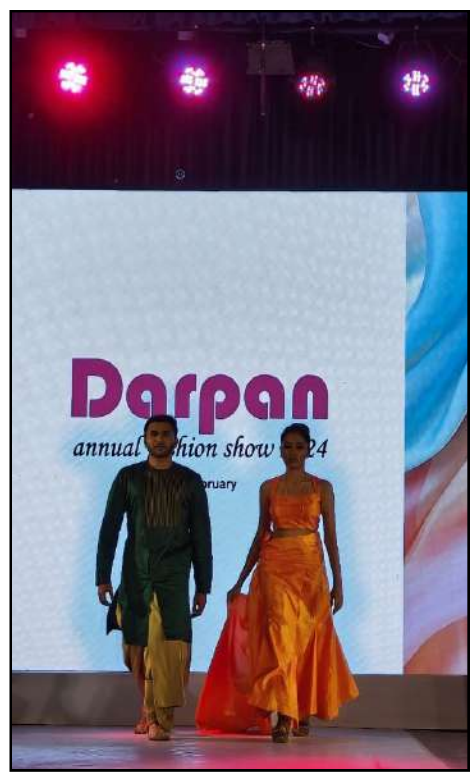

Department of Hindi

प्रोग्रेसिव एज्युकेशन सोसायटी का
मॉडर्न कला, विज्ञान और वाणिज्य महाविद्यालय (स्वायत्त), शिवाजीनगर, पुणे- 05
हिंदी विभाग

"आभा" : हिंदी विभागीय प्रस्तुति फलक : उद्घाटन समारोह

सभी छात्रों और प्राध्यापकों के लिए निमंत्रण

दिनांक : 17/02/2024

मंगलवार, दिनांक 20 फरवरी 2024 को दोपहर 12.30 बजे हिंदी विभाग के प्रस्तुति फलक "आभा" का उद्घाटन हिंदी विभाग के सभी प्राध्यापक और छात्रों की उपस्थिति में होने जा रहा है। छात्रों द्वारा लिखित हिंदी रचनाएँ और चित्रों की प्रस्तुति इस फलक पर प्रति माह लगाए जाएँगे।

इस अवसर पर हिंदी विशेष के सभी छात्र 12.15 बजे हिंदी विभाग में उपस्थित रहें। धन्यवाद।

डॉ. प्रेरणा उबाळे
संयोजिका
अध्यक्ष, हिंदी विभाग
संपर्क नं.- 7028525378

डॉ.राजेंद्र झुंजारराव
प्राचार्य
मॉडर्न महाविद्यालय (स्वायत्त)
पुणे 05

Department of Hindi

आभा: हिंदी विभाग के नए प्रस्तुति फलक का उद्घाटन

हिंदी विभाग के सामने लगे हुए प्रस्तुति फलक "आभा" (Aabha : Display board) पर छात्रों द्वारा लिखित कविताएँ, लेख, चित्र लगाए जा रहे हैं। आज दिनांक 20 फरवरी 2024 को उसका औपचारिक उद्घाटन हिंदी विभाग के लेखक छात्रों द्वारा किया गया।

फरवरी महीने के प्रस्तुति फलक में जरूर देखिए और पढ़िए - शिवजन्मोत्सव के उपलक्ष्य में राजा शिवाजी के चित्र, गोस्वामी तुलसीदास की जानकारी, परसों ज्ञानपीठ पुरस्कारप्राप्त कवि गुलजार और की सचित्र जानकारी, हिंदी में रोजगार के अवसर से संबंधित सूची और "वर्षा" शीर्षक कविता.... प्रस्तुति फलक के हमारे कुशल लेखक, चित्रकार- आँचल नाडे, अमोल जाधव, योगेश काळे, नम्रता, अमित आदि हिंदी के प्रथम, द्वितीय वर्ष के छात्र।

हिंदी विभाग के प्रस्तुति फलक "आभा" पर प्रति माह नया साहित्य और हिंदी विभाग के नन्हे लेखकों से आप मिलेंगे।

डॉ. प्रेरणा उबाळे

अध्यक्ष, हिंदी विभाग

News Related to Departmental Library of Department of Hindi

अनुवाद के भीष्म पितामह डॉ. सूर्यनारायण रणसुभे सर द्वारा हिंदी विभागीय ग्रंथालय को पुस्तकें भेंट

हिंदी-मराठी के साहित्य अकादमी पुरस्कार प्राप्त ज्येष्ठ अनुवादक, लेखक, चिंतक आदरणीय डॉ. सूर्यनारायण रणसुभे, लातूर (आयु 85) जी के द्वारा हमें अपने हिंदी विभागीय ग्रंथालय हेतु 25 पुस्तकें प्राप्त हुई। हमारे आवाहन को प्रतिसाद देते हुए उन्होंने हिंदी विभाग को 25 मौलिक और अनुवादित पुस्तकें हमारे छात्र योगेश द्वारा भेज दीं और अपनी 06 पुरस्कृत रचनाएं समीक्षा लेखन हेतु मुझे भेंट रूप में प्रदान की। आदरणीय डॉ. सूर्यनारायण रणसुभे के प्रति बहुत आभार।

डॉ. प्रेरणा उबाळे

अध्यक्ष, हिंदी विभाग

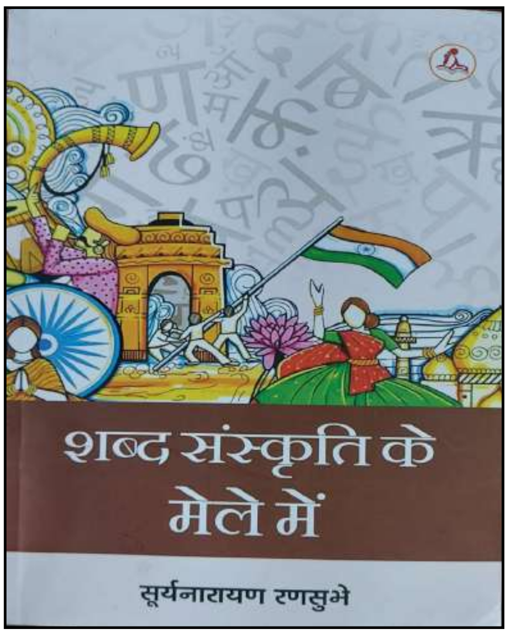

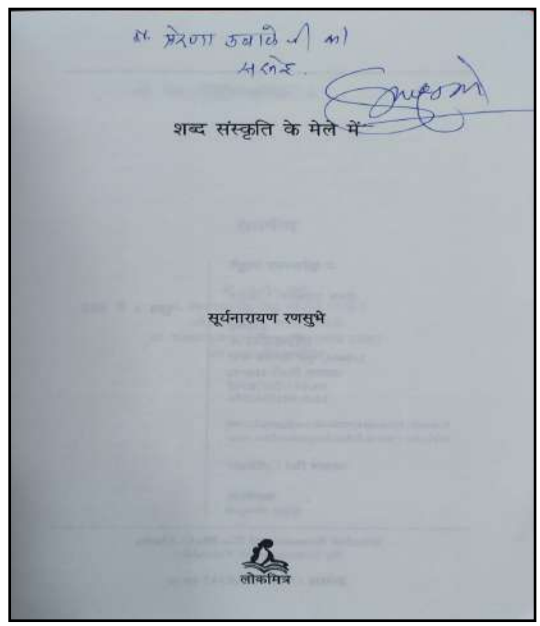

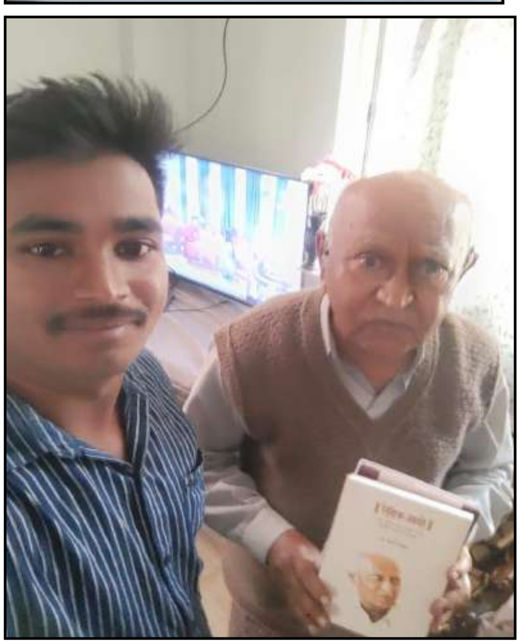

News Related to Departmental Library of Department of Hindi

डॉ. विठ्ठल एन. भालेराव सर द्वारा हिंदी विभागीय ग्रंथालय को प्रबंध भेंट

दिनांक 27 जनवरी 2024 को डॉ. वी. एन.भालेराव (मेरे अध्यापक तथा अवकाशप्राप्त विभागप्रमुख, प्रोफेसर, हिंदी विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विश्वविद्यालय, पुणे) जी के द्वारा हमें अपने स्व. शंकरराव कानिटकर हिंदी विभागीय ग्रंथालय हेतु 19 शोध- प्रबंध प्राप्त हुए l आदरणीय डॉ. वी. एन. भालेराव सर के प्रति बहुत आभार l

डॉ. प्रेरणा उबाळे

अध्यक्ष, हिंदी विभाग

Department of Economics

Planning Forum 2024 and Eco fest(Arthotsav-24) Prize Distribution.

Department of Economics

Department of English

The Department of English organised a Poetry Reading Competition on 21st February 2024. 33 students from various streams and batches presented their original poems written in English. The themes ranged from love and introspection to social awareness and melancholy.

Ms Sonali Rasal, the judge for the competition and herself an accomplished poet, expressed her delight at the earnestness of students' works and their diverse themes.

The winners of the Poetry Reading Competition were: Harsh Balodi (SYBA, 1st Prize), Dhruva Burande (TYBA, 2nd Prize) and Bhakti Sathaye (TYBA, 2nd Prize), and Isha Gupte (SYBA, 3rd Prize).

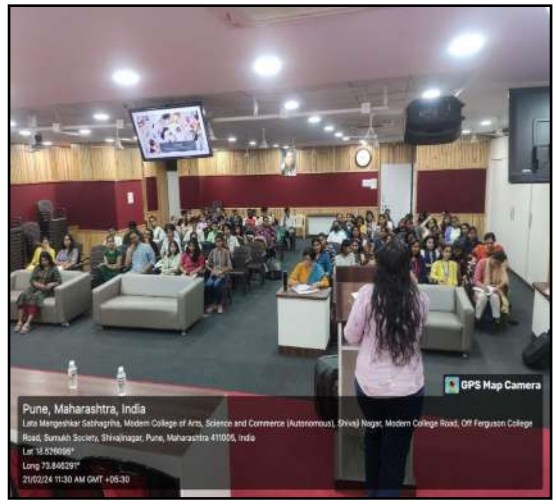

Department of Marathi

मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त मराठी विभागातर्फे कवी संमेलनाचे आयोजन! मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त मराठी विभागाच्या वतीने काव्य सादरीकरण स्पर्धा आणि कवी संमेलन घेण्यात आले.यामध्ये ११ वी ते पदव्युत्तर विभागातील सर्व शाखेच्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.राजेंद्र झुंजारराव आणि इतर प्राध्यापक सहकाऱ्यांनी कविता सादर केल्या.मराठी भाषा गौरव दिनानिमत्ताने मराठी विभागातील प्राध्यापकांनी इतर महाविद्यालयात व्याख्यान दिले. यामध्ये डॉ.वैजयंतीमाला जाधव यांचे पी ई एस बीएड महाविद्यालयात मराठी भाषा आणि वाचन संस्कृती या विषयावर व्याख्यान दिले.मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त संपन्न झालेल्या कवी संमेलनाचा सर्वांनी आनंद घेतला.या कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ.वैजयंतीमाला जाधव यांनी केले.Dt. 27.2.2024

Department of Marathi

National Science Day: Department of Biotechnology

Every year, 28th February is celebrated as Science Day in India to mark the discovery of The Raman Effect by Sir C. V. Raman in 1928. Department of Biotechnology, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar celebrated Science Day 2024 by having an open day at their labs allowing curious minds to visit and know more about the field of biotechnology. A group of 3 students studying in FY BSc. Zoology visited the lab in open hours. They were given a brief introduction of Plant Tissue Culture importance and techniques in the PTC lab by TY Biotech students Pranita Gadade and Prasad Landage. Following that, they were also introduced to the Hydra culture kept in the ATC lab and a brief explanation about importance of Hydra as model organisms and culture techniques was given by TY Biotech student Advait Bendre and TY Blended student Khushi Chokshi.

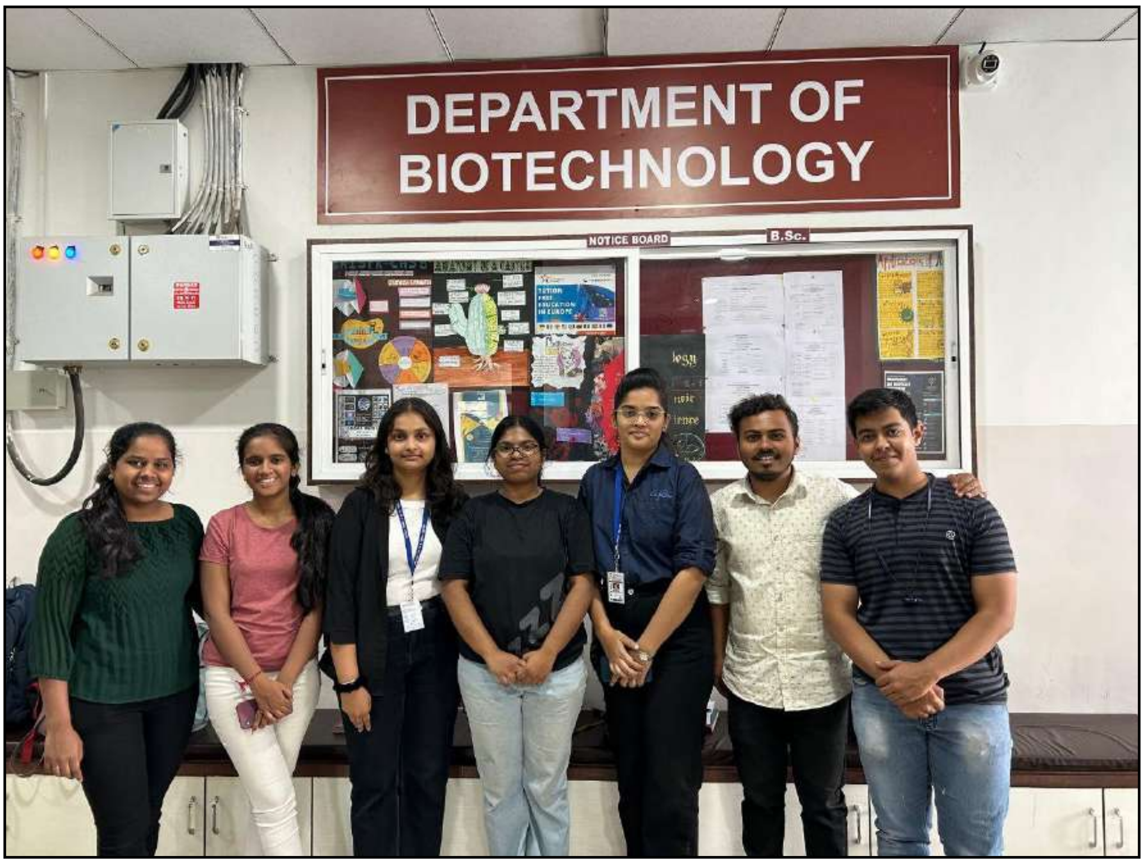

Radio FM Studio Visit of 'Certificate Course in Radio Jockey' Students

मॉडर्न महाविद्यालयात मराठी विभागाद्वारे रेडिओ जॉकी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम गेले ४ महिने सुरू आहे. नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार स्किल बेस्ड अभ्यासक्रम तयार करण्यासाठी प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी आणि मॉडर्न महाविद्यालयाने नेहमीच प्रोत्साहन दिले.संस्थेचे कार्याध्यक्ष मा.प्रा.डॉ.गजानन एकबोटे सर, सहसचिव प्रा.डॉ.ज्योत्स्ना एकबोटे मॅडम,उपसचिव प्रा.डॉ.निवेदिता एकबोटे मॅडम,सचिव प्रा.शामकांत देशमुख सर,मॉडर्न महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव सर यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा अभ्यासक्रम आम्ही सुरू केला. अभ्यासक्रम समन्वयक म्हणून काम करता असताना मला सर्वांचे महत्त्वपूर्ण मार्गदर्शन लाभले.या अभ्यासक्रमासाठी प्रा.स्वाती महाळंक मॅडम यांनी विद्यार्थ्यांना सातत्याने मार्गदर्शन केले.या अभ्यासक्रमामध्ये मॉडर्न महाविद्यालयातील स्वाती पटवर्धन यांनी विद्यार्थ्यांना वॉइस ओव्हर विषयी माहिती दिली.आज झंकार स्टुडिओ येथे विद्यार्थ्यांनी भेट दिली.सत्यजित पंगू सर आणि त्यांच्या टीमने स्टुडिओ मधील बारकावे तर समजून सांगितलेच पण भविष्यात विद्यार्थ्यांसाठी काय काय करता येईल याविषयी सविस्तर चर्चा झाली.या अभ्यासक्रमाचे उद्घाटन आर.जे.संग्राम यांच्या हस्ते झाले होते. आपल्या सर्वांचे मनःपूर्वक आभार!

Dt.: 23.02.2024

Radio FM Studio Visit of 'Certificate Course in Radio Jockey' Students

Faculty Members Invited as Resource Person during February 2024

Dr. Vaijayanti Jadhav, Department of Marathi Invited as Resource Person at P.E.Society's B.Ed. College, Shivajinagar on 27th February 2024

पी.ई.एस.बी.एड. कॉलेज येथे मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त व्याख्यान.

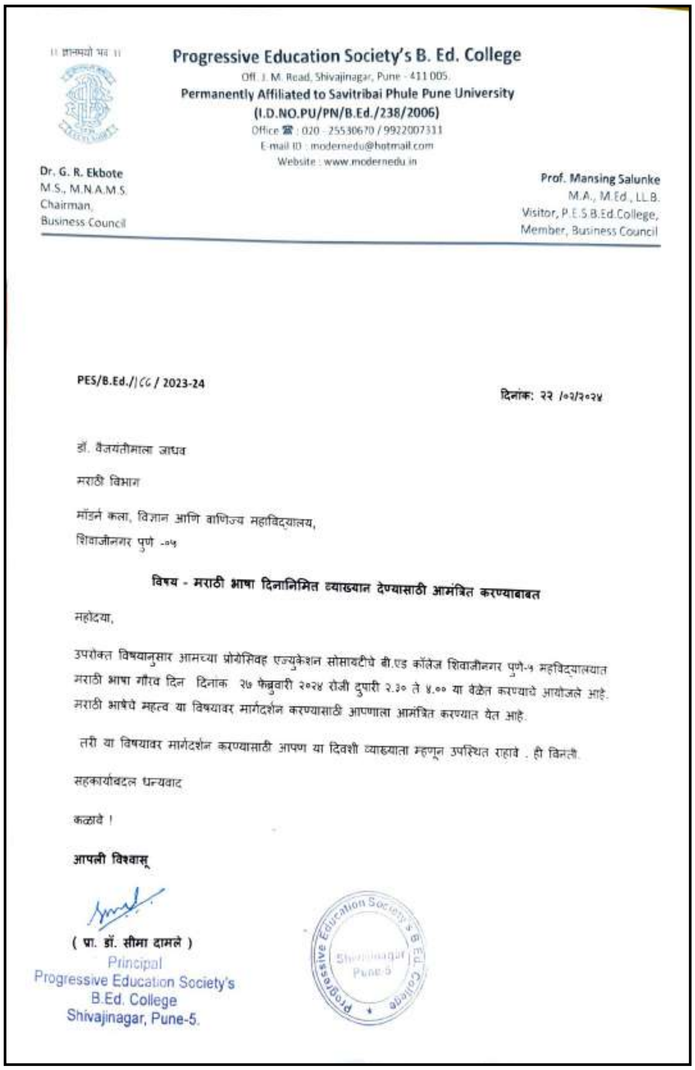

|| ज्ञानमयो भव ||

Progressive Education Society's B. Ed. College
Off. J. M. Road, Shivajinagar, Pune - 411 005.
Permanently Affiliated to Savitribai Phule Pune University
(I.D.NO.PU/PN/B.Ed./238/2006)
Office ☎ : 020 - 25530670 / 9922007311
E-mail ID : modernedu@hotmail.com
Website : www.modernedu.in

Dr. G. R. Ekbote
M.S., M.N.A.M.S.
Chairman,
Business Council

Prof. Mansing Salunke
M.A., M.Ed., LL.B.
Visitor, P.E.S.B.Ed.College,
Member, Business Council

PES/B.Ed./|CG / 2023-24

दिनांक: २२ /०२/२०२४

डॉ. वैजयंतीमाला जाधव
मराठी विभाग
मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय,
शिवाजीनगर पुणे -०५

विषय - मराठी भाषा दिनानिमित व्याख्यान देण्यासाठी आमंत्रित करण्याबाबत

महोदया,

उपरोक्त विषयानुसार आमच्या प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटीचे बी.एड कॉलेज शिवाजीनगर पुणे-५ महविद्यालयात मराठी भाषा गौरव दिन दिनांक २७ फेब्रुवारी २०२४ रोजी दुपारी २.३० ते ४.०० या वेळेत करण्याचे आयोजले आहे. मराठी भाषेचे महत्व या विषयावर मार्गदर्शन करण्यासाठी आपणाला आमंत्रित करण्यात येत आहे.

तरी या विषयावर मार्गदर्शन करण्यासाठी आपण या दिवशी व्याख्याता म्हणून उपस्थित राहावे . ही विनंती.

सहकार्याबद्दल धन्यवाद

कळावे !

आपली विश्वासू

(प्रा. डॉ. सीमा दामले)
Principal
Progressive Education Society's
B.Ed. College
Shivajinagar, Pune-5.

Progressive Education Society's B.Ed. College Shivajinagar Pune-5

Dr. Vaijayanti Jadhav, Department of Marathi Invited as Resource Person at P.E.Society's B.Ed. College, Shivajinagar

पी.ई.एस.बी.एड. महाविद्यालयात सूत्रसंचालन या विषयावर एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन.

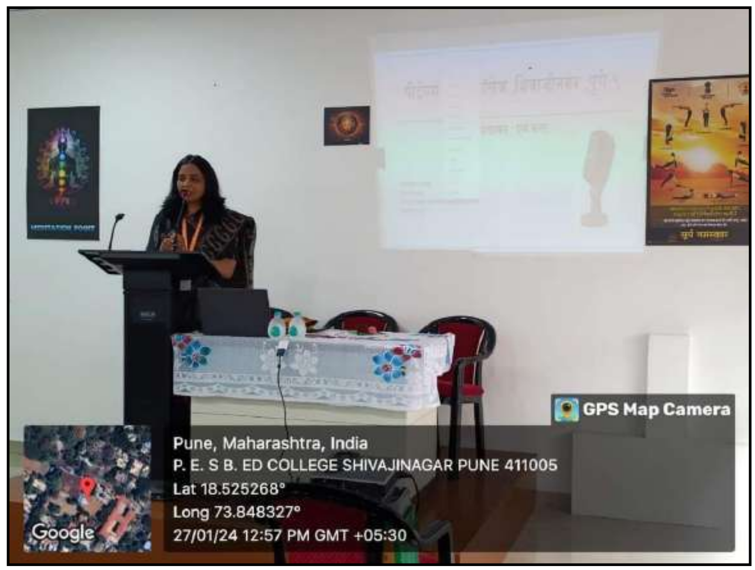

Dr. Vaijayanti Jadhav, Department of Marathi Invited as Resource Person at P.E.Society's Modern College of Business Management, Shivajinagar on 28th to 29 February 2024

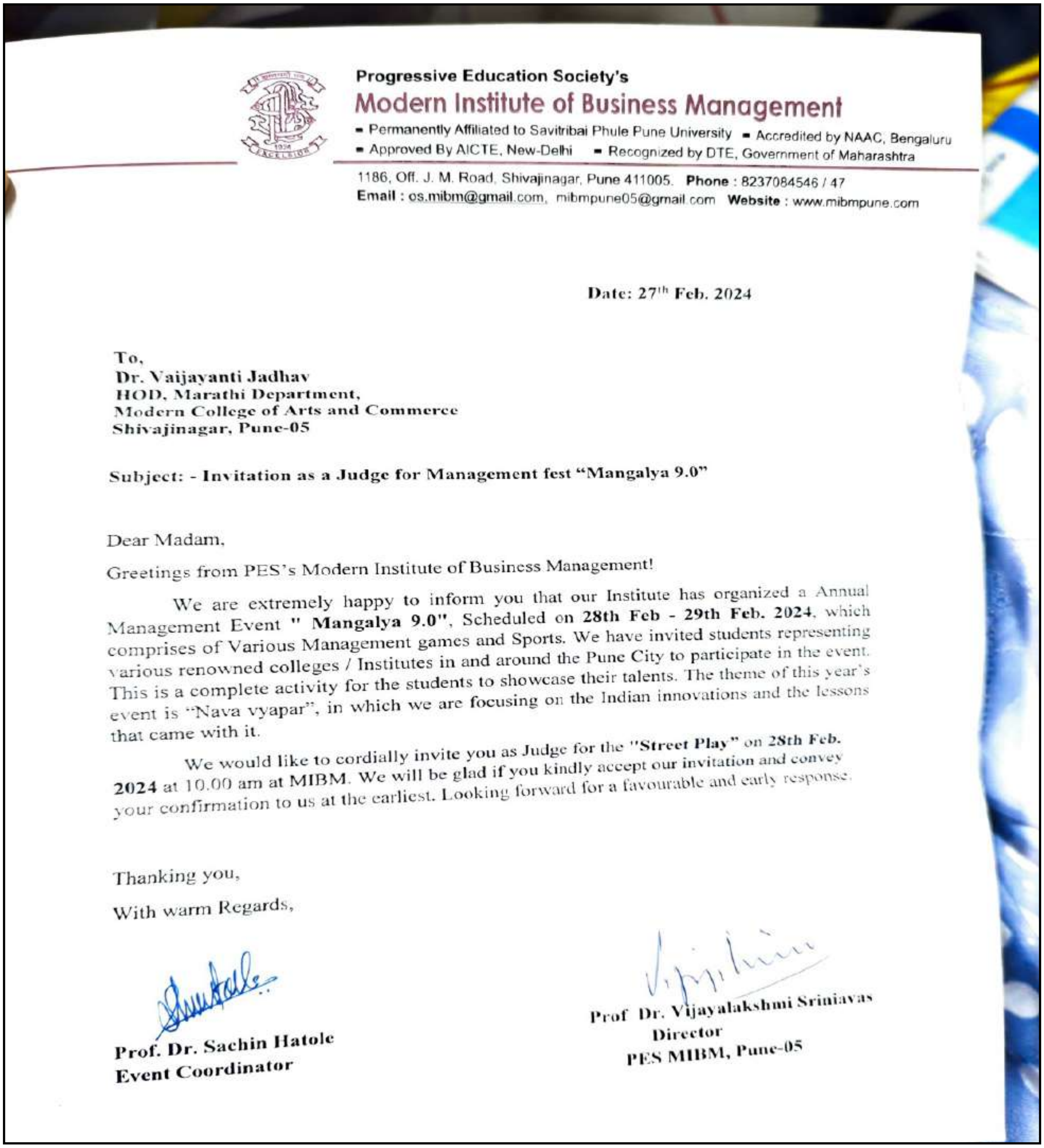

Progressive Education Society's
Modern Institute of Business Management
- Permanently Affiliated to Savitribai Phule Pune University
- Accredited by NAAC, Bengaluru
- Approved By AICTE, New-Delhi
- Recognized by DTE, Government of Maharashtra

1186, Off. J. M. Road, Shivajinagar, Pune 411005. **Phone :** 8237084546 / 47
Email : os.mibm@gmail.com, mibmpune05@gmail.com **Website :** www.mibmpune.com

Date: 27th Feb. 2024

To,
Dr. Vaijayanti Jadhav
HOD, Marathi Department,
Modern College of Arts and Commerce
Shivajinagar, Pune-05

Subject: - Invitation as a Judge for Management fest "Mangalya 9.0"

Dear Madam,

Greetings from PES's Modern Institute of Business Management!

We are extremely happy to inform you that our Institute has organized a Annual Management Event " **Mangalya 9.0**", Scheduled on **28th Feb - 29th Feb. 2024**, which comprises of Various Management games and Sports. We have invited students representing various renowned colleges / Institutes in and around the Pune City to participate in the event. This is a complete activity for the students to showcase their talents. The theme of this year's event is "Nava vyapar", in which we are focusing on the Indian innovations and the lessons that came with it.

We would like to cordially invite you as Judge for the **"Street Play"** on **28th Feb. 2024** at 10.00 am at MIBM. We will be glad if you kindly accept our invitation and convey your confirmation to us at the earliest. Looking forward for a favourable and early response.

Thanking you,
With warm Regards,

Prof. Dr. Sachin Hatole
Event Coordinator

Prof Dr. Vijayalakshmi Sriniavas
Director
PES MIBM, Pune-05

Workshops/ Seminars attended by Faculty Members during February 2024

Department of Performing Arts

A day-long festival of music 'Deogandhar' was held on Sunday 4th February at THE BASE by 'Ninadini', in memory of eminent Hindustani classical vocalist Late. Pt. Rajabhau Deo. The festival was held in two sessions. The morning saw a vocal recital by Smt. Shivani Marulkar - Dassakkar (daughter-disciple of Vidushi Dr. Alka Deo Marulkar) of the Jaipur Gharana. This was followed by a tabla solo concert by eminent young tabla artist Yashwant Vaishnav. The evening session titled 'Srijan-Lalit' saw Dr. Alka Deo Marulkar, Shivani Marulkar Dassakkar and Smt. Madhuwanti Deo sing thumri-dadra-hori-kajari compositions of Dr. Alka Deo Marulkar.

Six students and HoD of Department of Performing Arts, Modern College of Arts, Science and Commerce, Shivajinagar, Pune-5 worked as full time volunteers during the festival and helped the smooth conduct of the entire event. The following students were the volunteers:

Omkar Wadkar
Yash Pachange
Mayuresh Deve
Sudin Joshi
Prarthana Chorge
Suranjan Jaybhaye

-Dr. Pushkar Lele,
Head, Department of Performing Arts

Dr. Vaijayanti Jadhav, Department of Marathi participated in National Seminar on "मराठी वाड.मय इतिहासाचे पुनर्लेखन प्रमाद आणि गरज " between 3rd to 4th February 2024

शिवाजी विद्यापीठ शिक्षक संघाच्या वतीने आयोजित मराठी वाड.मय इतिहासाचे पुनर्लेखन प्रमाद आणि गरज या राष्ट्रीय परिषदेत मराठी साहित्यातील दुर्लक्षित लेखक या सत्रात 'अरुण कोलटकरांची मराठी कविता' या विषयावर निबंध सादर ३ आणि ४ फेब्रुवारी २०२४

प्रमाणपत्र

प्रा.डॉ. डॉ. वैजयंतीमाला आप्पासाहेब जाधव

यांनी शनिवार, दिनांक ३ आणि रविवार, दिनांक ४ फेब्रुवारी २०२४ या कालावधीत क्रांतिअग्रणी डॉ. जी. डी. बापू लाड महाविद्यालय, कुंडल, शिवाजी विद्यापीठ मराठी शिक्षक संघ, कोल्हापूर आणि शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर यांच्या वतीने आयोजित केलेल्या मराठी वाङ्मय इतिहासाचे पुनर्लेखन या विषयावरील दोन दिवसीय आंतरविद्याशाखीय राष्ट्रीय चर्चासत्र व तेराव्या अधिवेशनात अध्यक्ष/साधनव्यक्ती/निबंधकवाचक/सत्राध्यक्ष/सत्रसंयोजक/प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित राहून सक्रिय सहभाग दिल्याप्रीत्यर्थ हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

शोधनिबंधाचे शीर्षक अरुण कोलटकरांची मराठी कविता

प्रा.डॉ. धनंजय होनमाने, समन्वयक | प्रा.डॉ. मंतेश हिरेमठ, सचिव, शिविम | डॉ. भरत जाधव, अध्यक्ष, शिविम | मेजर, डॉ. आर. एस्. डुबल, प्राचार्य, क्रांतिअग्रणी डॉ. जी. डी. बापू लाड महाविद्यालय, कुंडल

हार्दिक अभिनंदन

Participation of Teaching Faculty Members at Indian Knowledge System Workshop

Participation in Indian Knowledge System workshop at MES College, Pune, organized by MES Senior College, Savitribai Phule Pune University, Bhartiya Shikshan Mandal and Bhandarkar Oriental Research Institute, Pune.

Dr. Sharad Goswami, Department of Biotechnology completed 4 weeks Faculty Induction Programme from 22nd January to 20th February 2024

Teaching Learning Centre
Ramanujan College, University of Delhi
(Accredited Grade 'A++' by NAAC)
under the aegis of
MINISTRY OF EDUCATION
PANDIT MADAN MOHAN MALAVIYA NATIONAL MISSION ON TEACHERS AND TEACHING

This is to certify that

Dr.Sharad Goswami

of

P.E.S.Modern College of Arts ,Science and Commerce (Autonomous) Shivajinagar Pune 05
successfully completed a 4-Week Faculty Induction/Orientation Programme for
"Faculty in Universities/Colleges/Institutes of Higher Education"
from *22 January – 20 February, 2024* and obtained
Grade *B+*.

Blockchain Hash: 0x700d6fac1429c7d083f7ac1ba181ba8232580c48c4f5c0e01ccc5a02c26a9aa9

Prof. S. P. Aggarwal
(Principal & Director)
TLC, Ramanujan College

Dr. Ashish Kumar Shukla
(Course Coordinator)
Ramanujan College

Dr. Nikhil Kr. Rajput
(Deputy Director)
TLC, Ramanujan College

Dr. Prabhakar Varade, Department of Electronics participated in One Day Workshop entitled "Multiple-Input Multiple-Output (MIMO) Technology & 5G Wireless Communication" on 13th February 2024

75 Glorious Years'
of
Savitribai Phule Pune University, Pune, Maharashtra

Department of Electronic and Instrumentation Science

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

This is to certify that, Ms./Mr. Dr. Prabhakar Varade

From modern colleage of Arts science & commerse shivajinagar pune maharashtra.

has participated in One day National Workshop entitled "MULTIPLE-INPUT MULTIPLE-OUTPUT (MIMO) TECHNOLOGY & 5G WIRELESS COMMUNICATION" held on 13th February 2024 organized by Department of Electronic and Instrumentation Science, Savitribai Phule Pune University, Pune, Maharashtra, India.

Dr. P. S. Bansode-Gaikwad, Convener
Dr. C. Bhattacharya, Program Chair
Prof. V. L. Mathe, Head

Modern Achievements

Congratulations to Chintaman Burse

NCC (NAVY) cdt ***Chintaman Burse*** got recommended as an officer in Indian Army.

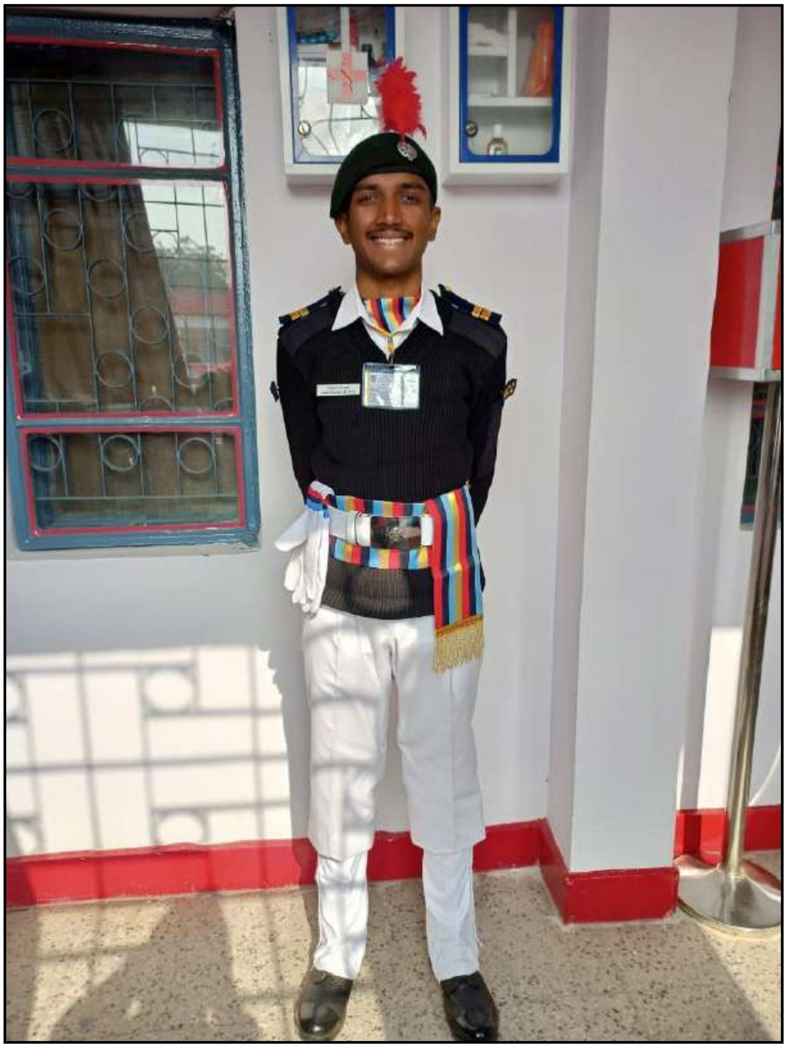

Congratulations to Chintaman Burse

CC ***Chintaman Burse*** from modern college recommended in INDIAN ARMY under NCC special entry 55th course Merit list no 41.

MERIT LIST : NCC (SPL) ENTRY- 55TH (MEN) COURSE (APR 2024)

1. Candidates who have not submitted copies of all semester marksheets, Degree/Provisional degree certificate and other requisite documents as mentioned in course notification are required to submit immediately a self attested scanned copy of the same on 'Feedback/Query' option on our website www.joinindianarmy.nic.in or by Fax (No 011-26196205)

2. Joining Letters (JLs) will be issued as per MERIT subject to Vacancy, Medical fitness, submission of requisite documents, verification of NCC 'C' certificate from DG NCC and Battle casualty certificate from AG/MP-5(D) and meeting all eligibility criteria as per course notification. Inclusion of name in the merit list does not confirm issue of joining letter to the candidate.

3. Documentation, final educational result and Medical Examination of candidates have not been taken into account in preparing the Merit list.

Vacancy - 50* (45 for General Category and 05 for Wards of Battle Casualties of Army personnel)

General Category

Merit No	Roll No	Name
1	801211	ABHINAV VYAS
2	806305	VIJAYVARDHAN SINGH RATHORE
3	801269	SHIVAM
4	802170	AMAN BHARDWAJ
5	800122	ROBIN SINGH
6	811482	KRISHNA RAJU SAINDANE
7	802812	ADARSH TEOTIA
8	803882	HEMANG SHARMA
9	805384	PARMAR PRATIK KANTILAL
10	801013	TUPE SIDDHARTH VIRENDRA
11	807654	SHIV VRAT MISHRA
12	802843	GURIVELLI GYANENDRA KUMAR
13	803207	AYAN KUMAR DEY
14	805529	SHIVAM MAHESHWARI
15	803733	SIDHARTH B S
16	803182	LOVE PREET SINGH
17	801917	ROHIT SINGH BAGHEL
18	801603	RISHANK BHADORIA
19	803188	SUBHASISH RATH
20	805091	VIPUL GHADGE
21	800716	YASHVENDRA THANUA
22	807215	ARYASOMAYAJULA VARAHA SAI ROHITH
23	802168	SURJEET YADAV
24	800617	RAMAN
25	802153	DEVESH DESHMUKH
26	800345	DEEPENDRA RATHORE
27	800100	VARUN
28	802784	LOKESH RAWAT
29	802707	SUNIL SINGH
30	809502	ABHIJIT PANDEY
31	803900	MANTAVYA SHARMA
32	801475	MAYANK KUMAR
33	811876	HRITHIK SAGAR
34	807532	AYUSH KUMAR
35	809810	SHIVANSH SOMVANSHI
36	809048	VISHWAKARMA ABHISHEK SANTOSH
37	803895	AMAN KUMAR CHAUHAN
38	801421	ABHI JAIN
39	803121	RISHAB KUMAR
40	801407	NAMAN NEHRA
41	806112	BURSE CHINTAMAN
42	803560	AMARJOT SINGH
43	800886	CHAYAN PUROHIT
44	802413	JATIN KUMAR
45	800380	PIYUSH YADAV

Department of Physical Education

अभिनंदन

आपल्या महाविद्यालयाच्या १९ वर्षा खालील मुलांच्या टेनिस व्हॉलिबॉल संघाने कोपरगाव येथे झालेल्या विभागीय स्पर्धे मध्ये प्रथम क्रमांक मिळविल्याबद्दल सर्वांचे हार्दिक अभिनंदन व लवकरच होणाऱ्या राज्यस्तरीय स्पर्धेसाठी शुभेच्छा.

Department of Physical Education

गुरूवर्य शंकरराव कानिटकर क्रीडा महोत्सव २०२३-२०२४

महाविद्यालय विभागात मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगर पुणे ५ व्हॉलीबॉल मुले व मुलींच्या संघांनी गुरूवर्य शंकरराव कानिटकर क्रीडा महोत्सव २०२३-२०२४ व्हॉलीबॉल स्पर्धेत विजेतपद मिळवल्या बद्दल खेळाडूंचे हार्दिक अभिनंदन.

Department of Physical Education

गुरूवर्य शंकरराव कानिटकर क्रीडा महोत्सव २०२३-२०२४

महाविद्यालय विभागात मॉडर्न महाविद्यालय शिवाजीनगर पुणे ५ फुटबॉल मुले व मुलींच्या संघांनी गुरूवर्य शंकरराव कानिटकर क्रीडा महोत्सव २०२३-२०२४ फुटबॉल स्पर्धेत विजेतपद मिळवल्या बद्दल खेळाडूंचे हार्दिक अभिनंदन.

Congratulations to Krushna Saidane

आपल्या महाविद्यालयाचा NCC Cadet ***Krushna Saidane*** हा भारतीय सैन्य दळामध्ये ऑफिसर म्हणून 55th NCC Special entry द्वारे निवडला गेला आहे.

Congratulations to Dr. Prerana Ubale, Head Department of Hindi

"परिवर्तनाचा वाटसरू" (संपादक-अभय कांता, पुणे, मराठी पाक्षिक, वर्ष 23, अंक- 20, 16 फेब्रु. ते 29 फेब्रुवारी 2024; ISSN NO. 2250- 3145) मध्ये जरूर वाचा.. कवी अरुण प्रधान (दिल्ली), यांच्या "तुम्हारा होना" कवितेचा माझा मराठी अनुवाद "तुझं असणं" ....

डॉ. प्रेरणा उबाळे

अध्यक्ष, हिंदी विभाग

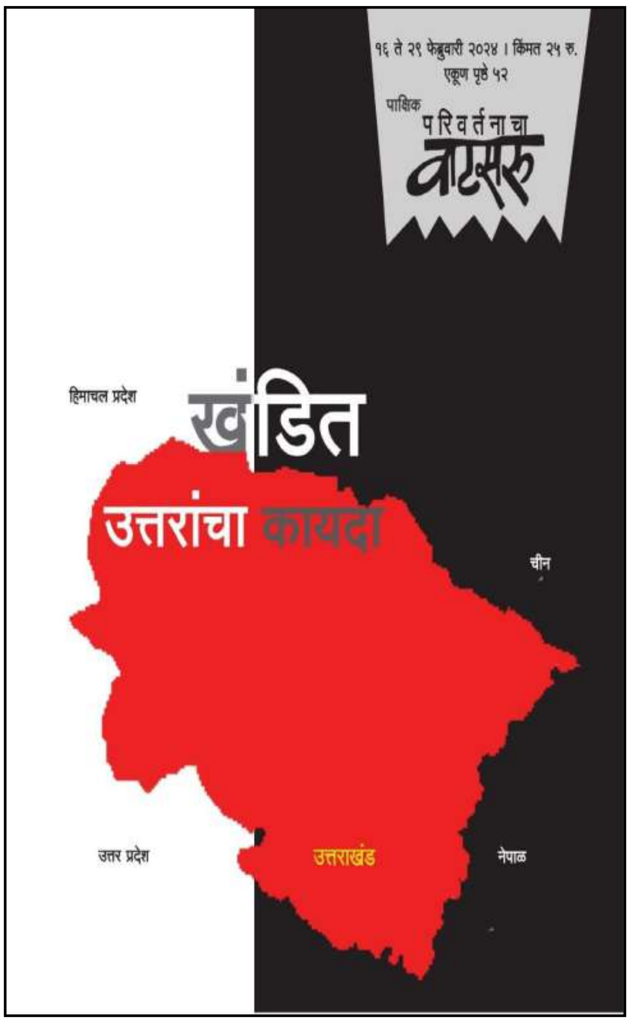

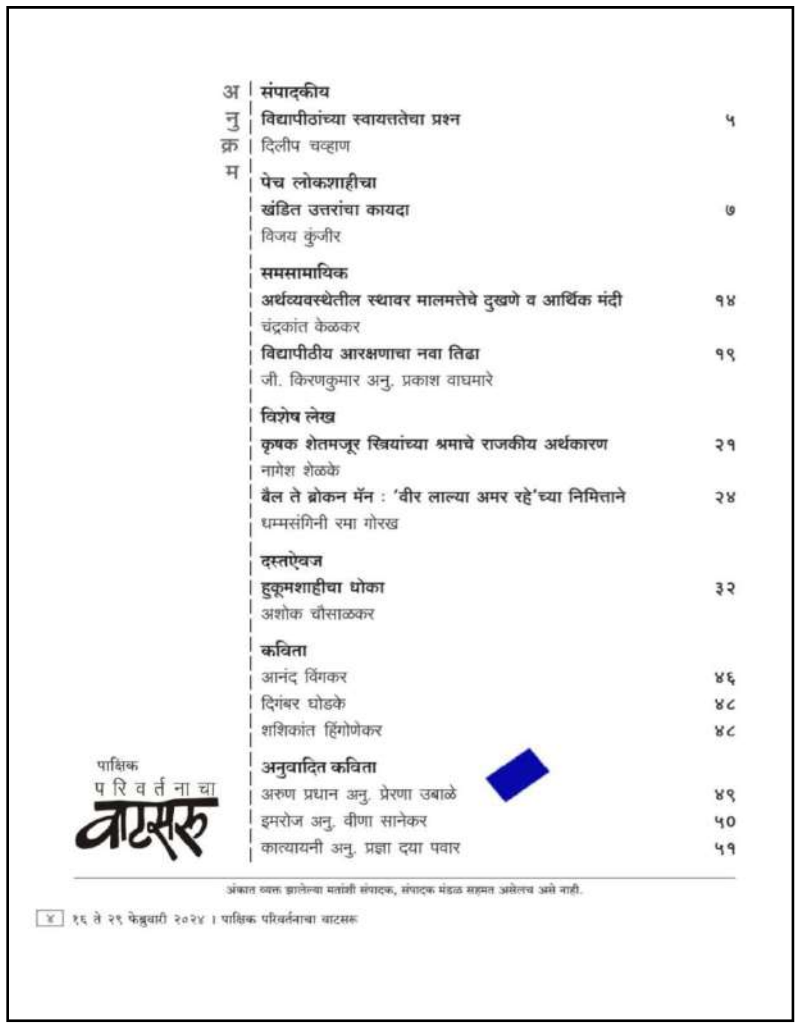

अनुक्रम

संपादकीय
विद्यापीठांच्या स्वायत्ततेचा प्रश्न ५
दिलीप चव्हाण

पेच लोकशाहीचा
खंडित उत्तरांचा कायदा ७
विजय कुंजीर

समसामायिक
अर्थव्यवस्थेतील स्थावर मालमत्तेचे दुखणे व आर्थिक मंदी १४
चंद्रकांत केळकर
विद्यापीठीय आरक्षणाचा नवा तिढा १९
जी. किरणकुमार अनु. प्रकाश वाघमारे

विशेष लेख
कृषक शेतमजूर स्त्रियांच्या श्रमाचे राजकीय अर्थकारण २१
नागेश शेळके
बैल ते ब्रोकन मॅन : 'वीर लाल्या अमर रहे'च्या निमित्ताने २४
धम्मसंगिनी रमा गोरख

दस्तऐवज
हुकूमशाहीचा धोका ३२
अशोक चौसाळकर

कविता
आनंद विंगकर ४६
दिगंबर घोडके ४८
शशिकांत हिंगोणेकर ४८

अनुवादित कविता
अरुण प्रधान अनु. प्रेरणा उबाळे ४९
इमरोज अनु. वीणा सानेकर ५०
कात्यायनी अनु. प्रज्ञा दया पवार ५१

पाक्षिक परिवर्तनाचा वाटसरू

अंकात व्यक्त झालेल्या मतांशी संपादक, संपादक मंडळ सहमत असेलच असे नाही.

४ । १६ ते २९ फेब्रुवारी २०२४ । पाक्षिक परिवर्तनाचा वाटसरू

Congratulations to Dr. Prerana Ubale, Head Department of Hindi

तुझं असणं

तुझं असणं आमचं असणं आहे
जेव्हा तू पहिल्यांदा आला होतास
जेव्हा मी आकार घेतला होता आणि
पृथ्वीवर येऊन तू उदात्त झालास
माझ्या असण्याला
तू पहिली अट झालास
माझं आकाश होणं तुझंअसणं होतं

आकाशाची इच्छा
जमिनीवर असणे
आयुष्य भटकण्याच्या थांब्याला
जेव्हा तू पहिली अट झालास

पृथ्वीवर पडलेल्या बियांची हिरवळ
आणि आकाशाचा साकार होण
तुझं असणं आहे
तुझं असणं माझं असणं आहे

तुझं असणं क्षितिज असणं आहे
हवेचे ढग होऊन जाणे
तू पहिली अट होतास
जेव्हा वसंताचं असणं
तू झाला होतास

जेव्हा वसंताचं असणं तू झालास
जंगलांमध्ये वणवे पेटले होते
पळसाची फुले लगडून गेली होती
रोम रोमात आणि
तू जंगलामध्ये पळस झाला होतास
जंगलातली हवा सुगंधित झाली होती
तू माझा सुगंध झाला होतास
तुझं असणं आमचं असणं आहे

तू ढग झाला होतास
मोडून गेलो होतो मी पृथ्वीवर
आणि तू बियांच्या प्रेमात
व्यापला होतास अस्त-व्यस्त
बियांचे उगवून येणं
पृथ्वीवर बियांचे आयुष्य
तू पहिली अट झाला होतास

तुझं असणं आयुष्य असणं आहे
तुझं असणं माझं असणं आहे
तुझं असणं आयुष्य असणं आहे

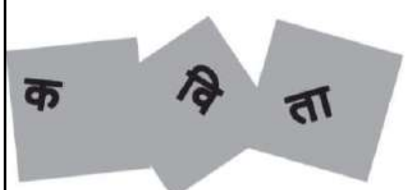

मूळ हिंदी कविता
अरुण
प्रधान
दिल्ली

मराठी अनुवाद
प्रेरणा
उबाळे
पुणे

Congratulations to Dr. Prabhakar Varade, Department of Electronic Science

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

राष्ट्रीय सेवा योजना

आयोजित

विद्यापीठ अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त

विद्यापीठस्तरीय मराठी, हिंदी व इंग्रजी काव्य-स्पर्धा

दिनांक : १६ फेब्रुवारी, २०२४

प्रमाणपत्र

प्रा./डॉ. प्रभाकर शिवदास वराडे

मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य (स्वायत्त) महाविद्यालय

पुणे - ५ यांनी दिनांक १६ फेब्रुवारी, २०२४ रोजी, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने विद्यापीठाच्या अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्त आयोजित 'विद्यापीठस्तरीय काव्य' स्पर्धेत 'नियोजन समिती सदस्य' सहभाग म्हणून काम केल्याबद्दल सदर प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. सदानंद भोसले

संचालक

राष्ट्रीय सेवा योजना

हार्दिक अभिनंदन

Congratulations to Sahil Shete

अभिनंदन

आपल्या महाविद्यालयातील *कु. साहिल शेटे* इयत्ता १२ वी याची सायकलिंग मध्ये भारतीय संघात निवड झाल्या बद्दल साहिल त्याचे पालक व मार्गदर्शक या सर्वांचे हार्दिक अभिनंदन.

आशियाई ट्रॅक सायकलिंग अजिंक्यपद स्पर्धा २०२४

साहील शेटे, झायना पिरखान, मयुरी लुटे, सुशिकला आगाशे, पूजा दानोले यांची भारतीय संघात निवड

मुंबई :

नवी दिल्ली होत असलेल्या ४३व्या सिनीअर आणि ३०व्या ज्युनिअर आशियाई ट्रॅक सायकलिंग अजिंक्यपद स्पर्धेमध्ये सहभागी होणा-या भारतीय संघात महाराष्ट्राच्या साहील शेटे, झायना पिरखान, मयुरी लुटे, सुशिकला आगाशे आणि पूजा दानोले यांची निवडझाली आहे. या स्पर्धा आयजी स्टेडियममधील इंनडोअर स्टेडियममध्ये २१ ते २६ फेब्रुवारी २०२४ दरम्यान होणार आहेत.

राष्ट्रीय पदक विजेते साहिल शेटे आणि झायना पिरखान फिनीक्स सायकलिंग अकॅडमीमध्ये दर्शन बारगुजे यांच्या मार्गदर्शनाखाली चार वर्षांपासून सराव करत आहेत. साहिल पुण्याच्या मॉडर्न महाविद्यालयात

१२ वी वाणिज्य मध्ये शिकत आहे. झायना पिरखान पालघर जिल्ह्यामधील नालासोपारा येथील राहुल इंटरनॅशनल स्कूल मध्ये १२ वी वाणिज्य मध्ये शिकत आहे.

सुशिकला आगाशे आणि मयुरी लुटे भंडारा जिल्ह्यातील तर पूजा दानोले कोल्हापूर जिल्ह्यामधील खेडेगांवामधून आलेल्या आहेत. या तिघींची सायकलिंग खेळची सुरुवात पुणे येथील महाराष्ट्र शासनाच्या क्रीडा प्रबोधिनीमधून झाली. सुरुवातीला सायकलिंगचा सराव आंतरराष्ट्रीय प्रशिक्षक दिपाली पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली केला. राष्ट्रीय स्पर्धामधील पदकविजेत्या कामगिरीनंतर या तिघींची निवड राष्ट्रीय अकॅडमीसाठी झाली. गत चार वर्षांपासून आगाशे, लुटे आणि दानोले नवी दिल्ली येथे सराव करीत आहेत. साहील शेटे, झायना पिरखान, मयुरी लुटे, सुशिकला आगाशे आणि पूजा दानोले यांच्या भारतीय संघामधील सहभागाबद्दल भारतीय सायकलिंग महासंघाचे उपाध्यक्ष प्रताप जाधव, सायकलिंग असोसिएश ऑफ महाराष्ट्राचे अध्यक्ष अड विक्रम रोठे, सचिव प्रा. संजय साठे, खजिनदार भिकन अंबे, यांनी त्यांचे अभिनंदन केले.

हार्दिक अभिनंदन

Congratulations to Dr. Anjali Sardesai, IQAC Coordinator, Vice-Principal (Academics) and all members of E-Content Development Cell

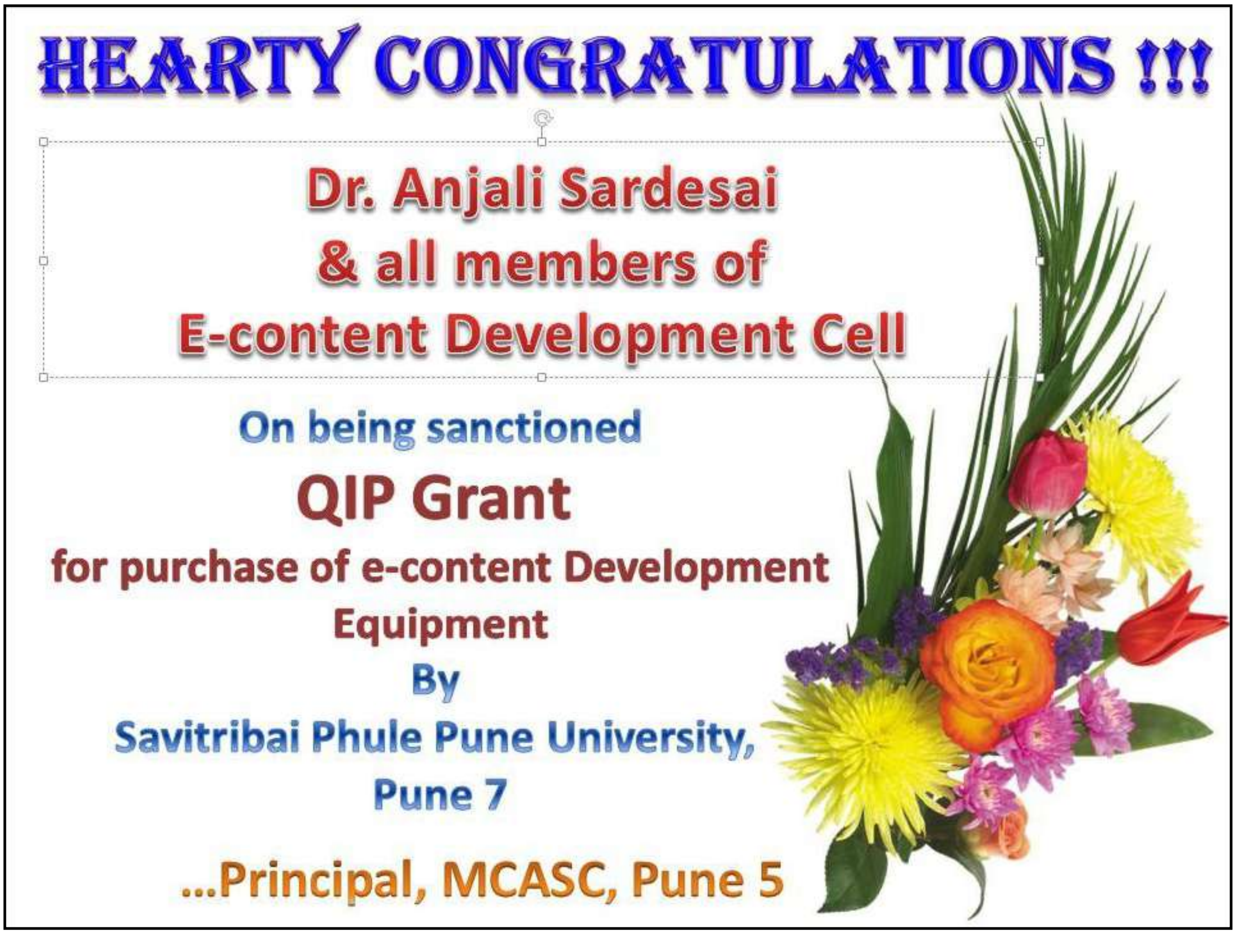

Congratulations to Dr. Vikram Phale, Director Department of Physical Education and all teaching and non-teaching Staff members of Department of Physical Education

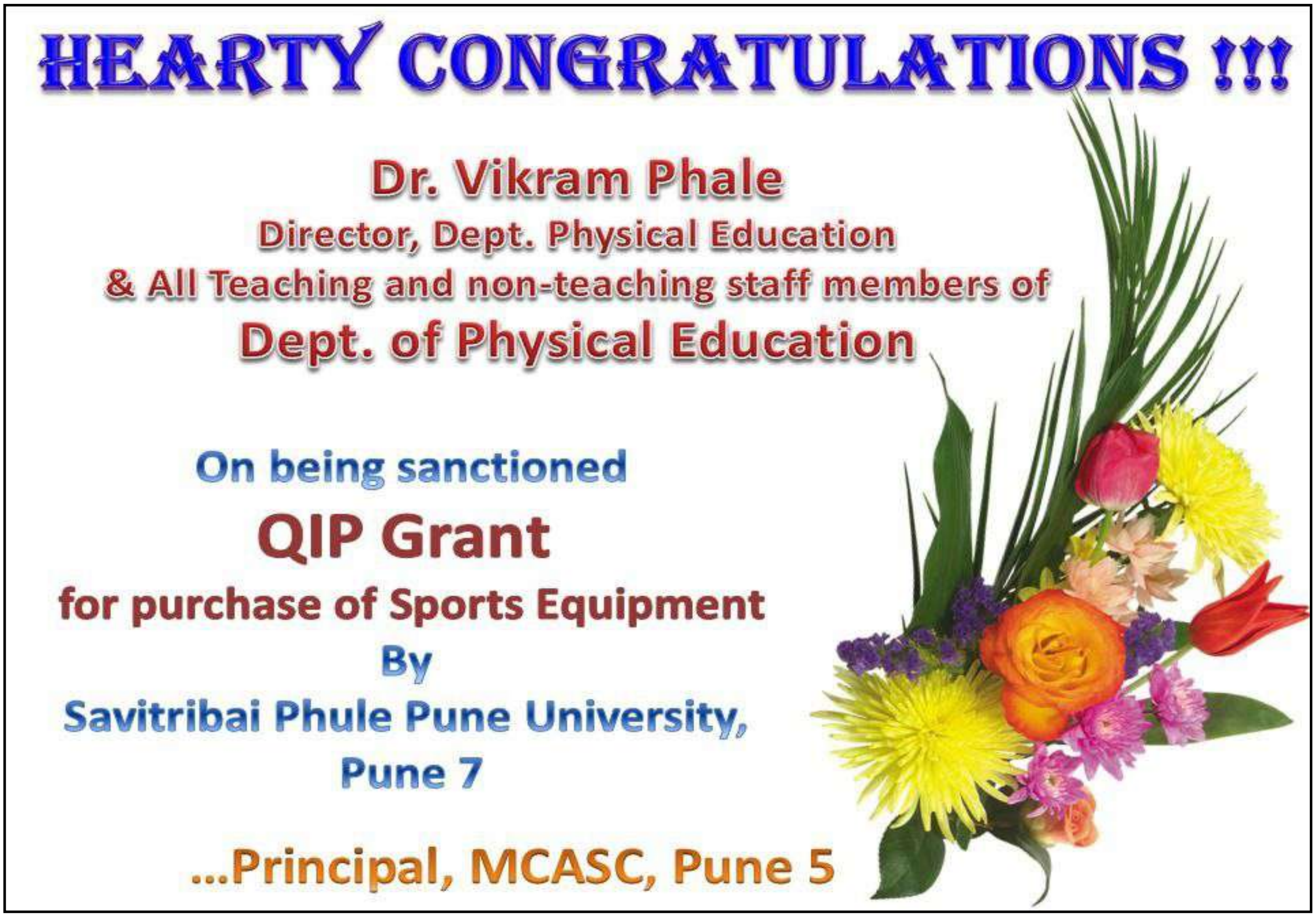

Congratulations to Shri. Amit Salunke, Clerk, Library and Information Centre

मतदार नोंदणी अधिकारी,
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

मुख्य निवडणुक अधिकारी

महाराष्ट्र

मताधिकार आम्ही

NVD 2024

राष्ट्रीय मतदार दिन २०२४

२५ जानेवारी २०२४

प्रशस्तीपत्र

श्री/श्रीमती अमित सुरेश साळुंके [यादी भाग-१७२] यांनी २०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघाच्या मतदार नोंदणी कार्यक्रम अंतर्गत **मतदार केंद्रस्तरीय अधिकारी** म्हणून उल्लेखनीय कामकाज केल्याबद्दल आपणास सदर **प्रशस्तीपत्र** देऊन गौरविण्यात येत आहे.

सहा.मतदार नोंदणी अधिकारी
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

मतदार नोंदणी अधिकारी
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

Congratulations to Shri. Sanket Mulay, Library Attendant, Library and Information Centre

मतदार नोंदणी अधिकारी,
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

मुख्य निवडणुक अधिकारी

महाराष्ट्र

मताधिकार आम्ही
NVD 2024

राष्ट्रीय मतदार दिन २०२४

२५ जानेवारी २०२४

प्रशस्तीपत्र

श्री/श्रीमती संकेत सुहास मुळे (यादीभाग- १८८) यांनी २०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघाच्या मतदार नोंदणी कार्यक्रम अंतर्गत **मतदार केंद्रस्तरीय अधिकारी** म्हणून उल्लेखनीय कामकाज केल्याबद्दल आपणास सदर **प्रशस्तीपत्र** देऊन गौरविण्यात येत आहे.

सहा.मतदार नोंदणी अधिकारी
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

मतदार नोंदणी अधिकारी
२०९ शिवाजीनगर विधानसभा मतदार संघ,पुणे.

Best Student Trophy Contest

The felicitation and Best Student Award Function was organized on 13th February 2024.
This function was chaired by respected Principal Dr. R. S. Zunjarrao. The chief guest Mr. Kiran Kendre, Editor, Kishor Magazine, Maharashtra State Bureau of Text Book Production, Senapati Bapat Road, Balbharati, Pune graced the function.
Vice Principal Prof. S. S. Deshmukh, Dr. Amruta Oke, Dr. Vijay Gaikwad are also present at this occasion. The parents of the contestants and winners had also witnessed the function.
The function commenced with the overall briefing about the committee and the competition. The chairperson of the committee Prof. Dr. Pooja Paratne read the overall report of the committee highlighting the transparency of the competition and the new addition made this year in form of policy document.
Committee has planned to conduct the grooming workshop for advance learners and also to conduct the examinations of entrance examination like IIT-Jam, GRE, TOFEL, CAT, CET,CUET..etc.
The shortlisted students were felicitated with trophies by hands of vice principals. The Chief guest felicited winners from junior wing, senior wing and post graduate wing with the permanent trophy 'Pushp-Bhaskara Excellence Trophy. The past winners handed over the rolling trophies to winners of the three wings.
The winner from junior wing Ms Prachiti Kokate, senior wing winner Ms. Riya Khandekar and Post Graduate winner Ms. Kalyani Gore expressed their feelings on this occasion.
The Chief Guest Mr. Kiran Kendre enlightened students about the will power and goals in life. He also shared his own experiences that how he stood in very difficult situations and fought the situation.
Our Principal Dr. R.S.Zunjarrao guided the students on this occasion.

-Dr. Mrs. Pooja M. Paratne

Chairman, Best Student Trophy Committee

Best Student Trophy Contest

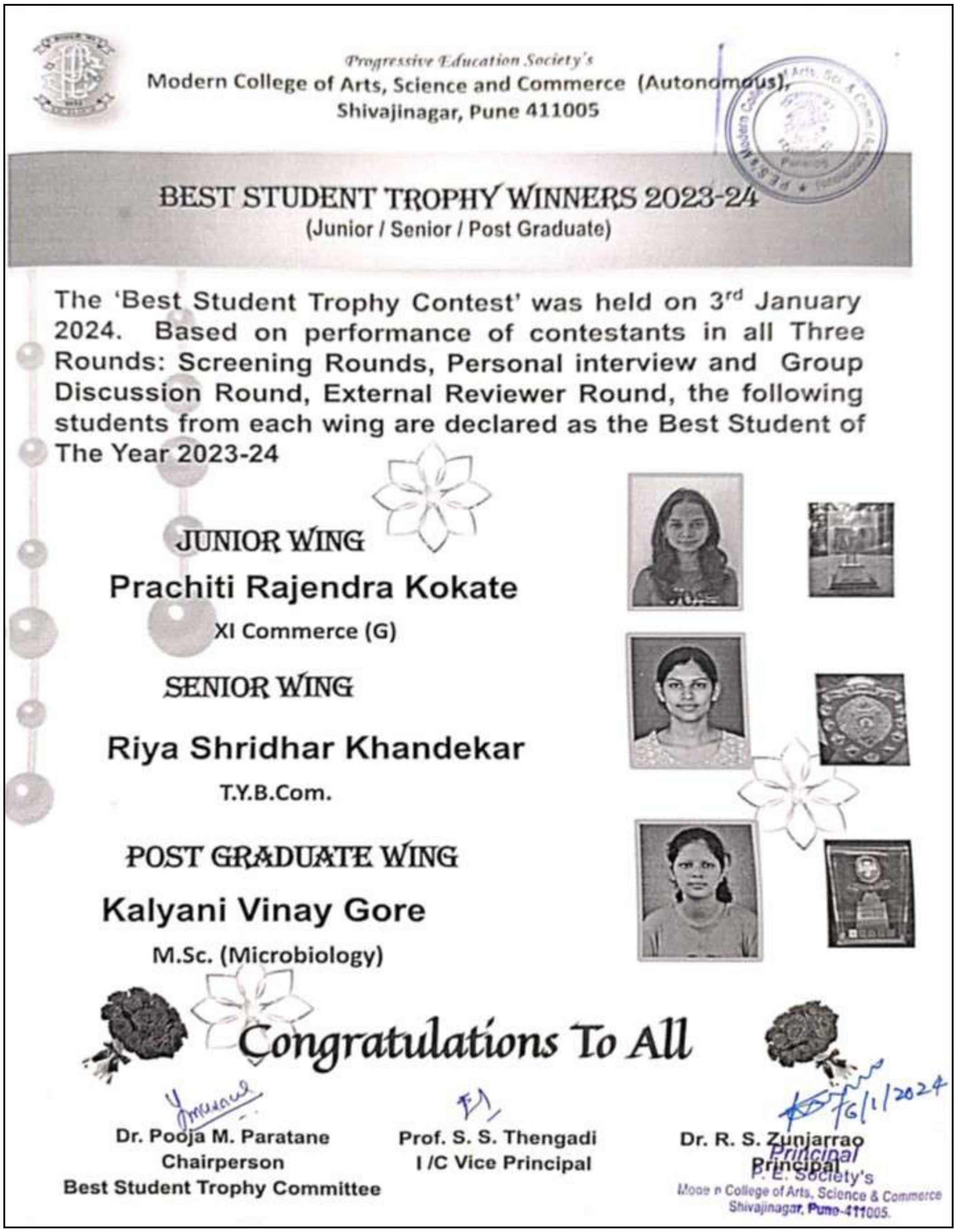

Progressive Education Society's
Modern College of Arts, Science and Commerce (Autonomous),
Shivajinagar, Pune 411005

BEST STUDENT TROPHY WINNERS 2023-24

(Junior / Senior / Post Graduate)

The 'Best Student Trophy Contest' was held on 3rd January 2024. Based on performance of contestants in all Three Rounds: Screening Rounds, Personal interview and Group Discussion Round, External Reviewer Round, the following students from each wing are declared as the Best Student of The Year 2023-24

JUNIOR WING

Prachiti Rajendra Kokate

XI Commerce (G)

SENIOR WING

Riya Shridhar Khandekar

T.Y.B.Com.

POST GRADUATE WING

Kalyani Vinay Gore

M.Sc. (Microbiology)

Congratulations To All

Dr. Pooja M. Paratane Chairperson Best Student Trophy Committee	Prof. S. S. Thengadi I /C Vice Principal	Dr. R. S. Zunjarrao Principal 6/1/2024 Principal P. E. Society's Modern College of Arts, Science & Commerce Shivajinagar, Pune-411005.

Best Student Trophy Contest

NEWLY ADDED AND BOOKS RECEIVED IN GRATIS DURING FEBRUARY 2024

Author	Title
BORKAR, PURUSHOTTAM	MADE IN INDIA मेड इन इंडिया
BHAVE, PUSHPA	JAHANNAM : NIVADAK PRATIMA JOSHI जहन्नम : निवडक प्रतिमा जोशी
DESHMUKH, VIJAY	SHAKAKARTE SHIVRAYA KHAND 2 शककर्ते शिवराय खंड २
DESHMUKH, VIJAY	SHAKAKARTE SHIVRAYA KHAND 1 शककर्ते शिवराय खंड १
SONAWANE, VAHARU	RODALI रोडाली
KHOT, KRUSHNAT	NANGARLYAWIN BHUI नांगरल्याविन भुई
KUMAR, SURESH	E-WASTE IN INDIA: MANAGEMENT, CHALLENGES AND OPPORTUNITIES. VOL.2
KOTHARI, VINOD	M.L.TANNAN'S BANKING LAW AND PRACTICE IN INDIA
JORDON, E./ NATARAJAN, K.	BANKING THEORY, LAW AND PRACTICE
GILCHRIST, T. L./ STORR, R. C.	ORGANIC REACTIONS AND ORBITAL SYMMETRY
GUPTA, B. D./ ELIAS, A. J.	BASIC ORGANOMETALLIC CHEMISTRY: CONCEPTS, SYNTHESES, AND APPLICATIONS
CHAVAN, U. D. / PATIL, J. V.	INDUSTRIAL PROCESSING OF FRUITS AND VEGETABLES
TIWARI, MAYA	AYURVEDA: SECRETS OF HEALING
SHARMA, ARUN K.	A HANDBOOK OF ORGANIC FARMING
YOUNG, HUGH D./ FREEDMAN, ROGER A.	UNIVERSITY PHYSICS WITH MODERN PHYSICS
PETRUZELLA, FRANK D.	PROGRAMMABLE LOGIC CONTROLLERS
TRIPATHI, A. K. / CHANDRA, DINESH	CONTROL SYSTEM ANALYSIS AND DESIGN
LEE, WILLIAM C. Y.	MOBILE CELLULAR TELECOMMUNICATIONS: ANALOG AND DIGITAL SYSTEMS
LARMINIE, JAMES / LOWRY, JOHN	ELECTRIC VEHICLE TECHNOLOGY EXPLAINED
CHOUDHURY, D ROY/ JAIN, SHAIL BALA	LINEAR INTEGRATED CIRCUITS
CANGELOSO, SAL	LED LIGHTING: A PRIMER TO LIGHTING THE FUTURE
PURDUM, JACK	BEGINNING C FOR ARDUINO: LEARN C PROGRAMMING
KHAN, M. Y.	INDIAN FINANCIAL SYSTEM
JODHKA, SURINDER S.	A HANDBOOK OF RURAL INDIA
KULKARNI, SATISH	PRACHIN BHARATATIL VIDNYAN YUG
PARCHURE, APPA	G. A. NAVACHE SWAPNA
PRABHU, PARESH VASUDEO	EKTYACHE GAANE: KAVIVARYA SHANKAR RAMANAI
DESHMUKH, ANANT	R. DHO. KARVE SAMJAUN GHETANA
DEULGAONKAR, ATUL	GRANTHACHIYA DWARI: JAG BADLU PAHNARYA
BENDIGERI-KULKARNI, VARSHA	VRUTTBADDHA KAVITA KALA AANI SHASTRA
KHARE, NANDA	VAACHTANA PAHTAANA JAGTAANA
DAHAKE, VASANT ABAJI	NIVADAK SADANAND REGE

NEWLY ADDED AND BOOKS RECEIVED IN GRATIS DURING FEBRUARY 2024

Author	Title
PATHARE, RANGANATH	AAJACHI KADAMBARI: NONDI AANI NIRIKSHANE
KARVE, SWATI	SAAD-PADSAAD: STREE PRASHNANCHE CHITRAN KARNARYA NIVADAK KADAMBARYANCHYA VEDH " YAMUNA PARYATAN" TE "BRA"
DESHPANDE, SAGAR	DURDAMYA ASHAWADI: DR. RAGHUNATH MASHELKAR
DUBEY, CHANDAN	NTA-UGC NET/SET/JRF HINDI BHASHA EVAM SAHITYA PAPER-2 2023
MADDAN, K.V.S	NTA-UGC COMMERCE PAPER-2 2023
PRIYA, SUBHANGINI/ MISHRA, ABHISHEK	NTA-UGC NET/SET/JRF HISTORY PAPER-2
PANDEY, VINEET	NTA-UGC ENGLISH PAPER-2 NET/SET/JRF 2023
PARASHAR, RAKESH KUMAR/ SINGH, CHHAYANNIKA	NTA-CSIR-UGC NET/SET (JRF & LS) CHEMICAL SCIENCES 2023
BHATTACHARJEE, SUMAN	NTA-CSIR-UGC NET/JRF/LS LIFE SCIENCES 2023
MAHAJAN, MAHAK	NTA-UGC MANAGEMENT PAPER-2 2023
PATIL, CHITRA S.	SAVITRIBAI PHULE KARYA AANI KARTRUTVA
SABNIS, SHRIPAL	SECULARISM AANI SANT SAHITYA MIMANSA
DESHMUKH, KESHAV SAKHARAM	CHINTANACHA SAMUDRA
KATARE, MOTIRAM	KADAMBARI: VARTMAAN, VICHAR AANI SAMASYA
DESHMUKH, KESHAV SAKHARAM	BHASHA AANI SANSKRUTI
RATHOD, RATAN	VASANTRAO NAIK NETRUTVA AANI VIKAS
TUPE, KESHAV	MUDRIT AANI SHRAVYA MADHYAME: LEKHAN VA SAMVAD
TANGAWAR, M. E.	AADHUNIK MARATHI VANGMAYACHA VASTUNISHTH ITIHAS (1818 TE 2018)
LOHAKARE, SANJAY	AADIVASI SAHITYA AANI KALA SANSKRUTI
MAHAJAN, PURUSHOTTAM PRALHAD	MARATHICHA BHASHIK ABHYAS
DESHMUKH, KESHAV SAKHARAM	SAHITYACHE VARTMANBHAN
PATIL, VIJAYA	SAMIKSHA: SANKALPANA, SWAROOP AANI PADDHATI
BAARAD, PRADEEP HIMMATRAO	BAUDHIK SAMPADA ADHIKAR: JANIV-JAGRUTI (AWARENESS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS)
MAHAJAN, PURUSHOTTAM PRALHAD	MUDRIT SHODHAN VA SURJANSHEEL LEKHAN
MAHAJAN, JAYSHREE	STREEYA AANI LINGBHAV
BEMBRE, RAVINDRA	PRACHIN MARATHI VANGMAYACHA VASTUNISHTHA
CHOUGHULE, V. B.	MAHARASHTRATIL KARTUTVAVAN STRIYA
PATIL, MAHENDRA VITTHAL	SANSHODHAN PADDHATI PRE Ph.D COURSE SATHI
BORATE, YOGESH SOPAN	SOCIAL MEDIA
BHATKAR, SUDHEER / NITALE,	PRASAR MADHYAME AANI SAMAJ
GAVIT, PUSHPA YASHWANT	AADIVASI SANSKRUTI: BHASHA AANI SAHITYA

NEWLY ADDED AND BOOKS RECEIVED IN GRATIS DURING FEBRUARY 2024

Author	Title
PAGARE, ANILKUMAR	DALIT SAHITYA: PRERNAVISHKAR
PARDHE, RANJEET AMRUT	SHAIKSHANIK KARYAKRAM LEKHAN: DRUKSHRAVYA MADHYAMANSATHI (EDUCATIONAL PROGRAM WRITING FOR
BHUKAN, SAHEBRAO TRIAMBAKRAO	VINOBA AANI SHIKSHAN
CHANDWADKAR, TUSHAR	LEKHAN KAUSHALYE: NIBANDH AANI GRANTH
BHATKAR, SUDHIR/ NITALE, VINOD	JANASADNYAPAN MADHYAME AANI SANSKRUTI
GHORPADE, AKSHAY KISHORE	KARYALAYIN KAUSHALYE UPYOJIT MARATHI
CHAUDHARI, ASHOK N./ SHENDE, DNYANESHWAR	BAHINAI: BAHINABAYINCHYA VYAKTIMATVACHYA DNYAT-ADNYAT CHHATA
JAMBALE, VITTHAL/ RANKHAMB,	MARATHI SAHITYA: SAMAJ AANI SANSKRUTI
DONGARDIVE, KIRAN SHIVHAR	KAVYAPRADESHATIL STREE
SURYAVANSHI, VIJAY PANDIT/ THACK-	E-PRASHASAN (E-GOVERNANCE)
DESHMUKH SHRIKANT	KULWADI BHUSHAN कुळवाडी भूषण शिवराय
ZUNJARRAO, RAJENDRA	GUNJAN
THORAT Y. R.	BUSINESS MANAGEMENT - II CBCS SYBCOM SEM IV
KRISHNAMURTHY SUNDARAM / KRISHNA	THROUGH THE ROTOR DISC
KHARKWAL M. C. / JAIN H. K.	PLANT BREEDING MENDELIAN TO MOLECULAR
PUNE VEEDYAPEETH / LALIT KALA KEN-DRA	PUNYA SWAR - AAGRA GHARANE CHARCHASATRA
SHASTRI SHRIPATI K. / SAHASTRABUDDHE	VASUDEV BALVANT PHADAKE वासुदेव बळवंत फडके
SANGORAM SHRIRANG	SANGEET TADNYO KA VICHARDAHN ARTHAT
DANDEKAR, ANIL	DIAMONDS OF DECCAN GYMKHANA (IN MARATHI)
MAVALE HEMANTRAJE	GARJALI MARATHI SHAHIRI गर्जली मराठी शाहिरी
SHINDE NITIN	PIMPARI CHINCHWAD ACHIVERS पिंपरी चिंचवड
SHINDE NITIN	SATARA ACHIVERS 2019 सातारा आचिव्हर्स 2019

News Paper Clippings : February 2024

Online newspapers and online services based on newspapers are becoming increasingly popular and useful in current digital age. These services helped libraries in reaching out users wherever they are and also save time of the users. The newspaper clippings are also known as press clippings in some libraries .

[*Ref: Gaur, Ramesh C., Chand, Mahesh, Gaur, Kavita & Yadav, Amar Singh. (2013). Online Newspaper Clippings and News Services for Libraries: Experiences in Indian Libraries. Accessed from http://library.ifla.org/240/1/153-gaur-en.pdf*]

Clipping is the cutting-out of articles from a paper publication. Newspaper clippings are often used when people have to write a report or make a presentation or for future reference.

The Modern College, Shivajinagar Library subscribes to Ten (10) English Newspapers and Eleven (11) Marathi Newspapers which are referred by the students and staff. The Library has a practice of posting notifications of important news related to Education, UGC, NAAC, Savitribai Phule Pune University on the WhatsApp Groups of Staff.

Father of Library Science, Dr. S.R.Ranganathan's Fifth Law of Library Science states that *'Library is a Growing Organism'*. It means that a library should be a continually changing institution, never static in its outlook. Books, methods, and the physical library should be updated over time. As an implication of the Fifth Law of Library Science, the Modern College Library has also updated the ways of keeping and maintaining the Newspaper Clippings. E-newspaper Clippings Service gives a global viewership/user base, no maintenance required, storage space issues will be solved and any user, anytime, at any place can have an access to the Newspaper Clippings Service. The E-Newspaper Clippings Section is divided into ***News regarding MCASC, Pune-5, Education, Work of Appreciation, Health, Research, Sports, Miscellaneous .***

News Paper Clippings related to Progressive Education Society, Pune 5

प्रभात

समूह विद्यापीठाबाबत आणखी स्पष्टता हवी

काही अटी व नियमात संदिग्धता : पुण्यातील चर्चासत्रात तज्ज्ञ, संस्थाचालकांचे मत

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. ९ - क्लस्टर अर्थात समूह विद्यापीठ स्थापन करण्यासंदर्भात काही अटी व नियमात संदिग्धता आहे. त्याबाबत राज्य शासनाकडून ठोस स्पष्टता नाही. शिक्षण संस्थांमध्ये समूह विद्यापीठ स्थापन करण्यास संभ्रम आहे. त्या पार्श्वभूमीवर समूह विद्यापीठ संदर्भात योग्य सूचनांचा विचार व्हावा, अशी अपेक्षा संस्थाचालकांनी व्यक्त केली आहे.

सेंटर फॉर एज्युकेशनल डेव्हलपमेंट ॲडमिनिस्ट्रेशनतर्फे (सेडा) गरवारे वाणिज्य महाविद्यालयांत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी व समूह विद्यापीठासंदर्भात चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. यावेळी उच्च शिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, माजी कुलगुरू डॉ. पंडीत विद्यासागर, डॉ. नितीन करमळकर, प्रा. अनिरूद्ध देशपांडे, डॉ. गजानन एकबोटे, धनंजय कुलकर्णी यांच्यासह विविध संस्थाचालक, प्राचार्य, प्राध्यापक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

डॉ. गजानन एकबोटे म्हणाले, समूह विद्यापीठात विनाअनुदानित संस्थांचा समावेश का करता येत नाही. केवळ अनुदानित आणि तेही पाच महाविद्यालये असतील, ही अट चुकीचे आहे. तसेच अनुदानित महाविद्यालयातील रिक्त पदांची जबाबदारी निश्चित नाही. त्याचप्रमाणे समूह विद्यापीठ स्थापन करताना संविधानिक ७ पदे भरावी लागणार आहेत. त्याचा आर्थिक ताण पाच महाविद्यालयांवर पडणार असून, त्याचा सर्वंकष विचार होणे आवश्यक आहे. कुलगुरु निवड करताना त्यात संस्थाचालकांच्या प्रतिनिधीचा समावेश नाही, याकडे त्यांनी लक्ष वेधले. तसेच, कृषी विद्यापीठ व आरोग्य विद्यापीठ क्षेत्रातील अभ्यासक्रमांचा समूह विद्यापीठात समावेश करण्याबाबत विचार व्हावा, असेही डॉ. एकबोटे म्हणाले. दरम्यान कुलगुरू नियुक्ती, महाविद्यालयांची संख्या वाढविण्यायबाबत बदल होऊ शकतो, असे शैलेंद्र देवळाणकर यांनी सांगितले.

संस्थाचालकांचे म्हणणे

- समूह विद्यापीठात अनुदानित महाविद्यालयांचाच आग्रह का?
- रिक्त पदांची जबाबदारी शासन घेणार का?
- संविधानिक पदे भरण्याचा आर्थिक ताण पडणार
- कुलगुरू नियुक्ती प्रक्रियेत व्यवस्थापनाचा समावेश नाही
- कृषी व आरोग्य विद्यापीठ अभ्यासक्रमाचा समावेश व्हावा
- शुल्क निश्चितीवर स्पष्टता नाही

PuneCity, 10 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings related to Progressive Education Society, Pune 5

सकाळ

सकाळ कार्यालय, बुधवार पेठ : 'सकाळ'च्या वतीने शिक्षण संस्थाचालकांची शनिवारी बैठक झाली. यात सहभागी झालेले शहरातील नामांकित शिक्षण संस्थांचे पदाधिकारी.

शिक्षण धोरणाबाबत अधिक स्पष्टता हवी

'सकाळ'च्या व्यासपीठावर संस्थाचालकांचे मत

सकाळ संवाद

पुणे, ता. २४ : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी असो वा शाळेच्या वेळा बदलण्याचा निर्णय असो... कोणतीही सरकारी धोरणे, निर्णय ठरविताना कधीही संस्थाचालकांना विचारात न घेणे, तर दुसरीकडे विद्यार्थ्यांना गुणवत्तापूर्ण दर्जेदार शिक्षण देण्यासाठी शुल्क आकारल्यास 'मनमानी कारभार करतात', अशी टीका होणे, अशाप्रकारे दोन्ही बाजूंनी कायम कोंडीत सापडणाऱ्या शिक्षण संस्थाचालकांनी 'सकाळ'च्या व्यासपीठावरून आपल्या प्रश्नांना वाचा फोडली. एवढेच नव्हे, तर राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाबाबत राज्य सरकारने अधिक स्पष्टता करून धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी शिक्षकांना प्रशिक्षण द्यावे, यासाठी 'सकाळ'ने पाठपुरावा करावा, असा आग्रहही त्यांनी धरला.

'सकाळ'ने शिक्षण संस्थाचालकांची बैठक शनिवारी आयोजित केली होती. यात नामांकित शिक्षण संस्थांचे पदाधिकारी उपस्थित होते. शिक्षण संस्थाचालक मनमानी कारभार करतात, जादा शुल्क आकारतात, अशी टीका समाजाकडून होते. परंतु थेट विद्यार्थ्यांशी एकरूप असणाऱ्या शिक्षकांना, संस्थाचालकांना शिक्षणाबाबत एखादा निर्णय घेताना, धोरण ठरविताना विचारात का घेतले जात नाही? असे प्रश्न संस्थाचालकांनी उपस्थित केले.

चांगले विद्यार्थी, उद्याचे चांगले नागरिक घडविण्याची जबाबदारी शैक्षणिक संस्थांची आहे, तशीच ती सरकारचीदेखील. म्हणून सरकारनेही शिक्षण क्षेत्रात प्रत्यक्षात काम करणाऱ्या मान्यवरांच्या विचारांचा आदर करावा आणि धोरणांमध्ये त्यांच्या मतांना प्राधान्य द्यावे, अशी अपेक्षा संस्थाचालकांनी तळमळीने आणि संवेदनशीलतेने व्यक्त केली. तसेच संस्थाचालकांच्या विविध प्रश्नांकडे सरकारने लक्ष द्यावे, अशी मागणीही त्यांनी 'सकाळ'च्या व्यासपीठावरून केली. या बैठकीत 'सकाळ'च्या कार्यकारी संपादक शीतल पवार, वृत्तसंपादक धनंजय बिजले यांनी शिक्षण संस्थाचालकांशी संवाद साधला.

शिक्षकांना प्रशिक्षण आवश्यक

देशात 'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०' येऊन तीन वर्षे झाली, तरीही शाळा पातळीवर या धोरणाची अंमलबजावणी कशा पद्धतीने होणार, याबाबत सरकारकडून अद्याप स्पष्टता आलेली नाही. तसेच शैक्षणिक धोरणांच्या अनुषंगाने सरकारने निर्णय घेणे अपेक्षित असताना, प्रत्यक्षात मात्र सरकारी निर्णय, आदेश, कायदे हे या शैक्षणिक धोरणाला अनुसरून नसल्याचे वास्तव आहे. राज्य सरकारने राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अनुषंगाने सरकारी, खासगी शाळांमधील शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्यासाठी विशेष कार्यक्रम हाती घेतला पाहिजे," मत संस्थाचालकांनी मांडले.

शिक्षण विभागाकडून असणाऱ्या अपेक्षा

- कारवाई करताना शाळाचालकांची बाजू जाणून घ्यावी
- थेट 'शाळा बंद'ची कारवाई नको
- विद्यार्थी केंद्रस्थानी ठेवून नियम हे सर्वांसाठी समान लागू करावेत
- सरकारी आदेश अचानक न काढता त्याची पूर्वकल्पना द्यावी
- सरकारी आदेशाच्या अंमलबजावणीसाठी पुरेसा कालावधी मिळावा
- निर्णय घेण्यापूर्वी त्याच्या परिणामाचा अभ्यास करावा

संस्थांच्या मागण्या

- राज्य सरकारने राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणासंदर्भातील शंका दूर कराव्यात
- निर्णय, धोरण ठरविताना शाळा चालकांची मते विचारात घ्यावी
- शिक्षक, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदे तातडीने भरावीत
- विषयानुसार शिक्षकांची उपलब्धता व्हावी
- शिक्षकांवरील अशैक्षणिक कामांचे ओझे कमी करण्यात यावे
- 'नॅक'च्या धर्तीवर शाळांचे मूल्यांकन करावे
- जागतिक शिक्षण पद्धतीचा अवलंब करावा

शाळांचे मूल्यांकन आवश्यक
पान २ वर >

"नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी झालेली नाही. हे धोरण शाळा स्तरावर कशा पद्धतीने राबविण्यात येणार, याबाबत अद्याप कोणतीही स्पष्टता नाही. एनईपीच्या अंमलबजावणीसाठी स्वतंत्र निधीची तरतूदही केलेली नाही. सरकारने धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी शाळांना मार्गदर्शन करावे.
- आबेदा इनामदार, उपाध्यक्ष, महाराष्ट्र कॉस्मोपॉलिटन एज्युकेशन सोसायटी

"खासगी शिकवणी वर्गामुळे (क्लासेस) कनिष्ठ महाविद्यालये ओस पडत आहेत. त्यामुळे सरकारने त्या संदर्भात धोरणात्मक पावले उचलण्याची वेळ आली आहे. शिक्षकांचे समायोजन करताना ते सरसकट करण्यापेक्षा अनुदानित, सरकारी शाळांना विषयांच्या गरजेनुसार करावे.
- बाबासाहेब शिंदे, अध्यक्ष, नियामक मंडळ, महाराष्ट्र एज्युकेशन सोसायटी

"देशात नवीन 'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०' आणण्यात आले खरे! परंतु सरकारी निर्णय, कायदे, आदेश हे या धोरणाला अनुसरून नाहीत, हे वास्तव आहे. या धोरणाच्या अंमलबजावणीबाबत सर्वत्र संभ्रम आहे. त्यामुळे सरकारने धोरणाच्या अंमलबजावणीची दिशा ठरवावी आणि सर्वच प्रकारच्या शाळांना मार्गदर्शनासाठी कार्यक्रम हाती घ्यावा.
- हसीब फकिह, सचिव, ऑर्बिस एज्युकेशन सोसायटी

Pune, Pune-Today
25/02/2024 Page No. 1

सकाळ

शाळांचे मूल्यांकन आवश्यक

संस्थाचालकांची मागणी : स्वतंत्र निधीची तरतूद हवी

पुणे, ता. २४ : शाळा स्तरावर राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची (एनईपी) अंमलबजावणी प्रत्यक्षात कशा पद्धतीने होणार, अभ्यासक्रमात नवे कोणते बदल होणार याबाबत उत्सुकता असल्याचे शिक्षण संस्थाचालकांनी सांगितले. तसेच शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी करण्यासाठी त्याच अनुषंगाने सरकारी आदेश काढले जावेत, स्वतंत्र निधीची तरतूद करावी, शिक्षकांना प्रशिक्षण दिले जावे, शाळांना मार्गदर्शन मिळावे; एवढेच नव्हे तर गुणवत्तापूर्ण शिक्षणासाठी 'नॅक'च्या धर्तीवर शाळांचे मूल्यांकन व्हावे, अशी मागणीही संस्थाचालकांनी 'सकाळ'च्या व्यासपीठावरून केली.

"

नेहा दामले, संचालक, शिक्षण विभाग, महाराष्ट्रीय मंडळ :
सरकारने शिक्षणविषयक कोणतेही निर्णय किंवा धोरणे तयार करताना असणाऱ्या सल्लागार मंडळात शिक्षण संस्थाचालकांनाही सहभागी करून घ्यावे. जेणेकरून शिक्षण क्षेत्रातील वास्तव सरकारसमोर येईल आणि त्याअनुषंगाने निर्णय घेणे आणि त्याची अंमलबजावणी करणे सोपे होईल.

डॉ. तृप्ती अगरवाल, अध्यक्ष, विश्वकर्मा ग्रुप ऑफ स्कूल्स :
राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीत शिक्षकांची भूमिका सर्वांत महत्त्वाची आहे. त्याअनुषंगाने शिक्षकांना प्रशिक्षण देण्याची गरज आहे. राज्य सरकारने सरकारी शाळांसह खासगी शाळांच्या शिक्षकांना प्रशिक्षण दिले पाहिजे. शिक्षकांवरील अशैक्षणिक कामाचे ओझे कमी करायला हवे, जेणेकरून त्यांना आनंदाने शिकवायला वेळ मिळेल. विद्यार्थ्यांना घडविण्यात हौशी पालकांना सहभागी करून घेण्यासारखे उपक्रमही राबवायला हवेत.

डॉ. निवेदिता एकबोटे, उपकार्यवाह, प्रोग्रेसिव्ह एज्युकेशन सोसायटी :
सरकारचे अनुदानित शाळांबाबत कायमच उदासीन धोरण दिसत आहे. अनुदानित शाळांमध्ये शिक्षकांसह शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या जागा रिक्त आहेत. या पदभरतीसाठी तातडीने पावले उचलली पाहिजेत. शाळा स्तरावर राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी कशा पद्धतीने होणार आहे, याबाबत सरकारने स्पष्टता करणे अपेक्षित आहे.

मिलिंद लडगे, व्यवस्थापकीय संचालक, आर्यन्स वर्ल्ड स्कूल :
सरकारकडून खासगी शाळांमधील शैक्षणिक उत्कृष्टता कधीही विचारात घेतली जात नाही. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीत केवळ आदेश देऊन न थांबता सरकारने खासगी शाळांनादेखील मदत, मार्गदर्शन करावे. नावीन्यतेचा ध्यास आणि विद्यार्थी आनंदाने शिकतील, अशी अभ्यासक्रमाची रचना असायला हवी.

"**प्रणीत मुंगली,** विश्वस्त, संस्कृती ग्रुप ऑफ स्कूल्स :
सरकारने शिक्षणविषयक एखादा निर्णय घेतल्यास त्यांची अंमलबजावणी ही शाळांमार्फत करण्यात येते. परंतु, त्याचे पडसाद राज्यातील लाखो विद्यार्थ्यांवर उमटणारे असतात. त्यामुळे शिक्षणविषयक एखादा निर्णय, धोरण ठरविण्यापूर्वी त्याविषयी सरकारने शिक्षणतज्ज्ञ, शिक्षण क्षेत्रातील अभ्यासक, शाळा चालक, शिक्षक यांच्याशी संवाद साधावा. हे केल्यास सरकारी निर्णयाच्या किंवा धोरणाच्या अंमलबजावणीत उणिवा राहणार नाहीत.

सुभाष परमार, अध्यक्ष, आचार्य श्री विजय वल्लभ शाळा :
उच्च शिक्षणात जागतिक शिक्षण पद्धतीचा अंतर्भाव होत आहे, असे असताना शालेय शिक्षणातही केवळ जागतिक शिक्षण पद्धतीविषयी चर्चा न करता या शिक्षण पद्धतीचा समावेश करणे ही काळाची गरज आहे. त्यादृष्टीने सरकारने धोरणात्मक पावले उचलणे अपेक्षित आहे. याशिवाय सरकारी निर्णय, धोरणे याबाबत स्पष्टता येण्यासाठी शिक्षण विभागाने प्रशिक्षण कार्यक्रम घ्यावेत.

विठ्ठल साठे, एस. एस. प्रतिष्ठान श्री विद्या भवन स्कूल :
ग्रामीण भागातील मुलांना शिक्षण आणि क्रीडा क्षेत्राचे उत्तम दर्जाचे धडे कसे देता येईल, याबाबत सरकारने पावले उचलावीत. अनेकदा सरकारी योजना ग्रामीण भागापर्यंत पोहचत नाहीत, त्याअनुषंगाने प्रयत्न व्हावेत.

"**डॉ. डी. के. भोसले,** अध्यक्ष, एसएनबीपी ग्रुप ऑफ इन्स्टिट्यूट्स :
उच्च शिक्षणात महाविद्यालये, विद्यापीठे यांचे 'नॅक' मूल्यांकन होते, त्याचधर्तीवर शाळा स्तरावर शाळा आणि संस्थांचे मूल्यांकन होणे गरजेचे आहे. त्यासाठी सरकारने तातडीने पावले उचलायला हवीत. जेणेकरून शाळांमधील गुणवत्तापूर्ण आणि दर्जेदार शिक्षणाचे प्रयोग समोर येतील. गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाबरोबरच कौशल्य प्रशिक्षणावर भर दिला जाईल.

डॉ. अर्पिता करकरे, संचालक, वॉलनट स्कूल :
विद्यार्थ्यांचे हित लक्षात घेऊन सरकारने शाळा आणि पालक अशा दोन्ही बाजूंनी नियम करायला हवेत. याशिवाय राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या नावाखाली सध्या अनेक पातळ्यांवर दिशाभूल केली जात आहे. हे टाळण्यासाठी सरकारने ठोस कार्यक्रम हाती घेऊन, त्याबाबत स्पष्टता करावी. शैक्षणिक धोरणाच्या अनुषंगाने शिक्षण संस्था चालक, शिक्षक यांच्यासाठी प्रशिक्षण कार्यक्रम राबवावेत.

Pune, Pune-Today
25/02/2024 Page No. 2

News Paper Clippings related to Progressive Education Society, Pune 5

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

शाळा, महाविद्यालयांमध्ये 'पुणे पुस्तक परिक्रमा'

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : मराठी भाषा गौरव दिनाच्या औचित्याने राष्ट्रीय पुस्तक न्यास आणि पुणे पुस्तक महोत्सव यांच्यातर्फे पुणे पुस्तक परिक्रमा हे फिरते वाचनालय सुरू करण्यात आले आहे. हे फिरते वाचनालय २४ मार्चपर्यंत शहरातील विविध भागांसह विविध शाळा, महाविद्यालयांत जाणार असून, हिंदी, मराठी आणि इंग्रजी भाषेतील पुस्तके या वाचनालयाद्वारे उपलब्ध होणार आहेत.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी यांच्या हस्ते 'पुणे पुस्तक परिक्रमा' या फिरत्या वाचनालयाचे उद्घाटन करण्यात आले. प्र-कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव डॉ. विजय खरे, माजी कुलगुरू डॉ. नरेंद्र जाधव, सल्लागार समितीचे अध्यक्ष संजय किर्लोस्कर, पुणे पुस्तक महोत्सवाचे संयोजक आणि विद्यापीठाच्या सल्लागार समितीचे सदस्य राजेश पांडे, राजशेखर जोशी, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळाचे संचालक डॉ. महेश काकडे, वित्त व लेखा अधिकारी चारूशीला गायके, व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य रवींद्र शिंगणापूरकर, बागेश्री मंठाळकर, प्रा. धोंडीराम पवार, प्रा. संदीप पालवे, प्रा. डॉ. संगीता जगताप, सागर वैद्य, डॉ. राजेंद्र विखे पाटील, डॉ. ज्योत्स्ना एकबोटे आदी उपस्थित होते.

29/02/2024 | Pune | Page : 15
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings related to Progressive Education Society, Pune 5

प्रभात

वाचन संस्कृती वाढीसाठी पुणे पुस्तक परिक्रमा

मराठी, हिंदी, इंग्रजी भाषांतील दर्जेदार पुस्तके वाचकांना त्यांच्या परिसरात उपलब्ध

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २८ - राष्ट्रीय पुस्तक न्यास आणि पुणे पुस्तक महोत्सव यांच्या विद्यमाने 'पुणे पुस्तक परिक्रमा' या अभियानाचे उद्घाटन माजी राज्यसभा खासदार डॉ. नरेंद्र जाधव यांच्या हस्ते सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात करण्यात आले.

यावेळी कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी, प्र-कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, कुलसचिव डॉ. विजय खरे, पुस्तक महोत्सवाचे संयोजक राजेश पांडे, सल्लागार समितीचे सदस्य राजशेखर जोशी यांची उपस्थिती होती. या उपक्रमाअंतर्गत पुस्तकांची व्हॅन घेऊन शहराच्या विविध भागांत पुस्तकांचे

पुणे : 'पुणे पुस्तक परिक्रमा' या अभियानाचे उद्घाटन करताना डॉ. नरेंद्र जाधव, कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी, यांच्यासह पुस्तक महोत्सवाचे संयोजक राजेश पांडे.

प्रदर्शन आणि विक्री होणार आहे. त्यामुळे वाचनप्रेमींना पुस्तके पाहण्याची, चाळण्याची, वाचण्याची आणि विकत घेण्याची संधी मिळणार आहे. वाचन संस्कृतीचे संवर्धन होण्यासाठी हा अभिनव उपक्रम उपयुक्त ठरेल असे मत डॉ. जाधव यांनी व्यक्त केले. विद्यार्थ्यांना आणि शहरातील नागरिकांना पुस्तकांच्या स्वरूपात जोडण्यासाठी हा उपक्रम यशस्वी ठरेल असा विश्वास कुलगुरु डॉ. गोसावी यांनी व्यक्त केला.

या उपक्रमाच्या माध्यमातून राष्ट्रीय पुस्तक न्यासाची मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी भाषेतील दर्जेदार पुस्तके वाचकांना त्यांच्या परिसरात उपलब्ध होतील. एका पुस्तकाच्या खरेदीवर एक पुस्तक विनामूल्य मिळणार आहे. वाचन संस्कृतीचे संवर्धन करण्यासाठी पुणे पुस्तक महोत्सवाच्या वतीने हाती घेण्यात येत असलेल्या विविध उपक्रमांपैकी हा एक उपक्रम आहे, अशी माहिती राजेश पांडे यांनी दिली.

PuneCity, 29 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

सामना

विद्यापीठात 'पुणे पुस्तक परिक्रमा' फिरते वाचनालय सुरू

पुणे, दि. २८ (प्रतिनिधी) – सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात 'पुणे पुस्तक परिक्रमा' या फिरत्या वाचनालयाचे मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त उद्घाटन करण्यात आले. विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीसमोर विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. डॉ. सुरेश गोसावी यांनी या फिरत्या वाचनालयाला हिरवा झेंडा दाखवून उद्घाटन केले.

याप्रसंगी प्र-कुलगुरू प्रा. डॉ. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव प्रा. डॉ. विजय खरे, माजी कुलगुरू डॉ. नरेंद्र जाधव, सल्लागार समितीचे अध्यक्ष संजय किर्लोस्कर, पुणे पुस्तक महोत्सवाचे संयोजक आणि विद्यापीठाच्या सल्लागार समितीचे सदस्य राजेश पांडे, राज शेखर जोशी, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळाचे संचालक डॉ. महेश काकडे, वित्त व लेखा

कुलगुरू प्रा. डॉ. सुरेश गोसावी यांनी दाखवला हिरवा झेंडा

अधिकारी सीएमए चारुशिला गायके, व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य रवींद्र शिंगणापूरकर, श्रीमती बागेश्री मंठाळकर, प्रा. डॉ. धोंडीराम पवार, प्रा. संदीप पालवे, प्रा. डॉ. संगीता जगताप, सागर वैद्य, अधिसभा सदस्य डॉ. राजेंद्र विखे पाटील, श्रीमती ज्योत्स्ना एकबोटे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

राष्ट्रीय पुस्तक न्यास व पुणे पुस्तक महोत्सव यांच्या संयुक्त विद्यमाने साहित्य व लिखाण याचा प्रसार व्हावा, या उद्देशाने या फिरत्या वाचनालयाची स्थापना करण्यात आली. आजपासून (२७ फेब्रुवारी) २४ मार्चपर्यंत हे फिरते वाचनालय पुण्यातील विविध भागात, विविध शाळा, कॉलेजेसमध्ये फिरणार आहे. या वाचनालयात विज्ञान, साहित्य, बाल साहित्य, आत्मचरित्र अशा विविध विषयांवरील पुस्तक हिंदी, मराठी आणि इंग्रजी भाषेत उपलब्ध आहेत. वाचकांना आत बसून पुस्तक वाचता येणार आहे. तसेच याठिकाणी पुस्तकांची विक्रीही करण्यात येणार असून, सर्व पुस्तकांच्या खरेदीवर १० टक्के सवलत देण्यात येणार आहे.

Pune Edition
Feb 29, 2024 Page No. 1
Powered by : eRelego.com

News Paper Clippings related to Progressive Education Society, Pune 5

प्रभात

माणूसपण जागं करणारी गोष्ट म्हणजे कविता

डॉ. अरुणा ढेरे : सावित्रीबाई फुले विद्यापीठाच्या अमृतमहोत्सवानिमित्त राष्ट्रीय मराठी काव्य संमेलन

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. १ - आताचा काळ हा माणसांचं अवमूल्यन होत असलेला काळ आहे. आजच्या गलबलत्या कोलाहलानं, कल्लोळानं, हुल्लडबाजीनं भरलेल्या वास्तवात माणसाच्या बधीर होत चाललेल्या संवेदनांना जाग आणणारी, त्याचं माणूसपण जागं करणारी आणि ती शाबूत ठेवणारी गोष्ट म्हणजे कविता होय. माणसाच्या माथ्यावरचं खुजं होत चाललेलं आभाळ पुन्हा उंच नेण्याची शक्ती कवितेतून, साहित्यातूनच मिळेल, असे प्रतिपादन अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या माजी अध्यक्षा ज्येष्ठ कवयित्री डॉ. अरुणा ढेरे यांनी केले.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या अमृत महोत्सवानिमित्त बालगंधर्व रंगमंदिर येथे राष्ट्रीय मराठी काव्य संमेलनाच्या उद्घाटनप्रसंगी बोलताना ज्येष्ठ कवयित्री डॉ. अरुणा ढेरे.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या अमृत महोत्सवानिमित्त बालगंधर्व रंगमंदिर येथे राष्ट्रीय मराठी काव्य संमेलनाचे आयोजन करण्यात आले होते. या काव्य संमेलनाचे उद्घाटन अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या माजी अध्यक्षा ज्येष्ठ कवयित्री डॉ. अरुणा ढेरे यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कुलगुरू प्रा. डॉ. सुरेश गोसावी होते. याप्रसंगी प्र. कुलगुरू प्रा. डॉ. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव प्रा. डॉ. विजय खरे उपस्थित होते.

या काव्य संमेलनाचे संयोजन डॉ. राजेंद्र विखे पाटील यांच्या मार्गदर्शनाखाली प्राचार्य डॉ. नितीन घोरपडे, प्रा. डॉ. धोंडिराम पवार, बागेश्री मंठाळकर, प्रा. डॉ. तुकाराम रोंगटे, सचिन गोरडे पाटील, डॉ. प्रभाकर देसाई, डॉ. संदीप सांगळे यांनी केले.याप्रसंगी व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य प्रा. संदीप पालवे, सागर वैद्य, रवींद्र शिंगणापूरकर, प्राचार्य डॉ. देविदास वायदंडे, प्रा. डॉ. संगीता जगताप, डॉ. ज्योत्स्ना एकबोटे आदी उपस्थित होते.

PuneCity, 02 Feb 2024, Page:015
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings Related to MCASC(Autonomous) Pune 5

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

लेखनिकाशिवाय टंकलेखनाद्वारे अंध विद्यार्थ्यांची परीक्षा शक्य

निवांत अंध मुक्त विकासालय संस्थेकडून प्रणाली विकसित, मॉडर्न महाविद्यालयात प्रयोग यशस्वी

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : अंध विद्यार्थ्यांना परीक्षा देण्यासाठी लेखनिकाची गरज भासते. मात्र, लेखनिक मिळण्यात अडचणी येतात. यावर उपाय म्हणून निवांत अंध मुक्त विकासालय संस्थेने उपयोजन विकसित केले असून, टंकलेखनाद्वारे विद्यार्थ्यांना लेखनिकाशिवाय परीक्षा देणे शक्य झाले आहे. मॉडर्न महाविद्यालयात त्याबाबतचा प्रयोग यशस्वीही झाला.

अंध विद्यार्थ्यांना लेखनिक मिळण्यात अडचणी येतात. काही वेळा लेखनिकाच्या चुकांमुळे विद्यार्थ्यांचे गुण जातात. महाविद्यालयांनाही अंध विद्यार्थ्यांना लेखनिक पुरवणे कठीण होत आहे. बहुतांश अंध विद्यार्थी मराठी माध्यमाचे असतात. लेखनिक मिळण्याची अडचण लक्षात घेऊन अंध विद्यार्थ्यांना देवनागरी टंकलेखन शिकवण्याचा उपक्रम सुरू करण्यात आला. त्यासाठी स्वलेखन टायपिंग ट्युटर हे उपयोजन २०१९ मध्ये तयार करण्यात आले.

स्वयंशिक्षण स्वरूपाचे हे उपयोजन आहे. टंकलेखनाचे प्रशिक्षण घेतलेले अंध विद्यार्थी आता मार्गदर्शन करतात, अशी माहिती उपयोजनाच्या सहसंस्थापिका उमा बडवे यांनी दिली. प्रायोगिक तत्त्वावर एका विद्यार्थ्याची परीक्षा घेण्यात आली. त्याच वेळी तो प्रयत्न फसल्यास लेखनिकही उपस्थित होता. मात्र, ती परीक्षा विनाअडथळा पूर्ण झाली. विद्यार्थ्याला व्यवस्थित टंकलेखन करता आले. त्यामुळे आता अन्य विद्यार्थ्यांसाठी टंकलेखनाचे वर्ग सुरू करण्यात आले आहेत. अन्य महाविद्यालयांनीही अंध विद्यार्थ्यांना टंकलेखनाचे प्रशिक्षण दिल्यास लेखनिकाशिवाय अंध विद्यार्थी स्वतः परीक्षा देऊ शकतात, असे मॉडर्न महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. राजेंद्र झुंजारराव यांनी सांगितले.

09/02/2024 | Pune | Page : 19
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

नॅक मूल्यांकनातील प्रस्तावित बायनरी पद्धत काय?

नॅक मूल्यांकनाची प्रक्रिया काय?

देशातील उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थांच्या मूल्यांकनासाठी १९९४ मध्ये स्थापन करण्यात आलेल्या नॅकमार्फत शैक्षणिक संस्थांचे बहुस्तरीय मूल्यांकन केले जाते. त्यासाठी अभ्यासक्रम, प्राध्यापक, विद्यार्थ्यांच्या सोयीसुविधा, शैक्षणिक संस्थांत केले जाणारे संशोधन तसेच संस्थेची आर्थिक स्थिती या सर्व बाबींचे मूल्यांकन केले जाते. प्रचलित पद्धतीनुसार, मूल्यांकनासाठी शैक्षणिक संस्थेकडून नॅकला विनंती केल्यावर संबंधित संस्थेला सेल्फ स्टडी रिपोर्ट (एसएसआर) सादर करावा लागतो. त्यात संस्थेशी संबंधित गुणात्मक आणि संख्यात्मक माहिती असते. नॅक त्या माहितीची छाननी करते. ही प्रक्रिया पूर्ण झाल्यानंतर नॅकची समिती संबंधित शैक्षणिक संस्थेला भेट देते. सर्व बाबींची पडताळणी करून संस्थेला नॅककडून ग्रेड दिली जाते.

प्रचलित पद्धत का बदलावी लागली?

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मध्ये नॅक, एनबीए, एनआयआरएफ अशा मूल्यांकन संस्थांच्या प्रक्रियेत बदल प्रस्तावित करण्यात आले आहेत. त्या अनुषंगाने नॅकच्या कार्यकारी समितीचे तत्कालीन अध्यक्ष डॉ. भूषण पटवर्धन आणि प्रा. के. पी. मोहनन यांनी शिक्षणतज्ज्ञांच्या सहकार्याने नॅकच्या मूल्यांकन प्रक्रियेतील बदलांबाबत श्वेतपत्रिका प्रसिद्ध केली होती. त्यात मूल्यांकनामध्ये सर्वसाधारण शिक्षण आणि विशेष शिक्षणातील आकलन तपासणी, बहुविद्याशाखीय संकल्पनांची तपासणी व्हावी, उच्च शिक्षण संस्थातील विभाग आणि अभ्यासक्रम अशा दुहेरी पद्धतीने मूल्यांकन करावे, मूल्यांकनाचा दृष्टिकोन माहिती घेण्यापुरता मर्यादित न ठेवता परिणामाधिष्ठित मूल्यांकन करण्याचा असावा, उच्च शिक्षण संस्थांच्या मूल्यांकनाचा नॅकवरील ताण कमी करण्यासाठी अन्य संस्थांची मदत घेण्याचे प्रारूप विकसित करावे, 'रिअल टाइम' मूल्यांकनासाठी तंत्रज्ञानाचा वापर करावा, असे प्रस्तावित करण्यात आले होते. त्यानंतर पुन्हा इस्रोचे माजी अध्यक्ष डॉ. के. राधाकृष्णन यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त करण्यात आली. तिच्या शिफारसींचा अहवाल केंद्रीय मंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी १६ जानेवारी रोजी स्वीकारला. २७ जानेवारीला नॅकच्या बैठकीत समितीने केलेल्या शिफारसींबाबत अंमलबजावणीच्या दृष्टीने चर्चा करून प्रक्रियेतील बदलांचा निर्णय जाहीर करण्यात आला.

दुहेरी मूल्यांकन (बायनरी) पद्धत काय?

प्रचलित पद्धतीनुसार महाविद्यालयांचे मूल्यांकन करून त्यांना सी ते ए प्लस प्लस या दरम्यानची श्रेणी दिली जाते. त्यासाठी अभ्यासक्रम, अध्यापनासाठी असलेले प्राध्यापक, विद्यार्थ्यांसाठी असलेल्या सोईसुविधा, शैक्षणिक संस्थांत केले जाणारे संशोधन तसेच संस्थेची आर्थिक स्थिती या सर्व बाबींचे मूल्यांकन केले जाते. मात्र मूल्यांकनात उच्च श्रेणी प्राप्त करण्यासाठी उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये चढाओढ निर्माण झाली. मात्र, आता श्रेणी पद्धत हद्दपार करून दुहेरी (बायनरी) पद्धत लागू केली जाणार आहे. या पद्धतीमध्ये त्यात मूल्यांकन झाले, मूल्यांकन झालेले नाही असे दोन स्तर असतील. जगातील आघाडीच्या देशांमध्ये ही पद्धत वापरली जाते. या पद्धतीद्वारे अधिकाधिक शिक्षण संस्थांना मूल्यांकनाच्या कक्षेत आणण्याचा प्रयत्न आहे. पहिल्या टप्प्यात दुहेरी मूल्यांकन पद्धत चार महिन्यांत लागू केली जाईल. त्यानंतर प्रचलित पद्धतीनुसार मूल्यांकनासाठी नवे अर्ज स्वीकारले जाणार नाहीत. त्यामुळे येत्या चार महिन्यांत अर्ज करणाऱ्या संस्थांना एकतर प्रचलित पद्धत किंवा नवी पद्धत यापैकी एक स्वीकारावे लागेल.

अन्य बदल कोणते?

दुहेरी मूल्यांकन प्रक्रियेशिवाय अन्य बदल प्रस्तावित करण्यात आले आहेत. त्यात मॅच्युरिटी बेस्ड ग्रेडिंग पद्धतीचा समावेश आहे. मूल्यांकनामध्ये एक ते पाच स्तर तयार करून उच्च शिक्षण संस्थांना त्यांची गुणवत्ता वाढवण्यासाठी प्रोत्साहन दिले जाणार आहे. स्तर चार हा राष्ट्रीय उत्कृष्टतेचा असेल, पाच हा जागतिक उत्कृष्टतेचा असेल. ही पद्धत डिसेंबर २०२४ पासून लागू करण्यात येणार आहे, असे स्पष्ट करण्यात आले. या पद्धतीमुळे देशातील संस्थांना त्यांची गुणवत्ता वाढवून जागतिक स्तरावरील संस्थांमध्ये स्थान प्राप्त करण्याची संधी मिळू शकेल, असे नॅकचे म्हणणे आहे. त्याशिवाय मूल्यांकनाच्या प्रक्रियेचे सुलभीकरण करण्यासाठी, उच्च शिक्षण संस्थांना मूल्यांकनासाठी विदा सादर करणे सोपे होण्यासाठी 'वन नेशन वन डेटा प्लॅटफॉर्म' संकल्पना लागू करण्यात येणार आहे. त्यात उच्च शिक्षण संस्थांना त्यांचा विदा संकेतस्थळावर त्यांचा मूल्यांकनसाठीचा उपलब्ध करून द्यायचा आहे. हे संकेतस्थळ मान्यता, मूल्यांकन, क्रमवारी अशा बहुउद्देशांसाठी वापरले जाईल. ही प्रक्रिया विदा आणि विश्वासावर अवलंबून असेल. त्यामुळे पडताळणीसाठी उच्च शिक्षण संस्थांना भेटी देण्याचे प्रमाण कमी होईल. मात्र, चुकीची माहिती सादर केल्याचे निदर्शनास आल्यास दंड केला जाणार आहे.

01/02/2024 | Pune | Page : 07
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

एम.फिल. प्रवेशबंदीतून दोन विषयांना तात्पुरती सूट

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : देशात एम.फिल. (मास्टर्स ऑफ फिलॉसॉफी) पदवीला मान्यता नसल्याचे सांगत विद्यापीठांनी या अभ्यासक्रमाचे प्रवेश थांबवण्याचे आदेश विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) काही दिवसांपूर्वी दिले होते. मात्र, क्लिनिकल सायकोलॉजी आणि सायकॅट्रिक सोशल वर्क या अभ्यासक्रमांना प्रवेशबंदीतून तात्पुरती सूट देण्यात आली असून, या दोन अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश देता येणार आहे.

यूजीसीने या संदर्भातील परिपत्रक प्रसिद्ध केले. काही विद्यापीठे एम.फिल. अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश प्रक्रिया राबवत असल्याचे निदर्शनास आल्याने यूजीसीकडून तातडीने प्रवेश थांबवण्याचे आदेश देण्यात आले होते. यूजीसी (किमान मानके आणि पीएच.डी. देण्यासाठीची प्रक्रिया) अधिनियम २०२२तील नियम १४मध्ये उच्च शिक्षण संस्थांनी एम.फिल. अभ्यासक्रम न राबवण्याबाबत स्पष्टपणे नमूद केलेले आहे. यूजीसी अधिनियम २०२२ बाबतचे राजपत्रही प्रसिद्ध करण्यात आले आहे. त्यामुळे विद्यापीठांनी शैक्षणिक वर्ष २०२३-२४साठी एम. फिल. अभ्यासक्रमाची प्रवेश तातडीने थांबवावी, असे यूजीसीने डिसेंबरमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या परिपत्रकात नमूद करण्यात आले होते.

या पार्श्वभूमीवर क्लिनिकल सायकोलॉजी आणि सायकॅट्रिक सोशल वर्क या क्षेत्रातील कर्मचारी मानसिक आरोग्य सेवा क्षेत्रात महत्त्वाची भूमिका बजावतात. त्यामुळे या विषयांना सूट देऊन क्लिनिकल सायकोलॉजी आणि सायकॅट्रिक सोशल वर्क या विषयांतील एम.फिल. पदवीची वैधता २०२५-२६पर्यंत वाढवण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. त्या अनुषंगाने क्लिनिकल सायकोलॉजी आणि सायकॅट्रिक सोशल वर्क या विषयांत एम.फिल.साठी विद्यापीठे प्रवेश देऊ शकतात, असे स्पष्ट करण्यात आले आहे.

ADITYA BIRLA CAPITAL

01/02/2024 | Pune | Page : 05
Source : https://epaper.loksatta.com

प्रभात

सहायक प्राध्यापक पदभरतीत दिव्यांग आरक्षण बंधनकारक

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. ३१ - उच्च शैक्षणिक संस्थांमध्ये अनुदानित सहायक प्राध्यापकांची भरती करताना दिव्यांगांकरिता समांतर आरक्षण धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात आली नसल्याची बाब समोर आली आहे. यातील बहुतेक महाविद्यालयांत अद्याप दिव्यांग उमेदवारांची भरती झालेली नाही, अशा स्वरुपाच्या तक्रारी दिव्यांग कल्याण आयुक्त यांच्याकडे आल्या होत्या. तक्रारीसंदर्भात सुनावणी घेतली असून सहायक प्राध्यापकांची पदभरती करताना दिव्यांगांसाठी समांतर आरक्षणाची अंमलबजावणी करावीच लागणार, असे स्पष्टही करण्यात आलेले आहे.

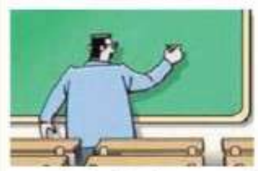

दिव्यांगांच्या समांतर आरक्षणाच्या धोरणाची निवड समितीने तंतोतंत व काटेकोरपणे अंमलबजावणी करण्यासाठी उच्च तंत्र शिक्षण विभागाकडे आवश्यक तो प्रस्ताव सादर करण्यात आला होता.

अर्जदार यांचा तक्रार अर्ज अंशतः मंजूर करण्यात येत आहे. प्राप्त प्रस्तावाच्या अनुषंगाने उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने त्यांचे स्तरावरून संबंधित विद्यापीठे, महाविद्यालये व विभागाच्या अंतर्गत येत असलेल्या सर्व निवड समित्यांना दिव्यांगांच्या समांतर आरक्षण धोरणाची अंमलबजावणी करण्याबाबत आवश्यक त्या सूचना देण्यासाठी परिपत्रक तीन महिन्यांच्या आत निर्गमित करावे लागणार आहे. सामान्य प्रशासन विभागाकडून पदभरतीकरिता सामाजिक आरक्षण तपासून देण्यात येते. समांतर आरक्षणासंदर्भात संबंधित विभागाच्या स्तरावर खातरजमा करावी अशा सूचना सामान्य प्रशासन विभागाकडून देण्यात आल्या आहेत. उच्च शिक्षण विभागाच्या नियंत्रणाखालील विद्यापीठांमधील कर्मचाऱ्यांच्या संदर्भात संबंधित विद्यापीठ हे नियुक्ती प्राधिकारी आहे.

PuneCity, 01 Feb 2024, Page:013
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

प्राध्यापकांचे पाच टप्प्यांत आंदोलन

सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतरही मागण्यांकडे सरकारचे दुर्लक्ष

पुणे, ता. ३१ : सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतरही राज्य सरकार आणि प्रशासन प्राध्यापकांच्या मागण्यांकडे पाठ फिरवत आहेत. त्यामुळे आता पाच टप्प्यांमध्ये आंदोलन करण्याची घोषणा महाराष्ट्र राज्य प्राध्यापक महासंघाचे अध्यक्ष डॉ. एस. पी. लवांडे यांनी पत्रकार परिषदेत बुधवारी केली.

महाराष्ट्र राज्य प्राध्यापक महासंघ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व महाविद्यालयीन अध्यापक संघटना (स्पुक्टो) यांचे प्रतिनिधी पत्रकार परिषदेत सहभागी झाले होते. या प्रसंगी लवांडे म्हणाले, ''राज्यातील प्राध्यापकांना एम.फिल. व पीएच. डी. नंतर वेतनवाढ मिळत नाही. 'यूजीसी'च्या नियमांनुसार शिक्षक निवड समिती नाही. शिक्षकांच्या ९० टक्के जागा नियमित भरल्या जात नाहीत. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतरही एम.फिल.धारकांना पदोन्नतीचा लाभ मिळाला नाही. नेट-सेटमुक्त शिक्षकांना दोन्ही पेन्शन लागू होऊनही योजनेची अंमलबजावणी झाली नाही. त्यामुळे आंदोलन करण्यात येणार आहे.''

जुनी पेन्शन योजना सर्व शिक्षकांना लागू करावी, सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयाची अंमलबजावणी न केल्यामुळे शिक्षण सचिव व शिक्षण संचालक यांच्यावर योग्य ती कारवाई व्हावी आदी मागण्या केल्या. या प्रसंगी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व महाविद्यालयीन अध्यापक संघटनेचे सदस्य प्रा. संदीप पालवे व प्रा. प्रवीण ताटे उपस्थित होते.

आंदोलनाचे टप्पे

- **२६ फेब्रुवारी :** काळ्या फिती लावून महाविद्यालयात काम करणे.
- **४ मार्च :** सर्व सहसंचालकांच्या कार्यालयावर धरणे/मोर्चा काढणे.
- **२७ मार्च :** सर्व विद्यापीठांच्या कार्यालयावर धरणे/मोर्चा काढणे.
- **१५ एप्रिल :** संचालक उच्च शिक्षण पुणे यांच्या कार्यालयावर धरणे/मोर्चा काढणे.
- गरज पडल्यास परीक्षेच्या कामावर बहिष्कार टाकणे.

Pune, Pune-Today
01/02/2024 Page No. 1

City | PuneTimesMirror | Thursday, February 1, 2024 | 7

Maturity level key in UGC's new college grading rules

Conventional method of providing C to A-plus grades scrapped; institutions to receive maturity-based accreditation

| Yashpal Sonkamble
yashpal@punemirror.com
TWEET @YashPune_Mirror

In a significant move, the University Grants Commission (UGC) has rendered the old National Assessment and Accreditation Council (NAAC) system obsolete and replaced it with a simpler binary evaluation based on maturity levels.

According to the latest UGC decision, the conventional grading system wherein C to A-plus grades were provided to colleges would become a thing of the past.

Henceforth, the UGC will now grade colleges by using a maturity-based accreditation system and assigning them levels ranging from 1-5.

According to the UGC, the decision aligns with the recommendations of the National Education Policy 2020, which aims to streamline and transform assessment processes across various bodies, including NAAC, the National Board of Accreditation (NBA), and the National Institute Ranking Framework (NIRF).

The proposal, endorsed by Union Minister Dharmendra Pradhan on January 16, 2024, stems from the Radhakrishnan Committee report and is slated for implementation in the current academic year, starting June 2024.

UGC's decision aligns with the recommendations of the NEP 2020, which aims to streamline and transform assessment processes across various bodies, including NAAC

Sharing his insights into the revamped assessment system while talking to Mirror, M Jagadesh Kumar, chairperson, UGC, said, "The new approach marks a departure from the existing college grade system (C to A plus) system and shifts focus to a binary evaluation for determining whether a college meets the criteria or not. The process of submission of information for NAAC has been simplified, with the One Nation One Platform playing a crucial role in the evaluation process."

"NAAC aims to conduct minimum on-site visits to colleges and deploy experts for verification of limited information. The introduction of maturity-graded accreditation levels (1 to 5) is planned in the next academic year to enhance the global ranking of Indian educational institutions," he said.

"The accreditation system to distinguish between accredited and unaccredited institutions will roll out in the next four months, while maturity-based graded accreditation levels are targeted for implementation by December. Binary recognition is in line with the best practices followed in many leading countries of the world. It is believed that the quality of education will improve due to this,' Kumar added.

ONE NATION ONE DATA

The One Nation One Data Platform will be implemented to make it easier for higher education institutions to submit information for assessment. Colleges have to make their assessment information available on this website, reducing the need for physical visits during assessments.

Pune Mirror 1.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

शिक्षण क्षेत्राकडे दुर्लक्ष; तज्ज्ञांचा सूर

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : देशात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी भरीव आर्थिक तरतूद आवश्यक आहे. मात्र त्याकडे दुर्लक्ष केले जात असल्याचा सूर शिक्षण क्षेत्रातून व्यक्त करण्यात आला. त्याचवेळी शिक्षणाचे आंतरराष्ट्रीयीकरण, परदेशी विद्यार्थ्यांना भारतात शिक्षणासाठी आकर्षित करणे, पीएम उषा (पूर्वीची रुसा) योजना सुरू ठेवण्याच्या निर्णयाचे स्वागत करण्यात आले.

केंद्रीय अर्थमंत्री निर्मला सीतारमण यांनी अंतरिम अर्थसंकल्प सादर केला. त्यात नवीन वैद्यकीय महाविद्यालयांची उभारणी, पीएम श्री शाळा योजनेच्या विस्ताराबाबत घोषणा करण्यात आली. या अर्थसंकल्पात विद्यापीठ अनुदान आयोग (यूजीसी), आयआयटी यांच्या निधीत कपात करण्यात आली आहे. तर शालेय शिक्षण, केंद्रीय विद्यापीठांच्या निधीत वाढ करण्यात आली आहे.

या पार्श्वभूमीवर विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे माजी उपाध्यक्ष डॉ. भूषण पटवर्धन म्हणाले, की राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ला मान्यता देऊन आता चार वर्षे होतील. या धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी मोठी आर्थिक तरतूद आवश्यक असताना तसे होताना दिसत नाही. मात्र त्याचवेळी शिक्षणाचे आंतरराष्ट्रीयीकरण, परदेशी विद्यार्थ्यांना भारतात शिक्षणासाठी आकर्षित करणे, कृत्रिम बुद्धिमत्ता यावर भर देणे स्वागतार्ह आहे. तसेच रुसा योजना सुरू ठेवण्याचा निर्णय शासकीय महाविद्यालये, विद्यापीठांसाठी महत्त्वाचा आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी होत असताना शिक्षणासाठी भरीव निधी आवश्यक होता. पीएम उषा (रुसा) योजना सुरू ठेवणे स्वागतार्ह आहे. नवसंकल्पनांसाठीच्या तरतुदीमुळे संशोधनाला चालना मिळू शकणार आहे. उच्च शिक्षण आयोगाच्या स्थापनेबाबत स्पष्टता येणे अपेक्षित होते, असे मत माजी कुलगुरू डॉ. नितीन करमळकर यांनी मांडले.

अभ्यासक्रम बदलून धोरणाची अंमलबजावणी साध्य होणार नाही. तर शिक्षक प्रशिक्षण, परीक्षा पद्धतींमध्ये बदल, पायाभूत बदलही आवश्यक आहेत, असे भारतीय विद्यापीठ महासंघाचे डॉ. माणिकराव साळुंखे यांनी सांगितले.

शिक्षण क्षेत्रात पायाभूत सुविधा पुरवणे, विद्यार्थ्यांसाठी संसाधने वाढविण्यासाठी तरतूद करण्यात आली आहे. नवीन शैक्षणिक धोरणामुळे क्रांती घडणार आहे. त्यातून कौशल्यावर आधारित शिक्षण विद्यार्थ्यांना मिळणार आहे. विकासाला चालना देण्यासाठी कौशल्य विकासाचे महत्त्व आहे. त्याकडे लक्ष देण्यात आले असल्याचे दिल्ली पब्लिक स्कूलचे उपाध्यक्ष गौतम राजग्रहिया यांनी सांगितले.

02/02/2024 | Pune | Page : 18
Source : https://epaper.loksatta.com

'नॅक'मधून श्रेणी पद्धत हद्दपार

'बायनरी' पद्धत लागू होणार

म. टा. प्रतिनिधी, पुणे

राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि अधिस्वीकृती परिषदेकडून (नॅक) उच्च शिक्षण संस्थांना मूल्यांकनाची श्रेणी पद्धत हद्दपार करण्यात करून, बायनरी पद्धत लागू करण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे शिक्षण संस्थांनी माहिती सादर करण्यासाठी 'वन नेशन वन डेटा प्लॅटफॉर्म' लागू करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० च्या अनुषंगाने नॅक, एनबीए, एनआयआरएफ अशा मूल्यांकन संस्थांच्या प्रक्रियेत बदल प्रस्तावित करण्यात आले होते. त्यासाठी नियुक्त केलेल्या डॉ. राधाकृष्णन समितीचा अहवाल केंद्रीय शिक्षणमंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी १६ जानेवारीला स्वीकारला. त्यानुसार २७ जानेवारीला 'नॅक'च्या बैठकीत ही प्रक्रिया पुढील चार महिन्यांत लागू करण्याचा निर्णय घेण्यात आल्याची माहिती 'नॅक'ने परिपत्रकाद्वारे दिली आहे.

नॅक मूल्यांकनासाठी महाविद्यालये, उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये उच्च श्रेणी प्राप्त करण्यासाठी स्पर्धा असते. मात्र, ही श्रेणी पद्धत हद्दपार करण्यात आली आहे. त्यानुसार नॅक मूल्यांकनात बायनरी पद्धतीचा वापर करण्यात येईल. त्यात मूल्यांकन झाले, मूल्यांकनाच्या प्रतीक्षेत, मूल्यांकन झालेले नाही असे तीन स्तर असतील. ही पद्धत जगातील आघाडीच्या देशांमध्ये वापरली जाते.

वेबसाइटवर माहिती द्यावी लागणार

उच्च शिक्षण संस्थांना मूल्यांकनासाठी डेटा सादर करण्याची प्रक्रिया सोपी होण्यासाठी 'वन नेशन वन डेटा प्लॅटफॉर्म' लागू करण्यात येणार आहे. महाविद्यालयांनी 'नॅक'च्या वेबसाइटवर त्यांचा मूल्यांकनासाठीचा डेटा उपलब्ध करून द्यायचा आहे. त्यामुळे मूल्यांकनासाठी उच्च शिक्षण संस्थांना भेटी देण्याचे प्रमाण कमी होईल, असे नमूद केले आहे. त्यामुळे आगामी काळात 'नॅक'च्या समितीकडून तज्ज्ञांची भेट रद्द होईल, अशी शंका आहे.

Maharashtra Times 2.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

शालेय शिक्षणाच्या तरतुदीत वाढ

'यूजीसी'च्या तरतुदीत ६० टक्क्यांहून अधिक कपात

पीटीआय, नवी दिल्ली

अंतरिम अर्थसंकल्पात केंद्राने विद्यापीठ अनुदान आयोग (यूजीसी)च्या तरतुदीत गेल्या वर्षीच्या तुलनेत ६० टक्क्यांहून अधिक कपात करण्यात आली आहे. तर शालेय शिक्षणासाठीची तरतूद वाढवण्यात आली आहे.

शालेय शिक्षणासाठीचा निधी ७२४७३.८० कोटी सुधारित तरतुदीवरून ७३००८.१० कोटी रुपये करण्यात आला आहे. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ मॅनेजमेंटसाठीच्या (आयआयएम) तरतुदीतही सलग दुसऱ्या वर्षी कपात करण्यात आली आहे. गेल्या वर्षी, आयआयएमसाठीचा निधी ६०८.२३ कोटींवरून ३०० कोटी रुपये करण्यात आला. तर यंदा २१२.२१ कोटी रुपयांची तरतूद करण्यात आली आहे.

शालेय शिक्षणासाठी अर्थसंकल्पात ५०० कोटी रुपयांची वाढ करण्यात आली आहे. परंतु उच्च शिक्षणासाठीचे अनुदान गेल्या आर्थिक वर्षाच्या सुधारित तरतुदीपेक्षा ९६०० कोटी रुपयांनी कमी करण्यात आले आहे. अंतरिम अर्थसंकल्पामध्ये, यूजीसीसाठीचा निधी ६०.९९ टक्क्यांनी कमी करून ६४०९ कोटी रुपयांवरून २५०० कोटी रुपये करण्यात आला आहे. तर केंद्रीय विद्यापीठांना मिळणाऱ्या अनुदानात २८ टक्क्यांनी वाढ झाली आहे. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजीच्या तरतुदीतही किंचित घट झाली आहे.

02/02/2024 | Pune | Page : 04
Source : https://epaper.loksatta.com

प्रभात

प्राध्यापक पुन्हा आंदोलनाच्या पवित्र्यात

प्रलंबित मागण्यांच्या पूर्ततेसाठी तीव्र आंदोलनाचा निर्णय

पुणे, दि. १ (प्रभात वृत्तसेवा) - महाराष्ट्र राज्य प्राध्यापक महासंघ (एम.फुक्टो.) व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन अध्यापक संघटनेने (स्पुक्टो) प्रलंबित मागण्यांच्या पूर्ततेसाठी आंदोलनाचे हत्यार उपसले आहे. दि. २६ फेब्रुवारी ते १५ एप्रिल यादरम्यान आंदोलन करण्याच्या निर्णय या संघटनांनी घेतला आहे.

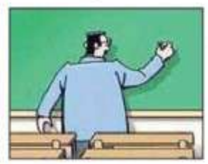

विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या रेग्युलेशनशी राज्य शासनाचा कायदा किंवा शासन निर्णय विसंगत असू शकत नाही. राज्य मंत्रिमंडळाने मान्य केलेल्या निर्णयाविरोधात विभागातील अधिकाऱ्यांनी भूमिका घेतलेली आहे. त्यामुळे प्राध्यापकांना एम. फिल. , पी.एच.डी. वेतनवाढी मिळत नाहीत, रिफ्रेशर ओरिएंटेशन कोर्सबाबतची मुदतवाढ लक्षात घेतली गेलेली नाही. यूजीसी रेग्युलेशनच्या तरतुदीनुसार शिक्षक निवड समिती नाही. शिक्षकांच्या ९० टक्के जागा नियमित स्वरुपाने भरल्या जात नाहीत. त्यामुळे यूजीसी रेग्युलेशन १८ जुलै २०१८ मधील तरतुदी जशाच्या तशा लागू व्हाव्यात. सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयानंतरही एम.फील. धारकांना पदोन्नतीचे लाभ मिळावेत. जुनी पेन्शन योजना सर्वांना लागू करावी आदी मागण्या महाराष्ट्र राज्य प्राध्यापक महासंघ अध्यक्ष प्रा. डॉ. एस. पी. लवांडे, प्रा. डॉ. पी. बी. रघुवंशी, प्रा. डॉ.के. एल. गिरमकर, प्रा. डॉ. व्ही. एम. शिंदे, प्रा.संदीप पालवे, प्रा. प्रवीण ताटे-देशमुख आदींनी केल्या आहेत.

PuneCity, 02 Feb 2024, Page:013
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

UGC allows M.Phil admissions for two courses till 2025-26

Dheeraj Bengrut

dheeraj.bengrut@htlive.com

PUNE : A few days ago, the University Grants Commission (UGC) had discontinued the M.Phil degree and directed the students not to take admission as it is not a recognised degree. However, now relaxing this rule, the commission has decided to increase the validity of M.Phil in clinical psychology and psychiatric social work.

UGC has published an official circular in this regard on Thursday.

Accordingly, now interested students can take admission in M.Phil courses in the two streams till the academic year 2025-26.

As per the circular issued by the UGC, with a partial relaxation of the earlier rules it is stated that, taking into account the important role played by clinical psychologists and psychiatric social workers in providing mental health services these two courses can enrol for M.Phil admissions.

Meanwhile, the University Grants Commission had released the Minimum Standards and Admission Procedure for Award of PhD Degree Act 2022 in November 2022. According to rule 14 in this regulation, the higher education institutes should provide M.Phil programme.

There is a clear mention of non-implementation of the course.

"It is good that the UGC has now allowed to continue the M.Phil programme admissions for two of the courses across the country, as large number of students are willing to take admissions for the programme and it will certainly benefit them," said Prof Kiran Mujumle, a senior educationist from Pune.

Hindustan Times 2.2.2024

पुढारी

संक्षिप्त

सायकॉलॉजी, सोशल वर्कमध्ये एम.फिल.ची संधी

पुणे : विद्यापीठ अनुदान आयोग अर्थात यूजीसीने काही दिवसांपूर्वी एम. फिलचे प्रवेश तातडीने थांबवण्याचे आदेश दिले होते. परंतु, आता हा नियम शिथिल करत यूजीसीने क्लिनिकल सायकोलॉजी आणि सायकियाट्रिक सोशल वर्कमध्ये एमफिलची वैधता वाढवण्याचा निर्णय घेतला आहे. यूजीसीने एम.फीलच्या पूर्वीच्या नियमांमध्ये अंशत: शिथिलता देऊन, मानसिक आरोग्य सेवा प्रदान करण्यात क्लिनिकल सायकॉलॉजिस्ट आणि मानसोपचार सामाजिक कार्यकर्त्यांनी बजावलेली महत्त्वाची भूमिका लक्षात घेऊन, या दोन अभ्यासक्रमामध्ये आता एम.फिल. साठी परवानगी देण्याचा निर्णय घेतला आहे. तसे परिपत्रकच यूजीसीने प्रसिद्ध केले आहे. त्यानुसार,आता इच्छुक विद्यार्थ्यांना क्लिनिकल सायकॉलॉजी आणि सायकियाट्रिक सोशल वर्कमध्ये एम.फिल. अभ्यासक्रमांना शैक्षणिक वर्ष २०२५-२६ पर्यंत प्रवेश घेता येणार असल्याचे स्पष्ट झाले आहे. दरम्यान, यूजीसीने नोव्हेंबर २०२२ मध्ये (पीएच.डी. पदवी देण्यासाठी किमान मानके आणि प्रवेश प्रक्रिया) अधिनियम २०२२ प्रसिद्ध केले होते. या नियमावलीत नियम १४ नुसार उच्च शिक्षण संस्थांनी एम.फिल. अभ्यासक्रम न राबवण्याबाबत स्पष्टपणे नमूद केले आहे. त्यानुसार एम.फिल.चे प्रवेश तातडीने थांबविण्याच्या सूचना यूजीसीने देशातील विद्यापीठे आणि उच्च शिक्षण संस्थांना दिल्या होत्या.

Pune Edition
Feb 2, 2024 Page No. 5
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

पुणे विद्यापीठातील तीन प्राध्यापक कुलगुरू पदाच्या शर्यतीत

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २ - नांदेड येथील स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या कुलगुरू पदाची निवड प्रक्रिया अंतिम टप्प्यात आहे. मुलाखतीसाठी पाच अंतिम उमेदवारांची नावे निश्चित झाली असून, त्यात सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील तीन प्राध्यापकांचा समावेश आहे.

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या कुलगुरू पदासाठी २९ जानेवारी रोजी उमेदवारांच्या मुलाखती घेण्यात आल्या. त्यानंतर

पाच जणांची नावे निश्चित करण्यात आली. त्यांची मुलाखत ६ फेब्रुवारी रोजी मुंबई येथे होणार आहे. गेल्या वर्षभरात बहुतांश सर्व विद्यापीठांच्या कुलगुरू पदाच्या मुलाखती घेण्यात आल्या त्यात पुणे, मुंबई, सोलापूर, औरंगाबाद, अमरावती विद्यापीठांच्या कुलगुरू पदाच्या मुलाखती घेऊन कुलगुरूंची पूर्ण वेळ नियुक्त करण्यात आली आहे. आता नांदेड विद्यापीठाच्या कुलगुरूपद निवडीची प्रक्रिया सुरू आहे.

या कुलगुरू पदासाठी अंतिम पाच उमेदवारांमध्ये सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे भौतिकशास्त्र विभागाचे प्राध्यापक डॉ. संजय ढोले, विद्यापीठाचे प्रभारी कुलसचिव डॉ. विजय खरे, विज्ञान व तंत्रज्ञान विद्या शाखेचे अधिष्ठाता डॉ. एम. जी. चासकर यांचा समावेश आहे. त्याचबरोबर जळगाव विद्यापीठातील डॉ.ए. एम. महाजन आणि नांदेड विद्यापीठातील डॉ. रामचंद्र मंठाळकर यांचाही समावेश आहे.

PuneCity, 03 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

प्रभात

परीक्षांचे निकाल वेळेत जाहीर करा

राज्यपाल रमेश बैस यांचे सर्व विद्यापीठांना निर्देश

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २ - विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक वर्ष वाया जाऊ नये, नोकरीच्या संधीमध्ये अडचणी

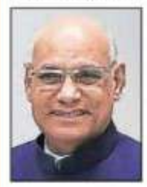

येऊ नयेत. यासाठी त्यांच्या भविष्याचा विचार करून सर्व विद्यापीठांनी परीक्षांचे निकाल वेळेत जाहीर करावेत, असे निर्देश राज्यपाल रमेश बैस यांनी सर्व विद्यापीठांच्या कुलगुरुंना दिले.

राज्यपाल बैस यांच्या अध्यक्षतेखाली सर्व कुलगुरूंची संयुक्त बैठक झाली. यावेळी उच्च शिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील, कौशल्य विभाग मंत्री मंगल प्रभात लोढा, मुख्य सचिव डॉ. नितीन करीर, उच्च शिक्षण विभागाचे प्रधान सचिव विकासचंद्र रस्तोगी, राज्यपाल यांचे सचिव श्वेता सिंघल, विशेष सचिव सक्सेना, उच्च शिक्षण विभागाचे उपसचिव अजित बाविस्कर, तंत्र शिक्षण संचालक डॉ. विनोद मोहितकर,उच्च शिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, अवर सचिव विकास कुलकर्णी यांच्यासह सर्व विद्यापीठाचे कुलगुरू उपस्थित होते.

महाविद्यालयांनी एकत्रित येऊन क्लस्टर युनिव्हर्सिटी बनविण्याचा प्रयत्न करावा. नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी शासन अग्रेसर आहे. प्रत्येक कुलगुरूंनी विद्यापीठांमध्ये नवीन शैक्षणिक धोरण अंमलबजावणी आणि केलेल्या कार्यवाहीबाबत सविस्तर अहवाल पाठवावा. कुशल मनुष्यबळ उपलब्ध करून देणे आणि व्यवसायाभिमुख शिक्षणावर अधिक भर देऊन रोजगार निर्मितीकडे लक्ष द्यावे. प्रत्येक कुलगुरूंनी ग्रामीण भागातील दहा गावे दत्तक घेऊन त्यांचा सामाजिक विकास कसा होईल याकडे विशेष लक्ष द्यावे. महाविद्यालय परिसर हा नशामुक्त ठेवण्याचे आवाहनही त्यांनी केले.

PuneCity, 03 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

नवीन शैक्षणिक धोरण अंमलबजावणी आवश्यक - चंद्रकांत पाटील

लोकसत्ता विशेष प्रतिनिधी

कोल्हापूर : प्राचार्यांचे सर्व प्रलंबित प्रश्न निश्चितपणे सोडवण्यात येतील. तथापि नवीन शैक्षणिक धोरणाची प्रभावी अंमलबजावणी अत्यावश्यक असल्याने त्याकडे त्यांनी लक्ष पुरवले पाहिजे, असे प्रतिपादन उच्च शिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी शनिवारी केले.

शिवाजी विद्यापीठ प्राचार्य असोसिएशनच्या वतीने महाराष्ट्र शासकीय महाविद्यालय प्राचार्य महासंघाच्या ३९ व्या वार्षिक अधिवेशनास आज येथे प्रारंभ झाला. मंत्री पाटील यांनी दीपप्रज्वलन करून अधिवेशनाचे उद्घाटन केले.

ते म्हणाले, नवीन शैक्षणिक धोरणामुळे संशोधनात चालना मिळेल. देशाची आर्थिक स्थिती भक्कम होणार आहे. जगाला आवश्यक असणारे बौद्धिक मनुष्यबळ नव्या शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीतून पुरवणे शक्य होणार आहे. जगाच्या विकासाची दारे यामुळे खुली होणार असल्याने अधिक लक्ष पुरवले पाहिजे.

राज्यस्तरीय प्राचार्य महासंघाच्या अधिवेशनाचे उद्घाटन उच्च शिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी दीपप्रज्वलनाने केले.

शिवाजी विद्यापीठ प्राचार्य असोसिएशनचे अध्यक्ष डॉ. क्रांतीकुमार पाटील यांनी प्रास्ताविकात शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची भरती होत नसल्याने महाविद्यालये चालवायची कशी, असा प्रश्न उपस्थित केला. नवीन शैक्षणिक धोरण २०२० या स्मरणिकेचे प्रकाशन करण्यात आले.

शिवाजी विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. डी. टी. शिर्के म्हणाले, विद्यापीठाच्यावतीने सर्व महाविद्यालयात नवीन शैक्षणिक धोरण राबवले जाणार असून त्यासाठीची सर्व तयारी विद्यापीठाने केली आहे. विद्यार्थ्यांना परिपूर्ण बनवणारे हे धोरण असल्याने त्याचे सर्वांनी स्वागत करावे.

अन्य एका परिसंवादात माजी कुलगुरू डॉ. माणिक शिंदे यांनी नवे शैक्षणिक धोरण राबवण्यातील आव्हानांचा ऊहापोह केला तर रयत शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष चंद्रकांत दळवी यांनी धोरण राबवताना सकारात्मक कसे राहावे याविषयी मार्गदर्शन केले. सूत्रसंचालन डॉ. सुजय पाटील, डॉ. नीता धुमाळ यांनी केले. डॉ. बाबासाहेब देशमुख यांनी आभार मानले.

04/02/2024 | LS_SUN_City | Page : 14
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

शैलेंद्र देवळाणकर : स्कूल कनेक्ट अभियान राज्यभर राबविणार

क्लस्टर विद्यापीठ संकल्पनेत अनुदान, वेतनावर परिणाम नाही

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : जी स्वायत्त महाविद्यालये विद्यापीठाच्या क्लस्टरमध्ये रूपांतरित होतील, त्या सर्व अनुदानित, विनाअनुदानित महाविद्यालयांना मिळणारे अनुदान, वेतन, प्राध्यापक कमी होणार नाहीत, सर्व वेतन अनुदान, शिष्यवृत्त्या सुरू राहतील, उलट प्रतिवर्षी एक याप्रमाणे पाच वर्षासाठी पाच कोटी रुपये देण्याची तरतूद असेल, अशी माहिती उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचे संचालक शैलेंद्र देवळाणकर यांनी शनिवारी पत्रकार परिषदेत दिली.

हे धोरण विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविण्यासाठी तीन महिन्यांत स्कूल कनेक्ट हे अभियान राबविण्यात येणार आहे. अंमलबजावणीसाठी विद्यापीठ स्तरावर प्र-कुलगुरूंच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त केली असून, अभियानपूर्व कार्यशाळा घेण्यात येत आहे. शिक्षणमंत्र्यांच्या अध्यक्षतेखाली १६ जणांची राज्यस्तरीय सुकाणू समिती स्थापन केली आहे. उच्च शिक्षणाचे मॉडेल इतर राज्यांत राबविण्यासाठी लतेथील मंत्र्यांशी संवाद साधण्यात येणार आहे. नव्या धोरणाअंतर्गत विद्यार्थ्याला सात वर्षांपर्यंत केव्हाही शिक्षण घेण्याची आणि सोडण्याची मुभा असेल. शिवाय इंटर्नशिप देण्याबाबतही निश्चित धोरण आखले जाणार आहे, असेही त्यांनी सांगितले.

२००० रिक्त पदे भरणार

राज्यात शिक्षण विभागात सध्या ५,५०० पदे रिक्त आहेत. यातील २,०८८ पदांची भरती प्रक्रिया पूर्ण झाली आहे. आणखी २००० पदे भरण्यासाठी वित्त विभागाकडे परवानगी मागितली आहे, अशी माहिती देवळाणकर यांनी दिली.

नव्या धोरणाच्या अंमलबजावणीत पाच वर्षांत शंभरावर छोटी विद्यापीठे उभारण्यास प्रोत्साहन देण्यात येणार आहे. यामागे राज्यात असलेल्या ६७ विद्यापीठांवरील बोजा कमी करण्याचा हेतू आहे. ही स्वायत्त महाविद्यालये स्वत:च परीक्षा घेतील आणि स्वत:च प्रमाणपत्र देतील. अशी महाविद्यालये विद्यापीठात रूपांतरित करण्यासाठी क्लस्टर विद्यापीठे उभारण्यास १८ संस्था तयार आहेत, अशी माहितीही देवळाणकर यांनी दिली.

Pune Main
Page No. 4 Feb 04, 2024
Powered by: erelego.com

लोकमत

प्राचार्यांना वेतनवाढ, प्रोफेसरही होणार

लोकमत न्यूज नेटवर्क

कोल्हापूर : सहाव्या वेतन आयोगानुसार १ जानेवारी २००६ या दिवशी कार्यरत असणाऱ्या सर्व प्राचार्यांचे किमान मूळ वेतन ४३ हजार रुपये, वेतन निश्चिती पे मॅट्रिक्स १३-ए मधून १४, महाविद्यालयांना १० लाख रुपयांचे वेतनेतर अनुदान व प्राचार्यांना प्रोफेसर म्हणून मान्यता देण्यास तत्त्वत: मंजुरी देत असल्याची घोषणा उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी शनिवारी केली.

राज्य प्राचार्य महासंघाचे ३१ वे अधिवेशन येथे आयोजित केले आहे. याचे उद्घाटन पाटील यांच्या हस्ते झाले. प्राचार्य महासंघाच्या मागण्या तत्त्वत: मान्य करीत असलो तरी याबाबतचा अध्यादेश काढण्यास काहीसा वेळ लागणार असल्याची कबुली मंत्री पाटील यांनी दिली.

या केल्या मागण्या

प्राचार्यांना प्रोफेसर हे पद द्या, किमान मूळ वेतन ४३ हजार रुपये करा, वेतननिश्चिती पे मॅट्रिक्स १३-ए मधून १४ मध्ये करा, शिक्षकांच्या रिक्त पदांची भरती तातडीने करा, शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची रिक्त पदे भरा, वेतनेतर अनुदान द्या, प्राचार्यांची पाच वर्षांची नियुक्ती रद्द करून ती निवृत्तीपर्यंत करा व निवृत्तीचे वय ६५ करा अशा मागण्या प्राचार्य महासंघाचे उपाध्यक्ष नंदकुमार निकम यांनी केल्या.

Pune Main
Page No. 4 Feb 04, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

परीक्षांतून पुरवणी हद्दपार

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचा निर्णय; मुख्य उत्तरपत्रिका मोठी होणार

मटा विशेष

हर्ष दुधे

harsh.dudhe@timesgroup.com

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने आगामी सत्र परीक्षांपासून (एप्रिल-मे) विद्यार्थ्यांना पुरवणी (सप्लिमेंट) उत्तरपत्रिका देण्याची पद्धत बंद करण्याचा निर्णय घेतला. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना आता मुख्य उत्तरपत्रिकेतच पाने वाढवून देण्यात येणार आहेत. परीक्षांमध्ये होणारे गैरप्रकार टाळण्यासाठी हा निर्णय घेतल्याचे सांगण्यात येत आहे. या निर्णयामुळे विद्यापीठाची आर्थिक बचतही होणार आहे.

विद्यापीठांच्या सत्र परीक्षांमध्ये विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिण्यासाठी उत्तरपत्रिका देण्यात येतात. मात्र, विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिण्यासाठी उत्तरपत्रिकांची पाने कमी पडतात. अशा वेळी विद्यार्थांना पुरवणी उत्तरपत्रिका देण्यात येते. मात्र, या उत्तरपत्रिकेची काहीच पाने वापरली जातात आणि उर्वरित वाया जातात. पुरवणी छापण्यासाठी विद्यापीठाकडून मोठ्या प्रमाणात खर्च करण्यात येतो. त्याचप्रमाणे पुरवणी सांभाळणे, त्यांची सुरक्षित वाहतूक करणे, महाविद्यालयांच्या परीक्षा केंद्रावर पोहोचविण्यासाठी विद्यापीठाला खर्च येतो.

पुरवणी उत्तरपत्रिकांवर ठरावीक क्रमांक नसणे, त्या माध्यमातून गैरप्रकार होण्याची शक्यता टाळता येत नाही. परीक्षा केंद्रातून पुरवणी गहाळ होणे, पुरवणी न सापडणे, पुरवणी न जोडताही ती दिल्याची तक्रार करणे, त्यानंतर चौकशी आदी अडचणी उभ्या ठाकतात. या सर्वांवर उपाय म्हणून विद्यापीठाच्या परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने पुरवणी देणे बंद करण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्याऐवजी मुख्य उत्तरपत्रिकेतच पाने वाढवून देण्यात येणार आहेत. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिण्यास अडचण येणार नाही.

सुमारे ३० टक्के उत्तरपत्रिका वाया

शिवाजी विद्यापीठाने काही दिवसांपूर्वी एक सर्वेक्षण केले. त्यानुसार, विद्यार्थ्यांकडून व्यवस्थित वापर न झाल्यामुळे ३० टक्के उत्तरपत्रिका वाया जात असल्याचे समोर आले. एक उत्तरपत्रिका छापण्यासाठी नऊ ते १३ रुपये खर्च येतो. ग्राफिक, डिझाइन, होलोक्राफ्ट, आणि बारकोड यांमुळेही खर्चात वाढ होते. अशा परिस्थितीत पुरवणी पद्धती बंद केल्याने विद्यापीठाची आर्थिक बचत होण्यासोबतच, पर्यावरणालाही हातभार लागणार आहे.

मुख्य उत्तरपत्रिकेत किती पाने वाढणार?

विद्यापीठाच्या आगामी सत्र परीक्षांपासून विद्यार्थ्यांना ५० गुणांपर्यंतच्या परीक्षांसाठी २४ पानांची उत्तरपत्रिका देण्यात येणार आहे. त्याचप्रमाणे ५०पेक्षा अधिक गुणांच्या परीक्षेसाठी ३६ पानांची मोठी उत्तरपत्रिका देण्यात येणार आहे. यापूर्वी, पुरवणी म्हणून २४ पानांची आणि त्यानंतर चार पानांची पुरवणी देण्यात येते. दरम्यान, नव्या उत्तरपत्रिका छापण्याची प्रक्रिया सुरू झाली असून, सुमारे एक कोटी उत्तरपत्रिका छापण्यात येणार आहेत.

अग्रवाल समितीचे म्हणणे काय?

विद्यापीठांच्या परीक्षांमधील गैरप्रकार रोखण्यासाठी राजेश अग्रवाल समितीने ४३ उपाय सांगितले होते. त्यापैकी एक उपाय पुरवणी बंद करण्याचा होता. त्यानुसार, परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने निर्णय घेतला आहे. या निर्णयाची अंमलबजावणी आगामी सत्र परीक्षांपासून होणार आहे, असे सांगण्यात आले आहे.

"सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या परीक्षा मंडळाने निर्णय घेतल्यानंतर, व्यवस्थापन परिषदेने त्याला मान्यता दिली आहे. त्यानुसार आगामी सत्र परीक्षांपासून पुरवणीऐवजी मुख्य उत्तरपत्रिकेत पाने वाढवून दिली जाणार आहेत. विद्यापीठाचे शैक्षणिक विभाग आणि महाविद्यालयांच्या प्रशासनाने नव्या निर्णयाची अंमलबजावणी करायची आहे. त्यामुळे गैरप्रकार रोखण्यास मदत होऊन, परीक्षा आणखी पारदर्शक पद्धतीने पार पडतील.

- डॉ. महेश काकडे, संचालक, परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

Maharashtra Times 5.2.2024

लोकमत

११ वर्षांच्या लढाईला आले यश; निवृत्त प्राध्यापकांना पेन्शनवाढ

उच्च न्यायालयाचे आदेश; यूजीसीच्या शिफारशीनुसार मिळणार लाभ

छत्रपती संभाजीनगर : विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) सहाव्या वेतन आयोगात प्राध्यापकांसाठी शिफारस केलेल्या वेतनानुसार सेवानिवृत्त प्राध्यापकांना पेन्शनचे लाभ चार महिन्यांत देण्याचे आदेश मुंबई उच्च न्यायालयाच्या औरंगाबाद खंडपीठाने दिले आहेत.

याविषयी असोसिएशन ऑफ कॉलेज ॲण्ड युनिव्हर्सिटी सुपरॲन्युएटेड टीचर्स संघटनेने २०१३ मध्ये याचिका दाखल केली होती. यानुसार १ जानेवारी १९९६ ते ३१ डिसेंबर २००५ दरम्यान सेवानिवृत्त झालेल्या हजारो प्राध्यापकांना लाभ मिळणार असल्याचे सेवानिवृत्त प्राध्यापकांच्या संघटनेचे अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. एम. ए. वाहूळ यांनी सांगितले.

यूजीसीने सहाव्या वेतन आयोगात प्राध्यापकांच्या वेतनासंदर्भात शिफारस केली होती. राज्य शासनाने ही शिफारस सेवानिवृत्त प्राध्यापकांना लागू न करताच हकीम समितीच्या शिफारशी लागू केल्या. त्यामुळे १९९६ ते २००५ दरम्यान सेवानिवृत्त प्राध्यापकांना यूजीसीच्या शिफारशीच्या तुलनेत केवळ ३० ते ३५ टक्क्यांपर्यंत पेन्शन निश्चित झाली. हकीम समितीच्या विरोधात सेवानिवृत्त प्राध्यापकांच्या संघटनेने २०१३ मध्ये न्यायालयात याचिका दाखल केली.

असा मिळाला न्याय

- २०१६ मध्ये न्यायालयाने प्राध्यापक संघटनेशी चर्चा करण्याचे आदेश राज्य शासनाला दिले. त्यानुसार तंत्रशिक्षण विभागाचे तत्कालीन सचिव संजय चहांदे यांच्यासोबत संघटनेची बैठक झाली.
- **शासनाने यूजीसीच्या नियमानुसार प्राध्यापकांना सेवानिवृत्तिवेतन देण्यास नकार दर्शविला. त्यास खंडपीठात संघटनेने पुन्हा आव्हान दिले.**
- २ फेब्रुवारी २०२४ रोजी न्या. मंगेश पाटील व नीरज धोटे यांच्या पीठाने हकीम समितीच्या शिफारशी रद्द करत यूजीसीच्या शिफारशीनुसार चार महिन्यांत लाभ देण्याचे आदेश दिले.
- **यामुळे राज्यातील निवृत्त प्राध्यापकांच्या पेन्शनमध्ये दरमहा १० ते १५ हजार रुपये वाढ होणार असल्याचे डॉ. वाहूळ यांनी सांगितले.**

Pune Main
Page No. 3 Feb 05, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

कुलसचिव पदासाठी निवड प्रक्रिया सुरू; अर्जांसाठी २३ फेब्रुवारीपर्यंतची मुदत

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात प्राध्यापक भरतीसाठीची अर्ज प्रक्रिया सुरू असताना आता आणखी एका रिक्त पदासाठीची अर्ज प्रक्रिया सुरू करण्यात आली आहे. विद्यापीठाच्या कुलसचिव पदासाठीची अर्ज प्रक्रिया विद्यापीठाकडून सुरू करण्यात आली असून, ही अर्ज सादर करण्यासाठी २३ फेब्रुवारीपर्यंतची मुदत देण्यात आली आहे.

डॉ. प्रफुल्ल पवार यांचा कार्यकाळ संपल्यानंतर डॉ. विजय खरे यांच्याकडे कुलसचिव पदाचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला आहे. मात्र या पदासाठी निवड प्रक्रिया राबवण्याचा प्रस्ताव विद्यापीठाकडून राज्य शासनाला सादर करण्यात आला होता. या प्रस्तावाला राज्य शासनाकडून परवानगी मिळाल्यानंतर आता या पदासाठीची प्रक्रिया सुरू करण्यात आली आहे. कुलसचिव हे विद्यापीठ प्रशासनातील महत्त्वाचे संविधानिक पद आहे. कुलसचिव हे विद्यापीठाच्या प्रशासकीय कामकाजाचे प्रमुख असतात.

विद्यापीठाने दिलेल्या माहितीनुसार, आता कुलसचिव पदासाठी अर्ज प्रक्रिया सुरू करण्यात आली आहे. त्यानुसार कोणत्याही विषयातील पदव्युत्तर पदवी आणि पीएच.डी अशी शैक्षणिक पात्रता असलेला उमेदवाराला कुलसचिव पदासाठी अर्ज करता येणार आहे. ४५ पेक्षा जास्त वय असलेल्या आणि किमान १५ वर्षांचा अध्यापनाचा अनुभव यांसह अन्य अटींची पूर्तता उमेदवाराला करावी लागणार आहे. प्राप्त अर्जांची छाननी केल्यानंतर मुलाखती घेऊन कुलसचिव पदासाठी पात्र उमेदवाराची निवड केली जाणार आहे.

05/02/2024 | Pune | Page : 03
Source : https://epaper.loksatta.com

सकाळ

'इंटर्नशिप सेल' स्थापन करावा

विद्यापीठ, शिक्षण संस्थांना तंत्र शिक्षण विभागाचा आदेश

पुणे, ता. ५ : राज्यात पारंपरिक आणि व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या पदवी आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांत आंतरवासितासाठी (इंटर्नशिप) सत्रनिहाय श्रेयांक निश्चित केले आहेत. हे श्रेयांक बंधनकारक केलेले आहे. त्यानुसार, आता उच्च शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना आंतरवासिता उपलब्ध करून देण्यासाठी विद्यापीठ आणि उच्च शिक्षण संस्था, महाविद्यालय स्तरावर 'आंतरवासिता कक्षा'ची (इंटर्नशिप सेल) स्थापना करण्याचा आदेश उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने दिला आहे.

विद्यार्थ्यांनी त्यांची रोजगारक्षमता संवर्धित करण्यासाठी अनुभवात्मक शैक्षणिक बाबींमध्ये सक्रियपणे सहभागी झाले पाहिजे, असे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मध्ये नमूद केले आहे. तसेच, विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) एप्रिल २०२३ मध्ये दिलेल्या 'नॅशनल क्रेडिट फ्रेमवर्क'च्या मार्गदर्शक तत्त्वानुसार राज्य सरकारने पारंपरिक व व्यावसायिक अभ्यासक्रमाच्या पदवी आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांसाठी श्रेयांक आराखडा निश्चित केला आहे. यामध्ये आंतरवासितासाठी सत्रनिहाय ८ ते १२ श्रेयांक निश्चित केले असून आंतरवासिता बंधनकारक केली आहे. विद्यापीठे, उच्च शिक्षण संस्थांनी व्यवसाय आणि उद्योगांच्या प्रतिनिधींशी संपर्क साधून आंतरवासिता/अप्रेंटिसशिप उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे. त्यासाठी 'आंतरवासिता कक्षा'ची स्थापना करण्याची सूचना देण्यात आली.

आंतरवासिताची (इंटर्नशिप) उद्दिष्टे

- प्रत्यक्ष औद्योगिक वातावरणाशी विद्यार्थ्यांचा परिचय करून देणे
- व्यवसाय, उद्योगांसाठी आवश्यक कौशल्ये संपादित करण्याची संधी देणे
- विद्यार्थ्यांनी प्रत्यक्ष अनुभवातून व्यावसायिक कौशल्ये शिकणे
- विद्यार्थ्यांना रोजगार किंवा संशोधनामध्ये नवीन संधी उपलब्ध करणे

'इंटर्नशिप सेल'ची रूपरेषा

- शैक्षणिक वर्षाच्या सुरुवातीला या कक्षाशी स्थापना/पुनर्रचना करावी
- दरवर्षी विद्यार्थ्यांना विविध संधी उपलब्ध करण्यासाठी प्रयत्न व्हावेत
- शैक्षणिक संस्थांनी औद्योगिक संस्थांशी सामंजस्य करार करावेत
- विद्यार्थ्यांसाठी नोंदणी, माहिती देण्यासाठी डिजिटल पोर्टल तयार करावे
- हा कक्ष विद्यार्थ्यांसाठी मार्गदर्शक, पर्यवेक्षक निवडण्यास मदत करेल

या निकषांवर आधारित 'आंतरवासिता मूल्यांकन'

- सादरीकरणाची गुणवत्ता आणि परिणामकारकता
- ज्ञानाची सखोलता आणि प्रात्यक्षिक कौशल्ये
- अध्ययनानुभवातील विविधता आणि प्रस्तुतता
- संकल्पनांचा व्यावहारिक अनुप्रयोग
- आंतरवासिता अहवाल

Pune, Main
06/02/2024 Page No. 7

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

बारावी-दहावीच्या प्रश्नपत्रिका 'इन कॅमेरा' परीक्षा केंद्रात जाणार!

राज्य शिक्षण मंडळाचा निर्णय : गैरप्रकारांना बसणार आळा

पुढारी विशेष

प्रवीण मस्के
पुढारी प्रतिनिधी

कोल्हापूर : बारावी-दहावीच्या परीक्षा लवकरच सुरू होणार आहेत. यावर्षी सहायक परिरक्षकांकडून प्रश्नपत्रिका 'इन कॅमेरा' परीक्षा केंद्र संचालकांकडे जाणार आहेत. त्यामुळे परीक्षा व केंद्रांतील गैरप्रकारास आळा बसणार आहे.

सध्या बारावीची प्रात्यक्षिक परीक्षा सुरू आहे. १० फेब्रवारीपासून दहावीची प्रात्यक्षिक परीक्षा सुरू होईल. त्यानंतर २१ फेब्रुवारीला बारावीची तर दहावीची लेखी परीक्षा १ मार्चपासून सुरू होणार आहे. दरवर्षी लाखो विद्यार्थी परीक्षेला सामोरे जातात. दोन्ही परीक्षेत अनेकदा गैरप्रकार होत असल्याच्या तक्रारी आल्या आहेत. कॉपीमुक्त परीक्षा अभियान राबवूनही कॉपी प्रकरणे कमी झालेली नाहीत. या पार्श्वभूमीवर राज्य मंडळाने हा निर्णय घेतला आहे.

बारावी-दहावीच्या सर्व प्रश्नपत्रिका सहायक परिरक्षक (रनर) कस्टोडियन यांच्याकडून घेताना त्याचे व्हिडीओ शूटिंग करणार आहेत. लोकेशनसाठी

पान ८ वर ▶

Pune Edition
Feb 6, 2024 Page No. 1
newspaper.pudhari.co.in

पुढारी

बारावी-दहावीच्या प्रश्नपत्रिका 'इन कॅमेरा' परीक्षा केंद्रात जाणार!

(पान १ वरून)

त्यांनी मोबाईलचे 'जीपीएस' सुरू ठेवायचे आहे. प्रश्नपत्रिका केंद्र संचालक यांच्याकडे सुपूर्द करण्यापासून ते कपाटात ठेवण्यापर्यंतची सर्व प्रक्रियेचे व्हिडीओ शूटिंग करायचे आहे, अशा सूचना राज्य मंडळाने दिल्या आहेत. यावर्षी प्रात्यक्षिक परीक्षेचे गुण ऑनलाईन पद्धतीने भरण्यात येत आहेत. सद्य:स्थितीत बारावीच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा सुरू असून अनेक ठिकाणी ओएमआर शीट डाऊनलोड करताना अडचणी येत असल्याचे शिक्षकांचे म्हणणे आहे. विभागीय मंडळाच्या अखत्यारीतील ईडीपी सेक्शन यांच्याकडे शाळा, हायस्कूलच्या तक्रारी, अडचणी सोडविल्या जाणार आहेत. यावर्षी बारावी-दहावी लेखी परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या संख्येत वाढ झाली आहे. २०२२ मध्ये कोरोना काळात त्या त्या शाळांमध्ये लेखी परीक्षा झाल्या, तसेच विद्यार्थ्यांना वेळ वाढवून दिला. त्यामुळे गतवर्षीच्या १४ लाख ५० हजार विद्यार्थ्यांच्या तुलनेत ही संख्या १५ लाख १० हजारांवर पोहचली आहे. दहावीच्या परीक्षेला गेल्या वर्षी १६ लाख विद्यार्थी बसले होते. यंदा दहावीला २५ हजारांहून अधिक विद्यार्थी वाढले आहेत.

Pune Edition
Feb 6, 2024 Page No. 8
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सत्र परीक्षा एप्रिलमध्ये

विद्यार्थ्यांना उच्च शिक्षणाच्या संधीचा लाभ मिळण्याची शक्यता

म. टा. प्रतिनिधी, पुणे

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने आगामी सत्र परीक्षा येत्या एप्रिल महिन्यापासून घेण्याचे नियोजन केले असून, निकालही मे महिन्याच्या अखेरपर्यंत जाहीर करण्यात येणार आहे. त्यामुळे करोनानंतर शैक्षणिकदृष्ट्या विस्कळित झालेले शैक्षणिक वर्ष यंदा पूर्णपणे रुळावर येण्याची शक्यता आहे. येत्या काही दिवसांत संपूर्ण वेळापत्रक विद्यापीठाच्या वेबसाइटवर प्रसिद्ध करण्यात येईल, असे सांगण्यात आले आहे.

करोनाचा प्रादुर्भाव गेल्यानंतरही पुणे विद्यापीठाचे शैक्षणिक वर्षाचे वेळापत्रक पूर्ण वेळ सुरळीत झाले नव्हते. शैक्षणिक वर्ष सुरळीत होण्यासाठी परीक्षा आणि मूल्यमापन विभागाकडून प्रयत्न सुरू होते. मात्र, सातत्याने अडचणी येत होत्या. त्यामुळे गेल्या शैक्षणिक वर्षातील काही अभ्यासक्रमांच्या परीक्षा थोड्या उशिराने संपल्या. अशा वेळी सर्व पदविका, पदवी, पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमांच्या परीक्षा वेळेत संपून, त्यांचे निकाल लवकर जाहीर होण्यासाठी विद्यापीठाच्या प्रशासनाने पावले उचलली आहेत. त्यानुसार परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने १५ एप्रिलपासून परीक्षा घेण्याचे नियोजन केले आहे. निकालसुद्धा मे महिन्याच्या अखेरीस प्रसिद्ध करण्याबाबत पावले उचलली आहेत. त्यामुळे परदेशात उच्च शिक्षणासाठी जाण्याची इच्छा असणारे; तसेच राज्यातील इतर विद्यापीठांत उच्च शिक्षण घेण्याच्या तयारीत असणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे शैक्षणिक नुकसान होणार नाही.

उच्च शिक्षणाच्या संधींचा लाभ घेण्याची इच्छा असणाऱ्या विद्यार्थी आणि त्यांच्या पालकांकडूनही निकाल लवकर जाहीर करण्याची सातत्याने मागणी करण्यात येत होती. त्यानुसार परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने तयारी केली आहे.

" उच्च शिक्षण घेण्याची इच्छा असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना देशातील सर्व शैक्षणिक संधींचा लाभ मिळण्यासाठी परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने १५ एप्रिलपासून नियोजन केले आहे. या नियोजनानुसार निकालही मे महिन्याच्या अखेरीस जाहीर करण्यात येणार आहे.

– डॉ. महेश काकडे, संचालक, परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळ

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ व संलग्न महाविद्यालयातील विद्यार्थी संख्या
सुमारे ७ लाख

परीक्षांची संख्या
२७४पेक्षा अधिक

परीक्षेचा कालावधी
साधारण एक महिना

निकालाचा कालावधी
४५ दिवसांच्या आत

■ संशोधन संस्थांत प्रवेश

केंद्रीय विद्यापीठांमध्ये विविध अभ्यासक्रमांच्या परीक्षा लवकर होऊन, शैक्षणिक वर्ष जून-जुलैमध्ये सुरू होते. प्रवेशासाठी 'सीयूईटी' ही प्रवेश परीक्षाही लवकर होते. अशीच परिस्थिती परराज्यातील सरकारी विद्यापीठे, राष्ट्रीय शैक्षणिक संस्था आणि संशोधन संस्थांत असते. त्या तुलनेत सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठासोबतच इतर आपल्या सरकारी विद्यापीठाच्या आणि संलग्न महाविद्यालयाच्या परीक्षा वेळेत होत नाहीत. त्यामुळे निकालही लवकर जाहीर होत नाहीत. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना इच्छित ठिकाणी प्रवेश घेता येत नाही. याचा फटका विद्यार्थ्यांना बसतो. ऐन वेळी त्यांना जादा शुल्क भरून, खासगी विद्यापीठात प्रवेश घ्यावा लागतो. अशा वेळी परीक्षा वेळेत लवकर होऊन निकाल जूनमध्ये जाहीर झाल्यास, विद्यार्थ्यांना प्रवेश घेण्याची संधी मिळते.

■ शनिवार-रविवारीही अध्यापन

परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने परीक्षा वेळेत घेऊन, निकालही तत्काळ जाहीर करण्याचे नियोजन केले आहे. मात्र, त्यासाठी शैक्षणिक वर्ष लवकर संपण्याची गरज आहे. शैक्षणिक वर्ष मे किंवा जूनमध्ये संपल्यास, परीक्षांचे नियोजन गडबडण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे विद्यापीठाचा शैक्षणिक विभाग आणि महाविद्यालयांनी शनिवारी-रविवारी अध्यापन वर्ग घेऊन, अभ्यासक्रम पूर्ण करण्याची आवश्यकता आहे. याबाबत सध्या चाचपणी सुरू आहे. विद्यापीठाच्या अधिकाऱ्यांनी आणि मॅनेजमेंट कौन्सिलच्या सदस्यांनी तातडीने बैठक घेऊन, निर्णय घेण्याची गरज आहे. त्यामुळे शैक्षणिक वर्ष वेळेत संपून परीक्षा ठरलेल्या नियोजनाप्रमाणे पार पडतील, अशी माहिती सूत्रांनी दिली.

Maharashtra Times 6.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

समूह विद्यापीठांबाबत संस्थाचालकांत अस्पष्टता

संस्थाचालक, प्राचार्यांच्या उपस्थितीतील 'एनइपी'विषयीच्या चर्चासत्राचा सूर

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : समूह विद्यापीठ स्थापन करण्यासंदर्भात महाविद्यालयांच्या कमाल संख्येत वाढ करा. प्राध्यापकांची रिक्त पदे भरण्यासह कुलगुरू नियुक्तीच्या अटींमध्ये बदल करण्यासह पहिले पाच वर्षे दिल्या जाणाऱ्या निधी वाढवावा आदीं मागण्या संस्थाचालक, प्राचार्यांनी केली. समूह विद्यापीठ स्थापन करण्याबाबत अद्याप संस्थांचालकांत अस्पष्टता दिसून येत असून शासननिर्णयातील काही अटी आणि नियमांवर शासनाने पुनर्विचार करावा, असा सूर चर्चासत्रातून निघाला.

एनईपी अंमलबजावणी तसेच समूह विद्यापीठाचा शासन निर्णयाच्या पार्श्वभूमीवर सेंटर फॉर एज्युकेशनल डेव्हलपमेंट ॲडमिनिस्ट्रेशनतर्फे गरवारे वाणिज्य महाविद्यालयांत चर्चासत्र आयोजित केले होते. उच्चशिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, माजी कुलगुरू डॉ. पंडित विद्यासागर, डॉ. नितीन करमळकर, प्रा. अनिरूद्ध देशपांडे, धनंजय कुलकर्णी यांच्यासह विविध संस्थाचालक, प्राचार्य, प्राध्यापक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

समूह विद्यापीठ स्थापन करण्यासाठी कमीत कमी २ ते ५ महाविद्यालयांची संख्येत १० पर्यंत वाढ व्हावी. विद्यापीठांना सात पदे निर्माण करावी लागणार असून शासनाकडून पहिली पाच वर्षे ५ कोटी रुपयांचा निधी दिला जाणार आहे. मात्र, तो कमी पडू शकतो. शासनाने प्राध्यापक आणि शिक्षकेतर रिक्त पदे भरावेत. तसेच विद्यापीठ कायद्यानुसार प्राचार्यांना कुलगुरू होता येत नाही. त्यामुळे संस्थांमधील कॉलेजमधून समूह विद्यापीठाचा कुलगुरू नियुक्ती व्हावी, आदी प्रश्न उपस्थित केले.

विद्यार्थ्यांना केंद्रबिंदू माना

समूह विद्यापीठांमुळे प्रश्नांचा गदारोळ निर्माण होऊ शकतो. अनुदानित आणि विनाअनुदानित कॉलेज तसेच प्राध्यापकांचे प्रश्न निर्माण होण्यासह आजारी विद्यापीठे आणि महाविद्यालये सुरु होतील. समूह विद्यापीठे स्थापन करण्यामागे विद्यार्थी हा आपला केंद्रबिंदू असला पाहिजे.

शिक्षण क्षेत्रातील निकोप स्पर्धा वाढेल : डॉ. देवळाणकर

१ राज्यातील ४५ शैक्षणिक संस्था या समूह विद्यापीठ स्थापन करू शकतात. राज्यातील विद्यापीठांवर कॉलेजच्या संख्येचे ओझे आहे. त्यामुळे परीक्षांचे निकाल उशिरा लागणे, गैरप्रकार घडतात.

२ **समूह विद्यापीठांमुळे प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी पदे कमी होणार नाहीत. रोस्टर तपासणी प्रक्रिया, सर्व प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांच्या शिष्यवृत्ती पूर्वीप्रमाणेच सुरु राहतील.**

३ समूह विद्यापीठांना अभ्यासक्रम तयार करणे परीक्षा आणि पदवी देण्याचे स्वातंत्र्य मिळेल. यासह कुलगुरु नियुक्ती, कॉलेजची संख्या वाढविण्याबाबत बदल होऊ शकतो, असे शैलेंद्र देवळाणकर यांनी सांगितले.

Hello Pune
Page No. 4 Feb 07, 2024
Powered by: erelego.com

प्रभात

नवे इंटर्नशिप आणि रिसर्च इंटर्नशिप धोरण तयार

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने विद्यापीठांना पाठवली मार्गदर्शक तत्त्वे

नवी दिल्ली, दि. ६ - पदवीधर विद्यार्थ्यांना नोकरीशी जोडण्यापूर्वी, आता त्यांना इंटर्नशिपमध्ये व्यावसायिक वर्तन, प्रामाणिकपणा आणि नैतिक मूल्ये देखील शिकवली जातील. उद्योग मागणी आणि भारत कौशल्य अहवाल २०२२ च्या आधारे, विद्यापीठ अनुदान आयोग (युजीसी) ने नव्या शैक्षणिक धोरणांतर्गत (एनईपी) पदवीपूर्व अभ्यासक्रमांसाठी इंटर्नशिप आणि रिसर्च इंटर्नशिप धोरण २०२४ तयार केले आहे आणि ते राज्ये आणि विद्यापीठांना पाठवले आहे.

आता महाविद्यालये आधी मार्केट सर्वेक्षण करतील आणि त्यानंतर इंटर्नशिप बहाल केली जाईल. याशिवाय इंटर्नशिपसाठी पर्यवेक्षकही उपलब्ध असतील, जे उद्योग आणि सरकारी विभागात जाऊन इंटर्नशिपच्या संधी शोधतील. तर नोडल अधिकारी संपूर्ण देखरेख करतील. विद्यार्थ्यांना त्यांच्या इंटर्नशिप कमाईसह विमा आणि क्रेडिट्स देखील मिळतील.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे सचिव प्रोफेसर मनीष जोशी यांनी सांगितले की, नवीन इंटर्नशिप धोरण-२०२४ हे इंडिया स्किल रिपोर्ट २०२२, एनईपी २०२०, अभ्यासक्रम आणि क्रेडिट फ्रेमवर्कच्या आधारे तयार करण्यात आले आहे. इंटर्नशिपद्वारे पदवीधर विद्यार्थ्यांची रोजगारक्षमता सुधारणे आणि त्यांना व्यावसायिकपणे तयार करणे हा त्याचा उद्देश आहे.

शैक्षणिक सत्र २०२४ पासून, चार वर्षांच्या पदवी आणि तीन वर्षांच्या पदवी कार्यक्रमांच्या विद्यार्थ्यांना समान नियमांनुसार इंटर्नशिप मिळेल. इंटर्नशिप विद्यार्थ्यांना वर्गांमध्ये मिळालेले सैद्धांतिक ज्ञान वास्तविक जगात लागू करण्याची आणि शिकण्याची संधी देते.

हा व्यावहारिक अनुभव शैक्षणिक शिक्षण आणि व्यावहारिक अंमलबजावणी यांच्यातील अंतर कमी करेल. विद्यार्थ्यांनी संप्रेषण, टीमवर्क, समस्या सोडवणे आणि वेळ व्यवस्थापन यासह विविध कौशल्ये विकसित करणे आणि बदलांना नेव्हिगेट करणे आवश्यक होते.

असे आहेत महत्त्वाचे मुद्दे...

१. सर्व विद्यार्थ्यांची नोंदणी केंद्रीकृत डिजिटल पोर्टलवर
२. विद्यार्थ्यांना रोजगाराशी जोडण्यासाठी अपडेटेड नोंदी ठेवणार
३. कोणतीही कंपनी या पोर्टलवरून थेट विद्यार्थ्यांची माहिती आणि कामगिरी तपासणार
४. इंटर्नशिपमध्ये मूल्य आधारित कौशल्ये देखील महत्त्वाची
५. स्थानिक उद्योग आणि बाजार यावर आधरित इंटर्नशिप
६. तीन वर्षांचा पदवीचा काळ, चार वर्षांचा ऑनर्स, चार वर्षांचा ऑनर्स विथ रिसर्च प्रोग्राम आणि चौथ्या वर्षापासून इंटर्नशिप

PuneCity, 07 Feb 2024, Page:003
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

पदवी व पदव्युत्तर पदवी विद्यार्थ्यांसाठी इंटर्नशिप बंधनकारक

उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातर्फे कार्यपद्धती प्रसिद्ध : विद्यापीठ व महाविद्यालयांना अध्यादेशाद्वारे सूचना

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी पदवी व पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रमासाठी निश्चित केलेल्या श्रेयांक आराखड्यानुसार विद्यापीठ व महाविद्यालयांनी विद्यार्थ्यांसाठी इंटर्नशिप बंधनकारक असून, त्याबाबतची कार्यपद्धती उच्च व तंत्र शिक्षण विभागातर्फे प्रसिद्ध करण्यात आली आहे. तसेच, नोकरीसाठी विद्यार्थी पूर्णपणे तयार होईल, याहृष्टीने त्याचा व्यक्तिमत्त्व विकास करावा, अशा सूचना विद्यापीठ व महाविद्यालयांना अध्यादेशाद्वारे देण्यात आल्या आहेत.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीच्या दृष्टीने अभ्यासक्रम आराखडा व श्रेयांक आराखडा निश्चित केला आहे. त्यानुसार विद्यार्थ्यांना इंटर्नशिप उपलब्ध करून देण्याच्या अनुषंगाने विद्यापीठ व महाविद्यालयाने त्यांच्या परिसरातील औद्योगिक कंपन्या, लघुउद्योग, व्यावसायिक संस्था, बँका व वित्तीय संस्था, शासकीय संस्था आदींबरोबर समन्वय साधण्याची आवश्यकता आहे. याठिकाणी विद्यार्थ्यांना इंटर्नशिपची संधी उपलब्ध करून देणे गरजेचे आहे. त्यासाठी विद्यापीठ व महाविद्यालयांनी इंटर्नशिप सेलची स्थापना करावी. या सेलचे प्रमुख म्हणून एका

संग्रहित छायाचित्र

व्यक्तीची नोडल अधिकारी म्हणून नियुक्ती करावी. तसेच, इतर तज्ज्ञ व विद्यार्थी सदस्य म्हणून नियुक्त करावेत. इंटर्नशिप कक्षाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी तज्ज्ञांची व्यवस्था करणे, विद्यार्थ्यांचे संवाद कौशल्य वाढवणे, शब्दसंग्रह सुधारणे, व्यक्तिगत माहिती व प्रपत्राची तयारी आणि ई-मेल लेखनासाठी मदत करावी. त्याचप्रमाणे गट चर्चा, मुलाखत कौशल्य, अभियोग्यता प्रशिक्षण आणि सराव चाचण्या तांत्रिक अहवाल लेखन, सादरीकरण कौशल्य, परदेशी भाषा निपुणता इत्यादीबाबत काम करावे, असे स्पष्ट केले आहे.

अहवाल करावा लागणार

इंटर्नशिप पूर्ण झाल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी इंटर्नशिप कालावधीत शिकलेल्या गोष्टींवर प्रकाश टाकणारा एक सर्वसमावेशक अहवाल तयार करायचा आहे. या अहवालावर इंटर्नशिप पर्यवेक्षक, नोडेल ऑफिसर आणि मार्गदर्शक शिक्षक स्वाक्षरी करतील. विद्यार्थ्यांनी इंटर्नशिप पूर्ण केल्यानंतर त्याच्या मूल्यमापनाकरिता संबंधित विभागाने स्थापन केलेल्या विद्यार्थ्यांना तज्ज्ञ समिती समोर अनुभवाचा परिसंवाद देणे बंधनकारक राहील, असे राज्य शासनातर्फे प्रसिद्ध केलेल्या अध्यादेशात नमूद केले आहे.

Pune Edition
Feb 7, 2024 Page No. 7
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

शिक्षणमंत्र्यांनी घेतला दहावी-बारावी परीक्षा तयारीचा आढावा

- शिक्षण विभागातील अधिकाऱ्यांबरोबर विविध विषयांवर चर्चा

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

राज्याचे शालेय शिक्षणमंत्री दीपक केसरकर यांनी मंगळवारी पुण्यात राज्यातील वरिष्ठ शिक्षण अधिकाऱ्यांची आढावा बैठक घेतली. दहावी-बारावीच्या परीक्षेदरम्यान शैक्षणिक संस्थांनी त्यांची जागा आणि इमारती न देण्याच्या महत्त्वाच्या मुद्द्यासह अन्य विषयांवर चर्चा केली आणि परीक्षेदरम्यान कोणतीही समस्या निर्माण होऊ नये, यासाठी उपाययोजना करण्याचे स्पष्ट निर्देश राज्य मंडळाला दिले.

यासंदर्भात राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी म्हणाले, दहावी-बारावीच्या परीक्षेची सर्व तयारी पूर्ण झाली आहे आणि काल आम्ही सर्व शैक्षणिक संस्थांचे मालक आणि संचालकांसोबत परीक्षा आयोजित करण्यासाठी जागा देण्याबाबत बैठक घेतली. सर्वांनी यासाठी सहमती दर्शवली आहे आणि

कोणतीही अडचण येणार नाही. त्याशिवाय आम्ही सर्व शिक्षक आणि शिक्षकेतर संघटनांना परीक्षेच्या काळात आणि त्यानंतरही पेपर तपासणीच्या वेळेत आम्हाला सहकार्य करावे असे कळवले आहे. आणि त्या सर्वांनी त्यासाठी सहमती दर्शवली आहे. त्यामुळे या वर्षी परीक्षेच्या दरम्यान कोणतीही अडचण येणार नसल्याचे गोसावी यांनी स्पष्ट केले.

Pune Edition
Feb 7, 2024 Page No. 7
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

विद्यापीठ, महाविद्यालयांमध्ये आता कार्यप्रशिक्षण कक्ष

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०नुसार राज्यातील विद्यार्थ्यांना कार्य प्रशिक्षण (इंटर्नशिप) उपलब्ध करून देण्यासाठी विद्यापीठे, महाविद्यालयांमध्ये कार्य प्रशिक्षण कक्ष (इंटर्नशिप सेल) स्थापन करण्यात येणार आहे. या कक्षात समन्वयक अधिकाऱ्यासह चार सदस्यांची समिती नेमावी लागणार आहे. विद्यार्थी आणि उद्योग यांच्यातील दुवा म्हणून या कक्षाला काम करावे लागणार आहे.

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचे निर्देश

कार्य प्रशिक्षणाचे मूल्यमापन

विद्यार्थ्यांचे कार्य प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यावर सर्वसमावेशक अहवाल तयार करायचा आहे. त्या अहवालावर पर्यवेक्षक, समन्वयक अधिकारी, मार्गदर्शक शिक्षक स्वाक्षरी करतील. त्यानंतर विद्यार्थ्यांच्या कार्य प्रशिक्षणातील अनुभवावर सादरीकरण करावे लागेल. त्या सादरीकरणावर विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन केले जाणार आहे.

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने कार्य प्रशिक्षणाबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना शासन निर्णयाद्वारे प्रसिद्ध केल्या. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०मध्ये पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमाच्या विद्यार्थ्यांना कार्यप्रशिक्षण बंधनकारक करण्यात आले आहे. विद्यार्थ्यांना वर्गात अनुभवता न येणाऱ्या औद्योगिक वातावरणाची ओळख करून देणे, उद्योगांसाठी आवश्यक विश्लेषणात्मक, व्यवस्थापकीय कौशल्ये प्राप्त करण्याची संधी देणे, प्रत्यक्ष अनुभवातून व्यावसायिक, संप्रेषण, व्यावसायिक नैतिकता अशी कौशल्ये शिकण्याची संधी देणे, रोजगार किंवा संशोधनात संधी उपलब्ध करणे हा कार्य प्रशिक्षणाचा उद्देश आहे. त्यासाठी सत्रनिहाय आठ ते बारा श्रेयांक निश्चित केले आहेत. या पार्श्वभूमीवर विद्यापीठ, महाविद्यालयात कार्य प्रशिक्षण कक्ष स्थापन करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. शासनाच्या निर्णयानुसार विद्यापीठे, महाविद्यालयांनी त्यांच्या परिक्षेत्रातील उद्योग, व्यावसायिक आस्थापना, वित्तीय संस्था, बँक, अशासकीय संस्था यांच्याशी समन्वय साधण्यासाठी शैक्षणिक वर्षाच्या सुरुवातीला कार्य प्रशिक्षण कक्ष स्थापन करणे आवश्यक आहे. या कक्षात समन्वयक अधिकारी, सहायक समन्वयक, विद्याशाखानिहाय समन्वयक, विद्यार्थी समन्वयक यांचा समावेश असेल. समन्वयक अधिकारी शैक्षणिक वर्षातील कार्य प्रशिक्षणाची प्रगती, तपशील कुलगुरू, प्राचार्यांना सादर करतील.

या कक्षाने दर वर्षी विद्यार्थ्यांना कार्य प्रशिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी, विद्यार्थ्यांच्या पसंतीच्या संस्थांपर्यंत पोहोचवण्याचा प्रयत्न करावा, उद्योगांशी दीर्घकालीन सहकार्यासाठी सामंजस्य करार करणे, विषयतज्ज्ञ, उद्योग, संघटना, मार्गदर्शक, प्राध्यापक सदस्यांची नोंदणी करण्यासाठी आणि ती माहिती विद्यार्थ्यांना पाहता येण्यासाठी संकेतस्थळाची निर्मिती करावी, कार्यप्रशिक्षण पूर्वतयारीचे वर्षभर कार्यक्रम करावेत, राष्ट्रीय उच्च शिक्षण आराखड्यानुसार विद्यार्थ्यांच्या कार्य प्रशिक्षणाचे मूल्यमापन, एकसमान नोंद याबाबत कार्य प्रशिक्षण कक्ष काम करेल, असे नमूद करण्यात आले.

08/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

प्रभात

विद्यार्थ्यांमधील उद्योजकता वाढीसाठी प्रयत्न

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात इंटर्नशिप पोर्टलचे अनावरण

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. ७ - सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात विद्यार्थ्यांमधील रोजगार क्षमता आणि उद्योजकता वाढीसाठी इंटर्नशिप पोर्टलचे अनावरण करण्यात आले. इंटर्नशिप पोर्टलच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना वर्गात शिकवले जाणारे ज्ञान व्यवहारात आणि व्यवसायात कसे वापरावे, याची प्रत्यक्ष संधी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाद्वारे उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.

या पोर्टलचे अनावरण विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. डॉ. सुरेश गोसावी यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी प्र कुलगुरू प्रा. डॉ पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव प्रा. डॉ. विजय खरे, माहिती तंत्रज्ञान कक्षाचे

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात इंटर्नशिप पोर्टलचे अनावरण करण्यात आले.

व्यवस्थापक नितीन पाटील, एसपीपीयू एज्युटेक फाउंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी दीपक हर्डीकर आदी उपस्थित होते.

नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार विविध अभ्यासक्रमांमध्ये इंटर्नशिप, ऑन द जॉब ट्रेनिंग अशा विविध नवीन संकल्पना आल्या आहेत. पुणे विद्यापीठात उद्योग, व्यवसाय, सहकारी संस्था, एनजीओ अशा सर्व संस्थांमार्फत विद्यार्थ्यांसाठी वेगवेगळ्या इंटर्नशिप उपलब्ध करून देण्याच्या हेतूने इंटर्नशिप पोर्टलची निर्मिती करण्यात आली आहे. पहिल्या टप्प्याचे अनावरण बुधवारी करण्यात आले. या टप्प्यात विविध आस्थापना, कंपन्या त्यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या इंटर्नशिपची नोंदणी विनामूल्य करण्याची व्यवस्था करण्यात आली आहे. तर दुसऱ्या टप्प्यामध्ये महाविद्यालयांच्या नोडल ऑफिसरमार्फत विद्यार्थ्यांची नोंदणी करण्याचा विद्यापीठाचा मानस आहे.

विनामूल्य सेवा

विद्यार्थ्यांना त्यांच्या महाविद्यालयाजवळ, घराजवळ उपलब्ध असणाऱ्या सर्व इंटर्नशिपची माहिती मिळू शकणार आहे. सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या परिक्षेत्रातील पुणे, नाशिक, अहमदनगर सर्व विद्यार्थी कोणत्याही शुल्काशिवाय या पोर्टलवरील सेवांचा लाभ घेऊ शकणार आहेत.

इंटर्नशिप, ऑन जॉब ट्रेनिंग, जॉब शैडोइंग अशा सर्व नवीन संकल्पनांना मूर्त रूप देण्यासाठी विद्यापीठाने मोफत ऑनलाईन प्रणालीची व्यवस्था केली आहे.

PuneCity, 08 Feb 2024, Page:015
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

विद्यापीठाच्या पुरस्कार सोहळ्यात आध्यात्मिक गुरू

लोककत्ता प्रतिनिधी

पुणे : अमृत महोत्सवी वर्ष साजरे करत असलेल्या सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातर्फे जीवनसाधना गौरव पुरस्कार जाहीर करण्यात आले. माजी राष्ट्रपती आणि विद्यापीठाच्या माजी विद्यार्थिनी प्रतिभा पाटील यांना जीवनसाधना पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार असून, १० फेब्रुवारी रोजी आध्यात्मिक गुरू श्री श्री रवीशंकर यांच्या उपस्थितीत पुरस्कार प्रदान कार्यक्रम होणार आहे. विद्यापीठाने प्रसिद्धिपत्रकाद्वारे पुरस्कारांबाबतची माहिती दिली.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातर्फे माजी राष्ट्रपती आणि विद्यापीठाच्या माजी विद्यार्थिनी प्रतिभा पाटील यांना जीवनसाधना पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे.

विद्यापीठाच्या वर्धापन दिनानिमित्त विविध पुरस्कार प्रदान करण्यात येतात. यंदा राजकीय, सामाजिक, कृषी, शिक्षण, उद्योजकता, विधी अशा क्षेत्रातील मान्यवरांना जीवनसाधना पुरस्काराने गौरवण्यात येणार आहे. पुरस्कार सोहळ्याला उपमुख्यमंत्री अजित पवार, उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील, पशुसंवर्धनमंत्री राधाकृष्ण विखे पाटील, कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी, प्र कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, कुलसचिव डॉ. विजय खरे उपस्थित राहणार आहेत.

राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी माजी राष्ट्रपती आणि विद्यापीठाच्या माजी विद्यार्थिनी प्रतिभा पाटील यांना 'जीवनसाधना पुरस्कार' प्रदान केला जाणार आहे. राजकीय व सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी उत्तर प्रदेशचे माजी राज्यपाल राम नाईक, शैक्षणिक व कृषी क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी अनिल मेहेर, शैक्षणिक आणि सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी सतीशराव काकडे देशमुख, शैक्षणिक, सामाजिक व सहकार क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी कृष्णकुमार गोयल, शैक्षणिक व सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी प्राचार्य ठकाजी कानवडे, शैक्षणिक आणि सामाजिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी हेमंत धात्रक, उद्योजकता आणि व्यावसायिक क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी मिलिंद कांबळे, कायदा क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरीसाठी ज्येष्ठ विधीज्ञ उज्ज्वल निकम यांना जीवनसाधना पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे, अशी माहिती विद्यापीठाने दिली.

08/02/2024 | Pune | Page : 16
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

जागतिक पुस्तक महोत्सवात पुण्यालाही मान

पुणे पुस्तक महोत्सवाचे स्वतंत्र दालन : राजेश पांडे

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. ७ - राष्ट्रीय पुस्तक न्यासाच्या वतीने नवी दिल्ली येथे १० ते १८ फेब्रुवारी या कालावधीत ५१ वा जागतिक पुस्तक महोत्सव होत आहे. यामध्ये पुणे पुस्तक महोत्सवाचे पहिल्यांदाच स्वतंत्र दालन उपलब्ध करून दिल्याची माहिती पुणे पुस्तक महोत्सवाचे संयोजक राजेश पांडे यांनी दिली.

राज्याचे सांस्कृतिक कार्यमंत्री सुधीर मुनगंटीवार यांच्या हस्ते दिनांक १४ फेब्रुवारी रोजी दुपारी साडेचार वाजता मराठी मान्यवर लेखकांच्या विविध पुस्तकांचे प्रकाशन करण्यात येणार आहे. यावेळी दिल्लीतील महाराष्ट्रीयन नागरिकांचे एकीकरण केले जाणार आहे, असे पांडे यांनी सांगितले.

१०० कलावंत सादर करणार 'शिववंदना'

राज्यातील १०० कलाकार महाराष्ट्राची लोकधारा आणि शिववंदना सादर करणार आहेत. राज्याच्या सांस्कृतिक कार्य विभागाकडून शिवराज्याभिषेक वर्षानिमित्त आपली समृद्ध लोककला, वारसा यांचा समावेश असणारा हा सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर केला जाणार आहे. गणेशवंदना, दिवली नृत्य, गजी नृत्य, कोळी गीत, दहीहंडी, ढेमसा / रेला नृत्य, लावणी, मंगळागौर, महाराष्ट्रगीत मेडली, पंढरीची वारी, गोंधळ, शिवराज्याभिषेक असे या कार्यक्रमाचे स्वरूप असणार आहे. हा कार्यक्रम सुमारे ७० मिनिटांचा असणार आहे, अशी माहिती पांडे यांनी दिली.

PuneCity, 08 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

पुढारी

शिक्षकेतर कर्मचारी भरतीचा मार्ग मोकळा

राज्यभरात १५ हजारांवर पदांची होणार भरती

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

राज्यात शिक्षकेतर कर्मचारी भरती प्रक्रियेवर असलेली स्थगिती मुंबई उच्च न्यायालयाने उठवली आहे. त्यामुळे कर्मचारी भरतीचा मार्ग मोकळा झाला असून, राज्यात येत्या काळात १५ हजारांवर कर्मचाऱ्यांची भरती होणार असल्याचे स्पष्ट झाले आहे.

- **मुंबई उच्च न्यायालयाने उठवली स्थगिती**
- **प्रक्रिया लवकर सुरू होण्याची अपेक्षा**

राज्यातील कनिष्ठ महाविद्यालयात २३ हजार ५३३ लिपिकांची पदे मंजूर झाली आहेत, तर २ हजार ११८ ग्रंथपालाची पदे मंजूर आहेत. ६ हजार ७३२ प्रयोगशाळा सहायकांची पदे अशी एकूण ३२ हजार ३८३ पदे मंजूर आहेत. यातील लिपिकाची ११ हजार ७०० च्या आसपास पदे रिक्त आहेत. ग्रंथपालाची १ हजारच्या आसपास पदे रिक्त आहेत. परंतु, अर्धवेळ ग्रंथपालांना आता पूर्णवेळ पदभार देण्यात येणार असल्यामुळे ग्रंथपालांची नव्याने पदभरती होण्याची शक्यता कमी आहे. परंतु, प्रयोगशाळा सहायकाच्या ६ हजार ७३२ पदांपैकी ३ हजार ३०० आणि लिपिकाची ११ हजार ७०० अशी एकूण १५ हजार पदांची भरती होऊ शकते.

गेल्या अनेक वर्षांपासून राज्यातील माध्यमिक शाळांमध्ये शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची भरती होत नव्हती. शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या आकृतिबंधाला मुंबई उच्च न्यायालयामध्ये एका जिल्हा संघटनेने आव्हान दिल्यामुळे न्यायालयाच्या आदेशानुसार शिक्षण विभागाने शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या भरतीवर तात्पुरती स्थगिती दिली होती. त्यानुसार माध्यमिक शाळांच्या दरवर्षीच्या संच मान्यतेमध्ये शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या मंजूर पदांचा उल्लेख केला जात नव्हता. त्यामुळे संपूर्ण राज्यभर शिक्षकेतर कर्मचारी पदभरती व पदोन्नतीची प्रक्रिया थांबवण्यात आली होती. याविरोधात महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शाळा शिक्षकेतर महामंडळाने अनेक वेळा आंदोलने केली. मुंबई उच्च न्यायालयाने मंगळवारी संबंधित पदभरतीवर घातलेली बंदी उठवली व सदर केस निकाली काढली. राज्य शिक्षकेतर महामंडळाच्या विनंतीनसार शासनाने मोलाचे सहकार्य करून याविषयी न्यायालयात प्रतिज्ञापत्र दाखल करून शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना न्याय देण्यासाठी पाऊल उचलले आहे. राज्यभरात अनेक वर्षांपासून पदभरतीच्या व पदोन्नतीच्या प्रतीक्षेत असलेल्या शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना यामुळे मोठा दिलासा मिळणार आहे. उच्च न्यायालयाच्या निर्णयामुळे शिक्षकेतर कर्मचारी भरती लवकरच सुरू होईल, अशी अपेक्षा पुणे जिल्हा शिक्षकेतर संघटनेचे कार्याध्यक्ष प्रसन्न कोतुळकर यांनी व्यक्त केली.

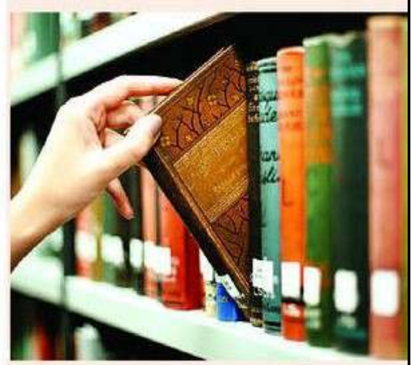

"२००५ पासून राज्यात आकृतिबंधाच्या नावाखाली शिक्षकेतर कर्मचारी भरतीला बंदी होती. २०१९ साली आकृतिबंध जाहीर झाला होता. परंतु, केवळ एका याचिकेमुळे ही स्थगिती उठली नाही. त्यामुळे तब्बल १७ वर्षांनंतर आता शाळांमध्ये कर्मचाऱ्यांची भरती केली जाणार आहे. ही भरती व्हावी, यासाठी वारंवार आंदोलने केली. त्याला यश मिळाल्याचा आनंद आहे.

\- **शिवाजी खांडेकर,** राज्य सरकार्यवाह, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक शाळा शिक्षकेतर महामंडळ

Pune Edition
Feb 8, 2024 Page No. 1
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

विद्यार्थ्यांमधील रोजगारक्षमता, उद्योजकतावाढीसाठी प्रयत्न

कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी : पुणे विद्यापीठात इंटर्नशिप पोर्टलचे अनावरण

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात इंटर्नशिप पोर्टलचे अनावरण करण्यात आले. विद्यार्थ्यांमधील रोजगारक्षमता आणि उद्योजकतावाढीसाठी स्थापन केलेल्या या पोर्टलचे अनावरण बुधवारी (दि. ७) विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी यांच्या हस्ते करण्यात आले. या प्रसंगी प्र-कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव डॉ. विजय खरे, माहिती तंत्रज्ञान कक्षाचे व्यवस्थापक नितीन पाटील, एसपीपीयू एज्युटेक फाउंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी दीपक हर्डीकर आदी उपस्थित होते.

नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या अनुषंगाने विविध अभ्यासक्रमांमध्ये इंटर्नशिप, ऑन द जॉब ट्रेनिंग, अशा विविध नवीन संकल्पना आल्या आहेत. त्यामुळे विद्यापीठ अनुदान आयोगाने सर्व विद्यापीठांना इंटर्नशिप कक्ष स्थापन करण्याचे निर्देश दिले आहेत. याअंतर्गत सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात उद्योग, व्यवसाय, सहकारी संस्था, एनजीओ अशा सर्व संस्थांमार्फत विद्यार्थ्यांसाठी वेगवेळ्या इंटर्नशिप उपलब्ध करून देण्याच्या हेतूने इंटर्नशिप पोर्टलची स्थापना केली आहे. या पोर्टलच्या पहिल्या टप्प्याचे अनावरण बुधवारी करण्यात आले. या पहिल्या टप्प्यात विविध संस्था, कंपन्या त्यांच्याकडे उपलब्ध असलेल्या इंटर्नशिपची नोंदणी विनामूल्य करण्याची व्यवस्था केली आहे. तर दुसऱ्या टप्प्यात महाविद्यालयांच्या नोडल ऑफिसरमार्फत विद्यार्थ्यांची नोंदणी करण्याचा विद्यापीठाचा मानस आहे. या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना त्यांच्या महाविद्यालयाजवळ, घराजवळ उपलब्ध असणाऱ्या सर्व इंटर्नशिपची माहिती मिळू शकणार आहे. सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापिठाच्या परिक्षेत्रातील (पुणे, नाशिक, अहमदनगर) सर्व विद्यार्थी कोणत्याही शुल्काशिवाय या पोर्टलवरील सेवांचा लाभ घेऊ शकणार आहेत.

> इंटर्नशिप, ऑन जॉब ट्रेनिंग अशा सर्व नवीन संकल्पनांना मूर्त रूप देण्यासाठी विद्यापीठाने मोफत ऑनलाइन प्रणालीची व्यवस्था केली आहे. याच्या पहिल्या टप्प्यामध्ये इंटर्नशिप देणाऱ्या सर्व संस्थांची नोंदणी करण्याचा विद्यापीठाचा मानस आहे.
>
> **- डॉ. पराग काळकर,**
> प्र- कुलगुरू,
> सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

> इंटर्नशिप पोर्टलच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना वर्गात शिकविले जाणारे ज्ञान व्यवहारात आणि व्यवसायात कसे वापरायचे, याची प्रत्यक्ष संधी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाद्वारे उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.
>
> **- डॉ. सुरेश गोसावी,**
> कुलगुरू,
> सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

केसांचे परिपूर्ण पोषण
लांबसडक, निरोगी आणि
काळ्याभोर केसांसाठी
प्रकाशचे®
माक्याचे तेल

आयुर्वेदिक औषधींचा
अंतर्भाव करून
शुध्द खोबरेल तेलात
बनविलेले भृंगराज
आयुर्वेदिक औषध
उत्पादक : प्रकाश ट्रेडिंग कंपनी, कर्जत (रायगड)
ईमेल : online.prakashmaka@gmail.com
मार्केटिंग : हसमुखलाल ॲण्ड सन्स, मुंबई-63.
संपर्क : 09819039988

Pune Edition
Feb 8, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

200 universities have implemented 4-year UG programme: UGC head

TIMES NEWS NETWORK

Mumbai: Around 200 universities in the country, including public, private, central and deemed varsities, have already implemented the four-year undergraduate programme in line with the National Education Policy (NEP) 2020, said University Grants Commission (UGC) chairman **M Jagadesh Kumar** during a media interaction on Tuesday.

Kumar added that some of the states have asked all their universities to start the four-year undergraduate programme, but it is also becoming the "new normal" in varsities across the country.

Kumar was in the city to attend Mumbai University's annual convocation on Wednesday. Kumar, who was the chief guest at the event, said Maharashtra is leading in the effective implementation of NEP in many aspects and is also in the forefront in creating cluster universities.

Over 1.5 lakh students graduated from Mumbai University this year and were awarded degrees. Almost 53% of these students were girls. Barring the two years of Covid pandemic, the number of girl students graduating from Mumbai University has always been higher than that of boys. Twenty-four medals were awarded to 21 students who excelled in various exams, of which 12 were female students.

Governor Ramesh Bais, who was presiding over the event, said Mumbai University should rank among the top 10 varsities in the next 10 years. Bais mentioned that more girls graduating from the university is a positive sign. The guests at the convocation as well as vice-chancellor Ravindra Kulkarni expressed their pride over Bharat Ratna being awarded to Mumbai University's alumnus senior BJP leader L K Advani.

MPhil holders may be exempted from clearing NET for teachers' jobs

Mumbai: UGC may give another opportunity to MPhil holders, who have been deprived of promotion opportunities and other perks for the past 15 years, to seek exemption from clearing National Eligibility Test (NET) to qualify for teaching jobs.

Higher and technical education minister Chandrakant Patil raised the matter with UGC chairman M Jagadesh Kumar at a meeting in Mumbai on Wednesday. TNN

The Times of India 8.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

एम.फिल. पात्रताधारकांना दिलासा

नेट-सेटमधून व्यक्तिगत सूटसाठी 'यूजीसी' सकारात्मक

पुणे, ता. ८ : विद्यापीठ अनुदान आयोगाने ५ सप्टेंबर २०२२मध्ये एम. फिल. पात्रताधारक अध्यापकांना नेट/सेटमधून व्यक्तिगत सूट ग्राह्य धरली आहे. परंतु अनेक अध्यापकांना ही व्यक्तिगत सूट मिळाली नव्हती. यामुळे सूट मिळण्यासंदर्भात फेरप्रस्ताव विद्यापीठांमार्फत पाठविण्यात यावा, अशी सूचना विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे अध्यक्ष डॉ. एम. जगदीश कुमार यांनी राज्य सरकारच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाला दिली आहे. त्यामुळे जवळपास पाचशेहून अधिक अध्यापकांना दिलासा मिळण्याची चिन्हे आहेत.

डॉ. एम. जगदीश कुमार यांच्यासमवेत उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाची नुकतीच एक बैठक झाली. या बैठकीत उच्च व तंत्र शिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील, उच्च शिक्षण विभागाचे संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर सहभागी झाले होते. डॉ. देवळाणकर म्हणाले, ''यूसीजीने प्रसिद्ध केलेल्या परिपत्रकानुसार १९९४ ते २००९ या काळात एम.फिल. केलेल्या उमेदवारांना नेट/सेटमधून सूट देण्यात आली होती. पण, ही सूट आयोगाकडून विद्यापीठामार्फत व्यक्तिगत करून घ्यावी लागेल, असे 'यूजीसी'ने स्पष्ट केले होते. मात्र, अनेक एम.फिल.धारक ही सूट मिळण्यापासून वंचित होते. अशा अध्यापकांचे व्यक्तिगत प्रस्ताव विद्यापीठांमार्फत 'यूजीसी'कडे पाठवावेत. त्यांना नेट/सेटमधून सूट देण्याबाबत सकारात्मक विचार होईल, असे बैठकीत डॉ. एम. जगदीश कुमार यांनी सांगितले.''

प्राचार्यांची वेतनश्रेणी एकसमान

सातव्या वेतन आयोगामध्ये प्राचार्यांची वेतनश्रेणी एकसमान असावी, यासाठी केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयाकडे विद्यापीठ अनुदान आयोगाद्वारे पत्रव्यवहार करण्यात येईल, असेही या बैठकीत ठरले आहे, तसेच विद्यापीठातील सहायक प्राध्यापक पदासाठी आणि महाविद्यालयातील सहायक प्राध्यापक पदासाठी आवश्यक असलेली पदव्युत्तर पदवी आणि नेट/सेट/पीएच.डी. ही शैक्षणिक पात्रता लागू राहील, असेही 'यूजीसी'ने स्पष्ट केल्याचे डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर यांनी सांगितले.

> राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०च्या प्रभावी अंमलबजावणीचे महाराष्ट्र राज्याचे प्रयत्न उल्लेखनीय असल्याचे विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे अध्यक्ष डॉ. एम. जगदीश कुमार यांनी सांगितले. राज्य सरकारला 'स्वयम'च्या धर्तीवर 'महास्वयम' प्लॅटफॉर्म विकसित करण्यासाठी आणि राज्यातील संशोधन प्रकल्पांना केंद्र सरकारकडून भरीव निधी प्राप्त करून देण्यासाठी 'यूजीसी'कडून सर्वतोपरी सहकार्य करण्यात येईल, असेही डॉ. कुमार यांनी यावेळी नमूद केले.
> **- डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर,** संचालक, उच्च शिक्षण विभाग

Pune, Main
09/02/2024 Page No. 7

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

'नॅक'चा प्रभावी महाराष्ट्र पॅटर्न

■ डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर

(चित्र : एआय)

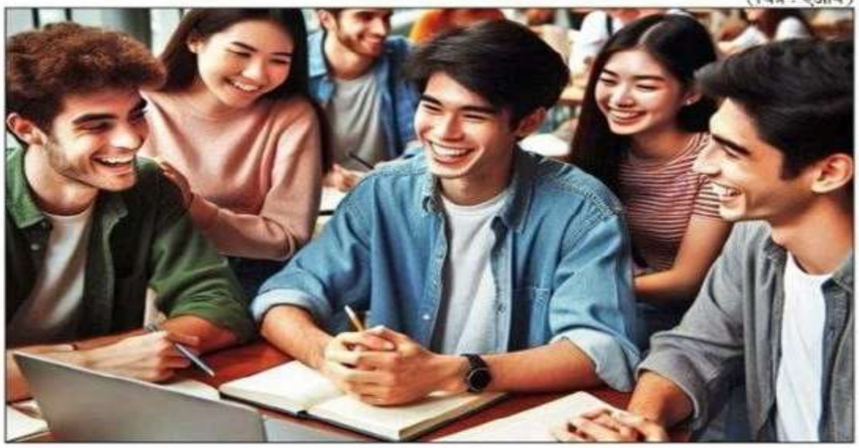

भारतामध्ये उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थांची गुणवत्ता प्रमाणित करण्यासाठी 'नॅक'ची १९९४ मध्ये स्थापना झाली. गेल्या तीन दशकांमध्ये 'नॅक'ने विविध संस्थांची क्षमता काय आहे आणि त्यांच्याकडे कोणत्या सुविधा आहेत, याचे परीक्षण केले. देशातील नऊ हजार ८५२ शैक्षणिक संस्थांचे परीक्षण करुन 'नॅक'ने त्यांची गुणवत्ता प्रमाणित केली. 'नॅक' मूल्यांकनातील 'महाराष्ट्र पॅटर्न'चे सध्या कौतुक होत असून इतर काही राज्ये त्याचे अनुकरण करत आहेत. महाराष्ट्र सध्या 'नॅक'च्या मूल्यांकन प्रक्रियेत अव्वल आहे. 'नॅक'ने परीक्षण केलेल्या नऊ हजार ८५२ संस्थांपैकी १९८४ संस्था महाराष्ट्रातील आहेत. एकूण एक हजार ९४९ महाविद्यालये व ३५ विद्यापीठांनी 'नॅक'च्या माध्यमातून मूल्यांकन करून घेतले. राज्यात शासकीय, अनुदानित आणि विनाअनुदानित अशी एकूण तीन हजार ३४६ महाविद्यालये आहेत. त्यापैकी एक हजार ४६३ महाविद्यालयांनी 'नॅक'चे मूल्यांकन करून घेतले. विशेषतः गेल्या वर्षभरात ही प्रक्रिया अधिक वेगवान झाली. २०२२-२३ मध्ये राज्यात 'नॅक' मूल्यांकन वाढावे, यासाठी काळजीपूर्वक व गंभीरपणे पावले टाकण्यात आली.

महाराष्ट्रात मूल्यांकन झालेल्या संस्थांसह 'ए' आणि त्याहून पुढील श्रेणी मिळालेल्या २२४ संस्था आहेत. हा विक्रम आहे. सन २०२२ मध्ये १७५ संस्थांना ए आणि ए प्लस 'नॅक' मूल्यांकन लाभले. सन २०२३ या वर्षात ही संख्या वाढून २२४ वर गेली. २०२२ पर्यंत ८४ शैक्षणिक संस्थांनी मूल्यांकन केलेच नव्हते. त्यापैकी ३० संस्थांनी आता मूल्यांकन केले आहे. विशेष म्हणजे, या मूल्यांकनासाठी आधी स्वयंअध्ययन अहवाल सादर करावा लागतो. गतवर्षी एक ऑटोबर ते ३१ डिसेंबर या काळात ८३ संस्थांनी हा अहवाल सादर केला असून तोही एक विक्रम आहे. उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने मिशन मोडवर मूल्यांकनाचा 'महाराष्ट्र टक्का' वाढवण्यासाठी राज्यव्यापी कृती योजना राबविली. दोन मार्च २०२३ रोजी उच्च शिक्षण संचालकांनी काढलेल्या परिपत्रकानुसार सर्व संस्थांना 'नॅक'च्या मूल्यांकनाची पहिली पायरी असणाऱ्या IIQA दाखल करण्यास सांगण्यात आले. वास्तविक, 'नॅक'चे मूल्यांकन ऐच्छिक आहे. पण उच्च शिक्षण विभागाने त्यासाठी आग्रह धरला. त्यानंतर २३ मे २०२३ रोजी दुसरे परिपत्रक निघाले. त्यात महाराष्ट्र विद्यापीठ कायदा २०१६ मधील तरतुदींतर्गत असे नमूद आहे की, महाविद्यालयांना हव्या असणाऱ्या नवीन विद्याशाखा 'नॅक'चे मूल्यांकन नसल्यास मिळणार नाहीत. तसेच, एखाद्या विद्यापीठाशी संलग्न महाविद्यालयाचे 'नॅक' मूल्यांकन नसेल तर त्यांची संलग्नता काढून घेण्याचा अधिकार विद्यापीठांना असेल. अशी मूल्यांकनाची पूर्वअट घालणारा कायदा करणारे महाराष्ट्र हे पहिलेच राज्य आहे.

'नॅक'बाबत जनजागृती व्हावी, अधिकाधिक महाविद्यालये व खासकरून खासगी महाविद्यालयांनी 'नॅक'च्या मूल्यांकनाकडे वळावे, या दृष्टिकोनातून महाराष्ट्राने 'परिसस्पर्श' योजनेची घोषणा केली. यानुसार १५० महाविद्यालये मार्गदर्शक असणार होती. हे करताना २०२३-२४ पासून राज्यात नव्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी सुरू झाली. गुणवत्तापूर्ण आणि कौशल्यप्रधान शिक्षण मिळावे या दृष्टिकोनातून या धोरणाचा आराखडा तयार झाला आहे. गुणवत्तापूर्ण शिक्षण मिळणे हा प्रत्येक विद्यार्थ्यांचा अधिकार आहे. कोणत्याही महाविद्यालयात प्रवेश

महाविद्यालये आणि विद्यापीठे यांच्या 'नॅक' मूल्यांकनाचा एक नवा आणि आदर्श पॅटर्न महाराष्ट्राने विकसित केला आहे. त्याने विद्यार्थ्यांचा विशेष फायदा होतो आहे. तो आता इतर राज्यांनाही मार्गदर्शक ठरतो आहे...

घेताना त्याच्या क्षमता काय आहेत, कोणत्या सोयी आहेत, प्राध्यापकांची गुणवत्ता, संशोधनाची स्थिती, एकंदरीत शैक्षणिक वातावरण, व्यवस्थापनाकडून शैक्षणिक विकासाच्या योजना, अभ्यासक्रम, त्या पदवीचे महत्त्व या साऱ्याविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती असणे गरजेचे आहे. या गोष्टी प्रमाणित करण्याचे काम 'नॅक' करत असल्याने 'नॅक मूल्यांकन' गरजेचे आहे. यातून विद्यार्थ्यांना खरी माहिती समजते; अन्यथा ती विद्यार्थ्यांची फसवणूक ठरू शकते. म्हणूनच महाराष्ट्राने शैक्षणिक सुधारणांचा आग्रह धरला.

संस्थांची शैक्षणिक गुणवत्ता प्रमाणित करण्यासाठी 'नॅक'ने सात निकष ठरवले असून अभ्यासक्रम, विद्यार्थ्यांचा सहभाग, महाविद्यालयांची अभ्यासक्रम पद्धती, संशोधनाची गुणवत्ता, विद्यार्थी गळती रोखण्यासाठी काय केले जाते, बेस्ट प्रॅक्टिस कोणत्या आहेत, यांचा त्यात समावेश होतो. यानुसार 'नॅक'च्या श्रेणीचा उल्लेख प्रत्येक महाविद्यालयाने संकेतस्थळावर टाकणे आवश्यक आहे. त्यातून गुणवत्तापूर्ण महाविद्यालयाची निवड सुलभ होते. आज भारतात उच्च शिक्षणात स्पर्धा कमालीची वाढली आहे. राज्यात सर्व प्रकारची ७० विद्यापीठे आणि सहा हजार महाविद्यालये आहेत. 'क्लस्टर युनिव्हर्सिटी'सारखी संकल्पना सरकारने सुरू केली आहे. खासगी विद्यापीठांनी अनेक गुणवत्तापूर्ण अभ्यासक्रम सुरू केल्याने त्यांच्याकडे विद्यार्थ्यांचा ओढा प्रचंड वाढत आहे. अशा स्पर्धात्मक काळात अनुदानित आणि विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांनी गुणवत्तापूर्ण सुधारणा केल्या नाहीत, तर विद्यार्थी त्यांच्याकडे पाठ फिरवण्याची भीती आहे. असे होऊ नये यासाठी सरकारने नॅक मूल्यांकनाचा आग्रह धरला आहे.

'नॅक' मूल्यांकनाचा आग्रह धरतानाच दुसऱ्या बाजूला नॅकच्या एकूण मूल्यांकन पद्धतीमध्ये राज्याने काही महत्त्वाच्या सुधारणा सुचवल्या. यासाठी उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी एक समिती नेमली. बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. विजय माहेश्वरी यांच्या नेतृत्वाखालील समितीने नॅकमध्ये काही सुधारणा कराव्यात, असा अहवाल दिला आहे. त्याआधारे केंद्रीय शिक्षणमंत्र्यांना पत्र देण्यात आले आहे. त्यामध्ये काही महत्त्वाच्या मुद्द्यांचा समावेश आहे. उदाहरणार्थ, आपल्याकडे बरीच महाविद्यालये 'नॅक'च्या मूल्यांकनाबाबत उदासीन असतात. याचे कारण म्हणजे यासाठी येणारा खर्च. हा खर्च अधिक असल्याने तो कमी करावा अशी सूचना सरकारने केली आहे. त्याचप्रमाणे नॅकमध्ये सध्या विद्यापीठ आणि महाविद्यालये अशी विभागणी केली जाते; त्याच बरोबरीने शहरी आणि ग्रामीण भाग अशा प्रकारची विभागणी श्रेणी योजनेत आणि मूल्यांकनाच्या निकषांमध्ये करणे आवश्यक आहे. कारण ग्रामीण भागात शिक्षण घेणाऱ्या एखाद्या विद्यार्थ्यांची तुलना शहरी भागात प्रगत शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांशी होऊ शकत नाही. त्यामुळे यात बदल होणे गरजेचे आहे. त्याचबरोबर 'नॅक'कडून सद्यस्थितीत मूल्यांकनानंतर 'अ'पासून 'ड'पर्यंत श्रेणी दिली जाते. या श्रेणीचा आधार घेत विद्यार्थी प्रवेशाचा निर्णय घेतात. कमी ग्रेड असलेल्या महाविद्यालयांकडे ते पाठ फिरवतात. त्याऐवजी 'नॅक'ने मूल्यांकन केलेल्या किंवा मूल्यांकन न केलेल्या संस्था अशीच श्रेणी ठेवावी, अशीही सूचना त्यामध्ये आहे. तसेच, ज्यांना वरिष्ठ श्रेणी हवी आहे, त्यांच्यासाठी वेगळे निकष ठेवावेत, असे सुचवले आहे. त्यामुळेच मूल्यांकनाचा महाराष्ट्र पॅटर्न मार्गदर्शक ठरतो आहे.

(लेखक महाराष्ट्राचे उच्च शिक्षण संचालक आहेत.)

Maharashtra Times Pune 9.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

विद्यापीठाचे अमृतमहोत्सवी वर्ष संपूनही नियोजन केवळ कागदावरच

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे अमृतमहोत्सवी वर्ष संपूनही वर्षभरातील कार्यक्रमांचे नियोजन कागदावरच राहिले आहे. या वर्षात कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी नियुक्त केलेल्या समितीने वर्षभरातील कार्यक्रमांची रुपरेषा जाहीरच केली नाही.

ऑक्सफर्ड ऑफ द ईस्ट म्हणून गौरवल्या गेलेल्या सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे अमृतमहोत्सवी वर्ष गेल्यावर्षी सुरू झाले. १० फेब्रुवारी रोजी विद्यापीठाला ७५ वर्षे पूर्ण होत आहेत. अमृतमहोत्सवाच्या औचित्याने वर्षभरात विविध कार्यक्रम आयोजित करण्याची घोषणा विद्यापीठाकडून करण्यात आली होती. त्यासाठी व्यवस्थापन परिषदेचे सदस्य राजेंद्र विखे पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नियुक्त करण्यात आली होती. तसेच वर्षभरात मराठी भाषा भवनाचे काम पूर्ण करणे, संशोधन विकास विभाग स्थापन करणे अशा काही घोषणा करण्यात आल्या होत्या. मात्र वर्षभरात कोणते कार्यक्रम आयोजित केले जाणार याची रुपरेषा समितीकडून वर्ष संपत येऊनही जाहीर करण्यात आली नाही.

अमृतमहोत्सवी वर्षातील पहिले सहा महिने विद्यापीठात प्रभारी कारभार सुरू होता. त्यामुळे पहिल्या सहा महिन्यात उल्लेखनीय असे काही घडले नाही. त्यानंतर विद्यापीठाकडून बोधचिन्ह स्पर्धा, नामांकित माजी विद्यार्थ्यांचा सत्कार, अमृतमहोत्सवी उद्यानाची निर्मिती, काही परिषदांचे आयोजन, कविसंमेलन असे काही कार्यक्रम करण्यात आले. मात्र अमृतमहोत्सवी वर्षाच्या औचित्याने नियुक्त केलेल्या समितीने वर्षभरातील कार्यक्रमांचे केलेले नियोजन गुलदस्त्यातच राहिले आहे.

> **अमृतमहोत्सवी वर्षानिमित्त मोठे संशोधन प्रकल्प, विद्यार्थी वसतिगृहासह हरित संकुलाची निर्मिती, नामवंत माजी विद्यार्थी सत्कार, अहमदनगर, नाशिक येथे विशेष व्याख्यानमाला असे विविध कार्यक्रम पुढील वर्षभरात होणार आहेत. त्याबाबतची सविस्तर रुपरेषा लवकरच जाहीर केली जाईल. – डॉ. सुरेश गोसावी,**
> **कुलगुरू, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ**

जयकर ज्ञानस्रोत केंद्रात दुर्मीळ ग्रंथाचे प्रदर्शन

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ अमृतमहोत्सवी वर्षासह विद्यापीठातील जयकर ज्ञानस्रोत केंद्राच्या अमृतमहोत्सवी वर्षानिमित्त दुर्मीळ ग्रंथाचे प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले आहे. माजी सहायक ग्रंथपाल डॉ. लता गोंडे यांच्या हस्ते प्रदर्शनाचे उद्घाटन करण्यात आले. विद्यापीठाचा पहिला पदवी प्रदान सोहळा, पहिला वर्धापन दिन, 'विद्यापीठ वार्ता'चा पहिला अंक, विद्यापीठाचा पहिला वार्षिक अहवाल, पुणे विद्यापीठ कायदा १९४८, विद्यापीठाला भेट दिलेल्या अनेक मान्यवरांची छायाचित्रे, ग. दि. माडगूळकर, पु. ल. देशपांडे, वसंत कानेटकर, ना. धों. महानोर अशा साहित्यिकांच्या हस्ताक्षरातील पत्रे, विद्यापीठाचे पहिले कुलगुरू बॅ. मुकुंद जयकर यांचा वैयक्तिक पुस्तकांचा संग्रह, त्यांना ६ व्या जॉर्जने प्रदान केलेले पदक, केंद्राच्या पहिल्या पाच ग्रंथपालांचे छायाचित्र यांचा प्रदर्शनात समावेश आहे. हे प्रदर्शन १५ फेब्रुवारीपर्यंत खुले राहणार आहे, अशी माहिती जयकर ज्ञानस्रोत केंद्राच्या संचालिका डॉ. अपर्णा राजेंद्र यांनी दिली आहे.

09/02/2024 | Pune | Page : 20
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

Colleges seek state's support over AICTE rules for courses

UGC Says 'Maha Model' Could Lead Other States

Hemali.Chhapia
@timesgroup.com

Mumbai: Colleges in the state have discussed the issue of keeping BBA, BCA and BMS courses out of the ambit of central regulations with senior officials in the academic sector. "We had written to Mumbai University (MU) authorities about difficulties in running these programmes if colleges need to implement AICTE norms. So, we had a high-level discussion on Wednesday with authorities in the presence of University Grants Commission (UGC) chairman when he was here for the MU convocation," said T A Shiware, president, Mumbai College Principals' Federation.

The UGC chairman heard the principals' woes and suggested that instead of using BCom nomenclature, the programmes be termed as BS (Business Administration) and the like, as Bachelor of Science degrees are internationally recognised and then graduating for a master's degree would be seamless for students. Principals will meet state officials on Monday. If approved, the "Maharashtra model" may lead to other states taking this route.

Colleges' concerns regarding AICTE's regulation revolve around two aspects: Faculty and facilities.

The BMS course was touted as an undergraduate professional programme and expected to promote entrepreneurship and offer job opportunities in management field. It became immensely popular and is offered by almost all non-technical degree colleges. Despite that, faculty composition did not change. BBA and BCA were similarly rolled out. "Currently, one division for each of these programmes has 3-4 full-time teachers. That number will have to rise to 9 or 10 under AICTE," a principal said.

CONCERNS OVER FACULTY AND FACILITIES

➤ Across state, 3 programmes—BBA BMS and BCA*—are popular and largely offered as unaided courses in several commerce and science colleges

2021 | First-year enrolment for all 3 courses in Maharashtra stood at 73,000

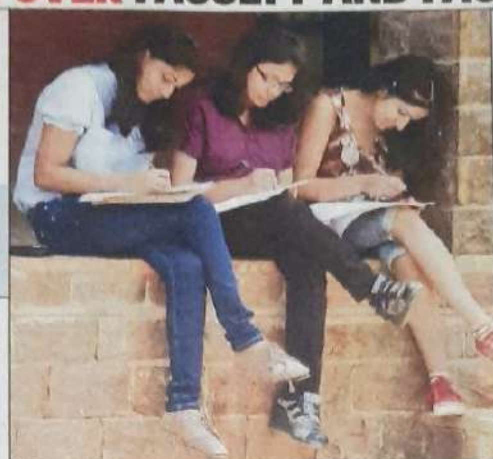

WHAT UGC'S JAN 8 NOTIFICATION SAYS

From next academic year, AICTE has decided to regulate institutions offering BBA, BMS and BCA to maintain uniform quality and academic standards across management and computer applications programmes on the lines of PG courses and programmes (MCA/MBA)

INSTITUTION BODIES PROTEST

➤ Federation of Self-Financing Technical Institutions has asked AICTE to exempt BBA and BCA colleges from seeking its approval

➤ The federation and Punjab Unaided Colleges Association said bringing these courses under AICTE's ambit after almost 4 decades is "shocking" and would increase the financial burden on students

● The two bodies have threatened to move court if AICTE does not relax the norms

➤ Andhra Pradesh Private Degree College Managements' Association protested, stating the requirement for infrastructure and instructional facilities to offer allied science and arts courses and BBA, BCA and BMA courses are different and require bigger investment

● Existing degree colleges would have to invest ₹2-3cr each on required infrastructure

➤ In Mysuru, academic council expressed concerns that private colleges would charge higher fees but govt colleges would not be able to do so

***BCA** | Bachelor of Computer Applications
BBA | Bachelor of Business Management
BMS | Bachelor of Management Studies

The Times of India 9.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता

'उच्चशिक्षणासाठी विद्यार्थिनींना जूनपासून शैक्षणिक शुल्क माफ'

जळगाव : जूनपासून राज्यातील विद्यार्थिनींना उच्चशिक्षणाच्या अभ्यासक्रमांसाठी कोणतेही शैक्षणिक शुल्क भरावे लागणार नाही. ८०० अभ्यासक्रमांसाठी ही सवलत लागू राहणार असल्याची घोषणा उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी येथे केली.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठात शुक्रवारी योगशास्त्र विभाग व शिक्षणशास्त्र विभागाच्या इमारतीचे उद्घाटन मंत्री पाटील यांच्या हस्ते झाले. यावेळी पाटील यांनी, मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या वाढदिवसानिमित्त महत्त्वाची घोषणा करण्यात येत असल्याचे सांगितले. शिंदे हे संवेदनशील असल्याने परभणीतील एका विद्यार्थिनीच्या आत्महत्येनंतर त्यांनी मुलींच्या शुल्क माफीविषयी चर्चा केली होती. सध्याच्या ६४२ आणि नव्याने सुरू होणाऱ्या २०० अभ्यासक्रमांसाठी एकाही विद्यार्थिनीला शुल्क भरावे लागणार नाही, अशी घोषणा त्यांनी केली.

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाला स्थापनेनंतर शिक्षकांची नवीन पदे मंजूर झाली नाहीत, ही परिस्थिती लक्षात आणून दिल्यानंतर पाटील यांनी मंगळवारी मंत्रालयात बैठक घेऊन आजवर विद्यापीठाने शिक्षक पदांसाठी दिलेले प्रस्ताव आणि त्यांची स्थिती याबाबत वस्तुस्थिती जाणून घेतली जाईल, असे आश्वासन दिले.

10/02/2024 | Pune | Page : 02 Source : https://epaper.loksatta.com

---

प्रवेशाचे माहितीपत्रक प्रसिद्ध करावे लागणार

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठे, स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठे, अभिमत विद्यापीठे आणि उच्च शिक्षण संस्थांनी प्रवेश प्रक्रिया सुरू होण्यापूर्वी किमान ६० दिवस अगोदर त्यांच्याद्वारे राबविण्यात येणाऱ्या शैक्षणिक अभ्यासक्रमांचे माहितीपत्रक सर्व प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी तसेच सामान्य जनतेसाठी प्रसिद्ध केले पाहिजे किंवा संस्थेच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध केले पाहिजे, असे स्पष्ट निर्देश राज्याच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने संबंधित संस्थांना दिले आहेत.

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचे विद्यापीठांना आदेश

उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने प्रसिद्ध केलेल्या अध्यादेशानुसार, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मध्ये दिलेल्या मुलभूत तत्वांमध्ये शैक्षणिक प्रणालीची अखंडता, पारदर्शकता आणि संसाधन कार्यक्षमता सुनिश्चित करण्यासाठी लेखापरीक्षण आणि सार्वजनिक प्रकटीकरणाची नियमावली असावी असे तत्व समाविष्ट करण्यात आले आहे. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दि. ११ एप्रिल, २०२३ च्या अधिसूचनेन्वये विद्यापीठ अनुदान आयोग (विद्यार्थ्यांच्या तक्रारींचे निराकरण) विनियम, २०२३ प्रसिद्ध केले आहेत.

Pune Edition
Feb 10, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

जयकर ज्ञानस्रोत केंद्रात दुर्मीळ ग्रंथाचे प्रदर्शन!

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ अमृत महोत्सव साजरे करत आहे. यासोबतच विद्यापीठातील जयकर ज्ञानस्रोत केंद्रानेही यावर्षी अमृत महोत्सवी वर्षात पदार्पण केले आहे. यानिमित्त केंद्रातर्फे दुर्मीळ ग्रंथाचे प्रदर्शन भरविण्यात आले आहे.

१२ ते १५ तारखेपर्यंत सर्वासाठी खुले

केंद्राच्या संदर्भ दालन कक्षात भरलेल्या या प्रदर्शनाचे उद्घाटन ८ फेब्रुवारीला माजी सहायक ग्रंथपाल डॉ. लता गोंडे यांच्या हस्ते करण्यात आले. याप्रसंगी जयकर ज्ञानस्रोत केंद्राच्या संचालिका डॉ. अपर्णा राजेंद्र उपस्थित होत्या. हे प्रदर्शन १२ ते १५ फेब्रुवारीपर्यंत सर्वासाठी खुले राहणार आहे.

या प्रदर्शनात विद्यापीठातील पहिल्या घटना, जसे की पहिला पदवी प्रदान सोहळा, पहिला वर्धापन दिन, विद्यापीठ वार्ताचा पहिला अंक, विद्यापीठाशी निगडीत पहिला वार्षिक अहवाल यांच्यासह पुणे विद्यापीठ कायदा १९४८ यासारखे निवडक ग्रंथ ठेवण्यात आले आहे. तसेच विद्यापीठाच्या विविध कार्यक्रमात उपस्थित मान्यवरांच्या भेटींचे दुर्मीळ छायाचित्रही ठेवण्यात आले आहे. पंडित जवाहरलाल नेहरू, देशाच्या पहिल्या महिला पंतप्रधान इंदिरा गांधी, विजयलक्ष्मी पंडीत, स्वातंत्र्यवीर विनायक दामोदर सावरकर यांच्या छायाचित्रांचा समावेश आहे. तसेच १९५० साली जयकर ग्रंथालयाची स्थापना झाल्यावर येथे आलेले पहिले ग्रंथ, हस्तलिखित, नियतकालिक, शोधप्रबंध, मासिक प्रदर्शनात ठेवण्यात आली आहेत. यासह डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, बाळ गंगाधर टिळक यांच्यासारख्या महापुरुषांची तर ग.दि. माडगुळकर, पु. ल. देशपांडे, वसंत कानेटकर, ना.धो. महानोरसारख्या मराठीतील प्रसिद्ध लेखकांच्या हस्ताक्षरातील पत्र, कविता, लेखही या प्रदर्शनात पाहायला मिळणार आहे.

Pune Edition
Feb 10, 2024 Page No. 7
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

'बीएड'साठी आता नवीन चार वर्षांचा एकात्मिक अभ्यासक्रम

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार शिक्षण क्षेत्रात मोठे बदल करण्यात येत आहेत. त्यानुसार राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषद अर्थात एनसीटीईने चार वर्षांचा जुना एकात्मिक अभ्यासक्रम बंद करून नवीन चार वर्षांचा बीएड एकात्मिक अभ्यासक्रम आयटीईपी राबवण्याचा निर्णय घेतला आहे. जुना दोन वर्षांचा विशेष बीएड अभ्यासक्रम बंद केल्यानंतर एनसीटीईने आता जुन्या चार वर्षांचा बीएड अभ्यासक्रमही बंद करण्याची घोषणा केली आहे.

आयटीईपी कोर्स म्हणजे काय?

एनसीटीईने शैक्षणिक सत्र २०२३-२४ पासून देशभरातील आयआयटी, एनआयटी केंद्रीय आणि राज्य विद्यापीठांसह ५७ शिक्षक शिक्षण संस्थांमध्ये एकात्मिक शिक्षक शिक्षण कार्यक्रम सुरू केला. ही चार वर्षांची ड्युअल-कंपोझिट अंडरग्रॅज्युएट पदवी आहे. ती बीए बीएड, बीएस्सी बीएड आणि बीकॉम बीएड अभ्यासक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांना मिळते. हा अभ्यासक्रम नवीन शैक्षणिक धोरणांतर्गत दिलेल्या नवीन शालेय शिक्षण प्रणालीच्या पायाभूत, पूर्वतयारी, मध्यम आणि माध्यमिक (५+३+३+४) अशा ४ टप्प्यांसाठी शिक्षकांना तयार करणार आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार एनसीटीईकडून सुधारणा

एनसीटीईने जाहीर केलेल्या नोटीसनुसार, शैक्षणिक सत्र २०२५-२६ पेक्षा जुना चार वर्षांचा एकात्मिक बीएड अभ्यासक्रम बंद केला जाईल. २०२४-२५ चे सत्र हे जुन्या चार वर्षांच्या बीएड अभ्यासक्रमाचे शेवटचे सत्र असेल. यानंतर या जुन्या अभ्यासक्रमासाठी नवीन प्रवेश होणार नाहीत. विविध शिक्षक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये नवीन चार वर्षांचा बीएड एकात्मिक अभ्यासक्रम आयटीईपी सुरु केला जाईल. ज्या संस्था आधीचा चार वर्षांचे एकात्मिक बीएस्सी बीएड आणि बीए बीएड अभ्यासक्रम राबवत आहेत त्यांची मान्यता कायम राहील. सध्या २०२५ पर्यंत शैक्षणिक सत्र सुरू होण्यापूर्वी सुधारित नियमांनुसार नवीन एकात्मिक बीएड अभ्यासक्रम आयटीईपी बीएडमध्ये रूपांतरित होतील. नवीन शैक्षणिक धोरणातील तरतुदींनुसार २०३० नंतर ज्या शिक्षकांनी नवीन आयटीईपी चार वर्षांचा बीएड अभ्यासक्रम केला आहे अशाच शिक्षकांना शाळांमध्ये सामावून घेतले जाणार असल्याचे देखील एनसीटीईने स्पष्ट केले आहे.

Pune Edition
Feb 10, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

विद्यापीठाची अमृतमहोत्सवी वाटचाल

प्रा. बाबासाहेब दूधभाते

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ आज, शनिवारी (१० फेब्रुवारी) आपल्या निरंतर शैक्षणिक कारकिर्दीची ७५ वर्षे पूर्ण करीत आहे. या अमृतमहोत्सवी वाटचालीच्या निमित्ताने...

पेशवाईच्या अस्तानंतर (सन १८१८) इंग्रजांनी महाराष्ट्रात प्रशासकीय घडी बसविली. मुंबई इलाख्यांचे तत्कालीन गव्हर्नर माउंट स्टुअर्ट एल्फिन्स्टन यांचा मराठा राजकारणाशी फार जवळचा संबंध आला होता. त्यांना एतद्देशीयांच्या अपेक्षांची उत्तम जाण होती. ते धूर्त, धोरणी; पण उदारमतवादी होते. सन १८५४ च्या चार्ल्स वूड यांच्या खलित्यानुसार, सन १८५८ मध्ये देशात मुंबई व तत्कालीन मद्रास, कलकत्ता येथे लंडन विद्यापीठांच्या धर्तीवर उच्च शिक्षणासाठी विद्यापीठे स्थापन केली गेली. यात मुंबई विद्यापीठाची भौगोलिक व्याप्ती सध्याच्या पाकिस्तानातील कराचीपासून दक्षिणेकडील धारवाडपर्यंत होती; पण या संपूर्ण भागात भाषा व संस्कृती भिन्न होती. भाषांवार प्रांतरचनेच्या मागणीप्रमाणे भाषिक-प्रादेशिक विद्यापीठाची मागणी फार जुनी होती. महाराष्ट्रासाठी एक स्वतंत्र विद्यापीठ असावे यासाठी अनेकांनी दीर्घ काळ प्रयत्न केले होते. यात मराठी साहित्य संमेलनांची भूमिका महत्त्वाची होती. सन १९२१ च्या बडोदा येथे भरलेल्या मराठी साहित्य संमेलनात मराठी भाषा व संस्कृती जतन करण्यासाठी मुंबई प्रांतातून स्वतंत्र विद्यापीठाची मागणी करण्यात आली आणि तसा ठरावही मंजूर करण्यात आला.

यापूर्वी सन १९१७ मध्ये मुंबई प्रांतिक शिक्षण संमेलन सर नारायण चंदावरकर

निमित्त

यांच्या अध्यक्षतेखाली पार पडले. या संमेलनात महाराष्ट्र विद्यापीठाबद्दल ठराव मंजूर झाला; तसेच १९२४ मध्ये सर चिमणलाल सेटलवाड यांच्या अध्यक्षतेखाली 'मुंबई युनिव्हर्सिटी रिफॉर्म्स कमिटी' स्थापन झाली. या कमिटीने प्रादेशिक विद्यापीठाचे तत्त्व मान्य करून महाराष्ट्र, कर्नाटक व सिंध या प्रांतांसाठी प्रत्येकी एक स्वतंत्र विद्यापीठ असावे, असे प्रतिपादन केले. सन १९२८ मध्ये महामहोपाध्याय दत्तो वामन पोतदार यांनी 'महाराष्ट्र युनिव्हर्सिटी असोसिएशन' स्थापन करून निधी जमविण्याचे व लोकजागृती करण्याचे काम सुरू केले. पुढे १९३३ मध्ये डेक्कन कॉलेजच्या भवितव्याचा प्रश्न निर्माण झाला असता, बॅरिस्टर जयकर यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन झालेल्या महाराष्ट्र युनिव्हर्सिटी कमिटीने महाराष्ट्रासाठी विद्यापीठाची रूपरेखा आखली. पुढे सन १९३७ मध्ये फार्युसन महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. ग. स. महाजनी यांनी मुंबई कायदेमंडळात महाराष्ट्र विद्यापीठाचा ठराव आणला. वरील तीन संघटनांमार्फत मुंबई सरकारकडे महाराष्ट्र विद्यापीठासाठी पाठपुरावा चालूच ठेवला. अखेर पुणे विद्यापीठाची योजना आखण्यासाठी ७ फेब्रुवारी १९४२ रोजी बॅ. एम. आर. जयकर यांच्या अध्यक्षतेखाली सात जणांची समिती नेमण्यात आली. ऑगस्ट १९४३ मध्ये या समितीने अहवाल तयार करून विद्यापीठाच्या योजनेस पाठिंबा दिला. हा अहवाल ऑक्टोबर १९४७ मध्ये मुंबई कायदेमंडळात मांडण्यात आला. या ठरावावर बरीच चर्चा होऊन अखेर २४ मार्च १९४८ ला या ठरावास कायद्याचे स्वरूप प्राप्त झाले. अशा रीतीने एका बाजूला स्वातंत्र्याचा लढा चालू होता, तर दुसऱ्या बाजूने पुणे विद्यापीठाच्या मागणीचा रेटाही चालू होता. अखेर पुणे विद्यापीठाची मागणी मान्य झाली. १५ एप्रिल रोजी बॅ. एम. आर. जयकर यांनी स्वतंत्र विद्यापीठाचे पहिले कुलगुरू म्हणून सूत्रे हाती घेतली. सुरुवातीला विद्यापीठाचे छोटेसे कार्यालय भांडारकर प्राच्यविद्या संस्थेच्या निजाम गेस्ट हाउसमध्ये सुरू झाले. तत्कालीन मुंबई द्विभाषिक राज्याचे मुख्यमंत्री बाळासाहेब खेर यांचे पुणे विद्यापीठ निर्मितीत महत्त्वाचे योगदान आहे. त्यांनी विद्यापीठाच्या विस्तारासाठी गणेशखिंड येथील ४११ एकरांचे गव्हर्नर हाउस देऊन विद्यापीठाच्या भराभराटीचा रस्ता तयार करून दिला.

विद्यापीठाने गेल्या ७५ वर्षांत कला, साहित्य, विज्ञान, क्रीडा यांत आपला दबदबा निर्माण केल्याचे दिसून येते. जानेवारी २००० मध्ये भारतीय विज्ञान परिषदेच्या आयोजनाचा बहुमान विद्यापीठाला मिळाला. विद्यापीठाचा झालेला नामविस्तार हे विद्यापीठाच्या सामाजिक बांधिलकीचे उत्तम उदाहरण आहे. ९ ऑगस्ट २०१४ रोजी पुणे विद्यापीठाचा नामविस्तार सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ असा करण्यात आला. हा केवळ नावातीलच बदल नसून, गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाची गंगा वंचितांच्या दारांत नेण्याचा संकल्प आहे. राष्ट्रीय-आंतरराष्ट्रीय पातळीवर होणारे संशोधनविषयक करार ही विद्यापीठाच्या गुणवत्तेला मिळत असलेली पावती आहे. सामाजिक उत्तरदायित्व म्हणून दिव्यांग जवानांकरिता व्यवस्थापन विभागात सुरू केलेला अभ्यासक्रम; तसेच बहिःशाल विभागामार्फत होणाऱ्या व्याख्यानमाला आदींतून प्रबोधनाचा वसा आजही निरंतर चालू आहे. १२ जिल्हे, २३ महाविद्यालये आणि ८,१८६ विद्यार्थी इतक्या मर्यादित संख्येत सुरू झालेले विद्यापीठ आज नगर, नाशिक, पुणे या तीन जिल्ह्यांपुरते असले, तरी विक्रमी विद्यार्थी आणि महाविद्यालयांच्या संख्येमुळे महाराष्ट्रात क्रमांक एकवर आहे. जागतिकरणाची आव्हाने आणि नवीन शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी ही आव्हाने विद्यापीठासमोर आहेत. देशात प्रतिष्ठेच्या समजल्या जाणाऱ्या सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने अनेक टप्प्यांतून प्रवास करून अनेक पिढ्या घडविल्या आहेत. ही संस्था आजही उज्ज्वल परंपरा राखून आहे. ती पुढेही तशीच अबाधित राहील, असा विश्वास वाटतो.

(लेखक विद्यापीठातील इतिहास विभागात अध्ययन करतात.)

Maharashtra Times 10.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

विद्यापीठाची 'पेट' परीक्षा एप्रिलच्या दुसऱ्या आठवड्यात

येत्या मंगळवारी होणार शिक्कामोर्तब

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातर्फे येत्या एप्रिल महिन्याच्या दुसऱ्या आठवड्यात पीएच. डी. अभ्यासक्रमाची प्रवेशपूर्व परीक्षा घेतली जाणार आहे. येत्या मंगळवारी पीएच. डी. प्रवेशाबाबत होणाऱ्या महत्त्वपूर्ण बैठकीत प्रवेशपूर्व परीक्षेच्या विविध विषयांवर शिक्कामोर्तब केले जाणार असल्याची माहिती विद्यापीठातील अधिकाऱ्यांनी दिली आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दिलेल्या निर्देशानुसार, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने पीएच. डी. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी नवीन नियमावली तयार केली आहे. परंतु, या नियमावलीला विद्यापीठाशी संलग्न महाविद्यालयातील प्राध्यापकांकडून विरोध होत आहे. पीएच. डी. रिसर्च सेंटर असणाऱ्या आणि पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम शिकवल्या जाणाऱ्या महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनाच यापुढील काळात विद्यार्थ्यांना संशोधनासाठी मार्गदर्शन करता येणार आहे. परिणामी, पीएच. डी. मार्गदर्शकांची संख्या कमी होणार आहे. पीएच. डी. मार्गदर्शकांकडे उपलब्ध असलेल्या जागा विचारात घेऊनच विद्यापीठाकडून पीएच. डी. प्रवेशासाठी प्रवेशपूर्व परीक्षा घेतली जाते. त्यामुळे पुढील काही दिवसांत पीएच. डी. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी उपलब्ध असलेल्या जागांसाठी ऑनलाइन अर्ज मागविले जातील. परंतु, गेल्या काही वर्षांच्या तुलनेत ही संख्या कमी असणार आहे.

विद्यापीठातर्फे पीएच. डी. प्रवेशाबाबत विविध बैठका घेतल्या जात आहेत. त्यातील एका बैठकीत एप्रिल महिन्यात परीक्षा घेण्यावर शिक्कामोर्तब करण्यात आले. एप्रिलच्या पहिल्या आठवड्यात ७ एप्रिल रोजी विद्यापीठातर्फे सहायक प्राध्यापक पात्रतेसाठी घेतली जाणारी सेट परीक्षा होणार आहे. त्यामुळे पीएच. डी. प्रवेशपूर्व परीक्षा दुसऱ्या आठवड्यात घेतली जाण्याची शक्यता आहे.

Pune Edition
Feb 11, 2024 Page No. 2
newspaper.pudhari.co.in

नवीन शिक्षण धोरण जूनपासून बंधनकारक

मंत्री चंद्रकांत पाटील यांची घोषणा

म. टा. प्रतिनिधी, नाशिक

'अगोदरच्या सरकारमुळे महाराष्ट्र नवीन शिक्षण धोरणाच्या अंमलबजावणीत प्रचंड मागे होता. मात्र, आता नव्याने स्थापन झालेल्या सरकारच्या परिणामकारक कामामुळे महाराष्ट्र अंमलबजावणीत पहिल्या क्रमांकावर आला आहे. येत्या शैक्षणिक वर्षापासून राज्यातील सर्व शाळा-महाविद्यालये आणि विद्यापीठांत नवीन शिक्षण धोरण बंधनकारक केले जाणार आहे,' अशी माहिती उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी दिली; तसेच अनेक महिन्यांपासून रखडलेला शिक्षक भरतीचाही प्रश्न निकाली काढणार असल्याची ग्वाही त्यांनी दिली.

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठात तीन दिवसीय ५६व्या वार्षिक राष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन करण्यात आले आहे. शनिवारी (दि.१०) परिषदेच्या पहिल्या दिवशी मंत्री पाटील यांनी परिषदेला हजेरी लावली. विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. संजीव सोनवणे, प्रा. महंमद मियान, प्रा. शशिकला वंजारी, डॉ.जोगेंद्रसिंह बिसेन, प्रा. कविता साळुंखे, दिलीप भरड आदी उपस्थित होते.

विद्यार्थ्यांना मातृभाषेत शिक्षण मिळण्यासह त्यांना भारतीय परंपरेची माहिती मिळावी, यासाठी नवीन शिक्षण धोरण चार सूत्रांवर काम करणार आहे. जगातील मागणीनुसार अभ्यासक्रमांची निर्मिती केली जाईल. विद्यार्थ्यांवर उत्तम संस्कार व्हावेत आणि त्यांना देशाची परंपरा समजावी यासाठीही नवीन शिक्षण धोरणाच्या माध्यमातून प्रयत्न करणार असल्याचे ते म्हणाले.

Maharashtra Times 11.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

शैक्षणिक धोरण व्यक्तित्वकेंद्रित

श्री श्री रविशंकर : विद्यापीठाचा वर्धापन दिन साजरा

पुणे, ता. १० : "शिक्षणाचा दर्जा कायम राखण्याची जबाबदारी शिक्षकांवर आहे. सर्व युवकांना अनुचित प्रकारांपासून परावृत्त करण्याचे कार्य करावे लागणार आहे. नव्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात अनावश्यक गोष्टी टाळत कालसुसंगत गरजांचा विचार केला आहे. ज्यात व्यक्तींच्या व्यक्तिमत्त्वावर लक्ष केंद्रित केले आहे, ही समाधानकारक बाब आहे," असे मत आध्यात्मिक गुरू श्री श्री रविशंकर यांनी व्यक्त केले.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ : माजी राष्ट्रपती प्रतिभा पाटील यांना अमृत गौरव विशेष सन्मान पुरस्कार प्रदान करताना श्री श्री रविशंकर. या वेळी उपस्थित मान्यवर.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या अमृतमहोत्सवी वर्धापनदिन कार्यक्रमात ते बोलत होते. या वेळी माजी राष्ट्रपती प्रतिभा पाटील यांना अमृत गौरव विशेष सन्मान पुरस्काराने सन्मानित केले, तसेच कायदा क्षेत्रातील उल्लेखनीय योगदानासाठी ॲड. उज्ज्वल निकम, उद्योजकतेसाठी मिलिंद कांबळे, शैक्षणिक योगदानासाठी अनिल मेहेर, सतीश काकडे देशमुख, कृष्णकुमार गोयल, प्राचार्य ठकाजी कानवडे, हेमंत धात्रक जीवनसाधना गौरव पुरस्काराने सन्मानित केले. कार्यक्रमाला कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी, प्र-कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, कुलसचिव डॉ. विजय खरे उपस्थित होते.

शिक्षणामुळे आपल्यात समता, धैर्य, निष्पक्षता, निःस्वार्थता येते आणि यामुळे व्यक्तीच्या आणि देशाचा विकासाला फायदा होत असल्याचेही रविशंकर म्हणाले. विद्यापीठाच्या माजी विद्यार्थिनी असलेल्या प्रतिभा पाटील यांनी आठवणींना उजाळा दिला.

त्या म्हणाल्या, "विद्यापीठातील शिक्षण माझ्या आयुष्यामध्ये नेहमी उपयोगी ठरले. यामुळेच कर्तव्य म्हणून सर्व कामे जबाबदारीने, निष्ठेने आणि सन्मानाने पार पाडता आली. शिक्षण हीच माझ्या जीवनातील सर्वोत्तम संपत्ती आहे. शिक्षणातून सद्गुणांचा गुणाकार आणि दुर्गुणांची वजाबाकी झाली पाहिजे. ज्ञानाधिष्ठीत अर्थव्यवस्थेसाठी आपल्याला ज्ञानाचा नेतृत्त्वाभिमूख विकास करायला पाहिजे."

दोन सत्रात झालेल्या या कार्यक्रमातील पहिल्या सत्रात कला, क्रीडा आणि साहित्य या क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी करणाऱ्यांना 'युवा गौरव पुरस्कार'प्रदान केला.

कला विभागातून चित्रपट दिग्दर्शक व निर्माता मकरंद मधुकर माने, क्रीडा क्षेत्रात उल्लेखनीय कामगिरी केल्यामुळे अभिमन्यू समीर पुराणिक (बुद्धिबळ), प्रणिता प्रफुल्ल सोमण (रोड सायकलिंग), युवा साहित्य अकादमी पुरस्कारासाठी नामांकन मिळवलेल्या ज्ञानेश्वर प्रकाश जाधवर यांना या पुरस्काराने सन्मानित केले.

विविध महाविद्यालय, परिसंस्था आणि विशेष कामगिरी केलेल्यांनाही पुरस्कार देऊन सन्मानित केले. याआधी सोमवारी सकाळी विद्यापीठाच्या मुख्य इमारतीसमोर ध्वजारोहण करून या कार्यक्रमाची सुरुवात केली. याप्रसंगी एनडीएच्या आर्मी बँडने आपल्या सुमधुर आवाजात उपस्थितांची मने जिंकली.

Pune, Main
11/02/2024 Page No. 3

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

परीक्षेतील पुरवण्या हद्दपार

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ; मुख्य उत्तरपत्रिकेतच पाने वाढविणार

पुणे, ता. १० : परीक्षा केंद्राबाहेर पडल्यावर कोणी, किती पुरवण्या जोडल्या याची चर्चा नक्की होते, तसेच पुरवण्या एकमेकांकडे देत 'कॉपी' करण्याचे प्रकारही लपून राहिलेले नाहीत. पण, आता या सर्वांना पायबंद बसणार आहे. सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने आगामी सत्र परीक्षेपासून पुरवण्या हद्दपार करण्याचा निर्णय घेतला आहे. त्याऐवजी विद्यार्थ्यांना आता २४ किंवा ३६ पानांची मोठी उत्तरपत्रिका पुरविण्यात येणार आहे.

अशी आहे स्थिती...

४० ते ५० गुणांचा पेपर		७० ते १०० गुणांचे पेपर	क्लास ए, ७० जीएसएमचा आणि ८० टक्के शुभ्रतेचा कागदाचा वापर
२४ पानी उत्तरपत्रिका (साडेपाच रुपये)		३६ पानी उत्तरपत्रिका (साडेसहा रुपये)	
१ कोटी विद्यापीठाला उत्तरपत्रिकांची गरज	**७५ लाख** उपलब्ध उत्तरपत्रिका	**७ लाख** विद्यार्थिसंख्या **७५०** अंदाजे महाविद्यालये	ऑनस्क्रीन मूल्यमापनासाठी उपयुक्त कागद

विद्यापीठ परीक्षांतील गैरप्रकार रोखण्यासाठी राजेश अग्रवाल समिती स्थापन करण्यात आली होती. तिच्या शिफारशींच्या आधारे व्यवस्थापन परिषदेने हा निर्णय घेतला आहे. त्यामुळे कागदांबरोबरच विद्यापीठाची आर्थिक बचतही होणार आहे. परीक्षेत मुख्य उत्तरपत्रिका संपल्यानंतर विद्यार्थी पुरवणीची मागणी करतात. मात्र, बऱ्याचदा या उत्तरपत्रिकेची काहीच पाने वापरली जातात. तसेच प्रत्येक पुरवणीची छपाई, सुरक्षित वाहतूक आणि सांभाळण्यासाठी विशेष लक्ष द्यावे लागते. आता यातून विद्यापीठाची मुक्तता होणार असून, विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिण्यास कोणती अडचण येणार नाही. विद्यापीठाला एक कोटी उत्तरपत्रिकांची गरज असून, त्यातील ७५ लाख उत्तरपत्रिका उपलब्ध झाल्या आहेत.

पुरवणीबद्दलच्या तक्रारी

पुरवणी उत्तरपत्रिकांवर ठरावीक क्रमांक नसतो. त्यामुळे गैरप्रकार होण्याची शक्यता असते. परीक्षा केंद्रातून पुरवणी गहाळ होणे, सोबत न जोडणे अशा तक्रारी प्राप्त होतात. त्यानंतर चौकशी आणि दंडापर्यंतची उठाठेव विद्यापीठाला करावी लागते, तसेच महाविद्यालयांकडून अंतर्गत परीक्षा आणि इतर कारणांसाठी विद्यापीठाच्या पुरवण्यांचा सर्रासपणे वापर करण्यात येत असल्याचे निदर्शनास आले आहे. त्यालाही यामुळे चाप बसणार आहे.

शास्त्रीय अभ्यासानंतरच पानांची संख्या

- एक विद्यार्थी एका तासाला सरासरी किती पाने लिहू शकतो, याचा अभ्यास समितीने केला आहे. साधारण एका मिनिटाला एक विद्यार्थी १५ ते २० शब्द लिहितो. त्या आधारे दोन आणि तीन तासांसाठी लागणारा वेळ, या आधारे पानांची संख्या निश्चित झाली आहे, तसेच पुरवणीतील शिल्लक राहणाऱ्या पानांचाही अंदाज समितीकडे होता.

"आगामी सत्र परीक्षेत पुरवणी बंद करण्यात येणार आहे. विद्यार्थ्यांच्या लिखाणासाठी मुख्य उत्तरपत्रिकेतच पाने वाढवून देण्यात आली आहेत. यामुळे गैरप्रकारांना आळा बसेल.
- **डॉ. महेश काकडे,** संचालक, परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

विद्यापीठाला काय फायदा?

- अतिरिक्त पुरवण्यांची छपाई वाचणार
- प्रत्येक पुरवणीला ग्राफिक्स, बारकोड
- होलोक्राफ्ट स्टिकरची आवश्यकता संपणार
- पुरवणी गहाळ होण्याचा प्रकारच थांबणार
- परीक्षेतील गैरप्रकारालाही आळा बसणार

आगामी सत्र परीक्षेपासून पुरवण्या हद्दपार करण्याचा निर्णय घेण्यात आला असून त्याला पर्यायही दिला आहे. याबाबत तुमचे मत नावासह क्यूआर कोड स्कॅन करून किंवा editor.pune@esakal.com या मेलवर, तसेच ८४८४९७३६०२ या व्हॉट्सॲप क्रमांकावर कळवा.

अनावश्यक वापर थांबवावा

- उत्तरपत्रिकेचा समास सोडून इतर सर्व भागांत विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिता येतात. पण अनेक विद्यार्थी पानाच्या दोन्ही बाजूला अतिरिक्त समास आखतात. विद्यार्थ्यांनी याबद्दल जागरूकतेने विचार करण्याची गरज परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळाने व्यक्त केली आहे.

Pune, Pune-Today
11/02/2024 Page No. 1

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

आठ लाखांपर्यंत उत्पन्न; मुलींना उच्च शिक्षण मोफत

डिप्लोमा, पदवी, पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांचा समावेश | खासगी कॉलेज, अभिमत विद्यापीठांतही योजना लागू | राज्य सरकार देणार १०० टक्के परतावा

लोकमत विशेष

रेश्मा शिवडेकर
लोकमत न्यूज नेटवर्क

मुंबई : पालकांचे आठ लाखांपर्यंत वार्षिक उत्पन्न असलेल्या आणि राज्यातील कला- विज्ञान- वाणिज्यबरोबरच वैद्यकीय, अभियांत्रिकी, फार्मसी आदी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये उच्च शिक्षण घेणाऱ्या सर्व विद्यार्थिनींच्या १०० टक्के शुल्काचा परतावा राज्य सरकार करणार आहे. २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षापासून ही योजना लागू केली जाईल. राज्यातील लाखो विद्यार्थिनींना याचा फायदा होणार आहे. लवकरच मंत्रिमंडळ बैठकीत या संबंधात निर्णय अपेक्षित आहे, अशी माहिती उच्च व तंत्रशिक्षण विभागातील उच्च पदस्थ सूत्रांनी 'लोकमत'ला दिली.

उच्च शिक्षण घेऊ इच्छिणाऱ्या मात्र आर्थिक अडचणींमुळे शिक्षण अर्धवट सोडावे लागणाऱ्या विद्यार्थिनींना याचा मोठा फायदा होणार आहे. गेल्या वर्षी अभिमत विद्यापीठांमधील राखीव जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या शुल्क परताव्याचा निर्णय घेण्यात आला होता. आता पालकांचे उत्पन्न ८ लाखांच्या आत असलेल्या मुलींचे १०० टक्के शुल्क सरकार भरणार आहे.

नव्या-जुन्या ८४२ अभ्यासक्रमांचा समावेश

१ सध्या शुल्क परताव्यापोटी राज्य सरकारच्या तिजोरीवर ३०० कोटींचा भार येतो आहे. मुलींच्या १०० टक्के शुल्क परताव्याचा निर्णय झाल्यास राज्याच्या तिजोरीवर एक हजार कोटींचा भार येईल. याबाबत मंत्रिमंडळाच्या बैठकीत लवकरच प्रस्ताव आणला जाईल, अशी माहिती उच्च व तंत्रशिक्षण विभागातील सूत्रांनी दिली.

२ राज्यात सुरू असलेल्या ६४२ आणि नव्याने मान्यता मिळालेल्या साधारण २०० अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थिनींना याचा लाभ होणार आहे. जळगावमध्ये एका कार्यक्रमात बोलताना उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी याबाबतची घोषणा केली होती, हे येथे उल्लेखनीय.

काय होणार नेमका फायदा?

- महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षणात विद्यार्थिनींचे घटते प्रमाण रोखण्यास या निर्णयामुळे मदत होणार आहे.
- **महाराष्ट्रात २०२०-२१ मध्ये २०,५४,२५२ इतक्या मुलींनी विविध पदवी-पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेतला होता.**
- २०२१-२२ मध्ये ही संख्या १९,२४० ने कमी होऊन २०,३५,०१२ इतकी नोंदली गेली आहे.
- **या तुलनेत उच्च शिक्षण घेणाऱ्या राज्यातील मुलांची संख्या वाढल्याचे दिसून येते.**

या अभ्यासक्रमांत आणि संस्थांमध्ये योजना लागू

- सर्व प्रकारचे डिप्लोमा, पदवी आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रम.
- **खासगी महाविद्यालये आणि अभिमत विद्यापीठांमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थिनींना या निर्णयाचा फायदा.**
- कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न आठ लाखांच्या आत असल्याचे प्रमाणपत्र विद्यार्थिनींना सादर करावे लागेल.
- **प्रमाणपत्र सादर केल्यानंतर विद्यार्थिनींना फीचा १०० टक्के परतावा.**

सध्या ही व्यवस्था

खासगी संस्थांमध्ये अनुसूचित जाती-जमातींकरिता आरक्षित जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे १०० टक्के शुल्क सरकारतर्फे भरले जाते. ओबीसी, ईबीएस, ईडब्ल्यूएससाठी आरक्षित (याकरिता पालकांच्या वार्षिक आठ लाख उत्पन्नाची अट आहे.) जागांवर प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या ५० टक्के शुल्काचा परतावा सरकार करते.

ग्रामीण भागातील मुलींचे उच्च शिक्षणातील प्रमाण वाढेल. शहरातही मुलींच्या शिक्षणावर खर्च करताना काही पालक हात आखडता घेतात.
- **सुनील कर्वे**, शिक्षणतज्ज्ञ आणि एमईटीचे आजीवन विश्वस्त

Pune Main
Page No. 3 Feb 12, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

निधीसाठी नवे निकष प्रस्तावित

महाविद्यालयांसाठी 'यूजीसी'कडून नव्या मार्गदर्शक सूचनांचा मसुदा प्रसिद्ध

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : केंद्र सरकारकडून अनुदान मिळवण्यासाठी नॅक, नॅब मूल्यांकनात सहभागी होणे, 'एनआयआरएफ' क्रमवारी, प्राध्यापकांची किमान ७५ टक्के पदे भरलेली असणे असे निकष महत्त्वाचे ठरणार आहेत. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) त्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना प्रसिद्ध केल्या आहेत. मात्र या सूचनांतील प्रस्तावित तरतुदींबाबत प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत.

'यूजीसी' (फिटनेस ऑफ कॉलेजेस फॉर रिसिव्हिंग ग्रँट्स) नियम २०२४ या मार्गदर्शक सूचनांचा मसुदा 'यूजीसी'ने प्रसिद्ध केला. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०च्या पार्श्वभूमीवर या मार्गदर्शक सूचना विद्यापीठ अनुदान आयोग कायदा १९५६ अंतर्गत कलम २ (एफ) नुसार केंद्रीय किंवा राज्याच्या कायद्याद्वारे स्थापन केलेल्या विद्यापीठांशी संलग्नित सर्व महाविद्यालयांना लागू होणार आहेत. या सूचनांवर ४ मार्चपर्यंत हरकती-सूचना मागवण्यात आल्या आहेत.

उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये गुणवत्ता राखली जाण्यासाठी 'यूजीसी'ने सर्व महाविद्यालयांना कलम २ (एफ) अंतर्गत नोंदणी बंधनकारक केली आहे. त्यामुळे सर्व महाविद्यालयांमध्ये परिनियमांची अंमलबजावणी करणे, महाविद्यालयांना उत्तरदायी करणे 'यूजीसी'ला शक्य होणार आहे. महाविद्यालयांना 'यूजीसी', केंद्र सरकार आणि अन्य वित्तपुरवठा संस्थांकडून निधी मिळण्यासाठी कलम १२ (ब) नुसार पात्र ठरण्याचा मार्ग या मार्गदर्शक सूचनांमुळे मोकळा होणार आहे. १२ (बी) दर्जा महाविद्यालयांना केवळ निधीसाठी पात्र ठरवतो. प्रचलित नियमांनुसार पदवी, पदव्युत्तर पदवी, एक वर्षापेक्षा कमी नसलेल्या कालावधीचा पदविका अभ्यासक्रम केंद्राकडून निधीसाठी पात्र ठरतात. मात्र, नव्या सूचनांनुसार पात्रतेसाठी अभ्यासक्रमाव्यतिरिक्त अन्य निकषही लागू केले जातील. त्यानुसार 'नॅक'कडून मूल्यांकन झालेले असणे किंवा तीनपेक्षा जास्त अभ्यासक्रम राबवणाऱ्या संस्थेतील किमान ६० टक्के अभ्यासक्रमांचे मूल्यांकन 'नॅब'कडून झालेले असणे आवश्यक असल्याचे प्रस्तावित केले आहे. तीनपेक्षा कमी अभ्यासक्रम असलेल्या महाविद्यालयांतील प्रत्येक पात्र अभ्यासक्रमाचे मूल्यांकन झालेले असणे आवश्यक आहे. 'नॅक' किंवा 'नॅब'कडून मूल्यांकन झालेले नसल्यास 'एनआयआरएफ' क्रमवारीत किमान दोन किंवा पाचवेळा स्थान मिळालेले असले पाहिजे, असे नमूद केले आहे.

महाविद्यालयातील एकूण मंजूर पदांपैकी किमान ७५ टक्के पदे भरलेली असणे, त्यात आरक्षण धोरणाचे पालन झालेले आवश्यक असण्याचीही तरतूद आहे. त्याशिवाय शिक्षकांना केंद्र, 'यूजीसी' किंवा राज्य सरकारच्या धोरणानुसार वेतन देणेही बंधनकारक आहे. मिळालेल्या निधीचा पूर्ण वापर न झाल्यास तो परत करण्याचे प्रतिज्ञापत्रही द्यावे लागणार असल्याचे स्पष्ट केले आहे.

> आरक्षणातील बदलांमुळे बऱ्याच काळात भरती प्रक्रिया झालेली नाही. त्यामुळे निधीसाठी भरतीचा नियम लागू करणे अनाकलनीय आहे. त्याशिवाय 'नॅक'च्या माहिती पुस्तिकेनुसार मूल्यांकन प्रक्रिया ऐच्छिक आहे. त्यामुळे त्याचा संबंध निधीशी कसा जोडता येईल? उगाच अवघड निकष लावून महाविद्यालयांना निधीपासून दूर ठेवणे हे विद्यार्थ्यांसाठी अन्यायकारक आहे.
>
> – डॉ. संजय खरात, प्राचार्य, मॉडर्न महाविद्यालय, पुणे

13/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

'यूजीसी'च्या नव्या मार्गदर्शक सूचनांचा मसुदा

पुणे : केंद्र सरकारकडून अनुदान मिळवण्यासाठी नॅक, नॅब मूल्यांकनात सहभागी होणे, 'एनआयआरएफ' क्रमवारी, प्राध्यापकांची किमान ७५ टक्के पदे भरलेली असणे असे निकष महत्त्वाचे ठरणार आहेत. विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) त्याबाबतच्या मार्गदर्शक सूचना प्रसिद्ध केल्या आहेत. मात्र या सूचनांतील प्रस्तावित तरतुदींबाबत प्रश्न उपस्थित करण्यात आले आहेत. – पान २

13/02/2024 | Pune | Page : 01
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता

सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याच्या कार्यपद्धतीमध्ये सुधारणा

शालेय शिक्षण विभागाकडून समितीची स्थापना

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : शास्त्रीय कला, चित्रकला, लोककला प्रकारात सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याबाबतच्या कार्यपद्धतीमध्ये सुधारणा केली जाणार आहे. त्यासाठी समितीची स्थापना करण्यात आली असून, बदलांची अंमलबजावणी पुढील शैक्षणिक वर्षापासून लागू केली जाणार आहे.

शालेय शिक्षण विभागाने याबाबतचा शासन निर्णय प्रसिद्ध केला. कला आणि क्रीडा क्षेत्रात प्रावीण्य मिळवणाऱ्या विद्यार्थ्यांना अकरावीत प्रवेशासाठी अनुक्रमे दोन आणि तीन टक्के जागा राखीव ठेवण्याचे राज्य शासनाचे धोरण आहे. क्रीडा गुणांप्रमाणेच शास्त्रीय कला, चित्रकला, लोककला प्रकारात सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सवलतीचे अतिरिक्त गुण देण्याची कार्यपद्धती २०१७मध्ये निश्चित करण्यात आली आहे. मात्र आता यात अधिक सुसूत्रता आणण्यात येणार आहे. त्यात शास्त्रीय कला क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांना अतिरिक्त गुण देण्यासाठी ग्राह्य धरता येतील अशा संस्थांची निवड केली जाणार आहे. त्यासाठी स्थापन केलेल्या संनियंत्रण समितीमध्ये राज्य शैक्षणिक संशोधन प्रशिक्षण परिषदेचे संचालक, राज्य मंडळ सचिव, सांस्कृतिक कार्य विभाग संचालक, मुंबई विद्यापीठ लोककला अकादमीचे प्रमुख, राज्य शैक्षणिक संशोधन प्रशिक्षण परिषदेचे सहसंचालक यांचा समावेश आहे.

राज्यातील किंवा देशातील शास्त्रीय नृत्य, वादन अध्ययनातील प्रथितयश संस्थांचा अभ्यासक्रम प्राप्त करून घेऊन संनियंत्रण समितीच्या मान्यतेनंतर शासनाला शिफारस करणे, स्वतःचा अभ्यासक्रम असलेल्या अर्जदार संस्थांचा अभ्यासक्रम तपासून त्यांची शासनाला शिफारस करणे, ऑनलाइन किंवा प्रत्यक्ष पद्धतीने अभ्यासक्रम राबवणाऱ्या संस्थांनी समितीकडे अर्ज करून त्यांचा अभ्यासक्रम, परीक्षा पद्धती प्रमाणित करून शासनाला शिफारस करणे, शासनाकडून मान्यता देण्यात आलेल्या संस्थांचा प्रगती अहवाल, फलनिष्पत्ती तपासणे, उपक्रमाचे वेळापत्रक ठरवणे, अस्तित्वात असलेल्या संस्थांना २०२४-२५साठी मुदतवाढ देणे अशी समितीची कार्यकक्षा निश्चित करण्यात आली आहे.

12/02/2024 | Pune | Page : 03
Source : https://epaper.loksatta.com

प्रभात

'सेट'नंतरच होणार 'पेट'

पीएच.डी. प्रवेश पूर्व परीक्षा एप्रिलमध्ये होण्याची शक्यता

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. १२ - सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातर्फे एप्रिलच्या दुसऱ्या आठवड्यात पीएच.डी. अभ्यासक्रमाची प्रवेश पूर्व परीक्षा अर्थात 'पेट' घेतली जाणार आहे. सहायक प्राध्यापक पदासाठी होणारी 'सेट' परीक्षा ७ एप्रिल रोजी होणार आहे. त्यानंतर 'पेट' परीक्षा होणार असल्याचे स्पष्ट होत आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने दिलेल्या निर्देशानुसार सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने पीएच.डी. अभ्यासक्रमाच्या प्रवेशासाठी नवीन नियमावली तयार केली आहे. परंतु, या नियमावलीला विद्यापीठाशी संलग्न महाविद्यालयातील प्राध्यापकांकडून विरोध होत आहे. पीएच.डी. रीसर्च सेंटर

असणाऱ्या आणि पदव्युत्तर पदवी अभ्यासक्रम शिकवल्या जाणाऱ्या महाविद्यालयातील प्राध्यापकांनाच यापुढील काळात विद्यार्थ्यांना संशोधनासाठी मार्गदर्शन करता येणार आहे. परिणामी पीएच.डी. मार्गदर्शकांची संख्या कमी होणार आहे. पीएच.डी. मार्गदर्शकाकडे उपलब्ध असलेल्या जागा विचारात घेऊनच विद्यापीठाकडून पेट परीक्षेची तारीख जाहीर केली जाणार आहे. विद्यापीठातर्फे पीएच.डी. प्रवेशाबाबत विविध बैठका घेतल्या जात आहेत. त्यातील एका बैठकीत एप्रिलमध्ये परीक्षा घेण्यावर शिक्कामोर्तब करण्यात आले.

PuneCity, 13 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

'एनईपी'साठी हवेत ८० टक्के प्राध्यापक

भरतीसाठी यूजीसी आग्रही; राज्याला पत्रही पाठविणार

पुणे, ता. १२ : नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या (एनईपी) अंमलबजावणीसाठी महाविद्यालये किंवा विद्यापीठांमध्ये प्राध्यापकांची किमान ८० टक्के पदे भरलेली असावीत, अशी आग्रही भूमिका विद्यापीठ अनुदान आयोगाने (यूजीसी) घेतली आहे. त्यासाठी राज्याला विशेष पत्रही पाठविण्याची तयारीही दर्शविण्यात आली.

राज्यात चालू शैक्षणिक वर्षात अपुऱ्या तयारीमुळे 'एनईपी'ची अंमलबजावणी रखडली. फक्त विद्यापीठे आणि पदव्युत्तर पदवी स्तरावर 'एनईपी'चा अवलंब झाला होता. येत्या शैक्षणिक वर्षापासून राज्य सरकार पदवीपासूनच याची अंमलबजावणी करणार आहे. या पार्श्वभूमीवर उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या अधिकाऱ्यांची 'युजीसी'चे अध्यक्ष डॉ. एम. जगदीश कुमार यांच्यासमवेत झालेली बैठक महत्त्वपूर्ण ठरते. त्यात प्राध्यापकांबाबतचा मुद्दा आग्रहीपणे मांडण्यात आला. चार वर्षांचा पदवी अभ्यासक्रम, ऐच्छिक विषयांची संख्या, कौशल्याभिमूख अभ्यासक्रम आणि कार्यानुभवाची व्याप्ती लक्षात घेता महाविद्यालय स्तरावर पुरेसे मनुष्यबळ असणे गरजेचे आहे. मात्र, राज्यात कायमस्वरूपी प्राध्यापकांच्या नियुक्तीचे प्रमाण केवळ ४० टक्के आहे. उर्वरित ६० टक्के पदे रिक्त आहेत. 'युजीसी'ने प्राध्यापक भरतीसाठी राज्यांना वारंवार कडक निर्देश दिले आहेत. आता निदान 'एनईपी'च्या पार्श्वभूमीवर तरी ही पदे भरली जातील अशी अपेक्षा आहे.

> विद्यार्थ्यांचे दीर्घकालीन हित लक्षात घेता शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून कोणत्याही परिस्थितीत नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण अवलंबिले जाईल. विभाग स्तरावर सर्व तयारी पूर्ण झाली आहे. महाविद्यालय स्तरावर एकूण कार्यभार विचारात घेता प्राध्यापकांची कमतरता असल्यास तासिका तत्त्वावरील जादा पदांना मान्यता देण्यात येईल.
>
> **- डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर**, संचालक, उच्च शिक्षण विभाग

'सीएचबी'वर प्राध्यापक देणार

- येत्या शैक्षणिक वर्षापासून कोणत्याही परिस्थितीत 'एनईपी'ची अंमलबजावणी करण्यात येईल, असे उच्च शिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर यांनी स्पष्ट केले. त्यांनी सांगितले की, यासाठी अभ्यासक्रमांपासून प्रशिक्षणापर्यंतचा आढावा घेण्यात आला आहे. नव्या धोरणानुसार 'मेजर' आणि 'मायनर' विषय, अभ्यासक्रमांची रचना, प्राचार्यांचे प्रशिक्षण पूर्ण झाले आहे. विद्यापीठ स्तरावर वारंवार आढावा घेण्यात येत आहे. महाविद्यालयांना तासिका तत्त्वावरील प्राध्यापकांची (सीएचबी) गरज असल्यास ते उपलब्ध केले जातील."
- सध्या १८ हजार प्राध्यापक 'सीएचबी' तत्त्वावर कार्यरत असून ही संख्या २८ हजारापर्यंत वाढविण्याची तयारी उच्च शिक्षण विभागाने दर्शवली आहे.

Pune, Main
13/02/2024 Page No. 3

लोकमत

विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून राज्यांना लवकरच निर्देश

प्राध्यापकांची ऐंशी टक्के पदे भरणे होणार अनिवार्य

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : राज्यात सर्व महाविद्यालयांत शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून नवीन शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी करण्यात येणार आहे. त्या पार्श्वभूमीवर महाविद्यालयांनी प्राध्यापकांची ८० टक्के पदे भरणे अनिवार्य केले जाणार आहे. यासंदर्भात विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून लवकरच राज्यांना निर्देश दिले जातील, अशी माहिती उच्च शिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर यांनी दिली.

यूजीसीचे अध्यक्ष प्रा. एम. जगदीश कुमार मुंबई येथे आले होते. यावेळी राज्याचे उच्चशिक्षण मंत्री आणि उच्च शिक्षण संचालकांनी त्यांची भेट घेतली. तसेच प्राध्यापकांच्या विविध मागण्यांसंदर्भात निवेदन देत चर्चा केली. प्राध्यापकांच्या भरतीसंदर्भात केंद्र शासनाचे अनुदानाचे लाभ प्राप्त होणे व विद्यापीठ अनुदान आयोग १२-बी प्राप्त होण्यासाठी महाविद्यालयांत ७५ टक्के प्राध्यापकांची पदे भरलेली असणे बंधनकारक राहणार आहे.

त्यामुळे सुमारे ८० टक्के पदे भरण्याबाबत राज्यांना निर्देश दिले जाणार आहेत, असेही जगदीश कुमार यांनी सांगितले.

एमफिल धारकांना सेट-नेटमधून सूट

यूजीसीने २००६ मध्ये एमफिल धारकांना सेट-नेटमधून सूट दिली होती. मात्र, त्यानंतर २००९ मध्ये हा निर्णय रद्द करण्यात आला. त्यानंतर तब्बल १४ वर्षानंतर यूजीसी सकारात्मकता दर्शविली आहे. तसेच उच्च शिक्षण विभागीय कार्यालयाने एमफिल धारकांचे प्रस्ताव एकत्रित करून त्याची तपासणी करावी. तसेच हे प्रस्ताव यूजीसीकडे पाठविण्यात येणार आहेत. राज्यातील सुमारे ७०० प्राध्यापकांना त्याचा फायदा होणार आहे.

> एनईपी अंमलबजावणीमुळे प्राध्यापकांचा कार्यभार कमी होणार नाही. महाविद्यालयांनी रिक्त पदे भरावीत. गरज पडली तर सीएचबीवर नेमणूक करावी व तसेच सीएचबी मानधनात आणखी वाढ करण्याबाबतही शिक्षण विभाग अनुकूल आहे.
>
> **- डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर,** संचालक, उच्च शिक्षण

Pune Main
Page No. 9 Feb 13, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

१११ जागांसाठी दहा हजार जणांची अर्जनोंदणी

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ प्राध्यापक भरती : चुरस वाढणार

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. १३ - गेल्या काही वर्षांपासून सहायक प्राध्यापक पदाची भरती प्रकिया रखडली होती. आता राज्य शासनाने प्राध्यापक भरती प्रकियेला सुरुवात केली आहे. त्या अंतर्गत सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाने १११ प्राध्यापक पदाची भरती प्रकिया सुरु केली. त्यासाठी आतापर्यंत तब्बल ९ हजार ८१६ उमेदवारांनी अर्जासाठी नोंदणी केली आहे. यावरुन प्राध्यापक पदासाठी मोठी

चुरस निर्माण होणार असल्याचे स्पष्ट होत आहे.

अर्ज करण्यापूर्वी सुरुवातीला नोंदणी करावी लागते. या पदासाठी मंगळवारी (दि.१३) सायंकाळी ६ वाजेपर्यंत ९ हजार ८१६ उमेदवारांनी नोंदणी केल्याची माहिती विद्यापीठाकडून देण्यात आली. त्यातील ५ हजार ५५८ उमेदवारांनी अर्ज पूर्ण भरला आहे. तर ५ हजार १०३ उमेदवारांनी अर्जासह शुल्कही भरले आहे. विद्यापीठातर्फे ऑनलाइन अर्ज भरण्यासाठी १६ फेब्रुवारी पर्यंत मुदत, तर अर्जाची हार्ड कॉपी जमा करण्यास २९ फेब्रुवारीपर्यंत मुदत आहे. अर्ज भरण्यासाठी आणखी तीन दिवसांचा कालावधी आहे. त्यामुळे अर्ज करणाऱ्या उमेदवारांच्या संख्येत आणखी वाढ होण्याची शक्यता आहे, असे उमेदवार सांगत आहे.

PuneCity, 14 Feb 2024, Page:005
https://epaper.dainikprabhat.com

सकाळ

मुलींच्या उच्च शिक्षणासाठी सरकारचा 'होऊ द्या खर्च'

तिजोरीवर १००० कोटींचा भार; 'मोफत' घोषणेचे लवकरच निर्णयात रूपांतर

मीनाक्षी गुरव : सकाळ वृत्तसेवा

पुणे, ता. १३ : राज्यात उच्च व तंत्र शिक्षणातील ६५० अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणाऱ्या सुमारे तीन लाख मुली आहेत. यात वैद्यकीय, कृषी अभ्यासक्रमातील मुलींची संख्या जोडल्यास ती जवळपास सहा लाखांपर्यंत जाते. मुलींच्या शिक्षणाच्या शुल्क परताव्यापोटी राज्याच्या तिजोरीवर तंत्र शिक्षणासाठी अंदाजे ४३३ कोटी रुपये, तर उच्च शिक्षणासाठी १३८ कोटी रुपयांचा असा एकूण ६०० कोटी रुपयांपर्यंत अधिभार येत आहे. दरम्यान, केवळ मुलींच्या उच्च व तंत्र शिक्षणात १०० टक्के शुल्क प्रतिपूर्ती केल्यानंतर हा अधिभार सुमारे ९५० ते १,००० कोटी रुपयांपर्यंत जाणार आहे.

राज्याचे उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी यासंदर्भात केलेल्या घोषणेचे रूपांतर लवकरच निर्णयात होणार असून प्रशासकीय पातळीवर यासंदर्भात गांभीर्याने पावले उचलण्यास सुरवात झाली आहे. त्यामुळेच राज्यात २०२४-२५ या शैक्षणिक वर्षापासून मुलींच्या उच्च शिक्षणासाठी सरकारकडून १०० टक्के शुल्क प्रतिपूर्ती मिळण्याची सोय उपलब्ध होण्याची चिन्हे आहेत. उच्च शिक्षण घेऊ इच्छिणाऱ्या अनेक मुलींना केवळ आर्थिक परिस्थितीमुळे शिक्षण अर्धवट सोडावे लागते. परंतु, उच्च शिक्षणातील मुलींचे प्रमाण वाढावे, यासाठी राज्य सरकारकडून हे पाऊल उचलण्यात येत आहे. व्यावसायिक अभ्यासक्रमांमध्ये पालकांचे उत्पन्न आठ लाख रुपयांपर्यंत असल्यास अशा विद्यार्थिनींना सध्या ५० टक्के शुल्क प्रतिपूर्ती दिली जाते. उच्च व तंत्र शिक्षणाबरोबरच वैद्यकीय आणि कृषी अभ्यासक्रमासाठीही १०० टक्के शुल्क प्रतिपूर्तीचा निर्णय लागू असणार आहे. यासंदर्भात वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या उच्चस्तरीय बैठका होत असून, उच्च व तंत्र शिक्षण मंत्र्यांच्या घोषणेचे लवकरच सरकारी निर्णयात रूपांतर होण्याची चिन्हे आहेत.

याचा अभ्यास सुरू

- शंभर टक्के शुल्क प्रतिपूर्ती दिल्यास किती मुलींना फायदा होणार?
- किती अभ्यासक्रमांना ही लागू होणार?
- सध्या 'महाडीबीटी' अंतर्गत किती मुलींना फायदा होत आहे?
- पारंपरिक आणि व्यावसायिक अभ्यासक्रमाला किती विद्यार्थिनी प्रवेश घेत आहेत?
- १०० टक्के शुल्क प्रतिपूर्ती केल्यास अंदाजे खर्च किती येईल?

"हा ऐतिहासिक निर्णय आहे. अनेकदा आर्थिक परिस्थितीमुळे मुली उच्च शिक्षणापासून वंचित राहतात. परंतु, या निर्णयामुळे मुलींचे उच्च शिक्षणातील प्रमाण वाढणार आहे. या ऐतिहासिक निर्णयाचे देशातील अन्य राज्यांकडून अनुकरण होऊ शकते. त्यामुळे मुलींचे उच्च शिक्षणातील प्रमाण वाढविण्यासाठी हा एक पॅटर्न म्हणून देशभर राबविला जाऊ शकतो.

- डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, संचालक, उच्च शिक्षण विभाग

Pune, Main
14/02/2024 Page No. 1

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

तिसरी ते बारावीचा राज्य अभ्यासक्रम आराखडा तयार

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीच्या पार्श्वभूमीवर नॅशनल करिक्युलम फ्रेमवर्क - स्कूल एज्युकेशनचा अभ्यास करून स्टेट करिक्युलम फ्रेमवर्क-स्कूल एज्युकेशन तयार करण्यात आला असून, त्यात आवश्यक बदल करून त्याला अंतिम स्वरूप दिले जाणार आहे. यावरील अभिप्राय येत्या २९ फेब्रुवारीपर्यंत स्वीकारले जाणार आहेत. शिक्षक, पालक, विद्यार्थी, क्षेत्रीय अधिकारी, तज्ज्ञ नागरिकांनी आपल्या सूचना व अभिप्राय नोंदवावेत, असे आवाहन राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषदेच्या सहसंचालक डॉ. शोभा खंदारे यांनी केले आहे.

या लिंकवर नोंदवा अभिप्राय

- **आंतरसमवाय क्षेत्र**
  https:///forms. gle/ caabDKvr1561 aRzZ8
- **भाषा, गणित, विज्ञान, कला, शारीरिक शिक्षण, सामाजिक शास्त्र व आंतरविद्याशाखीय शिक्षण**
  https:/// forms. gle/ NMz8 v37 FEWppCte6A
- **व्यावसायिक शिक्षण**
  https:/// forms. gle/ g97 HDFgbsx982 CcK7
- **शालेय संस्कृती व प्रक्रिया, साहाय्यभूत प्रणाली**
  https:///forms.gle/DasUYLCXfLfFhMTUA

एनईपी अंमलबजावणीच्या पार्श्वभूमीवर इयत्ता तिसरी ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांसाठी राज्य शैक्षणिक व संशोधन परिषद अर्थात विद्या प्राधिकरणाच्या माध्यमातून राज्य अभ्यासक्रम आराखडा -शालेय शिक्षण तयार करण्यात आला असून त्याबाबतचे अभिप्राय स्वीकारले जात आहे. भाषा, गणित, विज्ञान, कला, शारीरिक शिक्षण, समाजशास्त्र व आंतरविद्या शाखीय शिक्षण, त्याचप्रमाणे व्यावसायिक शिक्षण, शालेय संस्कृती व प्रक्रिया साहाय्यभूती प्रणाली तसेच अंतरसमय क्षेत्र याबाबतचे अभिप्राय ९ फेब्रुवारी ते २९ फेब्रुवारीपर्यंत नोंदवता येणार आहेत.

राज्य अभ्यासक्रम आराखडानिर्मिती प्रक्रियेचा भाग म्हणून क्षेत्रीय स्तरावरील परिस्थिती व त्या अनुषंगाने करता येणारे बदल याबाबत अभ्यास करण्यासाठी शिक्षक, पालक, विद्यार्थी, क्षेत्रीय अधिकारी, तज्ज्ञ नागरी यांची अभ्यासक्रम आराखडा विषयीची मते अभिप्राय व सूचना जाणून घेण्यात येणार आहेत. तरी संबंधितांनी याबाबतचे अभिप्राय विषयनिहाय दिलेल्या लिंकवर नोंदवावेत,असे आवाहन करण्यात आले आहे.

Pune Edition
Feb 17, 2024 Page No. 7
newspaper.pudhari.co.in

पुढारी

पीएच.डी.ची माहिती आता एका क्लिकवर

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात 'पीएच. डी. ॲडमिशन ॲण्ड ट्रॅकिंग पोर्टल'चे अनावरण करण्यात आले. पीएचडी करू इच्छिणाऱ्या तसेच करत असलेल्या विद्यार्थ्यांच्या सुलभतेसाठी स्थापन करण्यात आलेल्या या पोर्टलचे अनावरण विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. सुरेश गोसावी यांच्या हस्ते करण्यात आले.

याप्रसंगी प्र-कुलगुरू डॉ. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव डॉ. विजय खरे, उपकुलसचिव डॉ. मुंजाजी रासवे, सहायक कुलसचिव मोहन बेलेकर, श्रीपाद बुरकुले, माहिती तंत्रज्ञान कक्षाचे व्यवस्थापक नितीन पाटील, झुंजार भामरे, एसपीपीयू एज्युटेक फाउंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी दीपक हर्डीकर, अशोक काळे आदी उपस्थित होते.

विद्यापीठात पीएच.डी. पोर्टलचे उद्घाटन

विद्यापीठातून पीएच.डी. करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या दरवर्षी वाढत आहे. या विद्यार्थ्यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी, त्यांच्या शंकाचे निरसन करण्यासाठी या पोर्टलची स्थापना करण्यात आली आहे. या पोर्टलवर पीएच.डी. प्रवेशपूर्व परीक्षेसंबंधी, ॲडमिशनसंबंधी, कोर्ससंबंधी, पात्रतेसंबंधी आणि फीसंबंधी सर्व माहिती उपलब्ध करून देण्यात आली आहे. येथे तुम्हाला तुमचा पीएच.डी.चा प्रवास म्हणजेच पूर्वपरीक्षा, ॲडमिशन, अपलोड केलेले कागदपत्र, तुमचे थिसीस, शिष्यवृत्ती ही सर्व माहिती ट्रॅक करता येणार आहे. फॉर्म भरण्यापासून डिक्लेरेशनपर्यंत सर्व प्रक्रिया या एकाच पोर्टलवर करता येणार आहे. तसेच या पोर्टलवर तुम्हाला तुमच्या विषयासाठी उपलब्ध असलेल्या गाईड, रिसर्च सेंटरची सर्व माहिती एका क्लिकवर मिळणार आहे. या पोर्टलचे वैशिष्ट्य म्हणजे पोर्टल वापरण्यासाठी कुठलेही रजिस्ट्रेशन किंवा लॉग इन करण्याची गरज नाही. या पोर्टलमुळे विद्यार्थ्यांचा पीएचडीचा प्रवास अधिक सोपा होणार आहे. Ph. D. Admission and Tracking Portal ही या पोर्टलची लिंक असून विद्यार्थ्यांनी या पोर्टलचा लाभ घ्यावा, असे आवाहन विद्यापीठाने केले आहे.

Pune Edition
Feb 17, 2024 Page No. 7
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

ज्ञान, आनंद अन् नवी दृष्टीही...

प्रा. दिलीप फडके

वयाच्या सातव्या-आठव्या वर्षी कुणा नातेवाइकाने भेट दिलेले 'डोक्याच्या आणि बिनडोक्याच्या गोष्टी' हे मी वाचलेले पहिले पुस्तक असावे. घरी वडिलांच्या समोर दररोज किमान दहा मिनिटे तरी मराठी व इंग्रजी वृत्तपत्रांमधील कोणत्या तरी मजकुराचे मोठ्याने वाचन करावे लागत असे. त्याचा फायदा त्या काळात लक्षात आला नाही; परंतु आता तो येतो आहे.

नाशिकच्या पेठे विद्यालयातील वाचनालय हा शाळेचा मानबिंदू होता. आम्ही मुलांनी वाचायला हवे, असा आग्रह धरणारे नेकरगावकर, मुलांना पुस्तके वाचायला प्रवृत्त करणारे मुख्याध्यापक सहस्रबुद्धे सर, कॉलेजच्या वाचनालयाकडे जाणीवपूर्वक लक्ष देणारे प्राचार्य डॉ. गोसावी सर आणि कॉलेजचे ग्रंथपाल आर. टी. देशमुख या साऱ्यांमुळे वाचनाचे संस्कार होत गेले. सरकारवाड्यात त्या काळी सार्वजनिक वाचनालयाचा मुक्तद्वार विभाग होता. तेथे वृत्तपत्रे आणि नियतकालिके वाचायला मिळत असत. आम्ही मुले तेव्हा नंबर लावून हवे असलेले नियतकालिक आपल्या वाट्याला कधी येते, याची अधाशासारखी वाट बघत असू.

'नवल' मासिकात येणाऱ्या नारायण धारप यांच्या भयकथा, 'माणूस'मधील माधव मनोहर आणि ग. वा. बेहेरे यांचे लेख, मालिकेच्या स्वरूपात प्रसिद्ध झालेले वि. ग. कानिटकर यांचे 'नाझी भस्मासुराचा उदयास्त', बाबासाहेब पुरंदरे यांनी लिहिलेले शिवचरित्र, कुसुमाग्रज, विंदा करंदीकर, पाडगावकर यांच्या कविता, पुलं, कानेटकर, गोनिदांसारख्या लेखकांच्या लिखाणावर माझी पिढी पोसली गेली. पुढे कॉलेजमध्ये शिक्षकी पेशा स्वीकारल्यावर आवश्यकता म्हणून वाणिज्य, अर्थशास्त्र, व्यवस्थापन यावरील अनेक पुस्तके वाचली.

माझ्या अध्यापनाच्या विषयाशिवाय इतिहासाकडे ओढा वाढला. संपूर्ण सावरकर वाङ्मय, डॉ. आंबेडकर यांच्या साहित्याचे खंड, हिटलरच्या 'माइन काम्फ'पासून थेट चर्चिलच्या 'सेकंड वर्ल्ड वॉर' आणि गुन्नार मर्डालच्या 'एशियन ड्रामा'पासून शेषराव मोरे यांच्या 'मुस्लिम मनाचा शोध'पर्यंत किती तरी पुस्तके वाचलेली आज आठवतात. १८३० ते १९१० या काळात प्रकाशित झालेल्या जुन्या मराठी पुस्तकांवर एका वृत्तपत्रात मी सदर लिहिले होते. त्यासाठी त्या काळातील पाचेकशे पुस्तके वाचायला मिळाली.

जेव्हा करण्यासारखे काही महत्त्वाचे काम हातात नसेल तेव्हा केवळ वाचन ही एकच गोष्ट करावी, असे मला सतत वाटत आले आहे. इतके सगळे वाचल्यानंतर शेवटी आपल्याजवळ काय उरते, हाती काय लागते यावर मी जेव्हा विचार करतो, त्या वेळी लक्षात येते, की पुस्तकांमुळे मला अनेक विषयांवर माहिती, ज्ञान मिळवता आले; परंतु त्याचप्रमाणे अनेक विषयांकडे पाहण्याची नवी दृष्टी मिळू शकली. नवनव्या लेखकांची, त्यांच्या विचारांची, आयुष्याकडे पाहण्याच्या त्यांच्या दृष्टीची ओळख झाली. त्यांना आलेले अनुभव जाणून घेता आले. आपल्या एकट्याच्या आयुष्यात जे अनुभव घेता येतात आणि त्यातून जितके आपण शिकू शकतो, त्यापेक्षा कितीतरी जास्त अनुभव वाचनाद्वारे मिळवता येतात. यापेक्षाही महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे वाचनातून अस्सल आणि निर्भेळ आनंद मिळवता आला. चांगले गाणे ऐकले, चांगला चित्रपट बघितला किंवा कोणतीही चांगली कलाकृती पाहिली, की मनाला जो निर्भेळ आनंद मिळतो, तो आणि तसाच आनंद मला चांगले पुस्तक वाचून मिळतो. त्याचे वर्णन शब्दांमध्ये करणे अवघड आहे. आजवर एवढे वाचले असूनही!

(लेखक नाशिकच्या सार्वजनिक वाचनालयाचे अध्यक्ष तथा ग्राहक चळवळीचे ज्येष्ठ कार्यकर्ते आहेत.)

#वाचालतरचवाचाल

#Thepowerofreading

नवीन पिढी वाचनाकडे आकृष्ट व्हावी यासाठी 'महाराष्ट्र टाइम्स'तर्फे आगळा उपक्रम.

'वाचनामुळे लिखाणालाही बळ'

डॉ. नितीन करमळकर

मानवाचा वैचारिक दृष्टिकोन विकसित करण्यासाठी वाचन महत्त्वाचे आहे. शब्दसंग्रह विकसित होणे, विचारांना दिशा मिळणे, संवाद कौशल्ये विकसित होणे, वैचारिक बैठक पक्की होण्यासह विविध बाबींसाठी वाचन आवश्यक आहे. वाचनाची आवड हळूहळू विकसित होत जाते. ऐतिहासिक, ललित, तात्त्विक, वैचारिक अशा कोणत्याही साहित्य प्रकारांतील लिखाणाचा नकळत जीवनावर परिणाम होतो.

मला शालेय वयापासून मराठी विषयात गती आणि आवड होती. त्यामुळे वाचनाची गोडी निर्माण झाली. विविध साहित्यप्रकारांतील पुस्तकांचे मी वाचन करतो. अलीकडील काळात आत्मचरित्र, चालू घडामोडींसंबंधीचे लेखन, शिक्षण क्षेत्रातील जगभरातील बदलांबाबतचे साहित्य, ललित साहित्यासह नवीन शैक्षणिक धोरण, भारतीय ज्ञान परंपराविषयी उपलब्ध साहित्याचे वाचन सुरू आहे. याद्वारे माहिती मिळण्यासह विषयांबाबत सखोल जाणून घेण्याची उत्सुकताही निर्माण होते.

सध्या नागरिकांना डिजिटल माध्यमातील पुस्तकांचा पर्याय उपलब्ध झाल्याने छापील पुस्तके वाचण्याचा कल कमी होत आहे. मात्र, छापील पुस्तकांमधील विश्वासार्हता समाजमाध्यमांवर प्रसिद्ध होणाऱ्या साहित्यात नसते. शैक्षणिक अभ्यासक्रमातील विषयांमध्येच विद्यार्थी गुंतलेले असल्याने ग्रंथालयांमध्येही वाचन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या पूर्वीपेक्षा कमी दिसते. मात्र, त्यांच्यासमोरील डिजिटल प्रलोभनांचे प्रमाणही अधिक आहे, हेही खरे.

पु. ल. देशपांडे, वि. स. खांडेकर, ना. सी. फडके, शिवाजीराव सावंत अशा अनेक लेखकांची पुस्तके अनेक वर्षांनंतरही वाचण्याची इच्छा होते. मात्र, सध्या लेखनाचा दर्जाही कमी होत असल्याने वाचनसंख्येवरही परिणाम होत आहे. वाचकांची संख्या आणि लेखन हे परस्परपूरक असल्याने लेखनाचा दर्जा वाढल्यास पर्यायाने वाचकही त्याकडे वळतील. वैयक्तिक वाचन कमी झाल्याने लिखाणावरही परिणाम होत असल्याचे दिसते. आत्मविश्वासाने आणि स्वतंत्रपणे लेखन करणे काही विद्यार्थ्यांसाठीही आव्हानात्मक होत आहे. याचे कारण वाचनाचा अभाव असू शकते.

शाळा, महाविद्यालयांमध्ये पूर्वी निबंध स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा होत असत. या स्पर्धांच्या नावांनाही वेगळे वलय होते. त्यामुळे पारितोषिकाच्या जिद्दीने विद्यार्थी तयारी करीत असत. या निमित्ताने वाचन होत असे. विविध महाविद्यालयीन करंडक स्पर्धांच्या पार्श्वभूमीवर नाट्यलेखनासाठी विद्यार्थ्यांना वाचन महत्त्वाचे ठरते. आता शालेयस्तरावर होणाऱ्या या स्पर्धा होत असल्या, तरी महाविद्यालयीन स्तरांवर होणाऱ्या स्पर्धांचे निबंध आणि वक्तृत्व स्पर्धा कमी झाल्याचे दिसते. या स्पर्धांना चालना मिळाल्यास वाचनसंस्कृतीवरही सकारात्मक परिणाम होईल. यासह दर्जेदार लेखन आणि साहित्य संमेलनातील कार्यक्रमांचा दर्जा वाढणे महत्त्वाचे ठरेल. वाचनामुळे जीवनाची दिशा मिळत असून, त्यासाठी वाचन संस्कृती जोपासली पाहिजे, वाढली पाहिजे. पर्यायाने वाचन वाढणे महत्त्वाचे.

(लेखक माजी कुलगुरू आणि राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण अंमलबजावणी सुकाणू समितीचे अध्यक्ष आहेत.)

Maharashtra Times 18.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

२१ शैक्षणिक संस्थांना मिळणार ७८४ कोटी !

११ सार्वजनिक विद्यापीठे अन् सहा महाविद्यालये

लोकमत विशेष

राम शिनगारे

लोकमत न्यूज नेटवर्क

छत्रपती संभाजीनगर : नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयाने देशभरातील २२२ शिक्षण संस्थांना ४ हजार ४७६ कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला आहे. त्यात महाराष्ट्रातील ११ सार्वजनिक विद्यापीठे, सहा मॉडेल कॉलेज, नव्याने स्थापन झालेल्या चार क्लस्टर विद्यापीठ अशा एकूण २१ संस्थांना ७८४ कोटी रुपये मंजूर केले आहेत. हा निधी तीन वर्षांमध्ये खर्च करणे अपेक्षित आहे.

केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयात शैक्षणिक संस्था, विद्यापीठांकडून पीएम-उषा योजनेंतर्गत पायाभूत सुविधा आणि संशोधनासाठी मागीलवर्षी प्रस्ताव मागवले होते. देशभरातून प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयातील उच्च शिक्षण विभागातील प्रोजेक्ट अ‍ॅप्रूव्हल बोर्डाने (पीएबी) मागील महिन्यात बैठक घेतली. त्यामध्ये विद्यापीठांसह शैक्षणिक संस्थांच्या प्रस्तावांची छाननी केल्यानंतर २२२ संस्थांना ४ हजार ४७६ कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला. येत्या आठ दिवसात पहिल्या टप्प्यातील अनुदान संबंधित संस्थांना प्राप्त होणार आहे.

यांना मिळणार निधी

प्रत्येकी १०० कोटी मिळणार

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली

एसएनडीटी महिला विद्यापीठ, मुंबई

पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ

प्रत्येकी २० कोटी मंजूर

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

डॉ. होमी भाभा स्टेट विद्यापीठ, मुंबई

मुंबई विद्यापीठ

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड

प्रत्येकी ४ कोटी

- जालना, गडचिरोली, बुलढाणा, रायगड, रत्नागिरी आणि सिंधुदुर्ग येथील मॉडेल कॉलेजला प्रत्येकी ४ कोटी रुपयांचा निधी मंजूर झाला आहे.

क्लस्टर विद्यापीठांना प्राधान्य

- नवीन राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात क्लस्टर विद्यापीठांना प्राधान्य देण्यात आले आहे.
- या धोरणानुसार राज्यात नव्याने मंजूर झालेल्या होमी भाभा क्लस्टर विद्यापीठ, मुंबई, छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा, हैदराबाद (सिंड) नॅशनल कॉलेज क्लस्टर विद्यापीठ, मुंबई आणि स्वतंत्र विद्यापीठ बनलेल्या फर्ग्युसन महाविद्यालयाला प्रत्येकी ५५ कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला आहे.

पंतप्रधानांच्या हस्ते उद्या उद्घाटन

- पीएम-उषा योजनेत २२२ शिक्षण संस्था, विद्यापीठांना ४ हजार ४७६ कोटी रुपयांचा निधी मंजूर केला आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या हस्ते या योजनेचे उद्घाटन मंगळवारी सकाळी ११ वाजता दिल्लीत होत आहे.
- त्यात निधी मंजूर झालेल्या संस्था दूरदृश्य प्रणालीद्वारे कार्यक्रमात सहभागी होणार आहेत.

Pune Main
Page No. 5 Feb 19, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

'स्वारातीम'च्या कुलगुरुपदी डॉ. चासकर

अध्यापन, संशोधन आणि प्रशासनाचा व्यापक अनुभव

"कुलगुरुपदी नियुक्ती झाल्याचा आनंद झाला असून, ही जबाबदारी योग्य आणि पारदर्शक पद्धतीने पार पाडणार आहे. विद्यापीठाला शैक्षणिकदृष्ट्या एका वेगळ्या उंचीवर नेण्यासाठी प्रयत्न करणार आहे. या कार्यकाळात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याचा प्रयत्न करणार आहे. त्याचप्रमाणे विद्यापीठ हे खऱ्या अर्थाने विद्यार्थीभिमुख होण्यासाठी प्राध्यापक आणि अधिकाऱ्यांना सोबत घेऊन पुढील वाटचाल करणार आहे.

– डॉ. मनोहर चासकर, नवनियुक्त कुलगुरू

म. टा. प्रतिनिधी, पुणे

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विज्ञान आणि तंत्रज्ञान विभागाचे प्रभारी अधिष्ठाता; तसेच पिंपरी-चिंचवडच्या प्रा. रामकृष्ण मोरे महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. मनोहर चासकर यांची नांदेडच्या स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या (स्वारातीम) कुलगुरुपदी नियुक्ती करण्यात आली आहे. डॉ. चासकर यांना शिक्षण क्षेत्रात काम करण्याचा सुमारे ३५ वर्षांचा दांडगा अनुभव आहे.

राज्यपाल आणि विद्यापीठाचे कुलपती रमेश बैस यांनी निवड समितीच्या शिफारशीनुसार डॉ. मनोहर चासकर यांची कुलगुरुपदी नियुक्ती केली आहे. डॉ. चासकर यांची नियुक्ती पाच वर्षांच्या कालावधीसाठी करण्यात आली आहे.

डॉ. चासकर यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातून रसायनशास्त्र विषयात बीएस्सी, एमएस्सी; तसेच पीएचडी पदवी प्राप्त केली आहे. त्यांना अध्यापन, संशोधन व प्रशासनाचा व्यापक अनुभव आहे. त्यांनी पोस्ट डॉक्टरेट जपानमधील नागोया विद्यापीठातून केले आहे. डॉ. चासकर यांनी पुणे विद्यापीठाच्या विद्या परिषद, अधिसभा, मॅनेजमेंट कौन्सिलमध्ये काम केले असून, विद्यापीठात अधिष्ठाता म्हणूनही काम केले आहे. पुणे जिल्हा शिक्षण मंडळाच्या कार्यकारिणीवरही त्यांनी विविध पदांवर काम केले आहे. डॉ. चासकर यांचा संशोधनाचा विषय नॅनो मटेरिअल्स अँड ॲप्लिकेशन्स, फोटो कॅटलिसिस, सिंथेसिस ऑफ फोटो कॅटलिसिस अँड स्टडी इट्स एन्व्हायरोन्मेंटल इन द प्रेसेंस ऑफ युव्ही लाइट या क्षेत्रात आहे. विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. उद्धव भोसले यांचा कार्यकाळ पाच नोव्हेंबर २०२३ रोजी संपल्याने कुलगुरुपद रिक्त झाले होते. त्यानंतर पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. प्रकाश महानवर यांच्याकडे पदाचा अतिरिक्त कार्यभार देण्यात आला होता.

Maharashtra Times 19.2.2023

लोकसत्ता

लोकमान्य लोकशक्ती

राज्यात २६४ नवीन महाविद्यालयांसाठी इरादा पत्र मंजूर

'एसएनडीटी' विद्यापीठाला सर्वाधिक ८२ महाविद्यालये सुरू करण्यास मान्यता

लोकसत्ता प्रतिनिधी

मुंबई : नवीन शैक्षणिक वर्ष २०२४-२५ पासून राज्यातील २६४ संस्थांना नवीन महाविद्यालये सुरू करण्यासाठी इरादा पत्र देण्याचा निर्णय राज्याच्या उच्च व तंत्र शिक्षण विभागाने घेतला आहे. याबाबतचा शासन निर्णयही जारी करण्यात आला आहे. मुंबईतील श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यापीठ (एसएनडीटी) विद्यापीठाला सर्वाधिक ८२ महाविद्यालये सुरू करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

विद्यापीठनिहाय महाविद्यालयांना मंजुरी अशी...

मुंबईतील एसएनडीटी विद्यापीठाला बुलढाणा, छत्रपती संभाजीनगर, गोंदिया, जालना, परभणी आदी विविध जिल्ह्यांत सर्वाधिक ८२ महाविद्यालये, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठास ५९, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठास २९, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठास २०, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठास १६, मुंबई विद्यापीठास १४, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठास १३, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठास ११, कोल्हापूरमधील शिवाजी विद्यापीठास १०, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठास ५ आणि गोंडवाना विद्यापीठास ५, अशी एकूण २६४ नवीन महाविद्यालये येत्या शैक्षणिक वर्षात सुरु करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे.

शासनाच्या धोरणानुसार कायम विनाअनुदानित तत्त्वावर महाविद्यालये सुरू करण्याबाबत हे इरादा पत्र मंजूर करण्यात आले आहे. हे इरादा पत्र ३१ जानेवारी २०२५ पर्यंत वैध असणार आहे. इरादा पत्र मिळाल्यानंतर संबंधित संस्थेला शासनाच्या अटी व शर्तींची पूर्तता करणे बंधनकारक असेल. त्याचा अहवाल अंतिम मान्यतेसाठी कागदपत्रांसह विद्यापीठास सादर करणे अनिवार्य आहे.

मुंबई विद्यापीठास १४ नवीन महाविद्यालये सुरू करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे. त्यापैकी मुंबईत चेंबूर आणि दहिसर येथे प्रत्येकी १ यानुसार एकूण २, ठाणे जिल्ह्यात ६, पालघर जिल्ह्यात ३, रायगड जिल्ह्यात २ आणि रत्नागिरी जिल्ह्यात १ महाविद्यालय आहे. या विविध महाविद्यालयांना कला, विज्ञान, वाणिज्य शाखा, लेखा आणि वित्त, माहिती तंत्रज्ञान, जैवतंत्रज्ञान, संगणकशास्त्र आदी अभ्यासक्रम सुरू करण्यास परवानगी देण्यात आली आहे.

20/02/2024 | Pune | Page : 02

Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

प्राध्यापक भरतीला आचारसंहितेची धास्ती

सहा हजार उमेदवारांचे अर्ज; अंतिम मुदत २९ फेब्रुवारीपर्यंत

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. १९ - सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील प्राध्यापक भरतीसाठी ऑनलाईन अर्ज करण्याची मुदत संपली आहे. आतापर्यंत ६ हजार उमेदवारांनी अर्ज केले असून, प्रत्यक्ष अर्ज सादर करण्याची अंतिम मुदत २९ फेब्रुवारीपर्यंत आहे. या अर्जांची छाननी करून पात्र व अपात्र उमेदवारांची यादी प्रसिद्ध करण्यास बराच वेळ लागणार आहे. त्यातच मार्च महिन्यात दुसऱ्या अथवा तिसऱ्या आठवड्यात लोकसभा निवडणुकीची आचारसंहिता लागू होण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे विद्यापीठातील प्राध्यापक भरती निवडणुकीच्या आचारसंहितेत अडकणार असल्याची चर्चा होत आहे.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विविध विभागांमध्ये १११ पदांसाठी १ जानेवारीपासून ऑनलाईन अर्ज भरण्याची प्रक्रिया सुरू झाली. आतापर्यंत १० हजार १७४ उमेदवारांनी नोंदणी केली असली, तरी त्यातील केवळ ६ हजार ३२९ उमेदवारांनी पूर्ण अर्ज भरला होता. मात्र, यातील ५ हजार ८९० उमेदवारांनी शुल्कासह अर्ज कन्फर्म केले आहेत. काही उमेदवारांनी अर्जात चुका झाल्यामुळे दोन किंवा त्यापेक्षा जास्त वेळा अर्ज भरला आहे. त्यामुळे पात्र उमेदवारांची संख्या निश्चित सांगता येणार नसल्याचे सांगण्यात आले आहे.

विद्यापीठाकडून ऑनलाइन अर्ज भरण्यासाठी आता मुदतवाढ दिली जाणार नाही. मात्र, ज्या उमेदवारांनी ऑनलाइन अर्ज भरला आहे, अशा उमेदवारांच्या अर्जांची हार्ड कॉपी येत्या २९ फेब्रुवारीपर्यंत स्वीकारली जाणार आहे. विद्यापीठाकडे जमा केलेल्या अर्जांमधूनच भरतीसाठी पात्र असलेल्या उमेदवारांची निश्चिती केली जाणार आहे. प्राप्त अर्जांची छाननी करून यादी प्रसिद्ध केली जाईल. त्यानंतर मुलाखतीच्या तारखा जाहीर केल्या जातील. ही प्रक्रिया वेळखाऊ असल्याने ही भरती प्रक्रिया आचारसंहितेच्या कात्रीत सापडणार असल्याच्या शक्यतेने उमेदवारांमध्ये चिंता वाढली आहे.

प्राध्यापक भरतीचे मोठे आव्हान

बऱ्याच कालावधीनंतर प्रतिष्ठित असलेल्या सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात प्राध्यापक भरती होत आहे. त्यासाठी तब्बल दोन महिने अर्ज मागविण्यासाठी कालावधी देण्यात आला आहे. त्यावरूनच ही सर्व प्रक्रिया निवडणुकीच्या आचारसंहितेत अडकणार ही बाब स्पष्ट होत होती. प्राध्यापक भरती पारदर्शी करण्याचे मोठे आव्हान पुणे विद्यापीठ प्रशासनापुढे असणार आहे.

PuneCity, 20 Feb 2024, Page:015
https://epaper.dainikprabhat.com

प्रभात

जुना बी.एड. अभ्यासक्रम पुढील वर्षापासून बंद

पुणे, दि. १९ - दोन वर्षांचा शिक्षणशास्त्र (बी.एड.) अभ्यासक्रम बंद केल्यानंतर आता चार वर्षांचा जुना एकात्मिक बी.एड. अभ्यासक्रमही बंद करण्याचा निर्णय राष्ट्रीय शिक्षक शिक्षण परिषदेने (एनसीटीई) घेतला आहे. त्यानुसार २०२४-२५ हे चार वर्षांच्या जुन्या अभ्यासक्रमाचे शेवटचे सत्र असून, २०२५-२६ पासून या अभ्यासक्रमाला प्रवेश घेता येणार नाही. आता नव्या शैक्षणिक धोरणानुसार चार वर्षांचा एकात्मिक आयटीईपी अभ्यासक्रम कार्यरत राहणार आहे.

शिक्षक गुणवत्ता, शिक्षक शिक्षणासाठी केंद्र सरकारने स्थापन केलेली एनसीटीई ही स्वायत्त संस्था आहे. नव्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाला अनुसरुन एनसीईटीने एकात्मिक शिक्षक शिक्षण कार्यक्रम (आयटीईपी) हा चार वर्षांचा एकात्मिक बी.एड. अभ्यासक्रम सुरू केला आहे. देशभरातील बहुविद्याशाखीय शिक्षण व्यवस्था असलेल्या ५७ संस्थांमध्ये आयटीईपी बी.एड. एकात्मिक अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला आहे. त्यानुसार आता आणखी शिक्षण संस्थांमध्ये हा अभ्यासक्रम सुरू करण्यात येणार आहे. त्यासाठी इच्छुक संस्थांना ५ मार्चपर्यंत अर्ज भरता येणार असल्याचे स्पष्ट करण्यात आले आहे.

PuneCity, 20 Feb 2024, Page:013
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

एकाच शाळेतील विद्यार्थ्यांना भिन्न केंद्रे

दहावी, बारावीच्या परीक्षेत गैरप्रकार रोखण्यासाठी निर्णय

देवेश गोंडाणे, लोकसत्ता

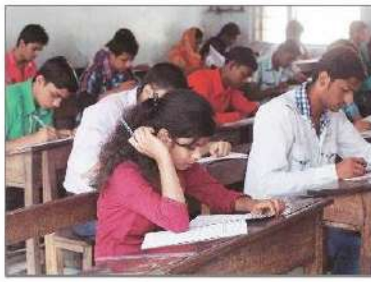

> एका शाळेतील विद्यार्थ्यांना वेगवेगळ्या परीक्षा केंद्रांवर विभाजित करण्याचा प्रयोग सुरू आहे. यंदा तो अधिक विस्तारित करण्यात आला आहे. ज्या शहरात एकापेक्षा अधिक परीक्षा केंद्र आहेत अशा ठिकाणी विद्यार्थ्यांना विभाजित केले जाणार आहे. सोलापूर, अहमदनगर अशा काही मोठ्या शहरांचा यात समावेश आहे. यामुळे गैरप्रकारांना आळा घालण्यास मदत होईल.
> – शरद गोसावी,
> अध्यक्ष, राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ

नागपूर : राज्य माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने इयत्ता दहावी आणि बारावीच्या परीक्षेत होणाऱ्या गैरप्रकाराला आळा घालण्यासाठी एका शाळेतील विद्यार्थ्यांना एका शहरातील वेगवेगळ्या परीक्षा केंद्रांवर विभाजित केले जाणार आहे. त्यामुळे एका परीक्षा केंद्रावर एकाच शाळेतील विद्यार्थी राहणार नसल्याने 'समूह कॉपी'ला आळा बसणार आहे.

राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या इयत्ता बारावीच्या प्रात्यक्षिक, श्रेणी, मौखिक आणि अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा सध्या सुरू आहेत. या परीक्षा २० फेब्रुवारीपर्यंत चालणार आहे. तर लेखी परीक्षा २१ फेब्रुवारी ते ११ मार्चदरम्यान पार पडणार आहेत. इयत्ता दहावीच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा २९ फेब्रुवारीपर्यंत तर लेखी परीक्षा १ ते २६ मार्चदरम्यान घेतल्या जाणार आहेत. यासाठी परीक्षा केंद्रांची व्यवस्था केली जात आहे. सरकारी शाळांसोबतच अनुदानित आणि विनाअनुदानित शाळांमधील खोल्या या परीक्षांसाठी उपलब्ध करून दिल्या जातात. इयत्ता दहावी आणि बारावीच्या परीक्षेत होणारे गैरप्रकार रोखण्यासाठी शिक्षण मंडळाकडून दरवर्षी नवीन उपाययोजना केल्या जातात. याचाच भाग म्हणून यंदा एका शाळेतील विद्यार्थ्यांना वेगवेगळे परीक्षा केंद्र देण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. यापूर्वी एका शाळेतील विद्यार्थ्यांना शहर, ग्रामीण किंवा तालुक्याच्या ठिकाणी असणारे एकच परीक्षा केंद्र दिले जात होते. एकाच शाळेतील विद्यार्थी एकाच केंद्रावर असल्याने परीक्षेदरम्यान गैरप्रकार होण्याच्या घटना वाढत होत्या.

याशिवाय एकाच केंद्रावर विद्यार्थी असल्याने खासगी महाविद्यालयांच्या संस्थाचालकांकडून अशा केंद्रांना प्रभावित करून विद्यार्थ्यांना उत्तीर्ण करण्यासाठी प्रयत्न केले जात होते. यामुळे आता एक शाळा किंवा कनिष्ठ महाविद्यालयांमधील विद्यार्थ्यांना एकाच परीक्षा केंद्राऐवजी वेगवेगळ्या परीक्षा केंद्रावर परीक्षेसाठी पाठवले जाणार आहे. म्हणजे एका शाळेत शंभर विद्यार्थी असल्यास चार परीक्षा केंद्रांवर प्रत्येकी २५ विद्यार्थ्यांचे केंद्र असेल. यामुळे इतके परीक्षा केंद्र प्रभावित करणे संबंधित संस्थाचालकांनाही कठीण होणार आहे.

राज्यात नऊ विभागांचे शहर आणि ग्रामीण भागांमध्ये परीक्षा केंद्र असतात. काही विभागांमध्ये याआधीही हा प्रयोग राबवण्यात आला आहे. यंदापासून राज्यातील प्रत्येक विभागात गैरप्रकार रोखण्यासाठी एका शाळेतील विद्यार्थ्यांचे वेगवेगळ्या परीक्षा केंद्रांवर विभाजन होणार आहे. मात्र, याचा फटका खासगी शाळांना बसणार असल्याची चर्चा आहे.

20/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

State releases letter of intent for 60 new colleges under SPPU in three districts

Ardhra.Nair@timesgroup.com

Pune: State government has prima facie approved proposals from SPPU to open 60 new colleges with a letter of intent.

The 60 colleges must fulfil criteria set up by the government and submit all relevant documents by Jan 31, 2025, before they can admit students.

Parag Kalkar, pro-vice-chancellor of Savitribai Phule Pune University (SPPU), explained, "As per the Maharashtra Public Universities Act, any political organization, social group, gram panchayat, NGO, etc can apply to open a new college, provided no others offer that course in a 5-km radius. There are many other conditions also."

Once the approval is in place, the college may start functioning from the upcoming academic year or the next, said Kalkar, adding, "Now that the New Education Policy (NEP) is in force, there will be changes and amendments required in the Act regarding opening of new colleges and courses."

SPPU is one of the largest universities in the country. A debate has been raised about the deterioration of quality at SPPU due to the high burden of affiliated colleges.

Fformer SPPU vice chancellor WN Gade told **TOI**, "The university has limited staff, decided based on student population 10 years ago. The number of students has increased, but sanctioned posts have not. Even among them, there are many vacancies. The university doesn't have enough staff or the wherewithal to administer or check the functioning of every college. The examination department is also overburdened for the same reasons. People or managements often take undue advantage of this lack of monitoring. Ultimately, students suffer the most. There is only so much that a university with limited means can properly monitor to ensure quality."

ACADEMIC DEVELOPMENTS

- **850** colleges are affiliated to **SPPU**
- **200** recognized institutes fall under the varsity
- **60** new colleges proposals under SPPU now have a letter of intent from state government
- **81** such proposals had been sent to the state by SPPU
- Jan 31, 2025, is the deadline to act on the letter of intent

- Colleges to submit docus, fulfil govt criteria, set up infrastructure, manpower, etc. within deadline
- A file is then inspected by SPPU for a final nod to begin admissions and lectures
- All **60 colleges** are self-financed in **3** districts — **Pune, Nashik and Ahmednagar**
- Most approved for law degrees, followed by BSc in Computer Science, BCom and BA courses

The Times of India 20.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

बारावी उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्काराचा शिक्षकांचा निर्णय

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २० - राज्यातील कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांच्या प्रलंबित मागण्यांसाठी वारंवार आंदोलने करूनही प्रश्न अद्याप सुटलेले नाहीत. त्यामुळे कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांनी बारावीच्या उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्कार घातला आहे.

महासंघाच्या मागण्यांपैकी एक असलेल्या सर्व वाढीव पदांना मान्यता देण्याचा निर्णय घेतला होता. मात्र, १२९८ वाढीव पदांना मान्यता देण्याऐवजी कार्यरत असलेल्या केवळ २८३ शिक्षकांच्या समावेशनाचा आदेश ९ नोव्हेंबर २०२३ रोजी प्रसिद्ध करण्यात आला. राज्यात काही शिक्षकांचे समावेशन करण्यात आले; परंतु अनेक शिक्षकांचे समावेशन अजूनही झालेले नाही, तसेच यापैकी एकाही शिक्षकाचे वेतन सुरू झालेले नाही. आयटी शिक्षकांना वेतनश्रेणी, सेवांतर्गत आश्वासित प्रगती योजना, शाळा संहितेनुसार वर्गातील विद्यार्थी संख्येचे निकष पाळणे अशा मान्य मागण्यांचे आदेश काढण्यात आलेले नाहीत. उर्वरित मागण्यांबाबत उन्हाळी अधिवेशनानंतर चर्चा करण्याचे दिलेले आश्वासन पाळले नसल्याची माहिती कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक महासंघाचे समन्वयक प्रा. मुकुंद आंदळकर यांनी दिली.

PuneCity, 21 Feb 2024, Page:015
https://epaper.dainikprabhat.com

सेमिस्टर परीक्षा दोन वर्षांनंतर?

म. टा. प्रतिनिधी, पुणे

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानुसार राज्य मंडळाची दहावी आणि बारावीच्या परीक्षा सेमिस्टर पद्धतीने म्हणजेच वर्षातून दोनदा शैक्षणिक वर्ष २०२६-२७ मध्ये होऊ शकते. याबाबतची चर्चा प्राथमिक स्तरावर असून, राज्य अभ्यासक्रम आराखड्याला मान्यता मिळाल्यानंतर, यामध्ये अधिक स्पष्टता येईल, अशी माहिती राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी मंगळवारी दिली.

राज्य मंडळाने आयोजित केलेल्या पत्रकार परिषदेत गोसावी बोलत होते. शैक्षणिक धोरणानुसार दहावी आणि बारावीच्या परीक्षा सेमिस्टर पद्धतीने वर्षातून दोनदा घेण्याचे प्रस्तावित आहे. शिक्षण विभागाकडून राज्य अभ्यासक्रम आराखडा तयार करण्यात येत आहे. हा आराखडा प्रसिद्ध झाल्यानंतर, टप्याटप्याने इयत्तानिहाय अभ्यासक्रमात बदल करण्यात येईल. त्यासाठी आपल्याला थोडा कालावधी द्यावा लागणार आहे. अभ्यासक्रम बदलायची माहिती आणि परीक्षेची पद्धत, याबाबत विद्यार्थी-पालकांना साधारण वर्षभरापूर्वी कल्पना देण्यात येईल. त्यानंतरच अंतिम निर्णय घेण्यात येईल.

'सीबीएसई'नेही हा निर्णय पुढील वर्षीपासून लागू करण्याचा निर्णय घेतला आहे, तर काही राज्यांनी सत्र पद्धतीने परीक्षा घेण्याबाबत चर्चाही सुरू केलेली नाही. अशातच काही राज्यांनी धोरणालाच विरोध केला आहे. त्यामुळे या निर्णयाची माहिती विद्यार्थी, पालक आणि शिक्षकांना साधारण वर्षापूर्वी देण्यात येईल, असे गोसावी यांनी सांगितले.

मेअखेरीस निकाल लागणार

राज्य मंडळाने प्रथमच अंतर्गत मूल्यमापन, प्रात्यक्षिक परीक्षांचे गुण ऑनलाइन प्रणालीद्वारे नोंदवण्याचा निर्णय घेतला आहे. यात अधिक पारदर्शकता येण्यासाठी गुणाची एक यादीही तयार करण्यात येईल. ऑनलाइन प्रणालीमुळे काम अधिक जलद होणार आहे. त्यामुळे मे अखेरीपर्यंत किंवा त्यापेक्षा लवकरही बारावीचा निकाल जाहीर होण्याची शक्यता गोसावी यांनी वर्तविली आहे.

खासगी विद्यार्थ्यांच्या संख्येत वाढ

राज्य मंडळातर्फे घेतल्या जाणाऱ्या बारावीच्या परीक्षेसाठी खासगीरित्या नोंदणी केलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या साडेपाच हजारांनी वाढली आहे. त्याचप्रमाणे पुनर्परीक्षार्थी आणि श्रेणी सुधारण्यासाठी परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्याही वाढली आहे. गेल्या वर्षी परीक्षेसाठी खासगीरीत्या ३४ हजार १ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली होती. तर यंदा ३९ हजार ५८७ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली आहे. तर पुनर्परीक्षार्थीही चार हजारांनी वाढले आहेत. जुन्या अभ्यासक्रमानुसार उत्तीर्ण होता येण्यासाठी विद्यार्थी प्रयत्न करीत आहेत. त्यामुळे खासगीरीत्या परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या वाढण्याची शक्यता गोसावी यांनी वर्तविली.

Maharashtra Times 21.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

हॉलतिकीटसाठी अडवणाऱ्या शाळांवर होणार कारवाई

शरद गोसावी : आतापर्यंत राज्य मंडळाकडे अशा दोन तक्रारी प्राप्त

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : शैक्षणिक शुल्क अथवा इतर कोणत्याही कारणामुळे दहावी तसेच बारावी परीक्षेला बसलेल्या विद्यार्थ्यांचे हॉलतिकीट न देणे गंभीर बाब आहे. याप्रकारे शाळांनी विद्यार्थ्यांची अडवणूक करू नये. विद्यार्थी, पालकांची तक्रार आल्यास संबंधित शाळांवर परीक्षा झाल्यानंतर कारवाई करण्यात येईल, असा इशारा राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी दिला. तसेच आतापर्यंत आशा स्वरूपाच्या दोन तक्रारी प्राप्त झाल्याची माहितीही त्यांनी दिली.

गोसावी म्हणाले, तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित शाळांवर आपण कारवाई करीत असतो. संबंधित प्राथमिक शिक्षणाधिकारी, शिक्षण उपसंचालक आणि संचालक यांना या संदर्भात सूचना दिल्या आहेत. परीक्षेपूर्वी विद्यार्थ्यांना हॉलतिकीट न देणे अत्यंत गंभीर आहे. राज्य मंडळ कोणत्याही कारणामुळे विद्यार्थी परीक्षेपासून वंचित राहणार नाही याची दक्षता गांभीर्याने घेत असते.

आतापर्यंत आमच्याकडे दोन तक्रारी प्राप्त झाल्या आहेत. दरवर्षी सरासरी दोन ते तीन तक्रारी येत असतात. त्यामध्ये प्रामुख्याने इंग्रजी माध्यमांच्या शाळांकडून हे प्रकार घडल्याचे दिसून आले आहे. परंतु विद्यार्थ्यांना परीक्षा देण्यापासून रोखता येणार नसल्याचे गोसावी यांनी स्पष्ट केले.

गतवर्षी ११ गुन्हे

परीक्षेदरम्यान गतवर्षी जे गैरप्रकार झाले, त्याबाबत ११ गुन्हे दाखल झाले असून, संबंधितांवर कायदेशीर कारवाई सुरु आहे. परीक्षा केंद्राच्या शंभर मीटर परिघात १४४ कलम लागू असते. केंद्राजवळ झेरॉक्स सेंटरही बंद केली जातात. परीक्षेदरम्यान मूळ विद्यार्थी तसेच डमी बसलेल्या विद्यार्थ्यांवर गुन्हा दाखल केला जातो तसेच मूळ विद्यार्थ्यास पुढील पाच परीक्षेला बसू दिले जात नाही.

परीक्षेचा निकाल लवकर लावणार

गतवर्षी सुरुवातीचे काही दिवस शिक्षकांचा संप सुरू होता, तरीही आम्ही बारावीचा निकाल वेळेवर जाहीर केला होता. यंदाही मे च्या शेवटच्या आठवड्यापर्यंत बारावीचा निकाल लावण्यावर आमचा भर आहे, असेही गोसावी यांनी सांगितले.

परीक्षेच्या स्वरूपांत तूर्तास बदल नाही

नवीन शैक्षणिक धोरणानुसार अभ्यासक्रम तसेच परीक्षेचे स्वरुप बदलणार आहे. मात्र, हा बदल लागू होण्यासाठी किमान पुढील दोन वर्षांचा कालावधी लागू शकतो, असे मत राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी व्यक्त केले. धोरण जाहीर झाले म्हणजे लागलीच त्या वर्षापासून दहावी आणि बारावी परीक्षेचे स्वरुप बदलणार नाही, असेही त्यांनी स्पष्ट केले. एनसीईआरटी आणि प्रधान सचिवांसोबत चर्चा झाली आहे, त्यानुसार सुरुवातीला नवीन अभ्यासक्रम लागू होईल आणि त्यानंतर परीक्षेचे स्वरुप बदलले जाणार आहे. मात्र, हा बदल अचानक करता येत नाही. विद्यार्थी, पालक आणि शिक्षकांमध्ये सकारात्मकता निर्माण व्हावी लागते. पुढील वर्षापासून पहिल्या टप्प्यात दुसरी, तिसरी, सहावीची पुस्तके बदलण्याची शक्यता आहे. त्यानंतर दहावी आणि बारावीची पुस्तके बदलतील.

शाळेच्या कार्यालयात मनसेचे खळ्ळखट्याक

फी वसुलीसाठी १० वीचे हॉलतिकीट देणे नाकारले; पालकांकडून संतप्त प्रतिक्रिया

एससीएफच्या मसुद्यावर मागविल्या हरकती

सध्या इयत्ता तिसरी ते बारावीच्या राज्य अभ्यासक्रम आराखड्यावर (एससीएफ) मसुद्यावर हरकती मागविण्यात आल्या आहेत. त्यानंतर मसुदा अंतिम करुन तो सुकाणू समितीकडून मान्य करुन घ्यावा लागेल. त्यातून सर्वप्रथम अभ्यासक्रम, पाठ्यक्रम तयार केला जाईल, त्यानंतर पाठ्यपुस्तके तयार होतील आणि त्या वर्षापासून नवीन अभ्यासक्रम बदलला जाणार आहे. याबाबत विद्यार्थी आणि पालकांनी चिंता करु नये, असेही गोसावी म्हणाले.

Pune Main
Page No. 7 Feb 21, 2024
Powered by: erelego.com

लोकमत

कॉपीमुक्त परीक्षेसाठी २७१ भरारी पथके

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : बारावी परीक्षेतील गैरप्रकार रोखण्यासाठी यंदाही राज्य मंडळाकडून 'गैरमार्गाशी लढा' हे अभियान राबविण्यात आले आहे. परीक्षा काळात गैरप्रकारांना आळा घालण्यासाठी मंडळातर्फे २७१ भरारी पथके नेमण्यात आली आहेत, अशी माहिती अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी दिली.

'गैरमार्गाशी लढा' या अभियानांतर्गत कॉपीमुक्त परीक्षेसाठी स्थानिक दक्षता समिती व केंद्र स्तरावर सभा, पालकसभेचे आयोजन, विद्यार्थ्यांचे प्रबोधन करण्यात आले आहे. त्यामुळे परीक्षेशी संबंधित घटकांच्या मानसिकतेमध्ये सकारात्मक बदल होईल तसेच परीक्षेतील गैरप्रकारही कमी होण्यास मदत होणार आहे. राज्य मंडळाच्या २७१ भरारी पथकांशिवाय प्रत्येक जिल्ह्यात जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली दक्षता समिती कार्यरत आहे.

Pune Main
Page No. 7 Feb 21, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

बारावीच्या विद्यार्थिसंख्येत ५६ हजारांनी वाढ

पुणे, ता. २० : महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या वतीने फेब्रुवारी-मार्च २०२४ मध्ये घेण्यात येणारी बारावीची लेखी परीक्षा बुधवारपासून (ता. २१) सुरू होत आहे. या परीक्षेसाठी राज्यातील एकूण १५ लाख १३ हजार ९०९ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली आहे.

नियमित, खासगीरीत्या परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांसह श्रेणीसुधार योजनेअंतर्गत आयटीआय आणि पुनर्परीक्षार्थी अशा एकूण बारावीच्या परीक्षेसाठी नोंदणी करणाऱ्या सर्वच विद्यार्थ्यांच्या संख्येत वाढ झाली आहे. त्यामुळे यंदा गेल्या वर्षीच्या तुलनेत विद्यार्थिसंख्या ५६ हजार ६१६ ने वाढली आहे. राज्य मंडळाच्या पुणे, नागपूर, छत्रपती संभाजीनगर, मुंबई, कोल्हापूर, अमरावती, नाशिक, लातूर व कोकण या नऊ विभागीय मंडळांमार्फत २१ फेब्रुवारी ते १९ मार्च या कालावधीत बारावीची परीक्षा आयोजित केली आहे. राज्यातील १० हजार ४९६ कनिष्ठ महाविद्यालयांमधून या विद्यार्थ्यांची नोंदणी झालेली आहे. राज्यात तीन हजार ३२० मुख्य केंद्रांवर परीक्षा आयोजित केली आहे, अशी माहिती राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी आयोजित पत्रकार परिषदेत दिली. या वेळी राज्य मंडळाच्या सचिव अनुराधा ओक, माणिक बांगर उपस्थित होते. या परीक्षेसाठी आठ लाख २१ हजार ४५० विद्यार्थ्यांनी आणि सहा लाख ९२ हजार ४२४ विद्यार्थिनींनी नोंदणी केली आहे. एकूण १० हजार ४९७ कनिष्ठ महाविद्यालयांमधून या विद्यार्थ्यांची नोंदणी झालेली असून, या परीक्षेसाठी संपूर्ण राज्यात विद्यार्थ्यांसाठी ३३२० मुख्य केंद्रांवर परीक्षा आयोजित केली आहे. परीक्षेच्या काळात संभाव्य गैरप्रकारांना आळा बसावा, यादृष्टीने मंडळामार्फत राज्यात २७१ भरारी पथके सज्ज आहेत.

समुपदेशकांशी संवाद साधा

- विद्यार्थ्यांना नैराश्यातून बाहेर काढण्यास मदत करण्यासाठी राज्य मंडळ स्तरावरून समुपदेशनासाठी १० समुपदेशकांची नियुक्ती केली आहे, तसेच शंकांचे निरसन करण्यासाठी विभागीय स्तरावर मंडळामध्ये जिल्हानिहाय प्रत्येकी दोन याप्रमाणे समुपदेशकांची नियुक्ती केली आहे.

मे अखेरपर्यंत निकाल होणार जाहीर

- यंदा पहिल्यांदाच प्रात्यक्षिक, तोंडी आणि अंतर्गत मूल्यमापनाचे गुण ऑनलाइन प्रणालीद्वारे नोंदविण्यात येत आहेत. या ऑनलाइन प्रणालीमुळे गुण नोंदविणे आणि त्यानंतर ते राज्य मंडळाला कळविणे, याचा कालावधी कमी झाला आहे. त्यामुळे प्रचलित पद्धतीच्या तुलनेत ऑनलाइन प्रणालीमुळे काम अधिक वेगाने होणार आहे. त्यामुळे यंदा मे अखेरपर्यंत बारावीच्या परीक्षेचा निकाल जाहीर करण्याचा मानस असून, त्यादृष्टीने प्रयत्न सुरू आहेत, असे राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी स्पष्ट केले.

Pune, Main
21/02/2024 Page No. 8

सकाळ

शिक्षणदिशा

उच्च माध्यमिक शिक्षणाची त्रिशंकू अवस्था

डॉ. वसंत काळपांडे

कस्तुरीरंगन समितीने सुचवलेल्या आकृतिबंधातील शेवटचा स्तर म्हणजे नववी ते बारावीपर्यंतचे सलग चार वर्षांचे माध्यमिक शिक्षण. उच्च माध्यमिक शाळा किंवा कनिष्ठ महाविद्यालये या संकल्पना रद्द करण्याची शिफारसही समितीने केली होती आणि या शिफारशीमुळे विशेषत: महाराष्ट्राच्या शिक्षणक्षेत्रात संभ्रमाचे वातावरण निर्माण झाले होते. याचे कारण बहुतेक राज्यांत अकरावी-बारावीचे वर्ग माध्यमिक शाळांना जोडलेले आहेत; पण महाराष्ट्रात मात्र हे वर्ग माध्यमिक शाळांत, महाविद्यालयांत आणि स्वतंत्र कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या स्वरूपात, असे तीन ठिकाणी विखुरलेले आहेत.

अकरावी-बारावीचे वर्ग सरसकट माध्यमिक शाळांत स्थलांतरित करायचे झाले तर महाविद्यालयांत आणि स्वतंत्र कनिष्ठ महाविद्यालयांत अतिरिक्त ठरणाऱ्या शिक्षकांचे काय होईल? या संस्थांत जादा होणाऱ्या आणि माध्यमिक शाळांत नव्याने निर्माण कराव्या लागणाऱ्या भौतिक आणि शैक्षणिक सुविधांचे काय करणार? यासाठी लागणाऱ्या आर्थिक तरतुदीचे काय? दहावी आणि बारावीच्या बोर्डाच्या परीक्षा कशा होतील? असे प्रश्न शिक्षणक्षेत्रातील कार्यकर्त्यांना पडले होते. मात्र नवीन आकृतिबंध अभ्यासक्रमाच्या अंमलबजावणीपुरताच असून वर्गांची प्रत्यक्ष हलवाहलव करावी लागणार नाही; तसेच +४ स्तराचे पूर्वीप्रमाणेच माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक असे उपस्तर असतील, असे अंतिम राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात स्पष्ट करण्यात आल्यामुळे शिक्षणक्षेत्रातील व्यक्तींनी सुटकेचा निश्वास सोडला आहे. आता हे प्रश्न नसले, तरी अजूनही सोडवणूक न झालेले पूर्वीचे काही प्रश्न आहेत. त्यांचा अडसर दूर केल्याशिवाय धोरणातील तरतुदींची अंमलबजावणी प्रभावी रीतीने करता येणार नाही.

महाविद्यालये आणि माध्यमिक शाळा अशा दोन्ही ठिकाणी उच्च माध्यमिक स्तराला दुजाभावाची वागणूक मिळते. दोन्ही ठिकाणी अकरावी-बारावीच्या वर्गांचे विलगत्व प्रकर्षाने जाणवत असते. महाविद्यालयीन शिक्षकांना श्रेष्ठत्वगंडामुळे अकरावी-बारावीचे जग आपले वाटत नाही. अकरावी-बारावीचे शिक्षक आणि विद्यार्थी यांना महाविद्यालयाच्या उपक्रमांत क्वचितच सहभागी करून घेतले जाते. माध्यमिक शाळांमध्येसुद्धा वेगळ्या कारणांनी का असेना, पण अकरावी-बारावीचा स्तर असा बाजूला पडलेला दिसतो. इथे उच्च माध्यमिक स्तरावरील शिक्षकांमध्ये श्रेष्ठत्वगंडाची भावना असते. माध्यमिक शाळांतील दहावीत चांगले गुण मिळालेले बहुतेक विद्यार्थी दहावीनंतर महाविद्यालयांत प्रवेश घेतात; इथल्या अकरावीत प्रामुख्याने बाहेरून आलेले विद्यार्थी असतात. काही अपवाद वगळता माध्यमिक शाळांना त्यांच्याबद्दल आपलेपणा वाटत नाही. ज्यांच्या प्रवेशाच्या 'कट ऑफ' पॉइंटच्या बातम्या माध्यमांत येत असतात, अशा नामवंत कनिष्ठ महाविद्यालयांतसुद्धा विज्ञान शाखेचे आणि बऱ्याच प्रमाणात वाणिज्य शाखेचे वर्ग ऑक्टोबरनंतर रिकामे दिसतात. हे विद्यार्थी शाळेच्या वेळेतच कोणत्या ना कोणत्या, बहुधा त्यांच्या संस्थेची भागीदारी असलेल्या, 'कोचिंग सेंटर'मध्ये जात असतात. गैरहजर असूनही त्यांची हजेरी लावली जाते. बारावी उत्तीर्ण होण्यासाठी कोणत्याही महाविद्यालयात किंवा शाळेत गेले नाही तरी चालू शकते; अशी आजची परिस्थिती आहे. 'चिंग क्लासेसच्या या देशव्यापी समस्येवर उपाय म्हणून केंद्र सरकारने 'कोचिंग क्लासेस'च्या नियमनासाठी नुकत्याच जारी केलेल्या मार्गदर्शक तत्त्वांत इतर अटींबरोबरच विद्यार्थ्यांशी संबंधित महत्त्वाच्या अटी आहेत. वयाची सोळा वर्षे पूर्ण केलेल्या किंवा एसएससी पास झालेल्या विद्यार्थ्यांनाच कोचिंग केंद्रांत प्रवेश देता येईल. स्पर्धात्मक परीक्षांसाठी खूप आधीपासूनच अनेक कोचिंग केंद्रांत तयारी सुरू होते, त्याला आळा बसू शकेल. विद्यार्थ्यांच्या शाळांच्या वेळेत कोचिंग देता येणार नाही, ही आणखी एक महत्त्वाची अट. मानसशास्त्रीय समुपदेशन आणि अनेक प्रकारच्या अभ्यासक्रमपूरक कार्यक्रमांचे आयोजनसुद्धा कोचिंग केंद्रांत अपेक्षित आहे. ही तत्त्वे कितपत प्रभावी ठरतील, हे कळेलच. पण त्यांमुळे कनिष्ठ महाविद्यालयांनी अंतर्मुख होण्याची गरज अधोरेखित झाली आहे, हेसुद्धा कमी महत्त्वाचे नाही. प्रशासकीय प्रश्नांपुढे शैक्षणिक प्रश्न झाकोळून जातात. कनिष्ठ महाविद्यालयांच्या बाबतीत असेच झाले. प्रशासकीय प्रश्न सुटलेच पाहिजेत; याचे कारण त्यांमुळे निर्माण होणाऱ्या अस्वस्थतेमुळे शैक्षणिक बाबींकडे दुर्लक्ष होते. पण प्रशासकीय प्रश्न सुटले की, आपोआप शैक्षणिक प्रश्नांवरील विचार सुरू होत नाही; त्यासाठी पोषक वातावरण लागते. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंतिम मसुद्यात केलेल्या प्रशासकीय तडजोडींमुळे कस्तुरीरंगन समितीला अपेक्षित शैक्षणिक उद्दिष्टे साध्य होतील का?

Pune, Main
21/02/2024 Page No. 6

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

पैशांसाठी प्रवेशपत्र अडवाल, तर खबरदार

दहावी, बारावी परीक्षांच्या पार्श्वभूमीवर शिक्षणसंस्थांना इशारा; शिक्षण मंडळ कारवाईच्या पवित्र्यात

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २० - शुल्क न भरल्यामुळे काही शाळा, कनिष्ठ महाविद्यालयांनी विद्यार्थ्यांचे प्रवेशपत्र प्रवेशपत्र अर्थात हॉलतिकीट देण्यास टाळाटाळ करत असल्याच्या दोन तक्रारी समोर आल्या आहेत. त्या पार्श्वभूमीवर शुल्क भरले नाही, म्हणून विद्यार्थ्यांचे हॉल तिकीट रोखता येणार नसल्याचे राज्य शिक्षण मंडळाने स्पष्ट केले आहे. एवढेच नव्हे, प्रवेशपत्र न देणाऱ्या संस्थांवर कारवाई करण्यात येणार असल्याचे स्पष्ट निर्देश राज्य शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी दिले.

दहावीच्या विद्यार्थ्याने शुल्क न भरल्यामुळे शाळेने त्यांचे हॉल तिकीट अडवून ठेवले होते. त्यामुळे पुण्यातील एका शाळेत मनसे कार्यकर्त्यांनी तोडफोड केली आहे. त्यावरुन पुण्यासारख्या शहरात केवळ शुल्क न भरल्यामुळे विद्यार्थ्यांना परीक्षेला बस न देण्याचा धक्कादायक प्रकार समोर आला आहे. या सर्व प्रकारानंतर राज्य शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी म्हणाले, बारावीच्या परीक्षा देण्यापासून एकाही विद्यार्थ्याला वंचित ठेवता येणार नाही. तसेच शुल्क भरले नाही, म्हणून विद्यार्थ्यांचे हॉल तिकीट रोखता येणार नाही. प्रवेशपत्र देण्यास टाळाटाळ केल्याच्या दोन तक्रारी आल्या आहेत. संबंधित गटशिक्षण अधिकाऱ्यांनी विद्यार्थ्यांना हॉल तिकीट उपलब्ध करून देणे अपेक्षित आहेत. मात्र, एखादी शाळा विद्यार्थ्याला परीक्षेपासून वंचित ठेवत असेल तर संबंधित शाळेविरोधात नियमानुसार कारवाई केली जाईल.

■ गुणदान प्रक्रिया ऑनलाइन

यंदा पहिल्यांदाच प्रात्यक्षिक, तोंडी आणि अंतर्गत मूल्यमापनाचे गुण ऑनलाइन पद्धतीने भरून घेतले जाणार आहेत. त्यामुळे प्रचलित पद्धतीच्या तुलनेत ऑनलाइन प्रणालीमुळे काम अधिक वेगाने होणार आहे. त्याचा परिणाम निकाल तयार करण्याच्या प्रक्रियेवरही होऊ शकतो. त्यामुळे मे अखेरीपर्यंत बारावीचा निकाल जाहीर होण्याची शक्यता आहे, अशी अपेक्षा बोर्डाच्या अधिकाऱ्यांनी यावेळी व्यक्त केली.

परीक्षा केंद्रावर अर्धा तास आधी उपस्थिती आवश्यक

विद्यार्थ्यांना परीक्षेच्या निर्धारित वेळेनंतर दहा मिनिटे वाढवून देण्यात आली आहेत. विद्यार्थ्यांनी सकाळच्या सत्रात साडेदहा वाजता, दुपारच्या सत्रात अडीच वाजता परीक्षा केंद्रावर उपस्थित राहायचे आहे. वेळ सुरू झाल्यावर प्रवेश दिला जाणार नाही, असे गोसावी यांनी सांगितले.

पुणे : इयत्ता बारावीची बोर्ड परीक्षा आजपासून सुरू होत आहे. त्यानिमित्त मंगळवारी भावे हायस्कूल परीक्षा केंद्रावर बैठक क्रमांक टाकताना येथील शिक्षक.

पुणे : इयत्ता बारावीच्या बोर्ड परीक्षेच्या भावे हायस्कूल केंद्रावर आपला बैठक क्रमांक पाहताना परीक्षार्थी विद्यार्थी.

यंदा खासगी विद्यार्थीसंख्येत वाढ

इयत्ता बारावीच्या परीक्षेसाठी खासगीरित्या नोंदणी केलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या यंदा साडेपाच हजारांनी वाढली आहे. त्याशिवाय पुनर्परीक्षार्थी आणि श्रेणी सुधारण्यासाठी परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्याही वाढली आहे. गेल्यावर्षी ३४ हजार १ विद्यार्थ्यांनी नोंदणी केली होती. तर यंदा ही संख्या ३९ हजार ५८७ झाली आहे. तर पुनर्परीक्षार्थीही चार हजारांनी वाढले आहेत. गेल्यावर्षीच्या तुलनेत खासगी, पुनर्परीक्षार्थी आणि श्रेणी सुधारण्यासाठी परीक्षा देणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या सोळा हजारांनी वाढली आहे. दरम्यान, पुढील दोन वर्षांत नवीन अभ्यासक्रम लागू होण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे जुन्या अभ्यासक्रमानुसारच उत्तीर्ण होता येण्यासाठी विद्यार्थी प्रयत्न करत असू शकतात. त्यामुळे खासगीरित्या परीक्षा देणाऱ्यांची संख्या वाढण्यामागे हे कारण असू शकते, असे बोर्डाचे म्हणणे आहे.

PuneCity, 21 Feb 2024, Page:013
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

Science stream has 1L more examinees for HSC this year

Assessments Across Nine Divisions Up To March 19

SwatiShindeGole
@timesgroup.com

Pune: At least 7.6 lakh students from the science stream, one lakh more than last year, will appear for the higher secondary certificate (HSC, Std XII) examination starting from Wednesday.

Students from the commerce and arts streams combined do not match those registered for the science stream. A total of 15.1 lakh students will take the exam from nine divisions of the state. The board has set up security measures for a smooth conduct of the exam.

Chairman of the Maharashtra State Board of Secondary and Higher Secondary Education Sharad Gosavi attributed the rise in numbers to the high pass percentage in the secondary school certificate (SSC, Std X) examination in the last two years which has raised the ambitions of parents and students to take up science and pursue professional courses at the undergraduate level.

Gosavi was speaking at a news conference on the state board premises in Pune on Tuesday. He said, "As percentages scored by students are high, parents and students want to go for science stream so that they can choose engineering, medicine and related fields. Parents feel that their students can do well after Std XII and hence there is this inclination towards science stream these days."

The exam will be held in Pune, Mumbai, Nagpur, Nashik, Chhatrapati Sambhajinagar, Amravati, Latur, Kolhapur and Konkan divisions.

More than 15.1 lakh students have registered for the examination from 10,497 junior colleges which will be held in 3,320 centres. The exam will begin with the English paper at 11am on Wednesday and the last paper will be on March 19.

Gosavi said, "Students must strictly follow the timetable announced by the board which is available in their respective schools. No other timetable circulating on social media should be referred to."

Board secretary Anuradha Oak said the board has made available the official timetables both online and in the printed format. "Candidates should not refer to any schedule of the examinations circulated by third parties or external elements," she added.

The state board has appointed sitting squads at exam centres who would also be responsible for monitoring the question paper envelopes being transported from custody to the centres through video shooting on cellphones.

The runners would be geo-tagged through GPS and their movements will be monitored from the time the question papers and answer sheets are transported to their respective destinations.

Sudhakar Telang, chairman of the Latur division of the state board, said, "The board has appointed counsellors and provided helpline numbers to help candidates and their parents."

Shashimohan Sirsat, one of the counsellors, said the candidates should feel free to share anything bothering them related to the exams. "Venting emotions is essential, especially for students facing any crucial examinations," he added.

(With inputs from Prasad Joshi)

TEN EXTRA MINUTES TO CHECK

Pics: Shyam Sonar

ALL SET: A teacher writes instructions on a board for HSC examinees to follow in Fergusson College on Tuesday while students check their seat numbers a day before the assessments begin

- **This year, the practical marks were submitted online by schools instead of the manual process**
- Special provisions for copying-free exams with CCTV recordings, special meetings with state govt's principal and chief secretary on implementation of fair examinations
- **Students must report to the exam hall 30 minutes before the official time**
- Runners would be geo-tagged via GPS for their movements

FIVE-YR REGISTRATIONS

	REGISTRATIONS	APPEARED
2018	14,18,645	14,16,986
2019	14,23,503	14,21,936
2020	14,20,575	14,13,687
2021	13,19,754	13,19,754
2022	14,49,664	14,39,731
2023	14,57,293	14,16,371
2024	15,13,909	

FACULTY-WISE

SCIENCE	7,60,046
ARTS	3,81,982
COMMERCE	3,29,905
VOCATIONAL	37,226
ITI	4,750

HELPLINES **Pune** | 7038752972, **Nagpur** | 7020737434, **Chhatrapati Sambhajinagar** | 9403406725, **Mumbai** | 9833369330, **Kolhapur** | 9011833535, **Amravati** | 712-2662608, **Nashik** | 9270071761, **Latur** | 9405077991, **Konkan** | 9673080077

> The issue about schools holding back hall tickets over unpaid fees is grave and the state board has received one or two such cases, every year. We are not in a position to take action against the schools but such complaints are directed to the respective education directorate and the schools could be penalised for such acts—**Sharad Gosavi** | STATE BOARD CHAIRMAN

ICSE board exams start from today

Mumbai: The class 10 (ICSE) exams of the Council for the Indian School Certificate Examinations (CISCE) begins from Wednesday. The question papers will be distributed at 10.45am for reading and students will start writing from 11am. The exams conclude on March 28. This year for the first time CISCE has introduced re-evaluation of answer scripts for the students. It is in addition to the existing practice of rechecking answer booklets. TNN

The Times of India 21.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

'पीएच.डी.' संबंधित सर्व माहिती एका क्लिकवर

पुणे विद्यापीठाकडून पोर्टलचे अनावरण

पुणे, ता. २१ : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील पीएच.डी. संबंधीची माहिती आता एका क्लिकवर मिळणार आहे. विद्यापीठाने विद्यार्थ्यांच्या सुलभतेसाठी 'पीएचडी अॅडमिशन अॅण्ड ट्रॅकिंग पोर्टल'चे अनावरण विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. सुरेश गोसावी यांच्या हस्ते करण्यात आले.

या वेळी प्र-कुलगुरू प्रा. पराग काळकर, प्रभारी कुलसचिव प्रा. विजय खरे, उपकुलसचिव डॉ. मुंजाजी रासवे, सहायक कुलसचिव मोहन बेलेकर, श्रीपाद बुरकुले, माहिती तंत्रज्ञान कक्षाचे व्यवस्थापक नितीन पाटील, झुंजार भामरे, एसपीपीयू एज्युटेक फाउंडेशनचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी दीपक हर्डीकर, अशोक काळे उपस्थित होते.

पीएच.डी. प्रक्रियेतील लालफितीच्या कारभारामुळे विद्यार्थ्यांचा संशोधनापेक्षा कागदपत्रांच्या पूर्ततेत जास्त वेळ जात होता. या पोर्टलमुळे पीएच.डी.चा अर्ज करण्यापासून ते घोषित होण्यापर्यंतची सर्व प्रक्रिया या संकेतस्थळाद्वारे पूर्ण होणार आहे. विद्यापीठातून पीएचडी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या दरवर्षी वाढत आहे. या विद्यार्थ्यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी, त्यांच्या शंकाचे निरसन करण्यासाठी या पोर्टलची स्थापना केली आहे. एप्रिल महिन्याच्या अखेरीस विद्यापीठाची पीएच.डी. प्रवेश प्रक्रिया सुरू होणार असून, त्यासाठी या पोर्टलचा विद्यार्थ्यांना फायदा होणार आहे.

पोर्टलवर ही माहिती उपलब्ध

- पीएच.डी. प्रवेशपूर्व परीक्षा
- प्रवेश आणि अभ्यासक्रम
- पात्रता आणि शुल्क
- मार्गदर्शक आणि संशोधन केंद्र

माहिती ट्रॅक करता येणार

- **तुमचा पीएचडीचा प्रवास म्हणजेच पूर्वपरीक्षा, प्रवेश, अपलोड केलेली कागदपत्रे, तुमचे प्रबंध, शिष्यवृत्ती ही सर्व माहिती ट्रॅक करता येणार आहे. पोर्टलचे वैशिष्ट्य म्हणजे पोर्टल वापरण्यासाठी कुठलीही नोंदणी किंवा लॉग इन करण्याची गरज नाही. या पोर्टलमुळे विद्यार्थ्यांचा पीएचडीचा प्रवास अधिक सोपा होणार आहे. https://bcud. unipune.ac.in/Phd/Ph.D_Addmission/index.html ही पोर्टलची लिंक आहे.**

Pune, Pune-Today
22/02/2024 Page No. 3

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

बारावीची परीक्षा सुरळीत सुरू

बहिष्कारामुळे उत्तरपत्रिका तपासणीवर प्रश्नचिन्ह

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : राज्य मंडळातर्फे बारावीची परीक्षा इंग्रजी विषयाच्या परीक्षेने बुधवारी सुरळीत सुरू झाली. मात्र कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक महासंघाने उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्कार घातल्यामुळे परीक्षेनंतर होणारी मुख्य नियामकांची सभा झाली नाही.

राज्य मंडळातर्फे बारावीची परीक्षा २१ फेब्रुवारी ते २३ मार्च या कालावधीत घेण्यात येणार आहे. सुरक्षित वातावरणात, कोणताही अनुचित प्रकार न होता परीक्षा पार पाडण्यासाठी राज्य मंडळाने विभागीय मंडळे, जिल्हा प्रशासन, पोलीस प्रशासनाच्या सहकार्याने व्यापक उपाययोजना केल्या आहेत. या पार्श्वभूमीवर बुधवारी इंग्रजी विषयाने परीक्षा सुरळीत सुरू झाली.

प्रलंबित मागण्या शासनाकडून पूर्ण केल्या जात नसल्याने कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक महासंघाने बारावीच्या उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्कार घातला आहे. परीक्षेनंतर मुख्य नियामकांची सभा होते. मात्र, शिक्षकांच्या बहिष्कारामुळे पहिल्याच दिवशी इंग्रजी विषयाच्या मुख्य नियामकांची सभा झाली नाही. त्यामुळे या विषयाच्या गुणदानाबाबतची चर्चा झाली नाही. त्यामुळे राज्यातील नियामक आणि परीक्षकांना मार्गदर्शन झाले नाही. त्यामुळे उत्तरपत्रिकांची तपासणी होणार नाही, अशी माहिती महासंघाचे समन्वयक प्रा. मुकुंद आंधळकर यांनी दिली.

> राज्यभरात बारावीची परीक्षा सुरळीत सुरु झाली. कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक संघाच्या बहिष्कारामुळे इंग्रजी विषयाची संयुक्त सभा होऊ शकली नाही. मात्र महासंघाची त्यांच्या मागण्यांबाबत शिक्षणमंत्र्यांसह बैठक झाली आहे. या बैठकीचे इतिवृत्त येणे बाकी आहे. मात्र या उत्तरपत्रिका तपासणावरील बहिष्कार मागे घेतला जाईल, अशी आशा आहे.
>
> – शरद गोसावी, अध्यक्ष, राज्य मंडळ

22/02/2024 | Pune | Page : 14
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

प्राध्यापक भरतीसाठी ६ हजार अर्ज

केमिस्ट्रीला सर्वाधिक ११५०, तर मराठीला ४०३

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील विविध विभागांमधील १११ रिक्त जागांवर प्राध्यापक भरतीची प्रक्रिया सुरू आहे. ऑनलाइन माध्यमातून अर्ज करण्याची अंतिम मुदत दि. १६ रोजी मध्यरात्री बारा वाजता संपली. मुदतीअखेर ६ हजार ६२० उमेदवारांनी अर्ज केले असून, त्यातील ६ हजार १३४ उमेदवारांनी अर्जासह शुल्क जमा केले आहे. विद्यापीठास प्राप्त झालेल्या अर्जांत केमिस्ट्री विषयासाठी सर्वाधिक ११५० उमेदवारांनी अर्ज केले आहेत. त्यापाठोपाठ फिजिक्स ८३९, झुलॉजी ५९२, तसेच मराठीसाठी तब्बल ४०३ अर्ज आले आहेत.

विद्यापीठातर्फे विभागातील रिक्त प्राध्यापकांची पदे भरण्यासाठी ऑनलाइन अर्ज करण्यास सुरुवातीला दि. १ ते ३१ जानेवारीपर्यंत मुदत दिली होती. त्यामध्ये दि. १६ फेब्रुवारीपर्यंत मुदतवाढ दिली होती. मुदतीअखेर ६ हजार १३४ उमेदवारांनी शुल्कासह अर्ज भरले आहेत. त्यामध्ये सहायक प्राध्यापक पदासाठी ४ हजार ५२५ अर्ज आले आहेत; तसेच सहयोगी प्राध्यापकासाठी १०४०; तसेच प्राध्यापक पदासाठी ५६९ अर्ज प्राप्त झाले आहेत. अर्जांची हार्ड कॉपी जमा करण्यासाठी दि. २९ फेब्रुवारीपर्यंत मुदत दिली आहे. उमेदवारांनी पोस्टाने; तसेच स्वत: विद्यापीठात येऊन अर्ज जमा केले जात आहेत.

सर्वाधिक अर्ज प्राप्त झालेले विभाग

विभाग	एकूण अर्ज
रसायनशास्त्र	११५०
भौतिकशास्त्र	८३९
प्राणिशास्त्र	५९२
मराठी	४०३
जीवशास्त्र	२९४
राज्यशास्त्र	२८०
गणित	२३०
इतिहास	२२२
बायोटेक्नॉलॉजी	२०९
समाजशास्त्र	१५९

प्राध्यापक रिक्त जागा

प्राध्यापक	३२
सहयोगी प्राध्यापक	३२
सहायक प्राध्यापक	४७

लायब्ररी अँड इन्फॉर्मेशन सायन्स (१५२), स्टॅटिस्टिक्स (१४७), कम्युनिकेशन अँड जर्नालिझम (१३९), इंग्रजी (१२४), मानसशास्त्र (११६), मायक्रोबायोलॉजी (१०८), विधी (९२), परकीय भाषा (९०), तत्त्वज्ञान (७१), अर्थशास्त्र (६०), ॲटमोस्फेरिक अँड स्पेस सायन्स (६०), पाली अँड बुद्धिस्ट स्टडीज (६०), डिफेन्स स्ट्रॅटेजिक स्टडीज (५८), संस्कृत आणि प्राकृत लँग्वेज (५५), सेंटर फॉर परफॉर्मिंग आर्टस् (५१), डिपार्टमेंट ऑफ लाईफ लाँग लर्निंग अँड एक्स्टेन्शन (५०), संस्कृत (४९), इंटरडिसिप्लनरी स्कूल विज्ञान (४६), ॲन्थ्रोपोलॉजी (४६), भूगोल (३८), एज्युकेशन (३४), इंटरडिसिप्लिनरी स्कूल ह्युमॅनिटीज अँड सोशल सायन्स (२३), हिंदी (२२), इन्स्ट्रुमेंटेशन सायन्स (१७), मीडिया अँड कम्युनिकेशन स्टडीज (१६), पर्यावरणशास्त्र (१६), वुमन अँड जेंडर स्टडीज (१४), जिओलॉजी (५), हेल्थ सायन्सेस (५) अर्ज प्राप्त झाले आहेत.

पदव्युत्तर पदवी महाविद्यालये, तसेच विद्यापीठातील विभागात सहायक प्राध्यापक होण्यासाठी पीएच.डी.ची अट ही 'यूजीसी'कडून रद्द करण्यात आली आहे. त्यामुळे 'सेट', 'नेट' पात्र असलेल्या उमेदवारांनाही विद्यापीठात सहायक प्राध्यापक होण्याची संधी मिळणार आहे. उमेदवारांच्या मुलाखत प्रक्रिया सुरू होण्यापूर्वी विविध विद्याशाखांवर अधिष्ठाता निवड केली जाईल आणि त्यानंतर मुलाखत प्रक्रिया पार पडेल, अशी माहिती वरिष्ठ अधिकाऱ्यांनी दिली.

Pune Main
Page No. 2 Feb 23, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

नॅक मूल्यांकनात पुणे आघाडीवर

देशात महाराष्ट्र; राज्यात पुणे विद्यापीठ आघाडीवर

मटा विशेष

हर्ष दुधे
Harsh.Dudhe@timesgroup.com

पुणे : राष्ट्रीय मूल्यांकन आणि अधिस्वीकृती परिषदेकडून (नॅक) राज्यातील १,९८४ महाविद्यालयांचे नॅक मूल्यांकन करण्यात आले असून, त्यात सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाशी संलग्न महाविद्यालयांनी आघाडी घेतली आहे. नॅकमध्ये महाराष्ट्रासोबतच पुणे विद्यापीठाची ही आतापर्यंतची सर्वोत्तम कामगिरी आहे. या प्रक्रियेत पुणे विद्यापीठातील सर्वच ८१४ महाविद्यालये सहभागी झाली आहेत. त्यात १००पेक्षा अधिक महाविद्यालयांना 'अ' श्रेणी, तर २० महाविद्यालयांना 'अ प्लस' श्रेणी मिळाली आहे.

महाविद्यालयांच्या शैक्षणिक गुणवत्तेसाठी नॅक मूल्यांकनाला प्राधान्य देण्यात आले आहे. या मूल्यांकनाच्या प्रक्रियेत महाविद्यालयातील शैक्षणिक आणि पायाभूत सुविधा, प्राध्यापक-विद्यार्थी संख्या, संशोधन प्रकल्प, सामाजाभिमुख कामे, इमारत, ग्रंथालय, प्रयोगशाळा आदींची माहिती समोर येऊन, त्याचे मूल्यांकन विद्यार्थी-पालकांना समजते. अशा परिस्थितीत भीतीपोटी महाविद्यालयांनी नॅक मूल्यांकनाच्या प्रक्रियेकडे दुर्लक्ष केले होते. त्यामुळे महाविद्यालये नॅक मूल्यांकनाच्या प्रक्रियेत मागे होती. मात्र, २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षापूर्वी राज्याचे उच्चशिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर यांनी नॅक मूल्यांकन न करणाऱ्या महाविद्यालयांचे प्रवेश बंद करण्यात येतील, असा आदेश दिला होता. या पार्श्वभूमीवर महाविद्यालयांनी वर्षभरात नॅक मूल्यांकनाच्या प्रक्रियेत सहभाग नोंदवून, नॅकमध्ये आघाडी घेतली.

त्यानुसार राज्यातील १,९८४ महाविद्यालयांचे नॅक मूल्यांकन झाल्याने, राज्याने प्रक्रियेत आघाडी घेतली आहे. महाराष्ट्राच्या खालोखाल कर्नाटक राज्यातील १,०४६ महाविद्यालयांचे मूल्यांकन झाले आहे. त्यामुळे उच्च शिक्षणातील गुणवत्तेच्या बाबतीत राज्याने आपला दबदबा कायम राखला असून, त्यात पुणे विद्यापीठाचा महत्त्वाचा वाटा आहे. पुणे विद्यापीठाशी संलग्न सर्वच ८१४ महाविद्यालयांनी नॅकच्या प्रक्रियेत सहभाग नोंदवला असून, त्यापैकी १००पेक्षा अधिक महाविद्यालयांना 'अ' श्रेणी; तसेच २० महाविद्यालयांना 'अ प्लस' श्रेणी मिळाली आहे. अनेक महाविद्यालयांचे मूल्यांकन येत आहे. त्यामुळे पुणे विद्यापीठाने शैक्षणिक गुणवत्तेच्या बाबतीत आपली परंपरा कायम राखली आहे.

महाराष्ट्र अव्वल स्थानी

'नॅक'च्या मूल्यांकन प्रक्रियेत भारतात महाराष्ट्र अव्वल स्थानी आहे. 'नॅक'ने परीक्षण केलेल्या ९,८५२ संस्थांपैकी १,९८४ संस्था एकट्या महाराष्ट्रातील आहेत. एकूण १,९४९ महाविद्यालयांनी आणि ३५ विद्यापीठांनी अशा एकूण १,९८४ संस्थांनी 'नॅक'च्या माध्यमातून आपले मूल्यांकन करून घेतले आहे. महाराष्ट्रात सरकारी, अनुदानित आणि विनाअनुदानित अशी एकूण ३,३४६ महाविद्यालये आहेत.

"उच्च व तंत्रशिक्षणमंत्री चंद्रकांत पाटील यांनी नॅक मूल्यांकनाचा 'महाराष्ट्र टक्का' वाढवण्यासाठी राज्यव्यापी 'कृती योजना' तयार केली. त्यासाठी तीन टप्प्यांतील नॅक मूल्यांकनातील 'महाराष्ट्र पॅटर्न' पुढे आला आहे. या पॅटर्नच्या पहिल्या टप्प्यात नॅक मूल्यांकन बंधनकारक करण्यात आले. दुसऱ्या टप्प्यात परिसस्पर्श योजना राबविण्यात आली, तर तिसऱ्या टप्प्यात प्रक्रियेतील सुधारणा सुचविण्यात आल्या. त्यामुळेच १,९८४ महाविद्यालयांचे मूल्यांकन शक्य झाले. या पॅटर्नचे कौतुक देश पातळीवर होत असून, काही राज्ये पॅटर्नचे अनुकरण करण्याच्या तयारीत आहे.

– डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, संचालक, उच्च शिक्षण

नॅक मूल्यांकन करण्याबाबत सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाशी सलंग्न महाविद्यालयांना वेळोवेळी सूचना देण्यात आल्या होत्या. या दरम्यान त्यांच्या अडचणी सोडविण्यावरही भर देण्यात आला. त्यानुसार ८१४ महाविद्यालयांनी नॅकच्या प्रक्रियेत सहभाग नोंदवला असून, त्यांचे आता मूल्यांकन जाहीर होत आहे.

– डॉ. पराग काळकर, प्र-कुलगुरू, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

Maharashtra Times 22.2.2024

Teachers continue with paper evaluation boycott

DEVANSHI SRIVASTAVA
PUNE, FEBRUARY 22

JUNIOR COLLEGE teachers in the state on Thursday boycotted the post-exam chief regulator's meeting, which initiates the HSC paper-checking process for each subject.

While the state board examinations were conducted smoothly with the cooperation of the teachers on Wednesday and Thursday, the Maharashtra State Junior College Teachers Association has said that it will continue to boycott the paper-checking process unless their demands are met.

After a boycott of the chief regulator's meeting for the English paper held on Wednesday, the teachers also boycotted the same for the Hindi paper scheduled on Thursday in Pune. The moderator's meeting for the English paper across the state also did not see teachers in attendance.

The junior college teachers are demanding implementation of the old pension scheme for part-time teachers who were inducted before 2005, filling of vacant positions, seniority promotion practices like that in government service, raising retirement age to 60 and higher pay scale for IT teachers, among other things.

General secretary of the association, Mukund Andhalkar said, "We organised a similar boycott last year and withdrew it when we were given a written assurance on March 2, 2023. At the time it was decided to approve all additional posts but then instead of approving 1,298 posts, an order for inclusion of only 283 teachers was passed in November, 2023."

The Indian Express 23.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

विद्यापीठातील १११ जागांसाठी सहा हजारांहून अधिक अर्ज

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या विविध शैक्षणिक विभागांतील १११ रिक्त जागांवर प्राध्यापक भरतीप्रक्रिया राबवण्यात येत आहे. या भरतीप्रक्रियेला मोठा प्रतिसाद लाभला असून, सहा हजार ६२० उमेदवारांनी अर्ज केले आहेत. त्यात सर्वाधिक एक हजार १५० अर्ज रसायनशास्त्र विभागासाठी दाखल झाले आहेत.

विद्यापीठाच्या शैक्षणिक विभागातील प्राध्यापकांच्या जागा मोठ्या प्रमाणात रिक्त आहेत. राज्य सरकारकडून भरतीला परवानगी मिळाल्यानंतर तांत्रिक प्रक्रिया पूर्ण करून विद्यापीठाकडून अर्जप्रक्रिया सुरू करण्यात आली. त्यानुसार ऑनलाइन अर्जांसाठी १ ते ३१ जानेवारी अशी मुदत देण्यात आली होती. त्यानंतर १६ फेब्रुवारीपर्यंत मुदतवाढ देण्याचा निर्णय घेण्यात आला. या मुदतीअखेर सहा हजार १३४ उमेदवारांनी शुल्कासह अर्ज भरले आहेत. अर्जांची मुद्रित प्रत जमा करण्यासाठी २९ फेब्रुवारीपर्यंतची मुदत आहे.

विद्यापीठास प्राप्त झालेल्या अर्जांत रसायनशास्त्र विषयासाठी सर्वाधिक एक हजार १५० उमेदवारांनी अर्ज केला आहे. त्या खालोखाल भौतिकशास्त्र विभागासाठी ८३९, प्राणिशास्त्र ५९२, मराठीसाठी ४०३, जीवशास्त्र विभागासाठी २९४, राज्यशास्त्र विभागासाठी २८०, गणित विभागासाठी २३०, इतिहास विभागासाठी २२२, जैवतंत्रज्ञान २०१, समाजशास्त्र १५९, ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्रसाठी १५२, संख्याशास्त्र विभागासाठी १४७, संज्ञापन आणि पत्रकारिता विभागासाठी १३९, इंग्रजी विभागासाठी १२४, मानसशास्त्र विभागासाठी ११६, सूक्ष्मजीवशास्त्र विभागासाठी १०८, विधी विभागासाठी ९२, परकीय भाषा विभागासाठी ९०, तत्त्वज्ञान विभागासाठी ७१, अर्थशास्त्र विभागासाठी ६० अर्ज दाखल झाले आहेत.

24/02/2024 | Pune | Page : 17
Source : https://epaper.loksatta.com

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

बारावीच्या उत्तरपत्रिका तपासण्याचे काम ठप्प

नियामकांचा मंडळाच्या सभेवर बहिष्कार; आंदोलन बेदखल केल्याचा शिक्षकांचा आरोप

लोकसत्ता प्रतिनिधी

अकोला : राज्यातील बारावीच्या इंग्रजी, मराठी, हिंदी विषयाच्या सुमारे २२ लाख उत्तरपत्रिका तपासण्याचे काम ठप्प झाले. नियामकांनी शिक्षण मंडळाच्या सभेवर बहिष्कार टाकला आहे. त्यामुळे हे काम ठप्प आहे.

शिक्षकांसह शिक्षण क्षेत्रातील विविध मागण्यांसाठी महासंघ व विज्युक्टाने अनेक आंदोलन केली. मात्र, शासन स्तरावर दखल घेतली जात नसल्याने बहिष्कारास्त्र उगारण्यात आले. त्याचा परिणाम उत्तरपत्रिका तपासणीच्या कामावर झाला आहे. शिक्षण क्षेत्रातील महत्त्वाच्या मागण्यासंदर्भात वर्षभरापासून महासंघ व विज्युक्टाने विविध मार्गाने अनेक आंदोलने केली. नागपुरला हिवाळी अधिवेशनादरम्यान आंदोलन केल्यानंतर प्रश्न सोडवण्याचे आश्वासन शिक्षणमंत्र्यांनी दिले होते. तेही पाळले नसल्याचा आरोप विज्युक्टाने केला आहे.

अमरावती शिक्षण मंडळापुढे आंदोलन करताना नियामक.

पुण्याला सुद्धा मुख्य नियमकांच्या इंग्रजी, हिंदी, मराठी या विषयाच्या सभा झाल्या नाहीत. राज्यातील सर्वच विभागीय मंडळामध्ये हे आंदोलन करण्यात आले. अमरावती मंडळाच्या दीड लाखापेक्षा अधिक उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकनाचे काम थांबले आहे. याचा परिणाम बारावी परीक्षा निकालावर होण्याची शक्यता आहे.

> संघटनेने वर्षभर अनेक आंदोलने केली. ती दुर्लक्षित केल्याने उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्कार घालण्यास सरकारने भाग पाडले. विद्यार्थ्यांना दडपण येऊ नये, म्हणून परीक्षेचे काम करीत आहोत. राज्यात २२ लाख उत्तरपत्रिका तपासण्याचे काम ठप्प झाले आहे.
>
> – डॉ. अविनाश बोर्डे, अध्यक्ष, विज्युक्टा.

24/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

महाविद्यालयात मुलींना तीन महिने कराटेचे प्रशिक्षण!

महिला धोरणानुसार विद्यार्थिनी गिरवणार स्वसंरक्षणाचे धडे

प्रशांत बिडवे

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : राज्यातील विद्यापीठे आणि महाविद्यालयात शिक्षण घेणाऱ्या मुलींना कराटेचे प्रशिक्षण दिले जाणार आहे. त्यामध्ये मुली स्वसंरक्षणाचे धडे गिरविणार आहेत. या संदर्भात उच्च शिक्षण संचालकांनी परिपत्रक प्रसिद्ध केले आहे. त्यामध्ये मुलींसाठी किमान एकदा तीन महिन्यांचा कराटे प्रशिक्षणाचा कार्यक्रम राबवावा, अशी सूचना शिक्षण संस्थांना करावी, असे आदेश राज्यातील विभागीय उच्च शिक्षण सहसंचालक आणि अकृषी विद्यापीठांच्या कुलसचिवांना दिले आहेत.

शाळा, महाविद्यालयाजवळील परिसरात मुलींची छेडछाड होणे तसेच एकतर्फी प्रेमातून मुलींवर हल्ले होण्याचे प्रकारही उघडकीस आले आहेत. मुलींना समाजातील वाईट प्रवृत्तीचा सामना करता यावा, अन्याय-अत्याचाराचा प्रतिकार करणे तसेच संकट ओढवल्यास मुलींना सुरक्षेसाठी सक्षम बनविण्यासाठी हे प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे.

राज्याच्या उच्च शिक्षण विभागातर्फे दि. २२ फेब्रुवारीला परिपत्रक प्रसिद्ध करण्यात आले आहे. त्यामध्ये महाराष्ट्र शासनाने २०१४ मध्ये तिसरे महिला धोरण जाहीर केले असून त्यातील मुद्दा क्रमांक ६.१३ नुसार सर्व शिक्षण संस्थांनी मुलींसाठी किमान एकदा तीन महिन्यांचे कराटे प्रशिक्षण राबवावे याबाबत सूचना दिल्या आहेत. त्यानुसार राज्यातील अकृषी विद्यापीठांनी त्यांच्या कार्यकक्षेतील महाविद्यालयांना कराटे प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविण्याबाबत विनाविलंब सूचित करावे, अशी उच्च शिक्षण सहसंचालक आणि कुलसचिवांना सूचना केली आहे.

मुलींना कराटे प्रशिक्षण द्यावे, अशी मागणी सुराज्य निर्माण सेनेचे अध्यक्ष अमर एकाड यांनी उच्च शिक्षण विभागाकडे केली होती. डॉ. देवळाणकर म्हणाले, विद्यापीठांनी संलग्न महाविद्यालयांत महिला धोरणानुसार शिक्षण संस्थांत मुलींसाठी तीन महिन्यांचे कराटे प्रशिक्षण कोर्सचे आयोजन करावे. त्यामुळे महिला सुरक्षिततेबाबत समाजात सकारात्मक वातावरण निर्माण होण्यास मदत होणार आहे. प्रशिक्षण राबविल्याबाबतचा अहवाल उच्च शिक्षण विभागास सादर करावा लागणार आहे.

> कराटे प्रशिक्षणामुळे मुलींचा आत्मविश्वास वाढीला लागेल, त्यांच्यामध्ये आत्मसुरक्षेची भावना निर्माण होईल आणि एकूणच महिलांच्या सबलीकरणाच्या दिशेने टाकलेले हे पाऊल असेल.
>
> **- डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर, संचालक, उच्च शिक्षण विभाग**

Pune Main
Page No. 2 Feb 24, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

शिष्यवृत्तीचे दहा हजार अर्ज कॉलेजकडे प्रलंबित

तत्काळ पडताळणी करावी, उच्च शिक्षण सहसंचालकांचा आदेश

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : महाडीबीटी पोर्टलवरील शिष्यवृत्ती योजनांकरिता विद्यार्थ्यांनी भरलेल्या ऑनलाइन अर्जांची पडताळणी महाविद्यालय स्तरावरून करण्यात येते; मात्र शिक्षण विभागाकडून वारंवार सूचना देऊनही पुणे विभागातील महाविद्यालय, विद्यापीठे आणि संस्थास्तरावर २०२३-२४ या शैक्षणिक वर्षातील ९ हजार ८५१ अर्ज; तसेच दुसऱ्या हप्त्यासाठी महाविद्यालयस्तरावर ८ हजार अर्ज प्रलंबित असल्याचे निदर्शनास आले आहे.

पुणे विभागाचे उच्च शिक्षण सहसंचालक डॉ. केशव तुपे यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठासह डेक्कन महाविद्यालय आणि पदव्युत्तर संस्था, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, गोखले अर्थशास्त्र व राज्यशास्त्र संस्था, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र

मुक्त विद्यापीठ, नाशिक, श्रीमती नाथीबाई दामोदर ठाकरसी महिला विद्यापीठ, मुंबई, कवी कुलगुरू कालिदास संस्कृत विद्यापीठ रामटेक या विद्यापीठांचे कुलसचिव, तसेच पुणे उच्च शिक्षण विभाग कार्यक्षेत्रातील महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांना दि. २२ रोजी पत्र लिहिले आहे. त्यामध्ये महाविद्यालय स्तरावर विद्यार्थ्यांच्या प्रलंबित असलेल्या शिष्यवृत्ती अर्जांची तत्काळ पडताळणी करण्याच्या सूचना केली आहे.

डीबीटी डॅशबोर्ड रिपोर्टनुसार पुणे विभागाअंतर्गत १५ फेब्रुवारीपर्यंत

वर्ष	महाविद्यालय स्तरावर प्रलंबित अर्ज	वर्ष	दुसरा हप्ता प्रलंबित अर्ज
२०२३-२४	९८५१	२०२२-२३	१४३९
२०२२-२३	०४६	२०२१-२२	९५८
२०२१-२२	११९	२०२०-२१	५६०१
२०२०-२१	०९२		

महाविद्यालय, विद्यापीठ व संस्था स्तरावर २०२०-२१ ते २०२३-२४ या तीन वर्षांत दहा हजारांपेक्षा जास्त अर्ज प्रलंबित राहिले आहेत. महाडीबीटी पोर्टलवरील शिष्यवृत्तीसाठी विद्यार्थ्यांनी भरलेल्या अर्जांवर महाविद्यालयांनी रोजच्या रोज कार्यवाही करणे आवश्यक आहे; तसेच विद्यार्थ्यांना दुसऱ्या हप्त्याचा शिष्यवृत्ती लाभ देण्यासाठी संबंधित विद्यार्थ्यांचे शिष्यवृत्ती अर्ज महाविद्यालयाच्या स्तरावरून पडताळणी करणे आवश्यक आहे.

कोणत्याही परिस्थितीत महाविद्यालय, संस्था आणि विद्यापीठाच्या स्तरावर एकाही विद्यार्थ्याचे शिष्यवृतीचे अर्ज प्रलंबित राहणार नाहीत, याची गांभीर्याने नोंद घ्यावी; तसेच पडताळणी प्रलंबित राहिलेल्या अर्जांबाबत भविष्यामध्ये उद्भवणाऱ्या प्रश्नांसंबंधी विद्यापीठाचे कुलसचिव आणि महाविद्यालयाचे प्राचार्य सर्वस्वी जबाबदार राहतील, असेही डॉ. तुपे यांनी लिहिलेल्या पत्रात नमूद केले आहे.

Pune Main
Page No. 2 Feb 24, 2024
Powered by: erelego.com

सर्व कागदपत्रे एका क्लिकवर

मटा विशेष

ट्रान्स्क्रिप्ट, पदवी प्रमाणपत्र, पासिंग सर्टिफिकेट स्टुडंट प्रोफाइलमध्ये मिळणार

हर्ष दुधे

Harsh.Dudhe@timesgroup.com

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या शैक्षणिक संकुलात आणि संलग्न महाविद्यालयांमध्ये शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांना ट्रान्स्क्रिप्ट, पदवी प्रमाणपत्र अशी महत्त्वाची कागदपत्रे एका क्लिकवर उपलब्ध होणार आहेत.

नेमके काय करायचे?

विद्यापीठाच्या संगणकीय प्रणालीद्वारे, विद्यार्थ्यांनी ऑनलाइन अर्ज भरून, सोबतच आवश्यक कागदपत्रे अपलोड करायची आहेत. ही प्रक्रिया झाली की, पुढील १५ दिवसांत आवश्यक प्रमाणपत्रे स्टुडंट प्रोफाइल मध्ये उपलब्ध होतील. त्यानंतर विद्यार्थ्यांना केवळ त्यावर क्लिक करून डाउनलोड करता येतील. याचा फायदा परदेशात; तसेच परराज्यात जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांना होणार आहे.

पेपरलेस प्रक्रियेकडे वाटचाल

विद्यापीठाच्या सुविधा केंद्राकडून (स्टुडंट फॅसिलिटेशन सेंटर) विद्यार्थ्यांना लागणारी शैक्षणिक कागदपत्रे देण्यात येतात. त्यासाठी विद्यार्थ्यांना ऑनलाइन पद्धतीने अर्ज करून, त्याची प्रिंटआउट काढावी लागते. यासोबत आवश्यक कागदपत्रे जोडून ती प्रत्यक्ष सुविधा केंद्रात जमा करावी लागतात. अर्जासोबतच कागदपत्रे हार्डकॉपीमध्ये जमा करावी लागत असल्याने, त्याला पूर्ण ऑनलाइन प्रणाली म्हणता येत नाही. अशा वेळी ही संपूर्ण प्रक्रियाच ऑनलाइन पद्धतीने पार पडण्यासाठी विद्यार्थी संघटनांसोबतच काही सिनेट सदस्यांनीही वेळोवेळी आवाज उठवला होता. त्यानंतर विद्यापीठाच्या प्रशासनाने ही संपूर्ण प्रक्रिया पेपरलेस करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

पहिल्या टप्प्यात 'ट्रान्स्क्रिप्ट' सुविधा

पहिल्या टप्प्यात विद्यार्थ्यांना ट्रान्स्क्रिप्टसाठी ही सुविधा उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. त्यानंतर पुढच्या टप्प्यात पदवी प्रमाणपत्र, परदेशातील विद्यापीठात प्रवेशासाठी लागणारी कागदपत्रे, गुणपत्रिका, मायग्रेशन, पासिंग सर्टिफिकेट अशी कागदपत्रे विद्यार्थ्यांना मिळणार आहेत. अर्ज केल्यानंतर सात ते १५ दिवसांत ही प्रमाणपत्रे उपलब्ध करून देण्यावर विद्यापीठाचा भर आहे. कागदपत्रे किंवा प्रमाणपत्रांवर डिजिटल स्वाक्षरी असल्याने, ती सर्वत्र ग्राह्य धरण्यात येतील. मागणीप्रमाणे हार्डकॉपीही विद्यार्थ्यांनी दिलेल्या पत्त्यावर उपलब्ध करून देण्यात येणार आहेत. त्यासाठी पोस्टाची मदतही घेण्यात येणार आहे, असे अधिकाऱ्यांनी सांगितले.

"सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या परीक्षा मंडळाची बैठक मार्चच्या पहिल्या आठवड्यात आहे. या बैठकीत विद्यार्थी सुविधा केंद्रातून दिली जाणारी कागदपत्रे आणि दाखल्यांच्या सुविधा पूर्णपणे पेपरलेस करण्याचा निर्णय घेण्यात येईल.

- डॉ. पराग काळकर, प्र- कुलगुरू, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

पहिल्या टप्प्यात ट्रान्स्क्रिप्ट प्रमाणपत्रे स्टुडंट प्रोफाइलमध्ये उपलब्ध करून देण्यात येतील. त्यानंतर टप्प्याटप्प्याने इतर कागदपत्रेही अर्ज केल्यानंतर, डाउनलोड करता येतील.

- डॉ. महेश काकडे, संचालक, परीक्षा आणि मूल्यमापन मंडळ

Maharashtra Times 24.2.2024

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

पुण्याचं विस्तारणारं शैक्षणिक क्षितिज

गेल्या चार दशकांत पुण्याचा प्रचंड वेगानं विस्तार झाला. त्यामुळे ऑक्सफर्ड ऑफ द ईस्ट असलेल्या पुण्यात शैक्षणिक संधीही विस्तारल्या. बदलत असलेल्या पुण्यातील शैक्षणिक संधी येत्या काळात कशा बदलणार आहेत किंवा बदलायला हव्यात, याचा घेतलेला वेध...

पुणे... कोणे एकेकाळी 'ऑक्सफर्ड ऑफ द ईस्ट' अशा बिरुदावलीने नावाजलेलं एक शहर नव्हे, तर सध्याचं एक महानगर. सांस्कृतिक शैक्षणिक आणि सामाजिक अभिसरणाचे भारतामधील एक प्रमुख केंद्र. काळ आणि वेळेप्रमाणेच परिस्थितीही बदलत गेली. मुळा-मुठेच्या काठाने विविध पेठांमध्ये वसलेले पुणे नदीच्या पश्चिम भागात विस्तारत गेले. मुंबईच्या दिशेने पश्चिमेकडे सुरू झालेला हा प्रवास पिंपरी चिंचवडच्या पलीकडेही पोहोचला आहे. आपल्या वैशिष्ट्यपूर्ण स्वभावाने परिचित असलेले आणि परंपरा जपणारे पुणेकर, पुलंच्या भाषेत सांगायचं झाल्यास किमान शब्दांमध्ये ग्राहकाचा कमाल अपमान करून उद्यम व्यवसायात मागे पडलेला पुणेकर, हा आता सर्वांगानी बदलला आहे. दुपारी १ ते ४ या वेळेत आपली दुकाने, उद्योग, व्यवसाय बंद ठेवून वामकुक्षीला प्राधान्य देणारे पुणेकर व्यावसायिक आता ह्यअतिथी देवो भवह्ण या उक्तीला साजेसे अन् अनुरूप व्यवसाय करू लागले आहेत.

शिक्षण आणि त्यामधील क्रांतिकारी बदलांना स्वीकारणारे, अंगीकारणारे पुणे आता वेगाने विस्तारत विद्यापीठाचे शहर म्हणून आगामी काळामध्ये ऑक्सफर्ड विद्यापीठाला ह्यपुणे ऑफ द वेस्टह्ण म्हणण्याइतपत गगनभरारी घेईल, अशी क्षमता काही काळामध्ये पुण्याच्या क्षितिजावर दिसू लागले आहे. क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले आणि महात्मा फुले, महर्षी धोंडो केशव कर्वे, लोकमान्य बाळ गंगाधर टिळक, क्रांतिकारक वासुदेव बळवंत फडके, गोपाळ गणेश आगरकर यांच्यासारख्या धुरिणांच्या प्रेरणेतून स्वातंत्र्यपूर्व काळात सुरू झालेल्या शिक्षणसंस्था पुण्याच्या मानबिंदू ठरल्या आहेत. कालांतराने सुरू झालेल्या विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्था सर्व शैक्षणिक विश्वामध्ये मैलाचा दगड ठरला आहे. विनाअनुदानित संस्थांचे जाळेच पुण्याच्या चारही दिशांना विस्तारलेले आहे. मोठमोठी निवासी शैक्षणिक संकुले भारतभरातूनच नव्हे, तर जगभरातील विद्यार्थ्यांना पुण्यामध्ये उच्च शिक्षणासाठी आकर्षित करत आहेत. पूर्वी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ हे एकच विद्यापीठ, ज्याला आपण राज्य विद्यापीठ म्हणतो, ते पुण्यात उपलब्ध होते. त्याबरोबरच श्रीमती नाथीबाई ठाकरसी महिला विद्यापीठाचीही पुण्यात शाखा झाली. बदलत्या काळात अभिमत विद्यापीठ ही नवीन संकल्पना आली. विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या परवानगीने भारती विद्यापीठ, सिंबायोसिस, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, डी. वाय. पाटील विद्यापीठ, गोखले राज्यशास्त्र आणि अर्थशास्त्र संस्था, डेक्कन कॉलेज अशा विद्यापीठांची भर पडली.

पुण्यामध्ये सर्व प्रकारचं आणि विविध आर्थिक पार्श्वभूमी असणाऱ्या विद्यार्थ्यांना सामावून घेणारे शिक्षण उपलब्ध आहे. पुण्यात शिक्षणासाठी आलेला विद्यार्थी त्याच्या व्यक्तिमत्वाचा चतुरस्त्र विकास सहजपणे करू शकतो. वेगवेगळ्या भागांमध्ये पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षणाबरोबरच विविध प्रकारचं ज्ञान आणि कौशल्य संपादन करण्याची संधी उपलब्ध आहे. त्यात परदेशी भाषांपासून कला, क्रीडा क्षेत्राचाही समावेश आहे. भांडारकर इन्स्टिट्यूटसारख्या संशोधन केंद्रित संस्थेतून प्राचीन ग्रंथसंपदा उपलब्ध झाली आहे. राष्ट्रीय रासायनिक प्रयोगशाळा, भारतीय विज्ञान शिक्षण आणि संशोधन संस्था (आयसर पुणे) एआरडीई, डीआरडीओ अशा नामवंत राष्ट्रीय संस्था, त्यातील तज्ज्ञ पुण्यात उपलब्ध होऊ शकतात.

पिंपरी-चिंचवडसारख्या औद्योगिक नगरीशी जोडले गेल्यामुळे वाहनोद्योग, अभियांत्रिकी, औषधनिर्मिती कंपन्यांच्या माध्यमातून रोजगाराच्या संधी मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध होत आहेत. पुण्यात शिकायला आल्यानंतर बहुतांश वेळा जवळपासच्या परिसरातच विद्यार्थ्यांना त्यांची कुवत आणि क्षमतेप्रमाणे नोकरीच्या, प्रशिक्षणाच्या संधी सहजपणे उपलब्ध होत आहेत. त्यामुळेच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ किंवा पुण्यातील एखाद्या चांगल्या नामवंत विद्यापीठाचे बोधचिन्ह आपल्या पदवीवर असावे या दृष्टीने उच्च शिक्षणासाठी पुण्याची निवड करतात. आपला पत्ता आणि महाविद्यालयाचे नाव पुण्यातले असल्यावर नोकरीला बोलावण्याच्या संधी सहजपणे उपलब्ध होतात आणि किमान गुणवत्तेची खात्री निश्चितपणे अधोरेखित होते, यात शंका नाही.

काही वर्षांपूर्वीपर्यंत कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंग या एकमेव अभियांत्रिकी महाविद्यालयानंतर एमआयटी, सिंहगड, व्हीआयटी, पीआयसीटी, एआयएसएमएमएस अशा अनेक संस्थांची अभियांत्रिकी महाविद्यालये ९०च्या दशकानंतर पुण्याच्या क्षितिजावर उदयास आली. गेल्या २०- २५ वर्षांमध्ये हजारोंच्या संख्येने अभियांत्रिकी पदवीधर विद्यार्थी या संस्थांतून बाहेर पडले. त्यामुळे अभियांत्रिकी, तंत्रज्ञानाचे माहेरघर अशी नवीन बिरुदावली पुण्याला प्राप्त झाली. हिंजवडी, खराडी अशा माहिती तंत्रज्ञान केंद्रांच्या माध्यमातून पुणे शहराच्या पूर्वेला आणि पश्चिमेला मोठ्या प्रमाणावर माहिती तंत्रज्ञानाशी संबंधित अनेकविध संस्था, कंपन्यांचा विस्तार झाला. या कंपन्यांना आवश्यक असणारे कुशल मनुष्यबळ निर्माण करण्यासाठी तितक्याच मोठ्या संख्येने माहिती तंत्रज्ञान, संगणक अभियांत्रिकी, आताच्या काळात विदा विज्ञानासारखे अभ्यासक्रम वाणिज्य, विज्ञान, अभियांत्रिकी विद्याशाखेच्या माध्यमातून महाविद्यालयात सुरू होऊन हजारोंच्या संख्येने कुशल मनुष्यळ उद्योगाच्या गरजा पुरवण्यासाठी उपलब्ध झाले. माहिती तंत्रज्ञान, जैवतंत्रज्ञान, वाहनोद्योगसारख्या मोठ्या प्रमाणात रोजगार असलेल्या क्षेत्राची गरज पुणे शहर सहजपणे भागवत आहे. भविष्यामध्ये पुण्याचे स्वरूप कदाचित यापेक्षा वेगळे असू शकेल, कारण जगभरात बदलणारे तंत्रज्ञान ***(पान २ वर)***

26/02/2024 | Pune | Page : 23
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

पुण्याचं विस्तारणारं शैक्षणिक क्षितिज

(पान १ वरून) स्वीकारण्यासाठी आणि नवनवीन उद्योग समीकरणे प्रत्यक्षात आणण्यासाठी वेगवेगळ्या प्रकारच्या तज्ज्ञांची आवश्यकता मोठ्या प्रमाणावर कंपन्यांना भासणार आहे. पुण्यामधील अनेक शिक्षण संस्थांनी या बदलांना अनुरूप मनुष्यबळाची गरज पूर्ण करण्यासाठी विविध नामांकित कंपन्यांबरोबर आणि वेगवेगळ्या जगभरातील ब्रॅन्डसबरोबर शैक्षणिक करार केले आहेत. त्यांच्या सहकार्याने नावीन्यपूर्ण आणि नवीन अभ्यासक्रमांची निर्मिती करण्याची प्रक्रिया निरंतर सुरू आहे. नवीन तंत्रज्ञानातील तज्ज्ञ मनुष्यबळ पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध करण्यासाठी पुण्यातील बहुतांश विद्यापीठे सज्ज होत आहेत. शिक्षण, शिकवणी वर्ग, निवास व्यवस्था शहरात विद्यार्थ्यांना उपलब्ध आहे. त्याशिवाय पुण्याच्या सामाजिक, आर्थिक आणि प्रगतिशील विचारसरणीचा निश्चितपणे भविष्यातील चांगला माणूस घडवण्यासाठी उपयोग होणार आहे, यात शंका नाही.

वैकुंठ मेहता इन्स्टिट्यूट ऑफ को-ऑपरेटिव्ह मॅनेजमेंट या संस्थेच्या माध्यमातून भारतामध्ये सहकार क्षेत्रासाठी मोठ्या प्रमाणावर प्रशिक्षण आणि उपक्रम राबविले जातात. भविष्यामध्ये या संस्थेला सहकार क्षेत्रासाठीचे देशातील पहिले सहकार विद्यापीठ म्हणून मान्यता मिळण्याची शक्यता आहे. त्यामुळे देशातील पहिले सहकार विद्यापीठ असण्याचा मान पुण्यालाच लाभू शकतो. महाराष्ट्र हा सहकार क्षेत्रामध्ये कायम अग्रेसर राहिलेला आहे. त्यामुळे या क्षेत्राची भविष्यातील मनुष्यबळाची गरज पूर्ण करण्यासाठी नवनवीन अभ्यासक्रम सहकार विद्यापीठाच्या माध्यमातून पुढील काळात पुणे शहरामध्ये उपलब्ध होऊ शकतील. बालेवाडी येथे क्रीडा क्षेत्रासाठी उभारलेल्या आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्या क्रीडा संकुलाचे क्रीडा विद्यापीठात रुपांतर होत आहे. त्यामुळे विविध प्रकारच्या खेळांच्या प्रशिक्षणासह शास्त्रशुद्ध आणि संशोधनात्मक अभ्यास या विद्यापीठाच्या माध्यमातून होऊ शकतो. त्याचा फायदा पुणे, महाराष्ट्र, देशाच्या क्रीडा संस्कृतीसाठी नक्कीच होईल.

आजघडीला पुण्यामध्ये जवळपास २० स्वायत्त महाविद्यालये आहेत. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०नुसार येत्या महाविद्यालयाचे परिवर्तन पदवी देणाऱ्या विद्यापीठांमध्ये होणार आहे. आयएलएस महाविद्यालय, भांडारकर इन्स्टिट्यूट अशा नामवंत संस्था विद्यापीठांमध्ये रुपांतरित होणार आहेत. तसेच अनेक शैक्षणिक संस्था या खासगी विद्यापीठ होण्याच्या प्रक्रियेत आहेत. याचबरोबर ज्या शैक्षणिक संस्थांची शैक्षणिक संकुले पुणे शहर आणि परिसरामध्ये आहेत आणि एकापेक्षा अधिक विद्याशाखांची महाविद्यालये त्या संस्थेमार्फत चालवण्यात येतात अशा सर्व शैक्षणिक संकुलांचे परिवर्तन समूह विद्यापीठ या नव्या प्रकारच्या विद्यापीठात होणार आहे. मुंबईसारख्या शहरात मोठ्या जागेची चणचण असल्याने व्हर्टिकल युनिव्हर्सिटी अशी नवीन संकल्पना येऊ घातली आहे. त्यामध्ये जमिनीपेक्षा उपलब्ध असलेल्या इमारतींचे क्षेत्रफळ, विद्यार्थी संख्या अशा घटकांचा विचार करून येत्या काळात उत्तुंग विद्यापीठाची संकल्पना पुण्यातही अस्तित्वात येऊ शकेल. थोडक्यात पुणे शहर आणि परिसरामध्ये पुढील दोन ते पाच वर्षांत विविध प्रकारच्या विद्यापीठांची संख्या जवळपास ५० च्या घरात जाण्याची शक्यता आहे. जगाच्या पाठीवरील कुठल्याही एका शहरात, जिल्ह्यात एवढ्या मोठ्या प्रमाणावर वेगवेगळ्या संस्थाकडून संचलित, वेगवेगळ्या वयाची, एका विषयापासून आणि एक विविध विषयांच्या नावीन्यपूर्ण अभ्यासक्रमांना विकसित करून राबवणारी विद्यापीठ असणे जवळपास दुर्मीळ आहे. त्यामुळे विद्येचे माहेरघर असलेल्या या शहराचं महत्त्व जगाच्या इतिहासात आणि नकाशामध्ये कायम अधोरेखित होणार आहे.

या सगळ्या बदलांना सामोरं जाताना पारंपरिक शिक्षणाची आणि अभ्यासक्रमांची कास सोडण्याची आवश्यकता आहे. संशोधनात्मक अभ्यासाच्या दृष्टिकोनातून विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करणारे आणि एक माणूस म्हणून त्यांना प्रगल्भ करणारे नवनवीन अभ्यासक्रम विद्यापीठांना तयार करावे लागतील आणि अभिनव पद्धतीने शिक्षण प्रक्रिया राबवून विद्यार्थी ज्ञान, अधिकाधिक व्यवहाराभिमुख आणि व्यवसायाभिमुख होईल, याची दक्षता घेण्याची आवश्यकता आहे.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०ची अंमलबजावणी विविध पातळ्यांवर होणार आहे. या धोरणाच्या विद्यार्थीकेंद्रित भूमिकेचा स्वीकार करताना विद्यार्थ्यांना द्यावी लागणारी स्वायत्तता आणि सभोवताली असणारी अनेक विद्यापीठांची स्पर्धा याला तोंड देताना विद्यार्थीभिमुख प्रशासन, नावीन्यपूर्ण अभ्यासक्रम, लवचिक शिक्षणाची प्रक्रिया याचा संगम केला तरच सर्व अभ्यासक्रम, विद्यापीठ काळाच्या ओघात आपला स्वतंत्र ठसा उमटवू शकतील.

महाविद्यालयाचे रुपांतर विद्यापीठात करून कदाचित तत्काळ फायदा होईल, परंतु, दूरगामी विचार करता जोपर्यंत शाश्वत धोरणांना अनुसरून अभ्यासक्रम तयार होत नाहीत, भविष्यातील विद्यार्थ्यांच्या मानसिकतेचा विचार करून शिक्षण प्रक्रिया विकसित केली नाही, तर उपलब्ध असलेले अन्य पर्याय विद्यार्थी स्वीकारतील. पहिल्या वर्षी प्रवेश घेतलेला विद्यार्थी शेवटच्या वर्षापर्यंत त्याच संस्थेत आणि अभ्यासक्रमात राहील याची खात्री निश्चितपणे राहणार नाही. भविष्यातील विद्यार्थी हा केवळ पदवीसाठी येणार नसून, त्याला शाश्वत आणि अद्ययावत ज्ञान मिळाले नाही, तर त्याला पर्यायी व्यवस्थेचा आधार घ्यावा लागेल, याची जाणीव ठेवूनच पुढील काळामध्ये शिक्षण व्यवस्था उभी करावी लागेल.

अंतराळ संशोधनापासून मनुष्याच्या आनंदी असण्याबाबत म्हणजेच हॅपीनेस इंडेक्स, या सर्वांचा सुंदर मिलाफ शिक्षण प्रक्रियेमध्ये करण्यास भरपूर वाव आहे. पारंपरिक शिक्षण व्यवस्थेवर अवलंबून न राहता भविष्यातील वेगवेगळ्या प्रकारचे कौशल्य लक्षात घेऊन तसे अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांना देण्याची व्यवस्था निर्माण करावी लागेल. उदाहरणच सांगायचं झाल्यास शिवसृष्टीसारख्या संस्थेसह सामंजस्य करार करून एखाद्या विद्यापीठाला राज्यातील गडकिल्ल्यांची माहिती देणारा वाटाड्या, गाईड शास्त्रीय आणि ऐतिहासिक माहिती संगम घडवून त्या गडकोटांचे महत्त्व लोकांपर्यंत पोहोचवू शकेल. असे अल्पमुदतीचे अभ्यासक्रम निश्चितपणे मराठी मुलांना नोकरीच्या संधी मोठ्या प्रमाणावर उपलब्ध करून देतील. जगभरामध्ये अनेक ठिकाणी तज्ज्ञ मनुष्यबळाची मागणीनुसार आवश्यकता आहे. प्रत्येक विद्यापीठाने एखादा देश अथवा मूलभूत क्षमतेनुसार एखादे क्षेत्र निवडून त्या क्षेत्रात जगात कुठे मनुष्यबळाची आवश्यकता आहे त्याचा अभ्यास करून, त्या देशातील मोठमोठ्या औद्योगिक आस्थापनांबरोबर शैक्षणिक करार करून गरजेप्रमाणे आवश्यक असणारे अभ्यासक्रम राबवून मनुष्यबळ तयार करण्याची गरज आहे. उदाहरणार्थ, जगभरामध्ये लॉजिस्टिक्स या क्षेत्रामध्ये मोठ्या प्रमाणावर काम केले जाते. आपल्याकडे उपलब्ध होणाऱ्या सर्व वस्तू जगाच्या कानाकोपऱ्यातून आपल्यापर्यंत पोहोचत असतात. त्यासाठी विशिष्ट प्रकारच्या कौशल्याचा विचार करून जगभरातल्या लॉजिस्टिक कंपनीशी करार करून अभ्यासक्रम तयार करून त्याद्वारे विशिष्ट प्रकारच्या औद्योगिक समूहासाठी सक्षम मनुष्यबळाची निर्मिती करणे शक्य आहे. पारंपरिक अभ्यासक्रम आणि तांत्रिक अभ्यासक्रम याच्या मागे न लागता जी विद्यापीठे अशा नवनवीन प्रयोगातून चांगल्या मनुष्यबळाची निर्मिती करेल तीच विद्यापीठे भविष्यात चांगला नावलौकिक निर्माण करू शकतील.

मोठ्या प्रमाणावर मनुष्यबळाची गरज लागणारे आणखी एक क्षेत्र आहे, ते म्हणजे आरोग्य आणि आरोग्याशी संबंधित सेवा देणारे क्षेत्र. पुणे आणि परिसरामध्ये मोठ्या प्रमाणावर कॉर्पोरेट हॉस्पिटल्स तयार झाली असून, भारतामध्ये परवडणाऱ्या दरात वैद्यकीय सेवा घेण्यासाठी जगभरातून रुग्ण येतात. अशा सर्व येऊ घातलेल्या रुग्णावरील उपचार प्रक्रियेसाठी वैद्यकीय क्षेत्रातील डॉक्टर सोबतच इतर सर्व प्रकारच्या चाचण्या, आरोग्यनिगा यासाठी मनुष्यबळ लागणार आहे. त्यासाठीचे मनुष्यबळ वेगळ्या अभ्यासक्रमातून प्रशिक्षित करावे लागणार आहे. ही दोन उदाहरणे लक्षात घेता काळानुरूप गरजा निर्माण होणारी आणि कुशल मनुष्यबळ आवश्यक असणारी अनेक क्षेत्रे समोर येतील.

आपल्याकडे मिळणाऱ्या या पदवीचा उपयोग आपण व्यवसायासाठी करत असतो. पण पदवी घेतल्यानंतर त्या ज्ञानाचा उपयोग पुढे तीस ते चाळीस वर्षे करावा लागतो. मात्र दरम्यानच्या काळात ज्ञान आणि तंत्रज्ञानाची परिमाणे सातत्याने बदलत असतात. आज शिकलेले उद्या बदललेले असते. त्यामुळे व्यावसायिक पदवी आणि पदविका घेतल्यानंतर ज्ञानाचे अद्ययावतीकरण करण्यासाठी आपल्या सध्याच्या शिक्षण प्रक्रियेमध्ये कोणत्याही प्रकारची सक्षम व्यवस्था उपलब्ध नाही. सामान्य भाषेत सांगायचं झाल्यास अपस्किलिंग आणि रिस्किलिंग. अशा दोन्ही गोष्टींसाठी मोठ्या प्रमाणावर व्यवस्था विविध शैक्षणिक संस्थांच्या माध्यमातून उभी करण्याची गरज आहे. प्रत्येक पाच वर्षांनंतर त्या त्या विषयातलं बदललेलं ज्ञान आणि तंत्रज्ञान या दोन्हींचा व्यावसायिक कौशल्यासाठी उपयोग आहे. त्यामुळे विविध विद्यापीठांच्या माध्यमातून पदवी घेतल्यानंतर दर पाच वर्षांनी विद्यार्थ्यांना अल्प कालावधीसाठी प्रत्यक्ष अथवा ऑनलाइन माध्यमातून किंवा या दोन्हींच्या एकत्रित संगमातून त्यांचं ज्ञान पुढील पाच वर्षांसाठी अपग्रेड करणे आवश्यक आहे. अन्यथा सॉफ्टवेरसारख्या क्षेत्रामध्ये कालचं ज्ञान आज उपयोगी पडत नाही आणि आजचं ज्ञान उद्या कालबाह्य झालेलं असते. अशा सर्व नोकरदारांसाठी ठरावीक काळाने त्यांच्या नोकरीच्या जवळ अशा संधी उपलब्ध झाल्या पाहिजेत, जेणेकरून बदलत्या तंत्रज्ञानानुसार स्वतःची क्षमता बदलल्यामुळे निर्माण होणारी असुरक्षितता टाळता येईल. शासकीय, निमशासकीय, खासगी संस्थांच्या माध्यमातून नावीन्यपूर्ण संशोधन शहरात केले जाते. मात्र, नव्या काळानुसार नव्या संशोधनाला चालना देण्यासाठी नव्या संशोधकांची गरजही निर्माण होणार आहे. अनेक संधी निर्माण होणार आहेत, त्या अनुषंगाने होणारे धोरणात्मक बदल यासाठी पुण्यातील भविष्यवेधी शिक्षणाचा उपयोग होऊ शकतो.

आज विविध प्रकारची विद्यापीठे पुण्यात असली, तरी भाषा विद्यापीठ निर्माण होण्याची आवश्यकता आहे. जगामधील अनेक देशांमधील विविध आस्थापना शहरात उद्योग-व्यवसाय करीत आहेत. त्यातील विविध माहिती तंत्रज्ञान कंपन्यांचे जगामधील सर्व देशांतील कंपन्यांबरोबर व्यावसायिक संबंध प्रस्थापित झाले आहेत. या सर्व आस्थापनांमध्ये संवादाचं महत्त्वाचं माध्यम आहे भाषा आणि त्या भाषेचा अभ्यास, विविध आवश्यकतेनुसार असणारे अभ्यासक्रम निश्चितपणे एक विशेष विषय म्हणून करता येतील. तसेच मोडी लिपीमधली हजारो कागदपत्रे लिप्यंतराच्या प्रतीक्षेत आहेत. हा ठेवा तज्ज्ञांनी जगासमोर आणण्याची गरज आहे. त्यामुळे भाषेशी संबंधित अभ्यासक्रम करताना असलेले वेगवेगळ्या लिपींमधील साहित्य, मराठी अथवा इंग्रजी भाषेमध्ये रुपांतरित करणे ही भविष्याची गरज आहे. सरकारच्या धोरणानुसार सर्व अभ्यासक्रम आणि सर्व संदर्भ पुस्तकेही स्थानिक भाषेमध्ये अनुवादित करण्यासाठी तज्ज्ञांची गरज निर्माण होणार आहे.

आज विद्यापीठे झालेली पूर्वीची महाविद्यालये सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचा (तत्कालीन पुणे विद्यापीठ) भाग होती. शिक्षण क्षेत्रातील स्पर्धेची जाणीव ठेवून एकत्र येऊन एकमेकांच्या सहकार्याने काही अभ्यासक्रम, काही विषयांचे आदानप्रदान केल्यास शिक्षणासाठी पुण्यात येणाऱ्या विद्यार्थ्यांचे क्षितिज विस्तारण्यासाठी, त्यांचे भविष्य घडवण्यासाठी निश्चितपणे फायदा होणार आहे.

सरतेशेवटी सामान्य विद्यार्थ्यांच्या जीवनामध्ये आवश्यक ते परिवर्तन घडवून आणून त्यांचे जीवनमान बदलून टाकण्याची ताकद या शिक्षणाच्या माध्यमातून निर्माण करण्याची गरज आहे. विद्यार्थ्यांच्या आर्थिक परिस्थितीच्या बाहेर जाऊन त्यांच्या आवडीनिवडींप्रमाणे त्यांना शिक्षण घेण्याची क्षमता वेगवेगळ्या चांगल्या योजनांच्या माध्यमातून निर्माण करता येईल. हेच विद्यार्थी भविष्यात पुण्याचा नावलौकिक जगभरात पोचवून इथल्या शिक्षण व्यवस्थेला जगमान्यता मिळवून देतील, असा विश्वास वाटतो.

- डॉ. पराग काळकर
(लेखक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे प्र कुलगुरू आहेत.)

pckalkar@gmail.com

26/02/2024 | Pune | Page : 24
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

बारावीच्या उत्तरपत्रिका तपासणीचा मार्ग मोकळा

शिक्षणमंत्र्यांबरोबरच्या चर्चेनंतर बहिष्कार मागे

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : महाराष्ट्र राज्य कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक महासंघाच्या प्रलंबित मागण्यांबाबत शिक्षणमंत्री दीपक केसरकर यांच्याशी झालेल्या चर्चेनंतर बारावीच्या उत्तरपत्रिका तपासणीवरील बहिष्कार मागे घेतल्याचे महासंघाचे अध्यक्ष डॉ. संजय शिंदे यांनी जाहीर केले. त्यामुळे उत्तरपत्रिका तपासणीचा मार्ग मोकळा झाला आहे.

राज्य मंडळातर्फे २१ फेब्रुवारीपासून बारावीची परीक्षा सुरू झाली. मात्र, विविध प्रलंबित मागण्यांची शिक्षणमंत्र्यांकडून दखल घेतली जात नसल्याने राज्य कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक महासंघाने उत्तरपत्रिका तपासणीवर बहिष्कार घालण्याचे जाहीर केले. त्यानुसार चार विषयांची परीक्षा होऊनही मुख्य नियामकांच्या सभा झाल्या नाहीत. त्यामुळे उत्तरपत्रिका तपासणीचे काम सुरू झाले नव्हते.

जुन्या पेन्शन योजनेसाठी राज्य शासन शासकीय कर्मचाऱ्यांसाठी लागू केलेले आदेश कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांना लागू होतील असे मान्य करण्यात आले. उर्वरित मागण्यांबाबत १५ दिवसांत बैठक घेण्यात येईल, असा निर्णय या झाल्याची माहिती प्रा. आंधळकर यांनी दिली.

26/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

प्रभात

पेन किंवा पेन्सिलनेही काढा आकृती

भाषा विषयाच्या कृतिपत्रिकेसंदर्भात राज्य परीक्षा बोर्डाचा निर्णय

प्रभात वृत्तसेवा

पुणे, दि. २५ - इयत्ता दहावी- बारावीच्या परीक्षांमध्ये भाषा विषयाच्या कृतिपत्रिकेसंदर्भातील प्रश्नांवरील आकृत्या पेन किंवा पेन्सिल यापैकी कशानेही काढल्या, तरी विद्यार्थ्यांना गुण देण्यात येणार आहेत. याबाबतचा निर्णय महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाने घेतला आहे.

भाषा विषयाच्या कृतिपत्रिकेसंदर्भातील प्रश्नांवरील आकृत्या कशाने काढायच्या, याबाबत गेल्या काही दिवसांपासून तिढा निर्माण झाला होता. राज्य मंडळातर्फे इयत्ता बारावीच्या परीक्षा सध्या घेतल्या जात आहेत. दहावीच्या परीक्षा लवकरच सुरू होणार आहेत. भाषा विषयासाठी बोर्डाकडून कृतिपत्रिकेवरील प्रश्न विचारले जातात. या प्रश्नांसाठी काही वेळा आकृत्या काढाव्या लागतात. या आकृत्या पेनने काढाव्यात, की पेन्सिलने यावर शिक्षक, विद्यार्थी व पालक यांच्यामध्ये संभ्रम निर्माण झाला होता. आता त्यावर परीक्षा मंडळाच्या बैठकीत चर्चा करून अंतिम निर्णय घेण्यात आला.

पेन व पेन्सिलने काढलेल्या आकृत्यांना गुण देण्याबाबत सर्व मुख्य नियामांना सूचना दिल्या जाणार आहेत. हा निर्णय केवळ भाषा विषयाच्या प्रश्नांसंदर्भात आहे. विज्ञान, गणित, भूगोल अशा विषयांसाठी विद्यार्थ्यांना पेन्सिलनेच आकृत्या काढाव्या लागणार आहेत, अशी माहिती राज्य मंडळाचे अध्यक्ष शरद गोसावी यांनी दिली आहे.

PuneCity, 26 Feb 2024, Page:013
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

विद्यापीठात लवकरच दिव्यांग साहाय्य कक्ष

पुणे, ता. २५ : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठामध्ये लवकरच दिव्यांग साहाय्य कक्ष आणि समान संधी केंद्र स्थापन करण्यात येणार आहे. यासंबंधी प्रशासन शिक्षकेतर कक्षाने विद्यार्थी संघटनांना पत्राद्वारे कळविले आहे.

अशा कक्षाची मागणी युवासेना (शिवसेना उद्धव बाळासाहेब ठाकरे गट) आणि विद्यापीठ विद्यार्थी संघर्ष कृती समितीने केली होती. विद्यापीठ प्रशासनाने पत्रात म्हटले की, 'विद्यापीठाच्या प्लेसमेंट कक्षामध्ये दिव्यांग साहाय्य कक्षाची स्थापना करण्यात येत आहे, तर विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निर्देशाप्रमाणे विद्यार्थी सुविधा केंद्रात समान संधी केंद्र स्थापन करण्यात येईल. त्याची सुरुवात महिना अखेरपर्यंत होईल.'

गरजू विद्यार्थ्यांना नक्कीच फायदा होणार आहे, अशी प्रतिक्रिया कृती समितीचे सदस्य राहुल ससाणे यांनी दिली. युवासेनेचे शहराध्यक्ष राम थरकुडे म्हणाले, "दिव्यांग विद्यार्थ्यांच्या या अडचणी कमी व्हाव्यात, यासाठी आम्ही कक्ष स्थापन करण्याची मागणी केली होती. विद्यापीठाने ती मागणी मान्य केली आहे. त्यासह समान संधी केंद्रदेखील निर्माण केले जात आहे."

Pune, Main
26/02/2024 Page No. 3

सकाळ

सहायक प्राध्यापक नेमावेत

नवप्राध्यापक संघटनेची मागणी; आंदोलनाचा इशारा

पुणे, ता. २५ : तासिका तत्त्वावरील प्राध्यापकांना मानधन वाढवून देण्यात यावे, कायम नियुक्तीदरम्यान या प्राध्यापकांचा अनुभव ग्राह्य धरावा, यांसह १ ऑक्टोबर २०१७च्या आकृतिबंधातील मंजूर पदांमधील सहायक प्राध्यापक नेमावेत, शिक्षण संचालक यांची १०० टक्के पदभरती तत्काळ करावी, अशा मागण्या उच्च शिक्षण विभागाने मान्य कराव्यात; अन्यथा कार्यालयासमोर उपोषण करण्यात येईल, असा इशारा महाराष्ट्र नवप्राध्यापक संघटनेच्या वतीने देण्यात आला.

सध्या राज्यात सहायक प्राध्यापकांच्या दोन हजार ८८ जागांची भरती प्रक्रिया सुरू आहे. ऑक्टोबर २०१७ नंतर बऱ्याच विषयांची सर्व पदे सेवानिवृत्ती, आकस्मिक मृत्यू अशा कारणांमुळे रिक्त झालेली आहेत. राज्यात अकृषी महाविद्यालयांत जवळपास १२ ते १५ हजार सहायक प्राध्यापकांची पदे रिक्त आहेत. याशिवाय आठ ते दहा हजार शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची पदे रिक्त आहेत.

गेल्या सहा वर्षांत ऑक्टोबर २०१७ च्या आकृतिबंधाला मंजुरी मिळत नाही हीसुद्धा शोकांतिका आहे, असे मत संघटनेचे अध्यक्ष डॉ. संदीप पाथ्रीकर यांनी मांडले.

संघटनेच्या वतीने डॉ. पाथ्रीकर यांनी विविध मागण्यांचे निवेदन राज्याचे उच्च शिक्षण संचालक डॉ. शैलेंद्र देवळाणकर यांना दिले.

नवप्राध्यापकांच्या मागण्या...

- १ ऑक्टोबर २०१७च्या आकृतिबंधातील मंजूर पदांना मान्यता देणे
- सहायक प्राध्यापक पदभरतीचे ना हरकत प्रमाणपत्र उच्च शिक्षण सहसंचालक स्तरावर देण्यात यावे
- अकृषी महाविद्यालयातील शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या भरतीवरील बंदी तत्काळ उठवावी
- प्रत्येक जिल्ह्यात कला, वाणिज्य व विज्ञान शाखेचे किमान एक शासकीय महाविद्यालय सुरू करावे
- औरंगाबाद जिल्ह्यात अकृषी केंद्रीय विद्यापीठाची स्थापना करण्याचा प्रस्ताव तत्काळ केंद्र सरकारकडे पाठवावा
- तासिका तत्त्वावरील प्राध्यापकांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या आदेशानुसार मानधन द्यावे

Pune, Main
26/02/2024 Page No. 3

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

मराठी भाषा गौरव दिन विशेष

चंदगडी बोलीभाषेला राजमान्यता

कोल्हापूरच्या दक्षिणेला चंदगड तालुका येतो. येथे चंदगडी बोलीभाषा बोलली जाते. गोमांतक, कुडाळी (कोकणी), कन्नड आणि मराठी यांच्या मिलाफातून ही भाषा उदयाला आली. मात्र, या भाषेला खूप मोठा इतिहास आहे. या शिवाय मराठीमधील प्रत्येक शब्दाला चंदगडीमध्ये प्रतिशब्द आहे. या भाषेची वाक्यरचनाही वेगळी आहे. शिवाजी विद्यापीठाच्या मराठी भाषा विभागाचे प्रमुख प्रा. डॉ. नंदकुमार मोरे यांनी या भाषेवर संशोधन करून या भाषेची ओळख जगाला करून दिली. ज्येष्ठ भाषातज्ज्ञ डॉ. गणेश देवी यांनी 'भारतीय भाषांचे लोकसर्वेक्षण' हा प्रकल्प हाती घेतला होता. या प्रकल्पामध्ये डॉ. मोरे सहभागी झाले होते. त्यांनी यातील महाराष्ट्र खंडामध्ये चंदगडी बोलीभाषेचा लेख लिहिला. त्यानंतर त्यांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाचा 'चंदगडी बोली इतिहास आणि भूगोल' असा प्रकल्प मिळाला. यामध्ये त्यांनी चंदगड प्रदेशाचे भौगोलिक स्थान, इतिहास, बोली भाषेचा विकास, वैशिष्ट्ये, समाजजीवन या सर्व गोष्टींवर काम केले. यासाठी त्यांनी इ. स. १६०० पासूनचे ऐतिहासिक दस्तऐवज संकलित केले व त्याचा अभ्यास केला. यामुळे या बोलीभाषेला शास्त्रीय संशोधनाचे अधिष्ठान प्राप्त झाले. कुमारभारतीच्या दहावीच्या पाठ्यपुस्तकात २०१३मध्ये चंदगड बोली भाषेचा समावेश करण्यात आला. चंदगड बोलीला भाषेचा पदव्युत्तर अभ्यासक्रम बनवला गेला.

तसेच, 'नेट' आणि 'सेट' परीक्षेसाठीही चंदगडी बोली भाषा समावेश करण्यात आला. डॉ. नंदकुमार मोरे यांच्या संशोधनामुळे वैशिष्ट्यपूर्ण चंदगडी बोलीभाषा सर्वांसमोर आली. आता शासनाच्या राज्य मराठी विकास संस्थेतून चंदगडी बोली भाषेच्या संशोधनावरील खंड प्रकाशित होणार आहेत.

नंदकुमार मोरे

Pune, Main
26/02/2024 Page No. 4

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

मराठी ही एक समृद्ध भाषा आहे. त्याच्या अनेक बोली आहेत. प्रत्येक पन्नास मैलांवर बोली, त्या बोलीभाषेतील शब्द, लहजा बदलत जातो. खानदेशी, वऱ्हाडी, मावळी अशा विविध प्रदेशांना अशा बोलींनी नवा आयाम दिला आहे. या बोलींवर सुरू असलेल्या संशोधनाविषयीचा हा लेख.

मराठी बोलींचा दुर्मीळ खजिना!

राज्य मराठी विकास संस्था आणि डेक्कन कॉलेजचा उपक्रम : संकेतस्थळावर माहिती उपलब्ध

मराठी ही महाराष्ट्राची राजभाषा आणि लोकभाषा आहे. भौगोलिक आणि सामाजिक स्तरांवर आपल्याला मराठी भाषेचे विविध भाषाभेद आढळतात. ह्या विविध भाषाभेदांना आपण मराठीच्या बोली असे संबोधतो. याविषयीचे सर्वेक्षण राज्य मराठी विकास संस्था आणि डेक्कन कॉलेजच्या वतीने करण्यात आले आहे. सर्व बोलींचा हा ठेवा व इतरही अनेक गोष्टी संकेतस्थळावर उपलब्ध केल्या आहेत. एकाच शब्दाला कित्येक पर्यायी शब्द या बोलींमध्ये पाहायला मिळत आहेत.

मराठी भाषेतील ह्या भौगोलिक आणि सामाजिक स्तरांवरच्या वैविध्याचे भाषावैज्ञानिक वर्णन करण्याच्या उद्देशाने राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई आणि डेक्कन कॉलेज अभिमत विद्यापीठ, पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने २०१७ पासून 'मराठीच्या बोलींचे सर्वेक्षण : प्रतिमांकन आणि आलेखन' हा प्रकल्प कार्यरत आहे. त्यासाठी ह्या प्रकल्पांतर्गत महाराष्ट्रभर सर्वेक्षण करण्यात येत असून, त्यासोबतच बोलींचे प्रतिमांकन (डिजिटायझेशन) तसेच बोलीतल्या निवडक शब्दांचे आणि वाक्यस्तरावरील काही विशेषांचे नकाशांच्या स्वरूपात आलेखन (मॅपिंग) करण्यात येत आहे.

इ. स. १९०३ ते १९२८ या काळात ब्रिटिश अधिकारी सर जॉर्ज ग्रीयर्सन यांनी भारतीय भाषांची पहिली पाहणी केली होती. प्रस्तुत प्रकल्प म्हणजे ब्रिटिश अधिकारी सर जॉर्न ग्रीयर्सन यांच्या पाहणीनंतरची महाराष्ट्रव्यापी स्वरूपाची ही पहिलीच भाषिक पाहणी म्हणावी लागेल. या प्रकल्पांतर्गत एप्रिल २०१८ पासून एकसमान पद्धतीचा अवलंब करून राज्यातील विविध जिल्ह्यांमधून भाषिक सामग्री ध्वनिमुद्रित करण्यात येत आहे.

या ठिकाणी बोलींची भाषा!

भाषा-अभ्यासकांना अतिशय उपयुक्त असा बोलीविशेषांचा समांतर संग्रह (पॅरेलल कॉर्पस) या प्रकल्पातून तयार होत असून, या प्रकल्पांतर्गत संकलन आणि निर्माण करण्यात येणारी सर्व सामग्री https://sdml.ac.in/mr ह्या स्वतंत्र संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे. सर्वेक्षण आणि विश्लेषणाचे काम जसजसे पूर्णत्वास जाईल तसतशी ती सर्व सामग्री या संकेतस्थळावर उपलब्ध होत जाईल.

'आडना' शब्दाला किती भाऊबंद !

बोलींच्या सर्वेक्षणात एका शब्दाला सर्व ठिकाणचे पर्यायी शब्द दिले आहेत. उदाहरणार्थ 'आडना'या शब्दाला आडगुना, खिट्टी, खटका, दंडका, कोयंडा, आडसर, आडची, माकडी, डांबऱ्या, टीचकनी, साखऱ्या, संकलकडी, मिचगाऱ्या, बिजीगिरी, कुत्रं, घोडी, मांजरबोक्या, पट्टीकडी असे शब्द वैविध्य सापडते.

सर्व सामग्री मुक्तस्रोत

मराठी व इंग्लिश अशा दोन्ही भाषांतील या संकेतस्थळावरील सर्व सामग्री मुक्तस्रोत (फ्री अँण्ड ओपन सोर्स) परवान्याअंतर्गत उपलब्ध असेल. ही सामग्री पाहता येईल तसेच अभ्यासासाठी उतरवूनही घेता येईल.

राज्यातील ३४ जिल्ह्यांतील २७७ गावांमधून अंदाजे ३००० व्यक्तींच्या मुलाखती घेऊन भाषिकसामग्री गोळा केली. शब्द, व्याकरण आणि कथन या तीन स्तरांवर काम केले. १२ जणांच्या प्रशिक्षित गटाने प्रकल्पाचे काम पूर्ण केले.

- डॉ. सोनल कुलकर्णी - जोशी, प्रकल्प प्रमुख, डेक्कन कॉलेज

विद्यापीठातील भाषा भवनाची अपूर्ण इमारत.

विद्यापीठातील भाषा भवन केव्हा पूर्ण होणार?

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील भाषा भवन उभारणीचे काम मागील सुमारे सात वर्षांपासून कासवगतीने सुरू आहे. भाषा भवनाची इमारत पूर्ण करीत तेथे मराठी विभाग केव्हा कार्यान्वित होणार, अशी विचारणा मराठी भाषाप्रेमींकडून केली जात आहे.

विद्यापीठात स्वतंत्र भाषा भवन उभारावे, अशी संकल्पना डॉ. प्रा. नागनाथ कोत्तापल्ले यांनी मांडली आणि सातत्याने पाठपुरावा केला. त्यानंतर भाषा भवनाची पाच मजली इमारत बांधण्यासाठी पाच कोटी रुपयांचा निधी मंजूर करण्यात आला. भवनाचे बांधकाम २०१६ मध्ये सुरू झाले. मात्र, गत सात वर्षांत केवळ दोन मजले बांधून पूर्ण झाले आहे. भाषा भवनाच्या इमारतीत मराठी, इंग्रजी, हिंदी, संस्कृत, पाली यासह परकीय भाषा विषयांचे विभाग सुरू होणार आहेत.

'मनविसे'चे राज्याचे प्रमुख संघटक प्रशांत कनोजिया म्हणाले, विद्यापीठाची निर्मिती मराठी भाषेचा प्रसार-प्रचार करण्यासाठी झाली आहे. मराठी भाषा भवनाच्या बांधकामाकडे दुर्लक्ष होत आहे. निधीअभावी विलंब होत आहे. दोन मजली इमारतीचे बांधकाम पूर्ण झाले असून, दुसऱ्या टप्प्यात आणखी ३ मजले होणार आहेत. येथे ४७ हजार चौरस फूट बांधकाम केले जाणार आहे. दरम्यान, मराठी भाषा भवनाचा पहिला मजला बांधून पूर्ण झाला आहे. दि. १ मेपासून मराठी भाषा विभाग सुरू करणार असल्याचे विद्यापीठातील वरिष्ठ अधिकाऱ्याने दिली. हे भाषा भवन मराठी भाषेला ऊर्जितावस्था देण्यासाठी अत्यंत मोलाचे ठरणार असून त्याद्वारे येणाऱ्या पिढ्यांमध्ये अभिजात मराठी भाषा रुजविण्यास हातभार लागणार आहे.

Hello Pune
Page No. 7 Feb 27, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

अन्वयार्थ

तुम्ही काय वाचता? कधी, कसे आणि किती वाचता?

समाजात वाचन संस्कृती वाढली तरच साहित्य व्यवहार बहरेल. आजच्या 'मराठी भाषा गौरव दिना'निमित्त त्यासाठीच्या प्रयत्नांचा जोर वाढवायला हवा!

हेरंब कुलकर्णी

शैक्षणिक क्षेत्रातले कार्यकर्ते

अमळनेर येथील साहित्य संमेलनाला गर्दी झाली नाही आणि पुस्तक विक्री खूप कमी झाली. १९९६ साली अहमदनगर येथे झालेल्या साहित्य संमेलनात एक कोटी रुपयांची पुस्तके विकली गेली होती. आजच्या हिशोबाने ती रक्कम किमान ५ कोटी होईल. ३० वर्षांपूर्वीचा तो महाराष्ट्र आणि आजचा महाराष्ट्र यातील पडलेले अंतर यानिमित्ताने विचारात घ्यायला हवे. वेगाने होणाऱ्या या बदलाचा अर्थ कसा लावायचा? साहित्य संमेलने, ग्रंथ व्यवहार, साहित्यिक कार्यक्रम याला प्रतिसाद कमी होतो आहे, याचे विश्लेषण कसे करायचे?

साहित्य व्यवहाराला कमी प्रतिसाद मिळण्याचे सर्वात महत्त्वाचे कारण वाचन कमी झाले आहे. पूर्वी साहित्य संमेलन अलोट गर्दीची होती, ग्रंथ प्रदर्शने बहरत होती, साहित्यिक कार्यक्रम, व्याख्यानमाला खूप गाजत याचे कारण समाजात वाचणारा वर्ग मोठ्या संख्येने होता. त्यांना लेखकांबद्दल उत्सुकता असे. लोक लेखक कवींना पत्र लिहीत. आलेली उत्तरे ठेवा म्हणून संग्रही ठेवत. आज वाचनाचे प्रमाण कमी झाल्याने या सर्व व्यवहारांना ओहोटी लागली आहे. हेही खरे, की ध्येयवादाने जगण्याची, आपले जीवन बदलण्याची- समाजाभिमुख करण्याची ऊर्मी मंदावली आहे. पैसा हातात आला तरी आनंदी जगण्याच्या कल्पनेत वाचन फारसे नाही. मोबाइलने तरुणांचे सोडाच; अगदी जाणत्या ज्येष्ठांचेही वाचन कमी केले आहे. २४ तासांच्या वृत्तवाहिन्या, मनोरंजन वाहिन्या आणि आतातर ओटीटीवरल्या अव्याहत मनोरंजन-उपलब्धतेने रिकामा वेळ व्यापला आहे. विचार विश्वाचा वाहक असलेल्या शिक्षक प्राध्यापक वर्गातही अपवाद वगळता सखोल वाचनाचा एकूण आनंदच दिसतो. त्यावाचून नोकरीत काही अडत नाही. शाळा, कॉलेज आणि सार्वजनिक ग्रंथालयात शिक्षक-प्राध्यापकांची पुस्तक देवघेव जरूर बघावी. गावात शहरात जी व्याख्याने होतात त्यात या वर्गाचा नियोजनात सहभाग सोडाच; श्रोता म्हणूनही सहभाग नगण्य असतो. या अशा शिक्षक-प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांना वाचनाची गोडी कशी लावावी?

समाजातील शिकलेला वर्ग ललित साहित्य-वैचारिक पुस्तके फार वाचत नाही. काही पुस्तकांच्या आवृत्त्या खूप निघतात तरी ते प्रातिनिधिक चित्र नाही. एकूण ग्रंथ विक्री सुशिक्षित महाराष्ट्राच्या लोकसंख्येच्या तुलनेत तपासून पाहिली, तर ते गुणोत्तर निराशाजनकच दिसते. बदलत्या वाचकाच्या बदलत्या गरजा, अपेक्षा आणि त्यांना पुरे न पडणारे लेखक-प्रकाशक हाही एक महत्त्वाचा मुद्दा ! त्याहीबद्दल चर्चा आणि उपाययोजना व्हायला हवी.

साहित्य संमेलने, ग्रंथ प्रदर्शने याला गती मिळायची असेल तर वाचन संस्कृतीवर काम करायला हवे. न जमणारी गर्दी हे वाचनाविषयी अनास्था असलेल्या मोठ्या हिमनगाचे केवळ एक टोक आहे. तरुण मुलांमधला एक गट हल्ली वाचनाकडे वळताना दिसतो, हे आशादायक चित्रही येथे नोंदवायला हवे. ही मुले मुद्रित पुस्तकांबरोबरच ई-बुक ऑडिओ बुक वाचतात आणि त्यांच्या साहित्यिक/वैचारिक चर्चांचे कट्टे साहित्य संमेलनात नव्हे, तर सोशल मीडियावर फुलतात हेही खरे. हे असे नवे पर्याय तयार होताना दिसतात जरूर; पण त्याचे सार्वत्रिकीकरण अजून होत नाही.

प्रयत्न केले तर वाचनाची सवय रुजवता येऊ शकते. मी नगरला सीताराम सारडा विद्यालयात मुख्याध्यापक आहे.

शिक्षकांनी रोज वाचन करावे व सकाळी शाळेत आल्यावर सही करताना किती पाने वाचली हे मला सांगावे, असे ठरवले. सुरुवातीला गोडी लागेपर्यंत वेळ लागला; पण गेल्या सहा महिन्यात प्रत्येक शिक्षकाची किमान पंधरा पुस्तके वाचून झाली आहेत. शाळेत पुस्तक भिशी सुरू केली आहे. त्या भिशीत दर महिन्याला ३ शिक्षक ३५०० रुपयांची पुस्तके खरेदी करतात. समाजात वाचन संस्कृती वाढली तर आणि तरच साहित्य व्यवहार बहरेल. साहित्य संमेलनाची गर्दी वाढेल, पुस्तक विक्री वाढेल... अन्यथा मनोरंजनाच्या स्वस्त लाटांचे पाणी पार नाकातोंडात जाईल आणि साहित्य संमेलनेसुद्धा काही वर्षांनी छोट्या सभागृहांमध्ये घ्यावी लागतील.

Pune Main
Page No. 6 Feb 27, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

मायबोलीचं वावडं, विचारांचं अडतं घोडं!

आपल्याला आपलीच भाषा नीट येत नसेल तर आपल्या विचारांचे काय होणार?

राजा भिकारी, माझी टोपी चोरली, ढुम ढुम ढुमाक, ढुम ढुम ढुमाक...

असं म्हणत मुलं वर्गात एकमेकांच्या मागे पळत होती. असं करताना ते कधी उंदीर होत होते, तर कधी राजा, तर कधी सैनिक. एकमेकांच्या भूमिका ते सहज बदलत होते आणि गोष्टीमध्ये अनेक रिकाम्या जागा शोधत आपल्या कल्पनेने त्या भरतही होते. गंमत म्हणजे त्यांचा उंदीर घरातून बाहेर पडून रस्त्यावर सहज फिरत होता. तो शिंप्याकडे गेल्यावर त्याने काय काय पाहिले? त्याच्या घरातील वस्तूंचे वर्णन, त्याच्या मशीनवर ठेवलेला मोबाइल आणि त्याची कंपनी हे ही सांगत होते. मुलांच्या घरात ज्या कंपनीचा मोबाइल होता तो त्या शिंप्याकडे होता आणि रंगही त्याचप्रमाणे बदलत होते. मुलांनी उंदराला आधुनिक वगैरे केले होते. राजा आणि त्याचे सैनिक उंदराच्या मागे न पळता जीपीएस लावून त्याचा शोध घेत होते. उंदीरसुद्धा टोपीमध्ये कॅमेरा ठेवून व्लॉग करत होता.

खरंतर ही गोष्ट सांगण्यपूर्वी मला वाटत होते की मुलांनी ही गोष्ट त्यांच्या घरात ऐकली असेल पण तसे काहीही नव्हते. मुलं पहिलीतली होती आणि नुकतीच मराठीच्या घरातून शाळेच्या अंगणात आली होती. त्यामुळे त्यांची नाळ जोडलेली राहण्याची शक्यता अधिक होती. मराठीत सांगितलेली गोष्ट त्यांना चांगली समजली आणि त्यातली गंमतही उमगली. कारण ती त्यांच्या मातृभाषेत होती. त्यामुळेच ते गोष्टीमध्ये स्वतःचे शब्द घालत होते आणि न समजलेल्या गोष्टीला काय म्हणतात हे विचारत होते. त्यातून त्यांनी अनेक नवीन शब्द ऐकले, त्यांचा वापर कसा करायचा हे त्यांना आपोआप समजले.

एकच गोष्ट आम्ही आठवडाभर पुन्हा पुन्हा ऐकत होतो आणि सांगत होतो, पण आठही दिवस गोष्टीतले ठिकाण बदलत होते, उंदराच्या टोपीचा रंग, आकार आणि त्याची चालण्याची पद्धत बदलत होती. राजासुद्धा नंतर नंतर उदार होत चालला होता. शेवटी शेवटी तर राजाने उंदराशी मैत्री केली आणि उंदरालाच त्याचा वेशभूषाकार म्हणून नेमले. मुलांची कल्पनाशक्ती किती वेगवेगळ्या दिशेने काम करते हे लक्षात आलंच, पण ते करण्याचं त्यांचं माध्यम त्यांची भाषा होतं. त्यांना त्यांच्या भाषेत अर्थात मातृभाषेत काही करायला ऐकायला मिळालं की ते काय काय त्यातून करू शतात हे उघड होतं.

- अश्विनी बर्वे
(लेखिका मुक्त पत्रकार आहेत.)
ashwinibarve2001@gmail.com

पण मातृभाषा सोबत नसेल तर?

१ मुलं जसजशी मोठी होत जातात आणि त्यांना मातृभाषेशिवाय वेगळ्या माध्यमात शिकवण्याची जबाबदारी पालकच घेतात तेव्हा अनेकवेळा कोणत्याही भाषेकडे लक्ष न दिल्याने मुलांची भाषा कमजोर होते.

२ ते सलगपणे एका भाषेत बोलू शकत नाहीत. कर्त्याप्रमाणे क्रियापदाचे रूप बदलते हे ते लक्षात घेत नाही. "आई तिकडे नव्हता/ पुस्तक आवडतो/ अशी वाक्ये लिहितात आणि बोलतात.

३ आठवी आणि नववीमधील मुले साध्या साध्या विषयांवरसुद्धा दोन वाक्ये नीट बोलू शकत नाहीत. तिथेही क्रियापदांचे घोळ करत राहतात.

४ अशावेळी भाषाच फक्त महत्त्वाची नाही तर विचार करण्याचे कौशल्यसुद्धा महत्त्वाचे आहे हे आपण लक्षात घ्यायला पाहिजे.

५ कोणतीही एक भाषा नीट न आल्याने विचार करण्याचे कौशल्य विकसित होत नाही. त्याकडे पालकांनी अधिक लक्ष द्यायला हवे.

६ इंग्रजी बोलता आली नाही तर आपल्याला लाज वाटते. तसेच आपलीच भाषा आली नाही तर आपल्याला काळजी वाटायला हवी. कारण भावना व्यक्त करण्याचे ते अतिशय महत्त्वाचे साधन आहे.

७ आपल्या कामासाठी, जगाशी जोडण्यासाठी इंग्रजी महत्त्वाची आहेच, पण व्यक्त होण्यासाठी आणि भावनिक असुरक्षिततेपासून दूर राहायचे असेल तर मातृभाषा अतिशय महत्त्वाची आहे.

८ भाषा ही भाषा असते ती कोणत्याही एका जाती-धर्माची नसते. आपण इंग्रजीबरोबर इतर प्रादेशिक भाषा सुद्धा शिकायला हव्यात, त्यामुळे आपल्या संवादाच्या कक्षा रुंदावतात. भाषिक कौशल्ये विकसित होतात.

९ आज अनेकजण करिअरच्या दृष्टीने इंग्रजीकडे अधिक लक्ष देतांना दिसतात, त्याचवेळी अनेक तरुण जागतिक पटलावर सांख्यिकी अभ्यास करून मराठीत नवनवीन विषय घेऊन येत आहे. त्यांचे म्हणणे आहे की, काही कोटी लोक मराठी बोलतात ती संख्या एका देशाच्या लोकसंख्येइतकी आहे. काळाबरोबर बदलणारे विषय ते मराठीतून आणत आहेत.

१० आपल्या मायबोलीत केवढी ताकद आहे ती समाजाला सतावणाऱ्या नैमित्तिक विषयांना वाचा फोडते आहे. एखादी भाषा वाईट किंवा चांगली अशा सरळ दोन भागांत हा विषय विभागता येत नाही. आपल्याला सहज कशांत व्यक्त होता येतं आणि व्यक्त होण्यासाठी आपल्याजवळ पुरेसा शब्दसंग्रह आहे का? हे खूप महत्त्वाचे आहे.

११ भाषा ही केवळ संवाद साधण्याचे साधन नाही तर विचार करण्याचे साधनसुद्धा आहे. त्याचीच कमतरता आपल्याला वेळोवेळी भासते. दिखाऊपणा वाढला आणि अंतर्मुख होण्यासाठी आपल्याकडे वेळच राहिला नाही कारण तो स्टेट्स म्हणून ठेवता येत नाही, असे काही भाषेचेही झाले आहे का?

Pune Main
Page No. 9 Feb 27, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

जनमन

मान ताठ नाही, कारण...

महाराष्ट्र हा भारतातला एक अत्यंत प्रगतिशील पुढारलेला प्रांत आहे, पण तरीही महाराष्ट्रातल्या मराठी मातृभाषा असलेल्या प्रजेला, महाराष्ट्रातच दुय्यम दर्जा प्राप्त का व्हावा? कारण...

मराठी माणूस आपल्या मातृभाषेला विसरला, मातृभाषा प्रेम हाच यशाचा पाया आहे, हे मराठी माणसाला उमगलं नाही. आईच्या गर्भाशयात पहिल्या पाच आठवड्यात गर्भाच्या हृदयाचे ठोके पडू लागतात, २२ आठवड्यानंतर त्या बाळाचा मेंदू जागृत होतो, मनोविकासाला सुरुवात होते. बाळाची आई काय बोलते हे गर्भाच्या कानावर जातं. त्याला भाषा कळत नसली, आईच्या भाषेतला क्रोध, लोभ, मोह, मद, मत्सर या भावना कळत नसल्या, तरी उमजू लागतात. मातृभाषा म्हणजे काय हे त्या बाळाला कसं माहिती असणार? पण आपली आई जी काय बडबड करते, त्याचे बाळाच्या मनावर ठसे पडू लागतात. कळत न कळत त्या मातृभाषेवर बाळाचं प्रेम जडतं.

लहान मुलांची वैयक्तिक व सांस्कृतिक ओळख विकसित होते, ती मातृभाषेतून! नैतिक मूल्य हा शिक्षणाचा महत्त्वाचा भाग नसेल तर त्याचे काय भयानक परिणाम होतात, हे थिओडोर रुझवेल्ट या अमेरिकन अध्यक्षांनी ओळखलं होतं. ते म्हणाले होते, "To educate a man in mind and not in morals is to educate a menace to society." म्हणजे नैतिक मूल्य न शिकवता, इतर सर्व काही शिकवणारी शिक्षणपद्धत, हानिकारक नराधम निर्माण करते.

- पण मराठी बाळ जसजसं वाढू लागतं, तसतसं त्याचं मराठी मातृभाषाप्रेम हळूहळू कमी व्हायला लागतं. कारण त्याच्या कानावर इतर भाषांचा भडिमार होऊ लागतो. आधी फक्त हिंदी होती, आता तर इंग्रजी बालवाडीच्याही आधी भेटते. या परक्या भाषा सगळे बोलतात पण आपल्याला येत नाहीत, या न्यूनगंडाचं बीज फार लहानपणीच आपण मुलांच्या मनात रोवतो. या मानसिक न्यूनगंडामुळे मुलांच्या भावनिक विकासाचा पाया खिळखिळा होतो, त्याचा परिणाम विचारसरणीवर होतो, विचारसरणी विसकटली की मनोविकास ढासळतो! आईच्या गर्भाशयात ऐकलेली मराठी मातृभाषा, बाळाच्या विचारसरणीचा व भावनिक विकासाचा पाया आहे, हे जेंव्हा मराठी माणसाला उमगेल, तेव्हा महाराष्ट्राचे भूमिपुत्र ताठ मानेने जगू लागतील.

- अनिल देसाई,
ऑरलँडो, अमेरिका

समकालीन महत्त्वाचे मुद्दे मांडणारी, नवी चर्चा सुरू करणारी वाचक-पत्रे या स्तंभामध्ये प्रसिद्ध केली जातील. आपली पत्रे येथे पाठवा : janman@lokmat.com

Pune Main
Page No. 6 Feb 27, 2024
Powered by: erelego.com

लोकमत

जूनपासून अभ्यासक्रम लागू : आराखडा तयार, संकेतस्थळावर लवकरच येणार

बालसाहित्याचा येत्या जूनपासून विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमात समावेश

साहित्याची गोडी लागायची असेल तर बालसाहित्य अभ्यासणे आवश्यक आहे. हाच उद्देश डोळ्यासमोर ठेवून पहिल्यांदाच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात आता 'एमए'च्या दुसऱ्या वर्षासाठी बालसाहित्य अभ्यासक्रम सुरू होणार आहे. येत्या जून २०२४ पासून हा लागू होईल. त्यामुळे बालसाहित्याचा अभ्यास विद्यार्थ्यांना करता येणार आहे. बालसाहित्यासाठी हे अतिशय कौतुकास्पद पाऊल ठरणार आहे.

यंदापासून विद्यापीठातील 'एमए'च्या दुसऱ्या वर्षासाठी बालसाहित्य हा अभ्यासक्रम असणार आहे. तिसऱ्या आणि चौथ्या सत्रात ते असेल. पहिला पेपर बालसाहित्य व दुसरा पेपर कुमार साहित्याचा आहे. त्यात बालसाहित्याचे स्वरूप, व्याख्या, प्रयोजन, महत्त्व असा अभ्यासक्रम आहे. दोन्ही पेपरला प्रॅक्टिकल असतील. त्यामध्ये मुलांना कसे शिकवावे, अभिवाचन कसे करावे, कविता कशा लिहाव्यात, बालनाटके कशी लिहावीत, ते सांगण्यात आले आहे. तसेच दैनंदिनी कशी लिहावी, याचाही समावेश आहे. सर्व विषय अतिशय सोपा केलेला आहे. दोन्ही पेपर दोन क्रेडिटचे आणि थिअरी व दोन प्रॅक्टिकलचे असतील. हा 'एमए'च्या विद्यार्थ्यांसाठी ऐच्छिक विषय असेल.

याआधी विद्यापीठात हा विषय अभ्यासक्रमात नव्हता. तो आता घेतला आहे. आराखडा तयार होत आहे. संकेतस्थळावर पुढच्या आठवड्यात येईल. तो अभ्यासक्रम येत्या जूनपासून लागू होणार आहे. साहित्यातील जे-जे प्रकार आहेत, ते मोठ्या स्तरावर अभ्यासले जातात; पण बालसाहित्य सर्व वाङ्मय प्रकाराचा पाया आहे. येत्या काळात भाषा टिकवायची असेल तर बालसाहित्याची गोडी लागणे गरजेचे आहे. पाया पक्का झाला तर पुढे वाचक असणार आहे. भाषेच्या भवितव्यासाठी हा विषय महत्त्वाचा आहे.

अभ्यासक्रमासाठी समिती

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठात बालसाहित्याचा अभ्यासक्रम तयार करण्यासाठी पंधरा जणांची समिती केली आहे. त्याचे अध्यक्ष संदीप सांगळे आहेत. इतर सदस्यांमध्ये सुधाकर शेलार, डॉ. प्रमोद आंबेकर, डॉ. प्रकाश शेवाळे, डॉ. शांताराम चौधरी, डॉ. पूर्णिमा बोडके, डॉ. शोभा तितर, डॉ. भास्कर डोके, डॉ. शीतल गोरडेपाटील, राजीव बर्वे, सुरेश शिंदे, सुभाष देशमुख, संजय ऐलवाड आदी १५ जणांची कमिटी आहे.

विद्यार्थी दलित साहित्य, ग्रामीण साहित्य आदी साहित्याचा अभ्यास करतात; परंतु बालसाहित्याचा अभ्यासक्रम विद्यापीठात नव्हता. तो साहित्याचा पाया असल्याने येत्या 'एमए'च्या वर्षाला विद्यापीठात लागू होत आहे. त्यामुळे 'एमए'च्या विद्यार्थ्यांना बालसाहित्य समजून घेता येईल.

- संदीप सांगळे, अध्यक्ष, बालसाहित्य समिती, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

Hello Pune
Page No. 7 Feb 27, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

मराठी गौरवाचे कर्मकांड

महाराष्ट्र दिन एक मे रोजी, मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा १४ ते २८ जानेवारी आणि वाचन प्रेरणा दिन १५ ऑक्टोबर रोजी असे मराठीसंदर्भातील अनेक सोहळे होत असतानाच कविश्रेष्ठ कुसुमाग्रजांच्या जन्मदिनी साजरा केल्या जाणाऱ्या 'मराठी भाषा गौरव दिना'चे एक वेगळे महत्त्व आहेच. आजच्या काळात मराठी भाषेसंदर्भात काही लिहिणे म्हणजे पालथ्या घड्यावर पाणी आहे. मराठी भाषेच्या सोहळ्यांचे कर्मकांड सरकारकडून उरकले जाते. मराठी भाषेसंदर्भात चर्चा करून चिंता व्यक्त करणे हा मुख्यमंत्र्यांपासून साहित्य संमेलनाच्या अध्यक्षांपर्यंत सगळ्यांचा आवडीचा छंद बनला आहे. प्रत्यक्षात मराठी भाषेविषयी कुणालाच काही देणेघेणे नसल्याचे दिसते. मराठीविषयी चिंता व्यक्त करायची म्हणजे इंग्रजी आणि हिंदी भाषेच्या आक्रमणाबद्दल बोलायचे, अशी रूढ पद्धत आहे. कोणत्याही भाषेचा विचार ती भाषा बोलणाऱ्या समाजासंदर्भात करावा लागतो. इंग्रजी ही ज्ञानभाषा मानली तरी आपल्या मातृभाषेबाबत सजग असलेला समाजच वैश्विक पातळीवर स्वतंत्र ओळख निर्माण करू शकतो. दुर्दैवाने जगातील दहाव्या क्रमांकाची भाषा असलेला मराठी समाज आपल्या मातृभाषेपासून दुरावत आहे. हे अंतर दिवसेंदिवस वाढतच आहे. मराठी जपण्याची जबाबदारी खेड्यापाड्यांतील गरीब लोकांवर सोपवून शिकले सवरलेले शहरी लोक अन्य भाषांकडे वळू लागले आहेत. काहीतर परदेशात जाऊन मराठीबद्दल चिंता व्यक्त करतात, टाहो फोडतात. अशा दांभिक समाजात भाषेबाबत कितीही कळकळ व्यक्त झाली तरी भरीव काही होण्याची आशा बाळगणे भाबडेपणाचे ठरेल. भिंतीवर चिकटवलेल्या कुसुमाग्रजांच्या कवितेतील, 'भाषा मरता देशही मरतो, संस्कृतिचाही दिवा विझे।' या ओळी वचनापुरत्याच उरल्या आहेत. मराठी भाषेच्या गौरवदिनी तिच्या कर्तृत्वाचे पोवाडे गाण्याऐवजी असा निराशेचा सूर लावणे कदाचित औचित्यहीन वाटेल. पण वस्तुस्थितीकडे काणाडोळा करणे आणि खोट्या गौरवीकरणात हरवणेही योग्य नाही. तसे करणे म्हणजे भाषेच्या कडेलोटाला हातभार लावणे होय. मराठीला महाराष्ट्राची राजभाषा ठरवल्यापासून मराठी शासन व्यवहारांची आणि विधिमंडळ कामकाजाची भाषा ठरली. सरकारने १९९८ मध्ये अधिसूचना काढून राज्यातील कनिष्ठ न्यायालयांतील कामकाजासाठी मराठी भाषा निश्चित केली. त्याला पाव शतक उलटूनही जिथे कनिष्ठ न्यायालयांमध्येच पूर्ण अंमलबजावणी झाली नाही, तिथे उच्च न्यायालय फार लांबची गोष्ट आहे. न्यायालयीन पातळीवरील अनेक अडथळे गृहीत धरले तरी जिथे अडथळे नाहीत अशा शिक्षण, प्रशासन, उद्योग, तंत्रज्ञान इत्यादी प्रगत क्षेत्रांतही मराठीच्या वापराबाबत कमालीची उदासीनताच जाणवते.

आपणच मातृभाषा मराठीची उपेक्षा करायची आणि फुकाची चिंता व्यक्त करायची, हा दांभिकपणा आहे. या वृत्तीचा परखडपणे फेरविचार करून कृतीप्रवण होणे हेच त्याला उत्तर आहे.

मराठी भाषेला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळाला की भाषेपुढील सगळे प्रश्न संपतील, अशी अंधश्रद्धा गेली काही वर्षे आहे. मराठीला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळावा, याबाबत दुमत नाहीच. त्याचे काही फायदे आहेतच. परंतु त्यासाठी पुरेशी राजकीय इच्छशक्ती दाखवली जात नाही. यासाठी महाराष्ट्राकडून केंद्र सरकारकडे दहा वर्षांहून अधिक काळ पाठपुरावा सुरू आहे. महाराष्ट्रातील भाषा, संस्कृती तसेच साहित्यविषयक संस्थाही त्यासंदर्भात वेळोवेळी सनदशीर मार्गाने आवाज उठवताहेत. अभिजात भाषेसाठीचे सर्व निकष मराठी भाषा पूर्ण करते. त्यासंदर्भातील पुराव्यांनिशी तपशीलवार अंतरिम अहवाल महाराष्ट्राच्यावतीने २०१३ मध्ये सांस्कृतिक मंत्रालयाकडे आणि २०१४ मध्ये अंतिम निर्णयासाठी केंद्र सरकारकडे पाठवला आहे. त्यानंतर पाठपुरावा करूनही महाराष्ट्राच्या मागणीकडे दुर्लक्षच होते आहे. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी महाराष्ट्राला मोठ्ठे उद्योग देणार असल्याचे सांगणाऱ्या मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या सरकारसाठी मराठीचा अभिजात दर्जा म्हणजे किरकोळ बाब; परंतु 'महाशक्तीकडून' तेवढेही मिळवण्यात यश आलेले नाही. मराठी भाषेसाठी अनेक सरकारी संस्था कार्य करतात, परंतु हे काम प्रामुख्याने साहित्यकेंद्री असते. एकूण भाषिक व्यवहारामध्ये साहित्य व्यवहार दहा टक्क्यांच्या आसपास असताना साहित्य व्यवहार म्हणजेच भाषाव्यवहार, असा गैरसमज रुजवला जात आहे. तो रुजवताना, बारा कोटींच्या महाराष्ट्रात मराठी पुस्तकांची आवृत्ती अकराशेच्या पुढे जात नाही. या वास्तवाकडे डोळेझाक करून चालणार नाही. राज्य मराठी विकास संस्था आपल्या मूळ उद्देशाला हरताळ फासून विश्वसंमेलनाच्या कोट्यवधीच्या रमण्यात रमू लागली आहे. नटनट्यांकडून अभिवाचन करून घेण्यापलीकडे सरकारी संस्थांची भाषिक झेप नाही. अखिल भारतीय साहित्य संमेलन आणि ते घेणारे महामंडळ कालबाह्य बनू लागले आहे. कोट्यवधी खर्चाच्या संमेलनातील श्रोत्यांची उपस्थिती शेकड्यांमध्येही नसते, हे त्याचेच निदर्शक आहे. सगळ्या संबंधित घटकांनी मिळून मराठीच्या उपेक्षेचेच धोरण अवलंबले आहे. या पार्श्वभूमीवर मराठी भाषा गौरव दिन साजरा करताना मराठी भाषा संवर्धनासाठी कृतीशील, धोरणात्मक पावले पडली, निर्णय झाले तरच कृतार्थ वाटेल!

Pune, Main
27/02/2024 Page No. 6

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

अक्षरधन : शतकाचा अनमोल दस्तऐवज

महाराष्ट्र साहित्य परिषदेच्या 'महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका' या वाङ्मय नियतकालिकाच्या विसाव्या शतकातील अंकांमधील निवडक लेखांच्या 'अक्षरधन' या ग्रंथाचे प्रकाशन आज (ता. २७) मराठी भाषा गौरव दिनाच्या निमित्ताने होत आहे, त्या निमित्ताने...

प्रा. मिलिंद जोशी

महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे ही महाराष्ट्रातील आद्य साहित्यसंस्था आहे. गेली ११८ वर्षे ही संस्था मराठी भाषा, साहित्य, समीक्षा आणि संस्कृती यांच्या जतन आणि संवर्धनासाठी कार्यरत आहे. अनेक थोर सारस्वतांनी वाङ्मय नसेवकांची भूमिका बजावत आपल्या आयुष्यातला बहुमोल वेळ देऊन ही संस्था नावारूपाला आणली. लोकमान्य टिळकांच्या प्रेरणेने १९०६ मध्ये स्थापन झालेल्या परिषदेची घटना १९१२ मध्ये अस्तित्वात आली. ९ मार्च १९१३ ला मुंबईत झालेल्या कार्यकारी मंडळाच्या बैठकीत 'महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका' असे मासिक काढावे, असा ठराव झाला. त्यानुसार ऑगस्ट १९१३ चा 'महाराष्ट्र साहित्य पत्रिके'चा बारा पृष्ठांचा अंक 'विविध ज्ञान विस्ताराची पुरवणी' म्हणून प्रकाशित झाला. सांप्रत महाराष्ट्र भाषेचा परिपोष निरनिराळ्या तऱ्हेने होत आहे. तरी खास साहित्य या विषयाकडे जावे तितके लक्ष गेलेले दिसत नाही... साहित्याकरिता वाहिलेले असे एखादे पत्र निघण्याचा आता काळ आला आहे व त्याची आवश्यकता भासू लागली आहे. असे पहिल्या अंकाच्या संपादकीयात वि. मो. महाजनी यांनी नमूद केले होते.

१९२८ पासून पत्रिका 'त्रैमासिक' या स्वरूपात स्वतंत्रपणे सुरु झाली. सुरुवातीला पत्रिकेचे स्वरूप साहित्यिक तत्त्वचर्चा, भाषा व संशोधन यांना स्थान देणारे होते. त्यात कालानुरूप बदल होत गेले. पत्रिकेतील लेखन खरे तर वाङ्मयीन संस्कृतीसाठी भरीव योगदान देणारे आहे. मात्र यातील निवडक लेखांचे खंड आजवर प्रकाशित न झाल्याने हे कार्य दुर्लक्षित राहिले होते. महाराष्ट्र साहित्य परिषदेच्या विद्यमान कार्यकारी मंडळाने परिषदेच्या संशोधन विभाग प्रमुख डॉ. अरुणा ढेरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा प्रकल्प हाती घेतला. व्यासंगी समीक्षक आणि कवयित्री डॉ नीलिमा गुंडी यांनी हा ग्रंथ अभ्यासपूर्वक सिद्ध करताना उत्तम संपादन केले. या प्रकल्पासाठी परिषदेच्या हितचिंतक प्रसिद्ध लेखिका डॉ. नलिनी गुजराथी आणि उद्योजक मोहन गुजराथी यांनी अर्थसाहाय्य केले त्यामुळे एक हजार पृष्ठांचा बृहद्ग्रंथ सर्वांसाठी उपलब्ध झाला आहे. एक अव्वल दर्जाचा संदर्भग्रंथ म्हणून याचा उपयोग होईलच, शिवाय आजच्या आणि उद्याच्याही भाषाविषयक धोरणासाठी यातून मार्गदर्शन मिळेल.

राजकीय, सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, वैचारिक स्थित्यंतरांच्या दृष्टीने विसावे शतक महत्त्वाचे आहे. म्हणून विसाव्या शतकातील निवडक लेखांचा विचार ''अक्षरधन'' या ग्रंथासाठी केला. १९१३ ते २००१ या कालखंडातील लेखांची निवड डॉ. नीलिमा गुंडी यांनी केली. ग्रंथाच्या प्रस्तावनेत डॉ. नीलिमा गुंडी यांनी पत्रिकेच्या संपादकांचे धोरण, पत्रिकेचे वैशिष्ट्यपूर्ण विशेषांक, पत्रिकेतील लेखनाचे सर्वसाधारण स्वरूप, विविध सदरे, वाचकांचा प्रतिसाद तसेच पत्रिकेतील कालोचित बदल यांचा परामर्श घेतला आहे. या ग्रंथात सात विभागात ८१ लेख समाविष्ट आहेत. भाषा, व्याकरण, छंद:शास्त्र, व्यक्तिवेधपर लेख, साहित्यविश्वातील विविध चळवळी, प्रवाह यांची चर्चा, वाद, महत्त्वाच्या पुस्तकांची प्रदीर्घ परीक्षणे, मुलाखती, संशोधने, इतकेच नव्हे, तर परभाषेतील महत्त्वाच्या कलाकृतींची दखल घेणारे लेख असे विविधांगी लेखन यात समाविष्ट आहे. देशभाषांचा उच्च अभ्यासक्रमात समावेश हा रा. भि. जोशी यांचा लेख, अखिल भारतीय पार्श्वभूमी आणि भारतीय भाषांशी संबंध हा श्री. ना. बनहट्टी यांचा लेख, साहित्यातील आग्रह आणि दुराग्रह हा वि. वा. शिरवाडकरांचा लेख, स्वातंत्र्योत्तर मराठी साहित्यातील चळवळीचे मूलस्रोत हा चंद्रकांत बांदिवडेकरांचा लेख, साहित्यातील देशीयता हा भालचंद्र नेमाडे यांचा लेख, 'ज्ञानपीठ' पुरस्कार आणि मराठी साहित्य हा डॉ. गं. ना. जोगळेकरांचा लेख, राजवाड्यांच्या भाषा शास्त्रविषयक कार्याचा आढावा घेणारा शं. गो. तुळपुळेंचा लेख, स्त्रियांची भाषा हा सरोजिनी बाबरांचा लेख, जोतिराव फुले यांच्यावरचा गं. बा. सरदारांचा लेख, पाली वाङ्मयातील तेरा भिक्षुणी रत्ने हा धर्मानंद कोसंबींचा लेख, कवितांवरचा मं. वि. राजाध्यक्षांचा लेख, ''स्वामी'' कादंबरीची दि. के. बेडेकरांनी केलेली समीक्षा, चार नाटककार: चार शक्ती हा ना. सी. फडके यांचा लेख, मराठी कथेतील कलात्मकतेचा विचार पुनर्विचार आणि तिचे भवितव्य हा कमल देसाईंचा लेख, गो. म. कुलकर्णींनी घेतलेली दया पवारांची मुलाखत, दिलीप चित्रेंच्या संवेदनांचे रा. ग. जाधवांनी उलगडलेले विविध पदर, तेंडुलकरांच्या नाटकांनी उठविलेल्या वादळांविषयीचा चंद्रशेखर बर्वेंचा लेख, 'झाडाझडती' च्या निमित्ताने मर्ढेकरांच्या 'पाणी' विषयीचा डॉ. सदा कऱ्हाडेंचा लेख, माझे लेखन कलेतील प्रयोग हा पुलंचा लेख, बी. रघुनाथांच्या कादंबरीविषयीचा वसंत आबाजी डहाकेंचा लेख, 'टोकदार सावलीचे वर्तमान' हा रंगनाथ पठारेंचा लेख, परभाषा व साहित्यविश्वाचे वेध घेणारे ना. ग. जोशी, श्री. के. क्षीरसागर, पु. ल. देशपांडे, म. द. हातकणंगलेकर, द. श्री. बापट यांचे लेख या ग्रंथाची श्रीमंती वाढविणारे आहेत. मराठी साहित्यातील वैचारिक ग्रंथाचे दालन समृद्ध करणारा हा ग्रंथ आहे.

जानेवारी १९३४ च्या महाराष्ट्र साहित्य पत्रिकेच्या अंकात द. वा. पोतदारांनी 'रद्दीतील रत्ने' हा लेख लिहिला त्यात ते म्हणतात 'एका अर्थी जशी जुनी वस्त्रे आपण टाकतो, तशीच ही पत्रे, मासिके पुस्तकेसुद्धा आपल्या विचार व्यापाराची वस्त्रेच होत...' जुनी, जीर्ण, फाटकी अतएव निरुपयोगी वस्त्रे टाकावी हे ठीक, परंतु पागोटे फाटले म्हणून टाकले तरी कडेचा जर सहजच 'दीर्घायुषी' असतो; तो फेकून देणे लाभाचे नाही... मग त्याच हिशेबाने वर्तमानपत्री किंवा मासिकी किंवा पुस्तकी लिखाणातील जो सत्वांश आपल्या प्रगतीला कारण होत असतो. तेव्हढा जगवायलाच हवा. 'अक्षरधन' हा ग्रंथ सिद्ध करताना द. वा. पोतदारांचाच हा विचार महाराष्ट्र साहित्य परिषदेने समोर ठेवला आहे. जुन्यातले नवे आणि नव्यातले अगदी नवे स्वीकारत आजवर परिषदेने वाटचाल केली आहे यापुढेही तशीच होत राहिल.

(लेखक महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचे कार्याध्यक्ष आहेत)

Pune, Main
27/02/2024 Page No. 7

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त अक्षरखजिन्याचे आज लोकार्पण

राज्य साहित्य संस्कृती मंडळाचा उपक्रम; ३९ ग्रंथांचे प्रकाशन

मुंबई, ता. २६ : मराठी भाषा गौरव दिनाचे औचित्य साधून महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळामार्फत प्रकाशित केल्या जाणाऱ्या ३९ ग्रंथांचे प्रकाशन मंगळवारी (ता. २७) होणार आहे.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान येथे मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे, विधानसभा अध्यक्ष ॲड. राहुल नार्वेकर, उपसभापती डॉ. नीलम गोऱ्हे, उपमुख्यमंत्री अजित पवार, गृहमंत्री देवेंद्र फडणवीस, मराठी भाषा विकासमंत्री दीपक केसरकर, सांस्कृतिकमंत्री सुधीर मुनगंटीवार आदींच्या प्रमुख उपस्थितीत प्रकाशन सोहळा होणार आहे. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळामार्फत मंडळाने आतापर्यंत ६६६ ग्रंथ प्रकाशित केले आहेत. या वर्षीही अत्यंत मौलिक ३९ पुस्तकांचे प्रकाशन केले जाणार आहे.

मंडळाकडून डॉ. अरुणा ढेरे लिखित 'भारतीय विरागिनी' हे पुस्तक प्रकाशित होणार आहे. या ग्रंथामध्ये भारतीय पातळीवरील काव्यविश्वातील कवयित्रींची-संत आणि भक्त अशा स्त्रियांची पार्श्वभूमी, त्यांनी निवडलेले भक्तिमार्ग, त्यांचा परमार्थविचार, लौकिकाविषयीची त्यांची दृष्टी, त्यांनी केलेले कौटुंबिक आणि सामाजिक संघर्ष, त्यांची जीवनसाधना आणि त्यांनी व्यक्त केलेले स्त्रीत्वाचे संवेदन यांचे दर्शन होते. 'चंद्रपूरच्या महाकालीची लोकपरंपरा माय धुरपता' हा संजीव भागवत यांचा ग्रंथ मंडळ प्रकाशित करणार आहे. मातृदेवता आणि त्यांचे अस्तित्व सर्वसामान्यांत अजूनही कसे अबाधित आहे, याचा दाखला हा ग्रंथ देतो. लोकसाहित्याचे अभ्यासक, संशोधक यांच्यासाठी हा ग्रंथ दिशादर्शक आहे. महाराष्ट्राच्या भौतिक प्रगतीबरोबरच भाषा, साहित्य, कलाकल्पना, वस्त्र, खाद्याभिरुची, नीती संकल्पनांचा आशय केंद्रस्थानी ठेवून महाराष्ट्राचा विस्तृत विवरणात्मक असा सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास मांडणारा व मोठ्या कालपटाचा वेध घेणारा, महाराष्ट्राच्या साहित्यविश्वात मोलाची भर टाकणारा 'महाराष्ट्राच्या सामाजिक-सांस्कृतिक स्थित्यंतराचा इतिहास' (भाग १ व भाग २) हा ग्रंथ मंडळाकडून प्रकाशित होणार आहे.

चरित्र ग्रंथ, बालवाङ्मयावरील पुस्तके

'महाराष्ट्राचे शिल्पकार' या चरित्रमालेअंतर्गत आधुनिक भारताचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे चरित्र मंडळ प्रकाशित करीत आहे.चरित्राचे लेखन प्रा. प्रकाश पवार यांनी केले आहे. या चरित्रमालेत डॉ. पतंगराव कदम यांच्या बहुआयामी व्यक्तिमत्त्वाची ओळख करून देणारे चरित्र डॉ. महादेव सगरे यांनी लिहिले आहे. यासोबतच 'अष्टांगांचा अभ्यास' (भाग २) व 'गोदा संस्कृती' (भाग ३), 'मराठी व्युत्पत्तिकोश', 'अक्षरबालवाङ्मय' या प्रकल्पातील तिसरा खंड 'भ्रमणगाथा', श्री बाळकोबा नरहर भावे (बाळकोबा भावे) यांचे समग्र वाङ्मय आदी ग्रंथांचे प्रकाशन होणार आहे.

Pune, Main
27/02/2024 Page No. 102

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

चौफेर

नवा विचार...
नवा हुंकार...

...अशी बहरली मायमराठी!

इ. स. ११ व्या शतकाच्या आधीच शिलालेख आणि ताम्रपटांमधून मराठीची प्राचीन रूपे बहरू लागली. संतांचे अभंग, कीर्तने, भारुडे, शाहिरांचे पोवाडे, बखरी, लावणी, फटका इत्यादींनी ती सजत गेली. 'अमृतातेही पैजा जिंकणारी' श्रीमंत व प्रभावी असा पंधराशे वर्षांहूनही अधिक वर्षांचा जिता-जागता इतिहास आहे.

मराठीतील आद्य शिलालेख म्हणजे अक्षीचा शिलालेख. हा शिलालेख शके ९३४ म्हणजे इ. स. १०१२ मधील शिलाहार वंशीय राजा केसीदेवराय यांचा पंतप्रधान भूईर्जू सेणुई त्यांच्या काळात कोरला गेला. रायगड जिल्ह्यातील अलिबागजवळ अक्षी हे गाव असून अक्षीच्या शिलालेखात देवीकरीता नऊ कुवली धान्य अर्पण न केल्या चा उल्लेख आढळून येतो.

१२५० नंतर देवगिरीच्या यादव राजांच्या काळात मराठीला राजभाषेचा दर्जा मिळाला. याच काळात महानुभाव पंथियांच्या विविध ग्रंथरूपाने मराठीच्या दालनात साहित्याची मांदियाळी सुरू झाली. महानुभाव पंथीय म्हाइंभट हे मराठीतील आद्य ग्रंथकार व आद्य चरित्रकार. त्यांनी 'लीळाचरित्र' या ग्रंथात श्रीचक्रधर स्वामींच्या अनेक आठवणी व रोजच्या घटना-प्रसंगांचा रोचक भाषेत आढावा घेतलेला आहे. 'विवेकसिंधु' हा आद्यकवी मुकुंदराज यांचा काव्यग्रंथ मराठी भाषेतील आद्य काव्यग्रंथ समजला जातो. विवेकसिंधू हा ग्रंथ इ. स. ११८८ मध्ये रचिला गेला. 'धवळे' या नावाची प्रसिद्ध रचना करणारी महदंबा अर्थात महादाईसा ही आद्य कवयित्री याच काळातील. संत ज्ञानेश्वर, एकनाथ, नामदेव, तुकाराम आदी संतमंडळींनी विविध प्रकारची रूपके वापरून मराठीत सरस अशी अभंग, ओव्या, भारुडे, गवळणी इत्यादी रचना केली. वेगवेगळ्या जातीतल्या संतांनीही मराठीमध्ये उत्तम अशी साहित्यरचना केली. संत नामदेव, गोरा कुंभार, नरहरी सोनार, सावता माळी, चोखामेळा, सेना न्हावी तसेच कान्होपात्रा, त्यांच्यासह जनाबाई, मुक्ताबाईसारख्या स्त्री संतांनीदेखील अध्यात्मिक, भक्तीपर रचना केली.

स्वराज्याचे संस्थापक छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या काळात मराठी भाषेला राजमान्यतेबरोबरच संतांच्या वाङ्मयीन कार्यामुळे लोकमान्यताही मिळायला लागली.

स्वराज्य स्थापनेपासून ते पेशव्यांच्या कारकिर्दीपर्यंत अनेक शाहीर, पंडित, कवींनी मराठी भाषेची मनोभावे सेवा केली. रामजोशी, प्रभाकर, सगनभाऊ, होनाजी बाळा, अनंत फंदी इत्यादी शाहिरांची वाणी मराठी साहित्य दरबारात ठसकेबाज शब्दांमुळे प्रेरणादायी वर्णन करू लागली. वीररसाबरोबरच श्रृंगाररसाने ओतप्रोत सजलेल्या लावण्या लिहून शाहिर फड गाजवू लागले. मराठी शाहिरांच्या काळात आणखी एक वाङ्मय प्रकार मराठीत बहारास आला तो म्हणजे बखर वाङ्मय होय. ऐतिहासिक घडामोडी, लढाया, थोर पुरुषांची चरित्रे यांविषयीचे लेखन बखरीत वाचायला मिळते. बखर वाङ्मय विशेषत्वाने इ. स. १७६० ते १८५० दरम्यान बहरलेला दिसतो. या कालखंडापासून संपूर्ण भारत आणि महाराष्ट्रातही परिवर्तनाचे वारे वाहू लागले.

महाराष्ट्रात मुद्रणकलेची सुरुवात इ. स. १८१२ मध्ये झाली. छपाई तंत्रज्ञानाच्या शोधामुळे प्रबोधनाच्या युगाचा प्रारंभ झाला. यामुळे ज्ञानाचा प्रसार जलदगतीने होण्यास मोठी मदत झाली. याचा साहित्य व भाषेवरही दूरगामी परिणाम व्हायला लागले. इंग्रजी भाषेच्या परिचयामुळे वैचारिक निबंध वृत्तपत्रीय लेखमाला दमदार सुरुवात झाली. मराठीतील पहिले वृत्तपत्र 'दर्पण' या नावाने बाळशास्त्री जांभेकर यांनी इ.स. ६ जानेवारी १८३२ रोजी सुरू केले. सुरुवातीला ते साप्ताहिक रुपात होते. त्यांच्या पुढील काळात टिळक-आगरकरांचं परखड वृत्तपत्रीय लेखन सुरू झाले. मराठी सारस्वतातील याकाळातील देणगी म्हणजे 'कादंबरी' हा साहित्यप्रकार होय. बाबा पद्मनजी यांनी इ.स. १८५७ मध्ये 'यमुना पर्यटन' ही मराठी साहित्यातील पहिली सामाजिक कादंबरी लाहिली. याच सुमारास हरि नारायण आपटे युगाचा प्रारंभ झाला. 'पण लक्षात कोण घेतो?' ही आपट्यांची गाजलेली कादंबरी.

भारतीय स्वातंत्र्यलढ्याच्या काळात आणखी एका साहित्य प्रकाराने मराठी साहित्याला भुरळघातली ती म्हणजे संगीत रंगभूमी. 'संगीतसौभद्र'- अण्णासाहेब किर्लोस्कर, कृ. प्र. खाडिलकर यांचे 'संगीत मानापमान' संगीत शारदा, गो. ब. देवलकर यांचे 'संशयकल्लोळ' यासारख्या संगीतनाटकांमुळे मराठी रंगभूमी उत्तरोत्तर बहरतच राहिली. पौराणिक कथांचा आधार घेत ही नाटके लोकप्रबोधन व लोक मनोरंजन करायला लागली.

कवी केशवसुत यांनी 'तुतारी', 'नवाशिपाई' यांसारख्या त्यांच्या कवितांतून नव्या युगाची तुतारी फुंकली.

१९४५ हे साल अर्वाचीन साहित्याचं 'क्रांतिपर्व' म्हणून ओळखलं जातं. नवकाव्याचे जनक बा. सी. मर्ढेकर यांनी 'पिपात मेले ओल्या उंदिर', 'बडवीत टिपऱ्या' यासारख्या कविता केल्या. स्वातंत्र्योत्तर कालखंडात दलित, ग्रामीण समाजाच्या दुःखाचे हुंकार मराठी साहित्याच्या दालनात पुढे पुढे अधिक गडद होत गेले.

- प्रा. डॉ. सुभाष राठोड

'माय' बोली

मराठी भाषा ही जवळपास १५०० वर्षे जुनी भाषा आहे. वैदिक, संस्कृत, पाली, प्राकृत या भाषांपासून मराठीचा जन्म झाल्याचे म्हटले जाते. इसवी सन ९०५ मध्ये मराठीतील पहिले वाक्य श्रवणबेळगोळ येथील एका शिलालेखावर लिहिलेले सापडते. मराठी भाषेत अनेक परिवर्तने होत गेली. बऱ्याच राज्यकर्त्यांनी आपल्या महाराष्ट्रावर राज्य केल्यामुळे अरबी, फारसी, पोर्तुगीज, फ्रेंच, डच, इंग्रजी या भाषांचे शब्दही आपल्या मराठी भाषेत आढळतात. शिवाजी महाराजांनी मराठी राज्यभाषा व्यवहार कोश तयार करून घेतला. वजीरच्या ऐवजी प्रधान, दिवाणच्या ऐवजी सचिव, गरम (उष्ण), गुलाम (दास), चोपदार (दंडधर), चाकर (सेवक) हे शब्द आणि असे अनेक शब्द या कोशाचीच देणगी आहेत. जगभरातील सर्वाधिक बोलल्या जाणाऱ्या भाषांमध्ये मराठी ही दहाव्या स्थानावर आहे, तर भारतामध्ये ती तिसऱ्या स्थानावर आहे. मराठी भाषेच्या अनेक पोटभाषा आहेत. जसे कोकणी, कारवारी, कोल्हापुरी, अहिराणी, नागपुरी, मराठवाडी इत्यादी. या पोटभाषांमध्येसुद्धा उत्तमोत्तम साहित्याची निर्मिती आतापर्यंत झाली आहे.

असे असूनही अजूनही मराठी भाषेला 'अभिजात भाषेचा दर्जा' मिळालेला नाही. काय आहे हा 'अभिजात भाषेचा दर्जा'. केंद्र सरकारने यासाठी काही निकष लावले आहेत. त्यापैकी पहिला निकष म्हणजे भाषा ही दीड ते दोन हजार वर्षे जुनी असली पाहिजे आणि त्याचे पुरावे हे लिखित स्वरूपात असले पाहिजेत. दुसरा निकष आहे, भाषेमध्ये दर्जेदार साहित्य निर्मिती झाली असली पाहिजे. तिसरा निकष म्हणजे भाषा ही कोणत्याही दुसऱ्या भाषेची नक्कल नसली पाहिजे, ती भाषा स्वयंभू असली पाहिजे आणि चौथा निकष म्हणजे भाषेमध्ये जसजसे कालानुरूप बदल होत जातात, तरीही भाषेचे मूळ रूप आणि आत्ताचे रूप यामध्ये नातं असायला हवं. या चारही कसोट्यांवर आपली मराठी भाषा ही खरी उतरते. राज्य सरकारतर्फे बऱ्याच वर्षांपासून मराठीला अभिजात दर्जा मिळवण्यासाठी प्रयत्न सुरू आहेत आणि आता त्याला यश येण्याची चिन्हेही दिसत आहेत. याआधी हा दर्जा तामिळ या भाषेला २००४ साली मिळाला. नंतर संस्कृत, कन्नड, तेलगू, मल्याळम आणि ओडिया या भाषांना हा दर्जा मिळाला आहे.

अभिजात भाषेचा दर्जा मिळाल्यानंतर, दरवर्षी केंद्र सरकारकडून, मराठी भाषेच्या संवर्धनासाठी, काही कोटी रुपयांचे अनुदान मिळण्यास मदत होईल. मुकुंदराज, ज्ञानेश्वर, तुकोबा, एकनाथ महाराज, रामदास स्वामी ते आतापर्यंत पु. ल. देशपांडे, माडगूळकर ते ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कुसुमाग्रज, विं. दा. करंदीकर, नेमाडे यांनी व अशा अनेक साहित्यिकांनी मराठी भाषेला समृद्ध केलंय.

जवळपास शंभर वर्षांपूर्वी एका इंग्रज अधिकाऱ्याने एका तपासणीत असं म्हटलं, की ज्या भाषेमध्ये रोजगार निर्मिती होते, ती भाषा जगते आणि ज्या भाषेत रोजगार निर्मिती होत नाही, ती भाषा मरते. आपली भाषा जगवायची असेल, तर आपल्या भाषेत ऐकणं, वाचणं आणि बोलणं गरजेचं आहे.

- प्राजक्ता पांगारकर

PuneCity, 27 Feb 2024, Page:014
https://epaper.dainikprabhat.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

प्रभात

गौरव दिन सोहळा

आज आपण ११वा मराठी भाषा गौरव दिन साजरा करत आहोत. ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते मराठी साहित्यिक कुसुमाग्रज यांच्या महाराष्ट्राच्या साहित्यिक आणि सांस्कृतिक क्षेत्रातील महत्त्वपूर्ण योगदानाची पावती म्हणून २१ जानेवारी २०१३ रोजी महाराष्ट्र शासनाने त्यांचा जन्मदिवस २७ फेब्रुवारी हा मराठी भाषा गौरव दिन म्हणून घोषित केला. या निमित्ताने महाराष्ट्र विधानमंडळातील मध्यवर्ती सभागृहात यंदाच्या मराठी भाषा गौरव दिनी कुसुमाग्रज साहित्य जागर मांडला जात आहे. मराठी भाषेची गौरवशाली परंपरा जपण्यासाठी व तिचे संवर्धन करण्यासाठी मराठी भाषा गौरव दिनाचे औचित्य साधून महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालयातर्फे २७ फेब्रुवारी, २०२४ रोजी दुपारी ४.०० ते ६.०० यावेळेत कुसुमाग्रज साहित्य जागर या कार्यक्रमाचे संयोजन विधानसभेचे अध्यक्ष राहुल नार्वेकर, विधानपरिषदेच्या उपसभापती डॉ. नीलम गोऱ्हे आणि विधानसभेचे उपाध्यक्ष नरहरी झिरवळ यांच्या संकल्पनेनुसार करण्यात आले आहे.

या कार्यक्रमाचे उद्घाटन सत्र मुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे, उपमुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस, उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांच्या मार्गदर्शनपर भाषणाने होणार आहे. मराठी भाषामंत्री दीपक केसरकर, संसदीय कार्यमंत्री चंद्रकांत पाटील, विरोधी पक्षनेते अंबादास दानवे आणि विजय वडेट्टीवार, विधिमंडळ मराठी भाषा समितीचे प्रमुख चेतन तुपे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत हा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला आहे.

या कार्यक्रमात दोन्ही सभागृहांचे सदस्य, विधानमंडळाचे अधिकारी, कर्मचारी आणि अर्थसंकल्पीय अधिवेशनाचे वार्तांकन करण्यासाठी आलेले पत्रकार हे कुसुमाग्रजांची एक आवडती कविता किंवा त्यांच्या साहित्यांतील लेखाचा सारांश, नाट्यसंवाद यापैकी एक आणि एक स्वरचित कविता सादर करणार आहेत. कुसुमाग्रज साहित्य जागर कार्यक्रमात उत्स्फूर्तपणे सहभागी व्हावे असे आवाहन नार्वेकर आणि नीलम गोऱ्हे यांनी केले आहे.

मराठी भाषा गौरवदिन आणि मराठी राजभाषा दिन किंवा मराठी भाषा दिन यात फरक आहे. मराठी भाषा दिन १ मे रोजी महाराष्ट्रभर साजरा केला जातो. १ मे १९६० रोजी महाराष्ट्र राज्याची स्थापना झाली आणि मराठी भाषिकांचे राज्य अस्तित्वात आल्यामुळे हा १ मे रोजी 'मराठी राजभाषा दिन' म्हणून अधिकृतपणे साजरा केला जातो. १ मे रोजी महाराष्ट्र दिन, जागतिक मराठी भाषा दिन आणि जागतिक कामगार दिनही साजरा केला जातो. तर २७ फेब्रुवारी रोजी कुसुमाग्रज यांच्या जयंतीनिमित्त मराठी भाषा गौरव दिन साजरा केला जातो.

- विलास पंढरी

PuneCity, 27 Feb 2024, Page:014
https://epaper.dainikprabhat.com

पुढारी

व्लॉगिंग, वेब सीरिजच्या दुनियेत मराठीचा डंका

- अनेक मराठी कलाकारांनी शोधली वेगळी वाट
- मराठीत व्लॉगिंग करणाऱ्यांची वाढतेय संख्या
- नव्या माध्यमाने कलाकारांना दिली आहे नवी वाट

पुणे : पुढारी वृत्तसेवा

लघुपट, व्लॉगिंगच नव्हे, तर वेब सीरिजच्या दुनियेत मराठी कलाकारांचा बोलबाला असून, फक्त मराठीत लघुपट आणि वेब सीरिजची निर्मिती करून अनेकांनी नवी ओळख निर्माण केली आहे. तरुण कलाकारांकडून मराठीत वर्षभरात किमान ३०० लघुपटांची निर्मिती केली जात असून, यूट्यूबवरही मराठी वेब सीरिजचा डंका आहे. यूट्यूबवरील व्लॉगिंगकडेही अनेक जण वळले असून, या नव्या माध्यमाने करिअरसाठीची नवी वाट खुली केली आहे. विशेष म्हणजे, फेसबुक व इन्स्टाग्रामवर रील्सद्वारेही काही मराठी कलाकार प्रसिद्ध झाले असून, मराठी भाषेतच कला सादरीकरण करून अनेकांनी ठसा उमटविला आहे. फक्त शहरातीलच नव्हे, तर ग्रामीण मराठी बोलीचा वापर करून अनेक तरुण सोशल मीडियावर प्रसिद्ध झाले आहेत.

हिंदी आणि इंग्रजीत लघुपट, वेब सीरिज आणि व्लॉगिंग करणारे अनेक कलाकार आहेत. परंतु, आता अनेकांनी माय मराठीची वाट शोधली आहे. हे कलाकार फक्त मराठी भाषेतच रील्स, लघुपट, वेब सीरिजसह व्लॉगिंग करतात. मराठी मातृभाषा आहे, आम्हाला या भाषेत कला सादरीकरण करून आनंद मिळतो. मराठी भाषेमुळेच आम्हाला ओळख मिळाल्याचे हे कलाकार सांगतात. मंगळवारी (दि. २७) साजऱ्या होणाऱ्या मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त दै. 'पुढारी'ने याबाबत कलाकारांकडून जाणून घेतले.

> मराठी भाषेतील रील्सने वेगळी ओळख दिली आहे, याचा अभिमान वाटतो. जी मातृभाषा आहे आणि जी बोलायला आवडते, त्या भाषेत रील्स करायचे मी ठरविले. त्यानुसार रील्स बनवू लागलो. माझ्या रील्सना लोकांचा उत्स्फूर्त प्रतिसाद मिळाल्याचा आनंद आहे.
>
> **- अथर्व सुदामे,** तरुण कलाकार

लघुपटदिग्दर्शक शिवम पंचभाई म्हणाला, अनेक जण मराठी भाषेत लघुपटांची निर्मिती करीत आहेत.मराठी भाषेतच मी लघुपटांची निर्मिती करीत आहे. माझ्या लघुपटाला केरळ लघुपट महोत्सवात दादही मिळाली आहे.

My Pune Edition
Feb 27, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

67639900 लाभले आम्हास भाग्य बोलतो मराठी पुणे, मंगळवार, २७ फेब्रुवारी २०२४ ३

२७ फेब्रुवारी मराठी राजभाषा दिन

'माय मराठी'चे काही खरे नाही!

व्यवहाराचे कामकाज मराठीत; मात्र खटल्यांचा निकाल इंग्रजीत

शंकर कवडे

पुणे : फसवणूक प्रकरणात त्याने न्यायालयात जामिनासाठी अर्ज केला. न्यायालयाने आधारकार्ड, पॅनकार्ड तसेच पासपोर्ट दोन महिन्यांसाठी तपास अधिकाऱ्यांकडे जमा करण्याचा आदेश इंग्रजीतून दिला. त्याने निकाल गुगल ट्रान्सलेटरवर भाषांतरित करून समजलेल्या माहितीनुसार कागदपत्रे पोलिसांकडे जमा केली. सहा महिन्यांनंतर पासपोर्टची गरज असल्याने त्याने वकिलाकडे तो परत मिळविण्याच्या प्रक्रियेबाबत विचारपूस केली. तेव्हा वकिलाने तो पासपोर्ट दोन महिन्यांसाठीच सुपूर्त करण्याचा आदेश असल्याचे सांगितले. इंग्रजी भाषेतील आदेश न समजल्याने पासपोर्टअभावी तो चार महिने बाहेरगावी जाऊ शकला नाही. परिणामी, त्याला कामावर पाणी सोडावे लागले. मराठी निकालाअभावी असे एक ना अनेक प्रकार न्यायालयात घडलेले दिसून येतात.

'शहाण्याने न्यायालयाची पायरी चढू नये' असे म्हटले जाते. न्यायालयापासून सामान्य माणूस हा कायमच दूर राहण्याचा प्रयत्न करत आला आहे. मात्र, एखादा प्रसंग ओढावला अथवा घटना घडल्यानंतर त्याला न्यायालयाची पायरी चढावीच लागते. त्यातच न्यायालयीन कामकाज मुळातच सर्वसामान्य व्यक्तींना कळण्यास अवघड असते. त्यामुळे पक्षकारांना न्यायालयीन कामकाजाविषयी प्रत्येकवेळी वकिलांवर अवलंबून राहावे लागते. वकिलांनी सांगितलेल्या गोष्टींवर विश्वास ठेवून त्यांना आपल्या खटल्याची माहिती घ्यावी लागते. ही सगळी अडचण लक्षात घेऊन, न्यायालयाची पायरी चढणाऱ्या पक्षकारांना आपल्या संदर्भातील निकाल अधिक चांगल्या रितीने समजावा, यासाठी निकाल प्रादेशिक भाषांमध्ये देण्याचा निर्णय यापूर्वीच झाला आहे. मात्र, प्रादेशिक भाषांमधून निकालांची अंमलबजावणी होत नसल्याचे दिसून येत आहे.

मराठी भाषा ही व्यवहाराबरोबरच न्यायाचीही भाषा व्हावी, या अपेक्षेने न्यायालयात येणाऱ्या पक्षकारांसह वकीलवर्गाच्या पदरी अद्यापही निराशाच पडत असल्याचे चित्र दिसत आहे. शहरातील जिल्हा व सत्र न्यायालयात बहुतांश न्यायाधीशांमार्फत इंग्रजीतच निकाल देत असल्याने पक्षकार अद्यापही मराठी निकालाच्या प्रतीक्षेत आहेत. न्यायाधीश, वकील, न्यायालय हे न्यायासाठी कार्यरत असतात. परंतु, न्याय कोणासाठी असतो ? तो जनतेसाठी व सर्वसामान्य लोकांसाठी. परंतु, दिलेला व मिळालेला न्याय हा फक्त भाषेअभावी जर त्यांना समजलाच नाही तर न्याय मिळूनही अन्याय होतो, अशी भावना ज्येष्ठ वकिलांकडून व्यक्त करण्यात येत आहे.

या समस्यांना जावे लागते सामोरे

- आदेशाची व्याख्याच समजत नसल्याने अर्थाचा अनर्थ होतो
- अपील केल्यानंतर अंतिम टप्प्यात अपील व्यर्थ असल्याचे समजते
- पक्षकारांसह वकील, न्यायालयाचाही वेळ होतो खर्च
- आदेशाचे अवलोकन करण्यात बऱ्याचदा वकिलांचीही चूक
- चुकीच्या सल्ल्याची पडताळणी करून निर्णय घेण्यात गोंधळ होतो

"दक्षिणेतील कर्नाटक, तामिळनाडू राज्यांत जिल्हा न्यायालयाचे आदेश हे तामिळ व कन्नड भाषेमध्ये दिसून येतात. त्यामुळे तेथील लोकांना ते अचूकपणे समजतात. दाव्यांच्या कामकाजासाठी गेल्यावर आमच्यासारख्या परप्रांतीय वकिलांनासुद्धा ते अगदी सहजपणे आदेश समजावून सांगतात. न्यायालयाच्या कामकाजात मात्र आजही मराठीचा वापर केवळ नावापुरताच आहे. किमान कनिष्ठ कोर्टात तरी मराठीतून निकाल देण्यात यावेत, असे निर्देश आहेत. मात्र, संपूर्ण निकाल मराठीतून देण्याचे प्रमाण कमीच आहे.

- **ॲड. अजिंक्य मधुकर मिरगळ,** फौजदारी वकील.

"न्यायालयीन आदेश हे सामान्य इंग्रजी भाषेत नसून, ते कायद्याच्या भाषेमध्ये असतात. ते सामान्य नागरिक आणि सुशिक्षित नागरिकांनासुद्धा समजणे अत्यंत अवघड होते. ज्याचे अवलोकन मराठीतून समजावणे फार कठीण होते. उच्च न्यायालय व महाराष्ट्र सरकारने न्यायाधीशांनी निकाल मराठीत द्यावे, असे सांगितले आहे. मात्र, अद्यापही न्यायाधीशांमध्ये याबाबत अनास्था दिसून येत आहे.

- **ॲड. अमेय बलकवडे,** फौजदारी वकील.

मायभूमीतच होतेय मातृभाषेकडे दुर्लक्ष

१९९८ साली काढली होती अधिसूचना

दिवाणी प्रक्रिया संहितेतील कलम १३७ उपकलम दोननुसार राज्य सरकारला उच्च न्यायालयास दुय्यम असलेल्या कोणत्याही न्यायालयाची भाषा व लिपी ठरविण्याचा अधिकार आहे. तशीच तरतूद फौजदारी संहितेत कलम २७२ मध्येही आहे. या अधिकारांचा वापर करून सरकारने २१ जुलै १९९८ रोजी अधिसूचना काढून उच्च न्यायालयाला दुय्यम असलेल्या दिवाणी आणि फौजदारी न्यायालयांची (काही प्रयोजने वगळता) भाषा मराठी असेल, असे घोषित केले. या अधिसूचनेला प्रदत्त कायद्याचे स्वरूप असून, ही अधिसूचना म्हणजे कायदाच आहे. प्रत्यक्षात जवळपास २५ वर्षांनंतरही राज्यातील सर्व कनिष्ठ न्यायालयांमध्ये पूर्णपणे मराठीत कामकाज चालत नाही आणि निकालपत्रेही मराठीत उपलब्ध केली जात नाहीत.

मुंबई उच्च न्यायालयाचाही पुढाकार

इंग्रजी भाषेमुळे अडचण होत असलेल्या पक्षकार व सर्वसामान्य नागरिकांना उपयोग होईल, यादृष्टीने मुंबई उच्च न्यायालयाने मागील वर्षी 'निवडक निर्णय' या शीर्षकाखाली तीन महत्त्वाची निकालपत्रे मराठीत भाषांतरीत स्वरूपात प्रसिद्ध केली होती. न्या. डी. एच. ठाकूर, न्या. कमल खाटा, न्या. अभय आहुजा, न्या. अजय गडकरी, न्या. प्रकाश नाईक यांचा समावेश असलेल्या तीन खंडपीठांची निकालपत्रे मराठीत प्रसिद्ध केली होती. या वेळी या निकालपत्रांचा उपयोग केवळ पक्षकारांना तो मातृभाषेत समजावा, यासाठी करावा. अन्य कोणत्याही कारणासाठी करण्यात येऊ नये. उच्च न्यायालयाच्या निकालपत्रांसाठी अधिकृत भाषा इंग्रजीच राहील, असेही स्पष्टीकरण दिले होते.

My Pune Edition
Feb 27, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुढारी

अभिजात दर्जासाठी ताकदीने प्रयत्न

राज्य सरकारच्या समितीतील सदस्यांची ग्वाही

सुवर्णा चव्हाण

पुणे : मराठीला अभिजात भाषेचा दर्जा मिळावा, यासाठी गेल्या अनेक वर्षांपासून लढा सुरूच आहे... आता तर राज्य सरकारने केंद्राकडे पाठपुरावा करण्यासाठी एक समिती गठित केली आहे... पण, या समितीने काय होणार? असा सवाल उपस्थित केला जात आहे. परंतु, दुसरीकडे केंद्राकडे पाठपुरावा करण्यासाठी अशा समितीची आवश्यकता होती. या समितीद्वारे मराठीला अभिजात दर्जा मिळण्यात कोणत्या अडचणी येत आहेत, या अडचणींचा अभ्यास करून हा विषय आणखी ताकदीने केंद्राकडे मांडता येईल, असे समितीतील सदस्यांचे म्हणणे आहे. समितीची पहिली बैठक लवकरच होणार असून, यात पुढील दिशा ठरविली जाईल, असेही सदस्यांनी सांगितले. दरम्यान, सदस्यांची ऑनलाईन बैठक बुधवारी (दि.२८) होणार आहे.

समितीच्या अध्यक्षपदी माजी प्रशासकीय अधिकारी ज्ञानेश्वर मुळे यांची, तर सरहद संस्थेचे अध्यक्ष संजय नहार यांची सदस्यपदी नियुक्ती केली आहे. मराठी भाषा विभागाने नुकताच याबाबतचा सरकारी आदेश काढला. या समितीचे राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. सदानंद मोरे, भाषा सल्लागार समितीचे अध्यक्ष लक्ष्मीकांत देशमुख आणि राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. राजा दीक्षित हेही सदस्य असतील.

" समितीच्या माध्यमातून मराठीला अभिजात दर्जा मिळावा, हा विषय केंद्र पातळीवर प्रभावीपणे मांडता येईल, असे वाटते. समितीची पहिली बैठक झाल्यावर कामाचे स्वरूप ठरणार आहे, बैठकीत चर्चा होऊन पुढील दिशा ठरविली जाईल.

- लक्ष्मीकांत देशमुख, अध्यक्ष, भाषा सल्लागार समिती

" मराठीला अभिजात दर्जा मिळवण्यामध्ये आम्ही समितीच्या माध्यमातून प्रयत्न करणार आहोतच. ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीद्वारे हा दर्जा मिळवण्यासंदर्भात कोणत्या अडचणी येत आहेत, याचा पहिल्यांदा अभ्यास केला जाईल आणि त्याप्रमाणे चर्चा होऊन पुढील दिशा ठरविली जाईल. मराठीला हा दर्जा मिळायलाच हवा. त्यासाठी राजकीय पातळीवरही प्रयत्न झाले पाहिजेत, पक्षीय राजकारण बाजूला ठेवून प्रयत्न केल्यास हे होऊ शकते.

- संजय नहार, अध्यक्ष, सरहद संस्था

" मराठीला अभिजात दर्जा मिळावा, हा विषय आणखी ताकदीने केंद्र पातळीवर मांडला जावा आणि केंद्र सरकारकडे याविषयी सातत्याने पाठपुरावा व्हावा, यासाठी राज्य सरकारने पाठपुरावा समिती स्थापन केली आहे. त्यामुळे या विषयाबाबत पाठपुरावा करणे सोयीचे जाणार आहे. या समितीचा एक भाग म्हणून असे वाटते की, आम्ही समितीच्या माध्यमातून नक्कीच ताकदीने हा विषय केंद्राकडे मांडू आणि मराठीला अभिजात दर्जा मिळवून देऊ. मराठी ही काळाप्रमाणे आणि वाङ्मयीन समृद्धीच्या बाबतही अभिजात आहे, हे अहवालानुसार सिद्धही झाले आहे. याची पद्धतशीर मांडणी झाली आहे, या मांडणीच्या आधारे आमची समिती पाठपुरावा करेल.

- डॉ. राजा दीक्षित, अध्यक्ष, राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ

दर्जाचा विषय 'समिती भरोसे'

पुणे/मुंबई : मराठी भाषेला अभिजात दर्जा मिळावा ही कोट्यवधी मराठी भाषिकांची मागणी असली तरी केंद्र आणि राज्य सरकार दोघांनीही या मागणीतून आपले हात झटकले आहेत. राज्य सरकारने हा प्रश्न एका समितीच्या अंगावर ढकलून दिला असून हा दर्जा आता या समिती भरोसे राहणार आहे.

त्यामुळे मराठीला अभिजात भाषेचा दर्जा देण्याचे १० वर्षांपासूनचे भिजत घोंगडे यापुढेही असेच कायम राहील, असे निराशाजनक चित्र निर्माण झाले आहे.

हा दर्जा मिळावा म्हणून केंद्र सरकारकडे आक्रमक पाठपुरावा राज्यकर्त्यांनी करणे अपेक्षित असताना त्यांनी हे काम एका नव्या अशासकीय सदस्यांच्या समितीला सोपविल्याने ही समिती मराठी माणसांना दिलेला एक खुळखुळा असल्याची भावना मराठी साहित्यविश्वात व्यक्त केली जात आहे. १४ फेब्रुवारीला राज्य सरकारने हा दर्जा मिळावा म्हणून केंद्र सरकारकडे पाठपुरावा करण्यासाठी ज्ञानेश्वर मुळे यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन केली आहे.

My Pune Edition
Feb 27, 2024 Page No. 3
newspaper.pudhari.co.in

पुढारी

रिद्धपुरात 1 जूनपासून मराठी भाषा विद्यापीठाचा श्रीगणेशा

राज्य सरकारने मराठी भाषा विद्यापीठ स्थापन समितीचा अहवाल स्वीकारला

कोल्हापूर : प्रवीण मस्के

कित्येक वर्षांची प्रतीक्षा आता संपली आहे. मराठीचे आद्यकर्ते संत आणि समतेचा विचार सर्वप्रथम तेराव्या शतकात मांडणारे श्री गोविंदप्रभू यांच्या वास्तव्याने पुनीत झालेल्या मराठी वाङ्मयाची काशी श्रीक्षेत्र रिद्धपूर येथे ६०० वर्षांनंतर अखेर १ जूनपासून मराठी भाषेचे विद्यापीठ सुरू होत आहे.

अमरावती जिल्ह्यातील श्रीक्षेत्र रिद्धपूर ही महानुभाव पंथाचीच नव्हे तर मराठी वाङ्मयाची काशी समजली जाते. रिद्धपूरमध्ये मराठीतील पहिला हस्तलिखित आद्यग्रंथ 'लीळाचरित्र' लिहिला गेला. याठिकाणी लीळाचरित्रासह स्मृतिस्थळ, गोविंदप्रभू चरित्र, दृष्टांतपाठ, सूत्रपाठ, मूर्ती प्रकारासारखे ग्रंथ जन्माला आले.

हिंदी भाषेचा विकास व्हावा यासाठी वर्धा येथे महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय हिंदी विद्यापीठाची निर्मिती झाली आहे. रामटेक येथे संस्कृत भाषेचे कवी कुलगुरू कालिदास यांच्या नावाने स्वतंत्र विद्यापीठ आहे. राज्य सरकारच्या वतीने उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाने गेल्यावर्षी रिद्धपूर येथे मराठी भाषा विद्यापीठाची स्थापना करण्याची घोषणा केली. त्या पार्श्वभूमीवर संत साहित्याचे ज्येष्ठ अभ्यासक डॉ. सदानंद मोरे यांनी दै. 'पुढारी'ला मराठी राजभाषा गौरव दिनाच्या पूर्वसंध्येला मराठी भाषा विद्यापीठ सुरू होत असल्याची आनंदवार्ता दिली.

मराठी भाषा विद्यापीठ स्थापनेची कार्यवाही लवकर करावी, यासाठी विविध साहित्य संघटनांनी मागणी लावून धरली होती. डॉ. सदानंद मोरे यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थापन केलेल्या समितीने उच्च व तंत्रशिक्षण मंत्री चंद्रकांत पाटील यांना शिफारसींचा अहवाल सादर केला होता. त्यामधील शिफारसी सरकारने मान्य केल्या आहेत. त्यानुसार जूनपासून मराठी भाषा विद्यापीठ सुरू होत आहे. मराठी भाषा प्रत्येकाच्या जगण्याशी निगडित असून प्रत्येक क्षेत्राशी संबंध येतो. मराठी भाषा विद्यापीठात विविध ज्ञानशाखा, शिक्षणक्रम व अभ्यासक्रम शिकवले जाणार असल्याने विद्यार्थ्यांना नवीन रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होणार आहेत. मराठी भाषा संवर्धनासाठीचा अभ्यास केला जाणार आहे. भविष्यात मातृभाषेतून उच्चशिक्षण देण्याबाबतचे विविध पर्याय उपलब्ध करून दिले जाणार आहेत. मराठीच्या सर्व बोली भाषांच्या संवर्धनासाठीच्या उपाययोजनाबाबतचा अभ्यास केला जाणार आहे. महाराष्ट्राचा जाज्वल्य इतिहास, कला, साहित्य, संस्कृती याची माहिती देणारा 'महाराष्ट्रालॉजी' अभ्यासक्रम विद्यापीठात शिकवला जाणार आहे.

अमरावतीमधील रिद्धपूरच का...

अमरावती जिल्ह्यातील रिद्धपूर हे महानुभाव पंथाचे प्रमुख केंद्र आहे. ही माती श्री गोविंदप्रभू, श्री चक्रधरस्वामी, श्री नागदेवाचार्य यांच्यासारख्या महापुरुषांच्या वास्तव्याने पावन झालेली आहे. म्हाईंभट, केशीराज व्यास, महदाईसा यांच्यासारख्या प्रज्ञावंतांच्या प्रतिभेला याच मातीतून नवा अंकुर फुटला. श्री गोविंदप्रभू महाराष्ट्राचे आद्यकर्ते संत सुधारक होते. ते चक्रधर स्वामींचे गुरु होते. श्री चक्रधर स्वामी यांनी रिद्धपूर येथे मठाची स्थापना केली. श्री चक्रधर स्वामी यांनी रिद्धपुरातच वाङ्मयीन, आध्यात्मिक, धार्मिक, सामाजिक क्रांती केली. स्त्रियांना पुरुषांच्या बरोबरीचा दर्जा देण्याचा पहिला प्रयत्न याच भूमीत झाला.

इंग्रजीला टक्कर देण्यासाठी मराठी सक्षम

राज्य सरकारने मराठी भाषा विद्यापीठ स्थापन करण्यासाठीचा अहवाल तयार करण्यास खूप कमी वेळ दिला. कमी वेळेत देखील विश्वास सार्थ करण्याचा प्रयत्न केला आहे. सरकारने नियुक्त केलेल्या समितीच्या शिफारसी मान्य केल्या आहेत. १ जूनपासून मराठी भाषा विद्यापीठ अस्तित्वात येईल. इंग्रजीसह इतर भाषांना टक्कर देण्यासाठी मराठी राजभाषा सक्षम होणार आहे.

- डॉ. सदानंद मोरे, अध्यक्ष, मराठी भाषा विद्यापीठ स्थापना समिती

Pune Edition
Feb 27, 2024 Page No. 4
newspaper.pudhari.co.in

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

साहित्य पत्रिकेतील 'अक्षरधन' ग्रंथरूपात

मराठी भाषा गौरवदिनी ग्रंथाचे आज प्रकाशन

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे: महाराष्ट्रातील आद्य साहित्यसंस्था असा नावलौकिक असलेल्या महाराष्ट्र साहित्य परिषदेच्या 'म. सा. पत्रिका' या वाङ्मयीन नियतकालिकातील विसाव्या शतकातील निवडक लेखांचे संकलन असलेल्या 'अक्षरधन : निवडक महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका विसावे शतक' या एक हजार पृष्ठांच्या ग्रंथाचे प्रकाशन मराठी भाषा गौरवदिनी (२७ फेब्रुवारी) ज्येष्ठ समीक्षक डॉ. मिलिंद मालशे यांच्या हस्ते होणार आहे.

परिषदेच्या माधवराव पटवर्धन सभागृहात सकाळी अकरा वाजता होणाऱ्या कार्यक्रमास अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाच्या माजी अध्यक्ष आणि परिषदेच्या संशोधन विभाग प्रमुख डॉ. अरुणा ढेरे, ग्रंथाच्या संपादक डॉ. नीलिमा गुंडी, ग्रंथासाठी अर्थसाहाय्य करणाऱ्या लेखिका डॉ. नलिनी गुजराथी आणि उद्योजक मोहन गुजराथी उपस्थित राहणार आहेत, अशी माहिती परिषदेचे कार्याध्यक्ष प्रा. मिलिंद जोशी यांनी दिली.

प्रा. जोशी म्हणाले, महाराष्ट्र साहित्य पत्रिका हे परिषदेचे वाङ्मयीन नियतकालिक संस्थेच्या उदार आणि सर्वसमावेशक विचारसरणीचा वारसा जपणारे आहे. १९१३ मध्ये पत्रिकेचा पहिला अंक 'विविधज्ञानविस्तार' ची पुरवणी म्हणून प्रकाशित झाला. १९२८ पासून पत्रिका 'त्रैमासिक' या स्वरूपात स्वतंत्रपणे सुरू झाली. सुरुवातीला पत्रिकेचे स्वरूप मुख्यतः साहित्यिक तत्त्वचर्चा, भाषा आणि संशोधन यांना स्थान देणारे होते. त्यात कालानुरूप बदल होत गेले. यातील लेखन वाङ्मयीन संस्कृतीसाठी भरीव योगदान देणारे आहे. मात्र, यातील निवडक लेखांचा खंड आजवर प्रकाशित झाला नसल्याने हे कार्य दुर्लक्षित राहिले होते. 'अक्षरधन' मुळे पत्रिकेचे हे योगदान प्रकाशझोतात येत आहे. डॉ.नीलिमा गुंडी यांनी या ग्रंथाचे संपादन केले आहे. संदर्भग्रंथ म्हणून याचा उपयोग होईल. त्याबरोबरच भाषाविषयक धोरणांसाठी यातून मार्गदर्शन मिळेल.

27/02/2024 | Pune | Page : 03
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

लोकशाहीचे व्याकरण...

लोकशाही हे गणराज्याकरता विशेषण म्हणून वापरले असले, तरीही लोकशाही हे केवळ विशेषण नाही तर ते नाम आणि क्रियापदही आहे ...

संविधानभान

लोकशाहीच्या पायावरच देश आणि संविधान उभे आहे. 'डेमॉक्रसी' या शब्दाचे मराठी भाषांतर लोकशाही असे आहे. ग्रीक भाषेत या शब्दाचे मूळ आहे. 'डेमॉस' म्हणजे लोक तर 'क्रॅटिया' म्हणजे सत्ता/ राज्य. लोकांची सत्ता प्रस्थापित करते ती लोकशाही. अब्राहम लिंकन यांनी 'लोकांचे, लोकांसाठी आणि लोकांकरिता' अशी सोपी, सुटसुटीत व्याख्या केलीच आहे. या ढोबळ आणि अतिव्याप्ती असलेल्या व्याख्येकडून अधिक नेमकेपणाने लोकशाही समजून घ्यायची तर ती एक सामूहिक निर्णय प्रक्रिया आहे. सामूहिक निर्णय घ्यायचा तर प्रत्येकाची मते वेगवेगळी मग निर्णय घ्यायचा कसा? सर्वांचे एकमत होईल, अशी शक्यता बहुतेक वेळा नसतेच. तसेच प्रत्येक वेळी सर्वांचा निर्णयप्रक्रियेत सहभाग असणे व्यावहारिकदृष्ट्या शक्य नसते. त्यामुळेच आपण अप्रत्यक्ष, प्रातिनिधिक लोकशाहीचा पर्याय निवडला.

आपण आपले प्रतिनिधी निवडून देतो आणि आपले प्रतिनिधी आपल्या वतीने निर्णय घेतात. त्यासाठी निवडणुका होतात. संविधानाच्या अनुच्छेद ३२६ नुसार प्रत्येक नागरिकाला मतदानाचा हक्क देण्यात आलेला आहे; मात्र निवडणुकीत मतदान केले आणि नेते निवडून आले म्हणजे लोकशाही स्थापित होते असे नाही तर सजग नागरिकांनी प्रतिनिधींवर, सरकारवर अंकुश ठेवला पाहिजे. उत्तरदायित्वाचे मूल्य लोकशाहीत अपेक्षित आहे. नागरिक सरकारला आणि सरकार नागरिकांना बांधील आहे.

भारतीय संविधानानुसार आपण संसदीय लोकशाहीचे तत्त्व स्वीकारले आहे. संसद ही सामूहिक नेतृत्वावर उभी आहे. त्यामुळे कुण्या एका व्यक्तीच्या हातात लोकशाहीची सूत्रे असू शकत नाहीत. एका व्यक्तीच्या हातात सूत्रे असतात तेव्हा हुकूमशाही निर्माण होते. लोकशाहीमध्ये व्यक्तीपेक्षा समूह महत्त्वाचा असतो.

मुळात लोकशाही ही सामूहिक निर्णयप्रक्रिया आहे. त्यामुळे संवाद हा लोकशाहीचा प्राणवायू आहे. संवादाशिवाय लोकशाहीची कल्पनाच करता येत नाही. संवाद म्हणजे मत-मतांतरे, वाद-प्रतिवाद. वेगवेगळी मते असणे हे जिवंतपणाचे लक्षण आहे. त्या वैचारिक घुसळणीतून नवे विचार, नव्या कल्पना जन्माला येतात. त्यामुळे लोकशाहीत संवादाला जसे महत्त्व आहे तसेच असहमतीविषयी आदर व्यक्त करणेही जरुरीचे आहे. खऱ्या लोकशाहीत संवादाला प्रोत्साहन, असहमतीचा आदर आणि विमर्षातून किमान समान कार्यक्रम गाठण्याच्या शक्यतेला प्राधान्य देताना सर्वांचे समायोजन करण्याचा प्रयत्न केला जातो.

अर्थातच, लोकशाहीच्या संयुगात स्वातंत्र्य-समानता-सहभाव आणि न्याय या मूलद्रव्यांचा समावेश आहे. ही पायाभूत मूलद्रव्ये नसतील तर लोकशाही अस्तित्वात येऊ शकत नाही. 'एक व्यक्ती, एक मत' हे राजकीय लोकशाहीचे सूत्र आहे. 'एक मत आणि समान पत' हे समतेच्या मूल्यास अनुसरून असे दुसरे सूत्र आहे. त्यामुळे लोकशाहीत प्रत्येकाच्या मताचे समान मूल्य आहे, असे मानले जाते. हुकूमशाही व्यवस्थांमध्ये एकाच व्यक्तीला सर्वज्ञान आहे, असे मानले जाते. सर्व जनता एकाच व्यक्तीच्या चरणी आपला विवेक गहाण ठेवते. हुकूमशाही व्यवस्था केवळ एकाच व्यक्तीला गुणवान तर बाकीचे जगण्याला अपात्र आहेत, असे मानते. लोकशाहीत मात्र प्रत्येकाला विचाराचं स्वातंत्र्य आहे, ते मांडण्यासाठी समतेची भूमी आहे आणि त्याला/ तिला योग्य न्याय मिळू शकेल, अशी व्यवस्था अपेक्षित आहे.

लोकशाही हे गणराज्याकरता विशेषण म्हणून संविधानाच्या उद्देशिकेत वापरले आहे, पण लोकशाही हे केवळ विशेषण नाही तर ते नाम आणि क्रियापदही आहे. लोकशाही कर्ता या अर्थाने नाम आहे. विशिष्ट बिंदूपाशी पोहोचलो म्हणजे लोकशाही प्रस्थापित झाली असे होत नाही. ती दररोज चालणारी अव्याहत प्रक्रिया आहे आणि या मौलिक अर्थाने लोकशाही हे क्रियापद आहे. लोकशाहीचे हे व्याकरण लक्षात आले की देशातील व्यवस्थेचा सकर्मक कर्तरी प्रयोग सुरू राहतो!

- डॉ. श्रीरंजन आवटे
poetshriranjan@gmail.com

27/02/2024 | Pune | Page : 06
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

माय मराठीची महती सांगणाऱ्या गीताची निर्मिती

'एनसीपीए'साठी बर्वे कुटुंबीयांकडून निर्मित गीताचे आज प्रसारण

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : *भाषेमुळेच घडतो आपण*
भाषेला आपण घडवावे,
माय मराठी भाषा आपुली,
या भाषेचे अमृत प्यावे...

माय मराठीची महती अधोरेखित करणारे हे गीत कविश्रेष्ठ कुसुमाग्रज यांच्या जन्मदिनानिमित्त आज, २७ फेब्रुवारी रोजी साजऱ्या होणाऱ्या मराठी भाषा गौरव दिनी मुंबईतील विविध वीस शाळांमध्ये सादर होणार आहे. संगीताचा वारसा जपणाऱ्या बर्वे कुटुंबीयांनी 'नॅशनल सेंटर फॉर परफॉर्मिंग आर्टस' (एनसीपीए) संस्थेच्या माध्यमातून खास शाळेतील मुलांसाठी या गीताची निर्मिती केली आहे.

> सहा महिन्यांपूर्वी मला 'एनसीपीए'कडून या गीतासाठी विचारणा झाली आणि मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त मी हे गीत लिहिले. डॉ. सुवर्णलता राव यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम राबविण्यात आला असून, मराठीतील गीत मुंबईतील २० शाळांमध्ये सादर होणार असल्याचा आनंद होतो आहे.
>
> – डॉ. संगीता बर्वे, प्रसिद्ध कवयित्री

प्रसिद्ध कवयित्री डॉ. संगीता बर्वे यांनी लिहिलेल्या या गीताला गायक आणि संगीतकार राजीव बर्वे यांनी संगीत दिले आहे. प्रांजली बर्वे आणि सानिका कुलकर्णी यांनी हे गीत गायले आहे. प्रसिद्ध सरोदवादक आणि बर्वे यांचे जामात सारंग कुलकर्णी यांनी या गीताचे संगीत संयोजन केले आहे. मराठी भाषा गौरव दिनानिमित्त मंगळवारी हे गीत 'एनसीपीए'कडून मुंबईतील २० शाळांमधील किमान दोन हजार विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचणार आहे.

'एनसीपीए'च्या डॉ. सुवर्णलता राव यांच्या नेतृत्वाखाली हा उपक्रम राबविण्यात आला आहे. या उपक्रमांतर्गत मराठी, हिंदी आणि इंग्रजी या तीन भाषांमध्ये मुलांसाठी गाणी तयार केली आहेत. हिंदी आणि इंग्रजीमध्ये अनुवाद करून प्रांजली बर्वे हिने या दोन्ही गीतांना संगीत दिले आहे. तिने या तिन्ही भाषांमधील गीताचे गायन केले आहे. या गीतातून माय मराठीची महती शालेय विद्यार्थ्यांपर्यंत पोचणार आहे. विशेष म्हणजे आईची आणखी एक मराठी कविता इंग्रजी भाषेत अनुवादित करून संगीतबद्ध केली आहे.

27/02/2024 | Pune | Page : 02
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकसत्ता
लोकमान्य लोकशक्ती

महाराष्ट्रधर्म आणि मराठी भाषेची चळवळ

मराठी शाळांच्या बाजूने आणि इंग्रजीच्या विरोधात बोलणे हा एखादा गंभीर गुन्हा वाटावा अशी परिस्थिती महाराष्ट्रात निर्माण झालेली आहे. प्रतिगामी, संकुचित, बहुजनहितविरोधी, दांभिक, विकासविरोधी असे आरोप सहन करायची तयारी ठेवूनच तुम्हाला मराठी शाळांच्या बाजूने लढावे लागते. 'इंग्रजी हटाव' असे म्हणणे तर सोडाच, पण इंग्रजीच्या विरोधात काहीही बोलले तरी अनेकांच्या भावना दुखावतात. एक प्रकारची दहशत इंग्रजीशरण वर्गाने निर्माण केली आहे. त्याला शासक आणि प्रशासक वर्गाचा सक्रिय पाठिंबा असल्याने इंग्रजीला आमचा विरोध नाही अशी कबुली देऊनच मंत्रालयात दबक्या आवाजात मराठी शाळांचे प्रश्न मांडावे लागतात. आपल्या राज्यकर्त्यांना आणि प्रशासकीय अधिकाऱ्यांना मराठी भाषेबद्दल केवळ न्यूनगंडच नाही तर प्रचंड अपराधगंडही आहे. आपण मराठीचा आग्रह धरला आणि इंग्रजीकरणाला प्रोत्साहन दिले नाही तर समाज, विशेषतः बहुजन समाज मागासलेला राहील, ही त्यांची धारणा एकदा समोरासमोर बसून तपासण्याची गरज आहे. मराठी समाजाचे शतप्रतिशत इंग्रजीकरण झाले म्हणजे काय होईल हेही त्यांना विचारले पाहिजे. मग काही वर्षांपूर्वी मराठीला ज्ञानभाषा करण्याचा ठराव विधिमंडळाच्या उभय सभागृहांनी एकमताने संमत केला त्याचे काय?

याचा अर्थ, मराठी समाजाला भाषासाक्षरतेची नितांत गरज आहे. श्रीमंतांची मुले इंग्रजी शाळांमध्ये जातात मग गरिबांच्या मुलांनी का जाऊ नये असे लोकप्रिय युक्तिवाद भाषासाक्षरतेचा अभावच सुचवतात. जो समाज मातृभाषेची उपेक्षा करतो तो समाज कधीही ज्ञाननिर्माता होऊ शकणार नाही. इंग्रजीशिक्षित कुशल मनुष्यबळ प्रगत देशांना पुरवणे ही आपल्याला विकासाची परमावधी वाटत असेल तर आपण ज्ञानार्थी नसून पोटार्थी आहोत असे समजले पाहिजे. ही स्वतःहून स्वीकारलेली सामाजिक आणि सांस्कृतिक गुलामगिरी आहे.

समाजाची भाषासाक्षरता वाढवायची तर त्यासाठी वैश्विक घडामोडींचे भान व भाषावैज्ञानिक दृष्टिकोन ठेवून भाषा चळवळ चालवावी लागेल. भारतात देशांतर्गत स्थलांतरामुळे सामाजिक अभिसरण वाढले आहे. उदा.- मुंबईतील मराठी टक्का घसरतो आहे. मुंबईचा मराठी भाषिक, सांस्कृतिक चेहराही हरवत चालला आहे. त्यावर परप्रांतीयांविरोधात आंदोलन छेडणे हा मार्ग नव्हे. हे प्रश्न संविधानाच्या चौकटीत राहून लोकशाही मार्गानेच सोडवावे लागतील. परंतु भाषेची चळवळ उभारताना असे मार्ग लोकांच्या पचनी पडत नाहीत. काही राजकीय पक्ष दुकानांवरील मराठी पाट्यांचा प्रश्न ज्या पद्धतीने हाताळतात तो भाषिक प्रश्नांच्या दीर्घकालिक सोडवणुकीसाठी उपयोगी नाही. लोकभावनांवर स्वार होऊन तात्कालिक यश मिळाले तरी मूलभूत प्रश्न तसेच राहतात. उदा.- दुकानांच्या मराठी पाट्यांपेक्षा शिक्षणाच्या मराठी माध्यमाचा प्रश्न अधिक गंभीर व दूरगामी परिणाम करणारा आहे. तो सोडवला तर मराठी भाषा, संस्कृतीचे इतर अनेक प्रश्न मार्गी लागतील. पण कोणताही राजकीय पक्ष याबाबत ठोस भूमिका घेऊन काम करताना दिसत नाही. बहुतेक राजकीय पक्षांची चळवळ किंवा आंदोलन करण्याची पद्धती शत्रुकेंद्री असते. कोणतेही जनांदोलन यशस्वी होण्यासाठी कोणी तरी स्वेतर शत्रू लागतो. मराठीच्या न्याय्य हक्कांसाठी आंदोलन करताना पंचिंग बॅग म्हणून वापरता येईल असा कोणताच शत्रू समोर नसतो. ना इंग्रजी भाषा, ना परप्रांतीय, ना राज्यकर्ते. इंग्रजीशी आपले आर्थिक हितसंबंध जुळलेले आहेत आणि मराठीच्या पीछेहाटीला मराठी समाज म्हणून आपण सर्वच जबाबदार आहोत ही लोकप्रिय धारणा. कोणी कोणाविरुद्ध आवाज उठवायचा? त्यामुळे एकूणच भारतीय भाषांच्या आंदोलनांची जागा अरण्यरुदनाने, आत्मक्लेशाने, सामूहिक निद्रेने घेतलेली दिसते.

सार्वजनिक वापर कशाचा?

भाषेची चळवळ यशस्वी होण्यासाठी समाज जातिमुक्त, धर्मनिरपेक्ष व निखळ भाषिक ओळख मानणारा असला पाहिजे. आज महाराष्ट्रात (आणि उत्तर भारतात) अशी परिस्थिती नाही. जातिधर्मांच्या राजकारणाने भाषा चळवळींचा जणू अंत घडवून आणला आहे. वास्तविक जारामशास्त्री भागवत, वि. का. राजवाडे, वि. भि. कोलते आदींना अभिप्रेत असलेल्या महाराष्ट्रधर्माच्या केंद्रस्थानी मराठी भाषाच होती. म्हणूनच हे राज्य मराठ्यांचे नाही, मराठीचे आहे असे राज्यस्थापनेवेळी यशवंतराव चव्हाण म्हणाले होते. मराठीवर आणि महाराष्ट्रावर प्रेम करणारे लोक मग ते कोणत्याही जातिधर्मांचे, मूळ प्रांतांचे असोत त्यांच्यासाठी मराठी महाराष्ट्र हाच सार्वजनिक धर्म आहे. मात्र आजच्या जातिधर्मांच्या राजकारणात या खऱ्या महाराष्ट्रधर्माचा आपल्याला विसर पडलेला आहे. सार्वजनिक वापराची मराठी भाषा घरापुरती सीमित करून खासगी वापराचा धर्म रस्त्यावर आणणाऱ्या लोकांना ना धर्माची भाषा कळलेली आहे, ना भाषेचा धर्म.

महाराष्ट्रात आज बहुसंख्य समाज विशिष्ट जाती-धर्मांची ओळख स्वेच्छेने/ अनिच्छेने जगणारा/ भोगावा लागणारा असून हाच वर्ग मतपेढीच्या राजकारणाची दिशा ठरवतो. म्हणूनच राजकारण्यांना जातधर्मनिरपेक्ष अल्पसंख्याक 'मराठी' समाजाची दखल घ्यावीशी वाटत नाही. मराठी अभ्यास केंद्राने भाषेच्या चळवळीत काम करायला सुरुवात केली तेव्हा कार्यकर्त्यांचा खूप चांगला प्रतिसाद होता. पण जेव्हा केंद्राची भूमिका जातिमुक्त व धर्मनिरपेक्षतेची आहे हे त्यांच्या लक्षात आले तेव्हा त्यांची गळती होऊ लागली. पण केंद्राने आपली भूमिका बदलली नाही. भाषेची चळवळ चालवताना आणखी एक गोष्ट प्रकर्षाने जाणवते ती म्हणजे पुरोगामी समजल्या जाणाऱ्या आणि मराठी भाषेशी व्यावसायिक हितसंबंध असलेल्या प्राध्यापक, पत्रकारादी बुद्धिजीवी लोकांचे तिच्यापासून अंतर ठेवून असणे. पुढची पिढी आपण मराठीपासून तोडली याची बोच त्यांना तटस्थ राहण्यास भाग पाडत असावी.

मक्तेदारी कशामुळे?

शिक्षणाच्या माध्यमाबाबतची समाजधारणा आणि शास्त्रीय दृष्टिकोन यांत निर्माण झालेली विसंगती कशी दूर करायची हा मराठी भाषेच्या चळवळीपुढील एक महत्त्वाचा प्रश्न आहे. मराठी शाळांच्या पीछेहाटीचे मूळ प्रगत व्यवहार क्षेत्रांतील अनेक दशकांच्या इंग्रजीच्या मक्तेदारीत आहे. अशी मक्तेदारी मराठीच्या वाट्याला आल्याशिवाय म्हणजेच सक्ती आणि संधी यांची सांगड घालून माध्यमनिवडीसाठी समतल पृष्ठभूमी निर्माण केल्याशिवाय परिस्थिती सुधारणार नाही. पालकप्रबोधनाला यात कमी वाव आहे. न्याय्य भाषाधोरण व त्याची काटेकोर अंमलबजावणी करणे हाच मुख्य मार्ग/ उपाय असून तो सरकारच्या म्हणजेच राजकीय इच्छाशक्तीवर अवलंबून आहे. ती तर जवळपास नसल्यासारखीच असून सामाजिक इच्छाशक्तीही क्षीण आहे.

मराठी महाराष्ट्राची लोकभाषा आणि राजभाषा आहे. हे राज्य मराठीचे आहे, इंग्रजीचे नाही हे लक्षात घेता राज्यात मराठी माध्यमाच्या शाळा टिकवणे आणि चांगल्या चालवणे ही संपूर्ण समाजाची पर्यायाने त्याचे प्रतिनिधित्व करणाऱ्या राज्य सरकारची जबाबदारी आहे. अशी जबाबदारी इंग्रजी माध्यमाच्या शाळांच्या संदर्भात राज्य सरकारवर नाही. पण गेल्या काही वर्षांत सर्व पक्षांच्या राज्यकर्त्यांना मराठी शाळा नकोशा झाल्या आहेत. शालेय शिक्षणाचे संपूर्ण इंग्रजीकरण केल्यावरच वंचित समाजाला न्याय मिळेल व इंग्रजी माध्यमात खासगीकरण अधिक सुलभ असल्यामुळे सरकारवरचा आर्थिक भारही हलका होईल अशी राज्यकर्त्यांची धारणा आहे. मराठी समाजही आता मराठी माध्यमाकडे पाठ फिरवून इंग्रजी माध्यमाच्या मागे का धावतो आहे यामागील कारणांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास करून त्यावर उपाययोजना करण्याऐवजी शासन स्वतःच शिक्षणाच्या इंग्रजीकरणाला चालना देत आहे आणि त्यासाठी मराठी समाजाला जबाबदार धरत आहे.

पृथ्वीवरील प्रत्येक समाज आर्थिक कारणास्तव आपापली भाषा सोडू लागला तर संभाव्य भाषिक व सांस्कृतिक सपाटीकरणाला जबाबदार कोण? तेव्हा शिक्षणाचे माध्यम म्हणून मातृभाषा की परभाषा ही निवड काहीशी मुलगा की मुलगी या निवडीसारखी आहे. स्त्रीपुरुष गुणोत्तर बिघडून अनेक गंभीर सामाजिक समस्या निर्माण होऊ शकतात हे लक्षात घेऊन समाज म्हणून आपण लिंगनिवडीचे स्वातंत्र्य पालकांना देत नाही आणि ते वाजवी आहे. शिक्षणाच्या माध्यमनिवडीच्या स्वातंत्र्याबाबतही समाजाला आज ना उद्या विचार करावा लागेल. कारण बहुभाषिक समाजात भाषानिवडीचे अनिर्बंध स्वातंत्र्य दिले तर आर्थिकदृष्ट्या प्रबळ असलेली भाषा तुलनेने दुर्बल व उपेक्षित भाषांना वाढू देत नाही. कालांतराने त्या नामशेषही होऊ शकतात. यासाठीच समाजाला भाषाधोरणाची आणि त्याद्वारा विवेकी सामाजिक हस्तक्षेपाची आवश्यकता असते. कोणत्याही समाजाचे भाषाधोरण हे मूलतः शैक्षणिक माध्यमधोरण असते हे लक्षात घेतले म्हणजे आज मराठीला भाषाधोरणाची किती निकड आहे हे लक्षात येईल.

27/02/2024 | Pune | Page : 07
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

सकाळ

असा साजरा करा
विज्ञान दिन

पुणे, ता. २६ : राष्ट्रीय विज्ञान दिनानिमित्त बुधवारी (ता. २८) शहरात विविध संस्थांच्या वतीने प्रदर्शने, व्याख्याने आणि कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले आहे. लहान मुलांपासून ज्येष्ठांपर्यंत आणि गृहिणींपासून अधिकाऱ्यांपर्यंत सर्वांसाठी आयोजित कार्यक्रमांचा घेतलेला आढावा. तर आजच नियोजन करा तुमच्या विज्ञान दिनाच्या कार्यक्रमाचे...

आंतरविद्यापीठीय खगोलशास्त्र आणि खगोलभौतिकी केंद्र (आयुका) : आयुकातील महत्त्वाकांक्षी प्रकल्पांविषयी तुम्ही माहिती घेऊ शकता. दिवसभर आयुका संस्थेतील प्रदर्शन तुम्हाला पाहता येईल.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ परिसर

वेळ : सकाळी १० ते संध्याकाळी पाच

आयुकातील कार्यक्रमांसाठी क्यूआर कोड स्कॅन करा...

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ : विद्यापीठातील विज्ञान शाखेतील विभागांत प्रदर्शनाचे आयोजन करण्यात आले आहे. तसेच विज्ञान शिक्षण आणि संप्रेषण विभागाच्या वतीने वेगवेगळ्या कार्यक्रमांचे आयोजन केले आहे. मानवी रक्ताभिसरण संस्थेची दृकश्राव्य चित्रफीत आणि प्रदर्शन सर्वांसाठी खुले असणार आहे.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ

वेळ : सकाळी ११ ते दुपारी चारपर्यंत

राष्ट्रीय पेशी विज्ञान संस्था (एनसीसीएस) : विज्ञान दिनानिमित्त संस्था दिवसभर खुली असणार असून, सकाळी साडेदहा वाजता पर्सिस्टंटचे संस्थापक डॉ. आनंद देशपांडे यांचे सकाळी साडेदहा वाजता व्याख्यान होणार आहे.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ आवार

वेळ : सकाळी १० ते पाच

मुक्तांगण विज्ञानशोधिका : विज्ञान प्रात्यक्षिके, विज्ञानाची मनोरंजक कहाणी आणि खेळांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

भारतीय विद्या भवन, सेनापती बापट रस्ता

वेळ : सकाळी १० ते पाच

भारतीय विज्ञान शिक्षण आणि संशोधन संस्था (आयसर पुणे) : दिवसभर विविध व्याख्यानांसह भरगच्च कार्यक्रमांचे आयोजन केले आहे. विद्यार्थी आणि शिक्षकांच्या विज्ञान प्रदर्शनासह सायन्स क्विझही आयोजित करण्यात आले आहे. हिवतापाच्या लसीचा शोध, विश्वाचे सर्वांत छोटे तुकडे, अरविंद गुप्ता यांच्या खेळण्यांची गंमत, असे विविध कार्यक्रम आयोजिले आहेत.

पाषाण रस्ता

वेळ : सकाळी १० ते संध्याकाळी पाच

आयसरमधील कार्यक्रमांच्या सहभागासाठी क्युआर कोड स्कॅन करा.

आघारकर संशोधन संस्था : शालेय व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांचे विज्ञान प्रदर्शन आयोजित करण्यात आले असून, जैवऊर्जा, वनस्पती, बुरशी, लाईकेन, औषधे, जीवाश्म आणि नॅनो तंत्रज्ञानातील नवे संशोधन अभ्यासता येईल. तसेच महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांसाठी मुख्य इमारतीत विविध व्याख्यानांचेही आयोजन करण्यात आले आहे.

आगरकर रस्ता, डेक्कन परिसर

वेळ : सकाळी १० ते संध्याकाळी पाच

भारतीय हवामानशास्त्र विभाग : मॉन्सून आणि हवामानाबद्दलच्या विविध प्रदर्शनांचे आयोजन करण्यात आले आहे.

शिवाजीनगर, सिमला ऑफीस

वेळ : सकाळी साडेदहा ते पाच

राष्ट्रीय रेडिओ खगोल भौतिकी केंद्र (एनसीआरए) : खोडद (नारायणगाव) येथे एनसीआरएचा जायंट मीटरवेव्ह रेडिओ टेलिस्कोप (जीएमआरटी) अर्थात महाकाय रेडिओ दुर्बीण आहे. तेथे दरवर्षी दोन दिवसीय भव्य विज्ञान प्रदर्शन आयोजित करण्यात येते. विविध शाळा, महाविद्यालयांसह शास्त्रज्ञांचे विज्ञान प्रदर्शन तुम्हाला पाहायला भेटेल.

खोडद, नारायणगाव

कधी : बुधवार आणि गुरुवारी

वेळ : सकाळी साडेनऊ ते पाच

Pune, Pune-Today
27/02/2024 Page No. 1

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

लोकमत

लोकमत

पुणे, गुरुवार, दि. २९ फेब्रुवारी २०२४ ७

एज्यु कनेक्ट

epaper.lokmat.com

माहिती, ज्ञान, मनोरंजन आणि जिज्ञासापूर्तीचे साधन यादृष्टीने ग्रंथ अन् ग्रंथालयांचे महत्त्व अनन्यसाधारण आहे. शिक्षणाचा प्रसार, जनजागृती, माहिती अन् मनोरंजन यांचे प्रमुख केंद्र म्हणून ग्रंथालयाकडे पाहिले जाते. जगात असे कुठलेच क्षेत्र नाही की, जेथे ग्रंथालयाला मानाचे स्थान नाही. केवळ शिक्षणक्षेत्रच नव्हे, तर औद्योगिक, सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, विज्ञान-तंत्रज्ञान, भाषा, संशोधन, वाङ्मय, इतिहास, भूगोल क्षेत्र कुठलेही असूद्यात, ग्रंथ तुम्हाला उत्तरोत्तर समृद्ध करीत नेतात, यासाठीच ग्रंथालये, माहिती केंद्रांची निर्मिती झालेली आहे.

माहिती, ज्ञान अन् मनोरंजनाने आयुष्य समृद्ध करणारी ग्रंथालये

प्राचीन, अर्वाचीन, मध्ययुगीन काळापासून वेगवेगळ्या स्वरूपांतील ग्रंथालये आणि वाचन साहित्याची वेगवेगळी रूपं पाहायला मिळतात. शिलालेख, भूर्जपत्रे, ताम्रपट, हस्तलिखित मोडी लिपीतील दस्तऐवज, ऐतिहासिक संग्रहालये आणि संदर्भ ग्रंथालये पूर्वीही अस्तित्वात होती आणि आजही ती आहेत. ग्रंथालय हे समाजाची ज्ञान संवर्धनाची गरज आहे. कालानुरूप ग्रंथालयांचे स्वरूप वाचकांच्या गरजेनुसार बदलत गेली आहेत. ग्रंथालये ही ज्ञानाची भांडार आहेत. या ज्ञानसागरात रमणारी व्यक्ती अधिकाधिक समृध्द होत जाते. कालानुरुप आणि मानवाच्या गरजेनुसार ग्रंथालयांची रुपे बदलत गेली आहेत.

ग्रंथालयाचे प्रकार

- सार्वजनिक ग्रंथालय,
- शैक्षणिक ग्रंथालय,
- शालेय,
- महाविद्यालयीन ग्रंथालय,
- विद्यापीठ ग्रंथालय,
- औद्योगिक ग्रंथालय,
- संशोधन ग्रंथालय,
- अंध, अपंगांसाठी ग्रंथालय,
- विशेष ग्रंथालय,
- डिजिटल ग्रंथालय,
- आभासी ग्रंथालय.

शासकीय ग्रंथालयातील संधी

१ महाराष्ट्र सार्वजनिक ग्रंथालय कायदा अधिनियम १९६७ नुसार 'ग्रंथालय संचालनालय' या स्वतंत्र विभागाची स्थापना करण्यात आली आहे. ग्रंथालय संचालनालयाच्या अधिपत्याखाली राज्य मध्यवर्ती ग्रंथालय, शासकीय विभागीय ग्रंथालय, (अमरावती, औरंगाबाद, नाशिक, नागपूर, पुणे, रत्नागिरी) या जिल्ह्यांच्या मुख्यालयामध्ये स्थापन केली आहेत.

२ शासकीय जिल्हा ग्रंथालय, संदर्भ ग्रंथालय, डिजिटल ग्रंथालय शासकीय ग्रंथालय म्हणून समावेश होतो. ग्रंथालय संचालनालयांमध्ये ग्रंथालय संचालक, वर्ग १, ग्रंथपाल वर्ग १, सहायक संचालक वर्ग २, राजपत्रित गट अ, ब, तांत्रिक सहायक, तसेच शासकीय जिल्हा ग्रंथालयामध्ये ग्रंथपाल वर्ग २, तांत्रिक सहायक, लिपिक आदी पदांचा समावेश होतो. शासकीय ग्रंथालयात भरली जाणारी वर्ग १, वर्ग २ पदे महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामार्फत भरली जातात.

जिल्हा, तालुकास्तरावर १२ हजार ग्रंथालये

- महाराष्ट्रातील अनुदानित सार्वजनिक ग्रंथालयांची जिल्हा, तालुका आणि इतर स्तरांवर त्यांच्या अ, ब, क, ड प्रकारानुसार सुमारे १२००० सार्वजनिक ग्रंथालय संख्या आहे. यात जिल्हा, तालुका, स्थानिक पातळीवर ग्रंथपाल, सहायक ग्रंथपाल, ग्रंथालय परिचर इत्यादी पदांसाठी काम करण्याची संधी मिळते.
- अनुदानित आणि विनाअनुदानित महाविद्यालयांमध्ये ग्रंथपाल, सहायक ग्रंथपाल, ग्रंथालय लिपिक, ग्रंथालय परिचर पदांवर काम करण्याची संधी असते; तसेच स्वायत्त आणि विद्यापीठ अनुदान आयोग विद्यापीठ ग्रंथालयामध्ये ग्रंथपाल, सहायक ग्रंथपाल, तांत्रिक सहायक, ग्रंथालय परिचर संदर्भ ग्रंथपाल इ.पदांसाठी नोकरीच्या संधी उपलब्ध आहेत.

संशोधन ग्रंथालये

औद्योगिक कंपन्या किंवा स्वायत्त संस्थांच्या ग्रंथालयांमध्ये ग्रंथपाल, संदर्भ ग्रंथपाल तांत्रिक सहायक इ. संधी उपलब्ध आहेत. संशोधन ग्रंथालयामध्ये संशोधन सहायक, माहिती अधिकारी पदांसाठी संधी उपलब्ध आहेत. उदा. टीआयएफआर, बीएआरसी, डीआरडीओ, डीआरटीसी, टीआयएसएस, स्पेस रिसर्च, इस्रो या संशोधन संस्थांमधूनही संशोधन सहायक, तांत्रिक सहायक इ. संधी उपलब्ध आहेत.

डिजिटल ग्रंथालये : इन्फॉर्मेशन ऑफिसर, डॉक्युमेंटेशन ऑफिसर, आभासी ग्रंथालयामध्ये त्या-त्या संस्थांमध्ये जाहिरातीद्वारे ही पदे भरली जातात. वरील सर्व प्रकारच्या ग्रंथालयांत किंवा माहिती केंद्रामध्ये नोकरीच्या भरपूर संधी उपलब्ध आहेत.

शैक्षणिक पात्रता

ग्रंथपाल प्रमाणपत्र कोर्स : किमान १० वी पास. हा कोर्स महाराष्ट्र शासन ग्रंथालय संचालनालयामार्फत जिल्हा ग्रंथालय संघाकडून चालविला जातो.

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र पदवी (B.Lib.,I.Sc.) : कोणत्याही मान्यताप्राप्त विद्यापीठातील पदवी पास (उदा. बीए, बीकॉम, बीएस्सी, बीई, बीटेक इत्यादी पदवी.) सर्वच विद्यापीठातून हा कोर्स चालविला जातो. तसेच नोकरी करणाऱ्यांसाठी मराठी माध्यमातून यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक यांच्यामार्फतही हा कोर्स चालविला जातो.

ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र पदव्युत्तर पदवी निष्णात (M.Lib.) : मान्यताप्राप्त विद्यापीठाची ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्रातील पदवी परीक्षा पास. सर्वच विद्यापीठांतून हा कोर्स चालविला जातो; नोकरी करणाऱ्यांसाठी मराठी माध्यमातून यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ नाशिक यांच्यामार्फत हा कोर्स चालविला जातो.

पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमा इन लायब्ररी अँड नेटवर्किंग : विद्यापीठाची ग्रंथालय माहिती शास्त्रातील पदवी परीक्षा पास. ग्रंथालय संगणकीकरण आणि नेटवर्क यासाठी (B.Lib.) आणि (M.Lib) पदवी असेल तर हा कोर्स केल्याने अनेक संशोधन संस्थांमध्ये संधी उपलब्ध आहेत.

भगवान दयाळू घेरडे
निवृत्त ग्रंथपाल

News Paper Clippings During February 2024

Section: Education

पुस्तक उघडा; पेपर सोडवा

हर्ष दुधे

केंद्रीय माध्यमिक शिक्षण मंडळाने (सीबीएसई) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाबाबत (एनईपी) इयत्ता नववी ते बारावीच्या विद्यार्थ्यांची खुली परीक्षा पद्धत (ओपन बुक एक्झाम) घेण्याबाबत चाचपणी केल्यानंतर, देशातील शिक्षण क्षेत्रात उलट-सुलट चर्चा सुरू आहे. सीबीएसईने वेगवेगळ्या शक्यता पडताळून पाहण्यासाठी आगामी काळात प्रायोगिक तत्त्वावर काही शाळांमध्ये ओपन बुक एक्झामची चाचपणी सुरू केली असली, तरी त्या निमित्ताने विद्यार्थी-पालकांसह शिक्षकांच्या मनात या नव्या परीक्षा पद्धतीबाबत उत्सुकता निर्माण झाली आहे.

■ खुली परीक्षा पद्धत म्हणजे काय?

सध्याच्या प्रचलित पद्धतीनुसार होणाऱ्या परीक्षांमध्ये विद्यार्थ्यांना केवळ कंपास पेटी, साधे कॅल्युलेटर वापरण्याची मुभा असते. मात्र, खुल्या परीक्षा पद्धतीत विद्यार्थ्यांना प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यासाठी नोट्स, पुस्तके, गाइड, मार्गदर्शिका आदींचा वापर करता येतो. साहजिकच उत्तरे लिहिण्यासाठी पुस्तकांचा वापर होत असल्याने, प्रश्नांची काठिण्यपातळी आणि प्रश्न विचारण्याच्या पद्धतीत बदल करण्यात येतो. सोपे प्रश्न विचारण्यात येत नाहीत. या परीक्षेच्या एका पद्धतीत विद्यार्थ्यांना उत्तरे लिहिण्यासाठी शाळांनी दिलेले पुस्तकांचे साहित्य, नोट्स वापरता येतात, तर दुसऱ्या पद्धतीत विद्यार्थी त्यांच्याजवळ असणारे साहित्य वापरू शकतात. अशा दोन पद्धतींनी ही खुली परीक्षा होऊ शकते.

■ या परीक्षा पद्धतीचा इतिहास काय?

सीबीएसईने यापूर्वीही २०१४ मध्ये या पद्धतीचा प्रयोग केला होता. मात्र, तो यशस्वी होऊ शकला नाही. त्याचप्रमाणे अखिल भारतीय तंत्रशिक्षण परिषदेनेही (एआयसीटीई) २०१९ मध्ये इंजिनीअरिंग कॉलेजांना ओपन बुक एक्झाम पद्धतीचा अवलंब करण्याबाबत सूचना दिल्या होत्या. मात्र, त्याचीही अंमलबजावणी झालेली नाही. करोनाकाळात दिल्ली विद्यापीठ, जामिया मिलिआ विद्यापीठ, अलिगड मुस्लिम विद्यापीठ आणि जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ अशा काही केंद्रीय विद्यापीठांसोबतच आयआयटी दिल्ली, आयआयटी इंदूर, आयआयटी मुंबई अशा ठिकाणी ऑनलाइन पद्धतीने ओपन बुक एक्झाम झाली होती. त्यामुळे भारतातील शिक्षण क्षेत्राला ही पद्धत नवी नाही. काही ठिकाणी पदभरतीच्या परीक्षेतही अशी पद्धत वापरण्यात आल्याचे दाखले आहेत.

अवलोकन

■ कोणत्या विषयांची खुली परीक्षा?

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या अंमलबजावणीसाठी शालेय शिक्षणाचा राष्ट्रीय अभ्यासक्रम आराखडा (एनसीएफ) तयार करण्यात येत आहे. या आराखड्यात ओपन बुक एक्झामबाबत सुचविण्यात आले आहे. त्यानुसार सीबीएसईने प्रायोगिक तत्त्वावर काही शाळांमध्ये इयत्ता नववी आणि दहावीच्या इंग्रजी, गणित आणि विज्ञान या विषयांची, तर इयत्ता अकरावी आणि बारावीसाठी इंग्रजी, गणित आणि जीवशास्त्रासाठी ही परीक्षा नोव्हेंबर-डिसेंबर महिन्यात घेण्याचे प्रस्तावित आहे. या परीक्षेद्वारे प्रश्नावली, मूल्यामापन, परीक्षेसाठी लागणारा वेळ, उत्तरे लिहिण्याची पद्धत, परीक्षेचा विद्यार्थ्यांवरील ताण अशा महत्त्वाच्या मुद्द्यांबाबत अभ्यास करण्यात येणार आहे. या अभ्यासानंतर ओपन बुक एक्झाम घ्यायची की नाही, हे निश्चितकेले जाईल.

■ सीबीएसईचे म्हणणे काय?

विद्यार्थ्यांनी केवळ घोकंपट्टी न करता अभ्यासक्रमातील संकल्पना, सूत्रे आणि मांडणी समजावून उत्तरे लिहावीत, या उद्देशाने हा पर्याय समोर आला. भारतासारख्या मोठ्या देशात खुली परीक्षा घेण्यासाठी मोठ्या प्रमाणावर तयारी करावी लागेल. त्यामुळे ही परीक्षा पद्धती लगेच शाळांमध्ये अमलात येणार नाही. भविष्यात ही परीक्षा घेण्याच्या दृष्टीने सीबीएसईने विविध प्रयोग करण्याचा निर्णय घेतला. त्यासाठी प्रायोगिक तत्त्वावर ही परीक्षा काही शाळांमध्ये घेण्याची चाचपणी सुरू आहे. या परीक्षेचे फायदे आणि त्रुटी माहिती समोर आल्यानंतरच, पुढचा निर्णय घेण्यात येईल, असे सीबीएसईने स्पष्ट केले आहे. या माध्यमातून कॉपी प्रकाराला आळा बसण्यासही मदत होऊ शकते. सीबीएसईने या पद्धतीची अंमलबजावणी केल्यानंतर, ही परीक्षा पद्धती राज्य मंडळात येऊ शकते.

Harsh.Dudhe@timesgroup.com

Maharashtra Times 29.2.2024

लोकसत्ता

लोकमान्य लोकशक्ती

नवे अभ्यासक्रम शैक्षणिक धोरणाशी सुसंगत असावेत

विद्यापीठाच्या स्वायत्त महाविद्यालयांना सूचना

लोकसत्ता प्रतिनिधी

पुणे : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाशी संलग्नित स्वायत्त महाविद्यालयांना आगामी शैक्षणिक वर्षात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० च्या निर्देशांनुसार तयार केलेले अभ्यासक्रमच सुरू करता येणार असून, अन्य अभ्यासक्रमांचा विचार केला जाणार नसल्याचे विद्यापीठाने जाहीर केले आहे. तसेच स्वायत्त महाविद्यालयांना त्यांचे नवीन अभ्यासक्रम अपलोड करण्यासाठी ३१ मार्चपर्यंतची मुदत देण्यात आली आहे.

विद्यापीठाच्या शैक्षणिक विभागाकडून (मान्यता कक्ष) या संदर्भातील परिपत्रक प्रसिद्ध करण्यात आले आहे. स्वायत्त महाविद्यालयांना नवीन अभ्यासक्रम तयार करून राबवण्याची मुभा असते. त्यानुसार स्वायत्त महाविद्यालयांकडून नवीन अभ्यासक्रम तयार करण्यात येतात. अभ्यासक्रम राबवण्यापूर्वी त्या अभ्यासक्रमांची माहिती विद्यापीठाला ३१ मार्चपूर्वी द्यावी लागते. मात्र राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ची अंमलबजावणी सुरू झाल्याने आता या धोरणाशी सुसंगत असलेलेच अभ्यासक्रम सुरू करता येणार असल्याचे या परिपत्रकातून स्पष्ट होत आहे.

राज्य सरकारच्या उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाच्या निर्णयानुसार यंदा स्वायत्त महाविद्यालये आणि विद्यापीठांमध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची अंमलबजावणी सुरू करण्यात आली आहे. येत्या शैक्षणिक वर्षापासून राज्यातील सर्व महाविद्यालयांमध्ये धोरणाची अंमलबजावणी सुरू केली जाणार आहे. या धोरणानुसार मल्टिपल एन्ट्री मल्टिपल एक्झिट, श्रेयांक हस्तांतरण, बहुविद्याशाखीय अभ्यासक्रमांची उपलब्धता असे विविध घटक समाविष्ट आहेत.

29/02/2024 | Pune | Page : 14
Source : https://epaper.loksatta.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: Career

सकाळ

करिअर अपडेट

प्रा. विजय नवले

करिअरतज्ज्ञ

'बीबीए'मधील करिअर

बी.बी.ए. म्हणजेच बॅचलर इन बिझनेस ॲडमिनिस्ट्रेशन. व्यवस्थापनशास्त्रातील तीन वर्षांचा हा पूर्ण वेळ पदवी कोर्स आहे. व्यवस्थापन, तसेच उद्योजकता या क्षेत्रांमध्ये करिअर करण्यासाठी अनुकूल तज्ज्ञ तयार व्हावेत, अशी अभ्यासक्रमाची रचना आहे. सुपरवायजर, व्यवस्थापक, नियोजक, प्रशासक आदी जबाबदाऱ्यांवर अशा पदवीधरांची काही अनुभवानंतर नेमणूक होऊ शकते.

पात्रता

सायन्स, कॉमर्स, आर्टस अशा सर्वच शाखांतील विद्यार्थ्यांना बारावीनंतर बी.बी.ए.ला प्रवेश घेता येतो. शाखेचे बंधन या कोर्ससाठी नाही. गणित विषय बारावीत नसेल तरीही प्रवेश घेता येतो. बी.बी.ए. प्रवेशासाठी बारावीमध्ये केवळ ४० टक्के गुणांची आवश्यकता आहे. इंग्रजी विषय बारावीमध्ये असणे अनिवार्य आहे. दहावीनंतर तीन वर्षांचा डिप्लोमा कोर्स पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यालादेखील बी.बी.ए.ला प्रवेश मिळतो.

स्पेशलायझेशन्स

काही संस्थांमध्ये हा कोर्स जनरल स्वरूपाचा असतो. त्यामध्ये अनेक कार्यक्षेत्रांचा आढावा घेतलेला असतो, तर काही ठिकाणी हा कोर्स स्पेशलायझेशनसह करता येतो. बिझनेस ॲनालिटिक्स, इव्हेंट मॅनेजमेंट, मार्केटिंग, ह्युमन रिसोर्स, इंटरनॅशनल बिझनेस, बँकिंग अँड फायनान्स, ट्रॅव्हल अँड टुरिझम, हॉस्पिटॅलिटी मॅनेजमेंट, स्पोर्ट्स मॅनेजमेंट, सप्लाय चेन मॅनेजमेंट इ. स्पेशलायझेशन्स उपलब्ध असतात.

कुणी करावे?

बी.ए. करण्याची तयारी नसेल, कॉमर्स अवघड वाटत असेल आणि अभियांत्रिकी, फार्मसी सारख्या कोणत्याही व्यावसायिक पदवी शिक्षणात स्वारस्य नसेल, तर बी.बी.ए. तुलनेने सोयीस्कर कोर्स आहे. यात विद्यार्थी बिझनेस मॅनेजमेंट शिकतो. व्यवसाय कसा असतो? त्याचे शास्त्र? व्यवस्थापनाची सूत्रे यांची तोंडओळख होते. जनसंपर्क, सॉफ्ट स्किल्स, नेतृत्वगुण, टीम वर्क, निर्णय प्रक्रिया, संवाद कौशल्ये, व्यावहारिक ज्ञान यांत मात्र हे विद्यार्थी तरबेज होऊ शकतात.

पुढे काय?

बी.बी.ए.नंतर एम.बी.ए. करणे अधिक उत्तम. कारण यात मॅनेजमेंट करिअरचा पाया मजबूत केला जातो. बी.बी.ए. नंतर काही काळ नोकरी केली आणि त्यानंतर स्वयंरोजगार किंवा 'स्टार्ट अप'चा विचार केल्यास करिअर चांगले होऊ शकते. बी.बी.ए. नंतर सर्वसामान्यपणे पदवीनंतर उपलब्ध असणारे अन्य पर्यायदेखील असतात जसे की, स्पर्धा परीक्षा, वकिली किंवा पत्रकारिता. शिवाय पोस्ट ग्रॅज्युएट डिप्लोमासुद्धा करता येतो.

Pune, Pune-Today
28/02/2024 Page No. 4

News Paper Clippings During February 2024

Section: Research

सकाळ

बहुपयोगी आरोग्यवर्धक प्रोबायोटिक्सचा शोध

पुण्यातील आघारकर संशोधन संस्थेत 'स्ट्रेप्टोकोकस थर्मोफिलस' जीवाणूवर संशोधन

पुणे, ता. २७ : बदललेल्या जीवनशैलीमुळे दिवसेंदिवस दुर्धर आजार आणि सहव्याधींचे प्रमाण वाढले आहे. रासायनिक औषधांच्या दुष्परिणामांचा विचार करता शास्त्रज्ञ आता जैविक औषधांवर संशोधन करत आहेत. सध्या प्रोबायोटिक्स अर्थात शरीराला हितकारक जैविक घटकांवर जगभरात संशोधन चालू असून, पुण्यातील आघारकर संशोधन संस्थेने बहुपयोगी आरोग्यवर्धक प्रोबायोटिक्सचा शोध घेतला आहे.

आंबवलेल्या पदार्थात जीवनसत्त्वे, प्रतिजैविके, शिवाय सजीव मित्रजंतू मोठ्या प्रमाणात असल्यामुळे हे पदार्थ 'प्रोबायोटिक्स' अर्थात शरीराला हितकारक जैविक घटकांनी युक्त असे असतात. सध्या निरोगी पचनसंस्थेसाठी प्रोबायोटिक्स घेण्याला प्राधान्य देण्यात येत आहे.

आघारकर संस्थेतील जैवऊर्जा विभागातील शास्त्रज्ञ डॉ. निलम कापसे आणि संस्थेचे संचालक डॉ. प्रशांत ढाकेफळकर यांनी 'स्ट्रेप्टोकोक्स थर्मोफिलस' या जीवाणूच्या एमसीसीओ २०० या उपप्रकारावर संशोधन केले आहे. हा प्रोबायोटिक्स पचनसंस्थेतील आम्लयुक्त परिस्थितीतही यशस्वीपणे टिकाव धरतो, तसेच आतड्यांना अपायकारक सूक्ष्मजीवांपासून दूर ठेवत असल्याने अनेक रोगांपासूनही बचाव होत असल्याचे प्रयोगशाळेतील संशोधनात समोर आले आहे. हायटेक बायोसायन्सेस इंडिया लिमिटेडच्या साहाय्याने हे संशोधन करण्यात आले. डॉ. राघवेंद्र गायकेवरी, डॉ. शिल्पा वाघ यांचा प्रामुख्याने सहभाग होता. नुकताच एमडीपीआय मायक्रोऑर्गनिझम या आंतरराष्ट्रीय शोधपत्रिकेत शोधनिबंध प्रकाशित झाला आहे.

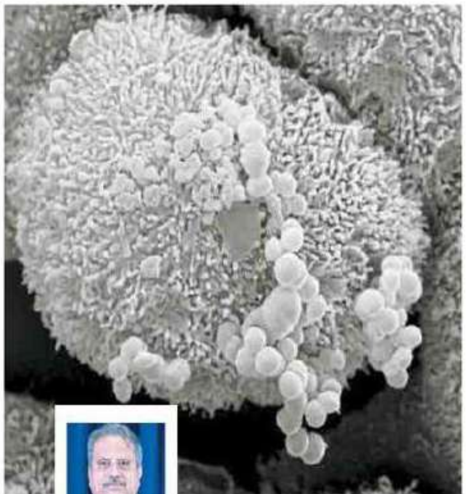

स्ट्रेप्टोकोक्स थर्मोफिलस जीवाणूची मानवी पेशीवर झालेली वाढ

डॉ. प्रशांत ढाकेफाळकर

या प्रोबायोटिक्सची वैशिष्ट्ये

१ पचनसंस्थेत तग धरणे : मानवी पचनसंस्थेत मोठ्या प्रमाणावर आम्ल असते. त्यामध्ये बऱ्याचदा हे मित्र जीवाणू टिकाव धरू शकत नाहीत. मात्र, शास्त्रज्ञांनी शोधलेला हा मित्र जीवाणू पचनसंस्थेत टिकाव धरत असल्याचे सिद्ध झाले. तसेच आतड्यांवर घट्ट चिकटत अपायकारक जीवाणूंना हा जीवाणू जागा देत नाही. पर्यायाने पोटात मित्र जीवाणूंची संख्या वाढते.

२ पोषक पदार्थांची फॅक्टरी : हा प्रोबायोटिक्स पोषक पदार्थांची जणू फॅक्टरीच आहे. फोलेट (जीवनसत्त्व बी ९)ची निर्मिती करतो. जो नवजात बालकांसाठी महत्त्वपूर्ण आहे.

३ हृदयासाठी आरोग्यवर्धक : शरीरातील कोलेस्ट्रॉल नियंत्रित ठेवणाऱ्या या प्रोबायोटिक्सचा हृदयाशी निगडित अनेक विकारांत फायदा होतो. तसेच याचे कोणतेही दुष्परिणाम नसल्याचे प्रयोगशाळेतील शोधातून पुढे आले आहे.

शास्त्रज्ञांनी नक्की काय केले?

- जीवाणूंच्या जनुकीय अभ्यासातून प्रभावी ठरणारे प्रोबायोटिक्स निश्चित करण्यात आले
- 'स्ट्रेप्टोकोकस थर्मोफिलस एमसीसीओ २००' नावाचा जीवाणू प्रभावी असल्याचे सिद्ध
- प्रयोगशाळेत त्याची वाढ करत 'इनव्हिट्रो' विश्लेषण करण्यात आले
- मानवी पचनसंस्थेतील कृत्रिम वातावरण निर्माण करत जीवाणूची वाढ अभ्यासण्यात आली
- जनुकीय विश्लेषणाच्या आधारे या प्रोबायोटिक्सचे गुणधर्म निश्चित करण्यात आले.

"प्रोबायोटिक्सची अर्थव्यवस्था २०२४ मध्ये ९४ अब्ज अमेरिकन डॉलरपर्यंत पोहोचेल. आम्ही शोधलेल्या प्रोबायोटिक्सचे दुष्परिणाम नाहीत. तसेच जीवनशैलीशी निगडित आजारांवर ते उपयोगी ठरेल. प्रयोगशाळेतील संशोधनानंतर वैद्यकीय चाचण्या घेतल्या जातील.

- डॉ. नीलम कापसे,
शास्त्रज्ञ, आघारकर संस्था

Pune, Main
28/02/2024 Page No. 12

News Paper Clippings During February 2024

Section: History

पराक्रमाचे साक्षीदार

शिवजयंती विशेष

लोकमत
पुणे, सोमवार, दि. १९ फेब्रुवारी २०२४
epaper.lokmat.com
११

छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या कार्याची गाथा देशभरातच नव्हे, तर परदेशांतही पोहोचली आहे. स्वराज्याच्या रक्षणासाठी नौदल उभारण्याचे पाऊल उचलणारे ते पहिलेच. शिवरायांनी स्वराज्याची उभारणी करताना अनेक गडकिल्ले बांधले, अनेक किल्ल्यांची पुनर्बांधणी केली. आता शिवरायांच्या काळातील गडकिल्ल्यांचा युनेस्कोच्या जागतिक वारसा यादीत समावेश करण्यासाठी केंद्र सरकारने पुढाकार घेतला आहे. छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या राज्याभिषेकाच्या ३५० व्या वर्षानिमित्त २०२४-२५ या वर्षासाठी मराठा लष्कराचे निवडक गडकिल्ले व व्यूहात्मक लष्करी संरचनांचे युनेस्कोच्या जागतिक वारसास्थळांच्या यादीत समावेश करण्यासाठी नामांकने पाठविण्यात येणार आहेत. त्यात एकूण १२ किल्ल्यांचा समावेश आहे.

शिवरायांचे गडकिल्ले होणार वारसास्थळे

११ किल्ले महाराष्ट्रात ज्यांचे नामांकन झाले.

३९० किल्ले महाराष्ट्रात आहेत.

८ किल्ले भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षणाद्वारे संरक्षित आहेत.

४ किल्ले राज्य सरकारच्या पुरातत्त्व आणि वस्तुसंग्रहालय संचालनालयाने संरक्षित केले आहेत.

६ जागतिक वारसास्थळे महाराष्ट्रात. त्यातील पाच सांस्कृतिक तर एक नैसर्गिक स्थळ

भारतात ४२ जागतिक वारसास्थळे

दोन श्रेणींत होते नामांकन

असे आहेत महत्त्वाचे निकष

शिवनेरी — महाराजांचे जन्मस्थान

रायगड — मराठा साम्राज्याची राजधानी

खांदेरी — मजबूत तटबंदीची जोडगळ

लोहगड — खजिना ठेवण्याचे स्थान

साल्हेर — कळसूबाईच्या खालोखाल उंची

पन्हाळा — साम्राज्याचा सूत्रधार

प्रतापगड — अफझल खानाचा वध

विजयदुर्ग — मराठ्यांचे आरमारी केंद्र

सुवर्णदुर्ग — कल्पक बांधकाम, शिल्पाकृती

सिंधुदुर्ग — मराठा नौदलाचे मुख्यालय

राजगड — गडांचा राजा, राजांचा गड

जिंजी — सर्वात अभेद्य किल्ला

News Paper Clippings During February 2024

Section: History

लोकमत

प्रासंगिक

शिवछत्रपतींचे पाय धरावेत आणि त्यांचे बोटही पकडावे, कारण...

संपत्तीची लालसा आणि पराकोटीची विषमता अशा 'आजच्या' प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी छत्रपती शिवरायांची ध्येयधोरणे मार्गदर्शक ठरतात!

प्रा. डॉ. नितीन बाबर

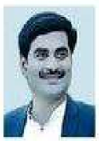

अर्थशास्त्र विभाग,
सांगोला महाविद्यालय

हिंदवी स्वराज्य संस्थापक छत्रपती शिवाजी महाराजांनी आदर्श शासनकर्ता, उत्कृष्ट योद्धा, भविष्यवेधी द्रष्टा, सर्वसमावेशक सहिष्णू राजा म्हणून अद्वितीय कार्य केले आहे. शिवाजी महाराजांनी जगाला केवळ स्वराज्याचं राजकीय तत्त्वज्ञान दिलं नाही, तर खचलेल्या, पिचलेल्या रयतेच्या मनामध्ये स्वाभिमानाचा, पराक्रमाचा, स्वराज्यनिष्ठेचा हुंकार जागृत करून स्वाभिमानाने जगण्याचा मार्ग दाखवला. जागतिकीकरण, बाजारीकरण, सत्तास्पर्धा यातून वाढलेली संपत्तीची लालसा व पराकोटीची विषमता अशा 'आजच्या' प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी शिवाजी महाराजांची ध्येयधोरणे मार्गदर्शक ठरतात.

शेती, पर्यावरण याविषयी महाराजांनी नेहमीच उदात्त दृष्टिकोन ठेवला. महाराजांनी शेतकऱ्यांना केंद्रस्थानी ठेवून राज्यव्यवस्था निर्माण केली. काटेकोर जलव्यवस्थापन, शेतसारा माफी, सवलती, समृद्धी, कृषी व्यवस्थापनातून लोककल्याणाची हमी दिली. शेतकऱ्यांना प्रोत्साहन देण्याचे धोरण अवलंबून शेती व पूरक व्यवसायांना बाजारपेठा उभारून शेतकऱ्यांच्या हिताकडे लक्ष दिले. आज शेतीची अवस्था काय आहे? एकीकडे बोगस बी-बियाणे, खते, औषधे, कृषी खात्यातील सावळा गोंधळ, पीकविमा-कर्जमाफी-अनुदान वाटपातले गैरव्यवहार; आणि दुसरीकडे शहरकेंद्रित स्मार्ट विकासाच्या नादात ग्रामीण भागाकडे होणारे अक्षम्य दुर्लक्ष! म्हणून शिवरायांच्या कृषीविषयक धोरणाचा फेरविचार आज कालसुसंगत ठरतो.

शिवाजी महाराजांनी उद्योगांच्या संरक्षणाबरोबरच व्यापाराच्या वाढीसाठीही काळजी घेतली. हस्तउद्योग, कुटिरोद्योगपूरक धोरण स्वीकारून कारागीर, कास्तकार व शिलेदारांच्या माध्यमातून स्वयंनिर्भर अर्थकारणावर भर दिला. व्यापारवाढीसाठी उपाययोजना केल्या. राज्याचा कोषागार संपन्न असेल तर त्या प्रगती निश्चितच होते. लढाईमध्ये गनिमांकडून हस्तगत केलेला सर्व मुद्देमाल कोषागारात जमा करणे हा मराठी फौजांचा शिरस्ता होता आणि म्हणूनच शिवकालीन मरगट्ठा हा प्रगतीवर होता. 'स्वयंनिर्भर स्वराज्या'चा तत्कालीन विचार आजच्या आत्मनिर्भरतेशी किती सुसंगत होता, हे लक्षात येते.

छत्रपती शिवरायांनी पर्यावरण आणि माणूस यांचे परस्परांशी असलेले नाते आणि अवलंबित्व ओळखले होते. 'गड तेथे आमराई, गाव तेथे वनराई!' असा मंत्रच त्यांनी आपल्या आज्ञापत्रातून दिला. गडकोटांच्या परिसरात वड, शिसव, बाभूळ, नारळ, आंबा या वृक्षांची लागवड करून स्वराज्य हे पर्यावरणपूरक कसे राहील याची सर्वतोपरी काळजी घेतली. आज विकासाच्या अमानुष हव्यासापोटी माणसाने आपल्याच पायावर कशी कुऱ्हाड मारून घेतली आहे हे उघड दिसते. महाराजांच्या

गौरवशाली प्रयत्नांची आणि विचारांची एकमेव साक्ष असणाऱ्या गड-किल्ल्यांचे मूळ स्वरूपात जतन करण्यासाठी सामूहिक प्रयत्नांची गरज आहे.

छत्रपती शिवाजी महाराजांचे राजेपण हे कोणाच्या मानण्या न मानण्यावर अवलंबून नव्हते. त्यांनी 'स्वराज्य म्हणजे स्वत:चे राज्य!' अशी भावना जागृत करून तुकड्या-तुकड्यांत विखुरलेल्या समाजात सर्वांना सामाजिक, राजकीय आणि आर्थिक समतेच्या समान संधी देणाऱ्या लोककल्याणकारी राज्याची मुहूर्तमेढ रोवली. महाराजांच्या कार्यकौशल्याची नेहमीच चर्चा होते; पण त्यांची ध्येयधोरणे आज अंमलात आणण्याच्या कालसुसंगततेचा उल्लेख क्वचितच होतो. त्या वाटेने जायचे तर एका व्यापक कृतिशील जनसंवादाबरोबरच खंबीर कृतिशीलतेची आज खरी गरज आहे.

nitinbabar200@gmail.com

Pune Main
Page No. 6 Feb 19, 2024
Powered by: erelego.com

News Paper Clippings During February 2024

Section: History

सकाळ ६

मानवी मूल्ये जोपासणारा 'तत्त्ववेत्ता राजा'

शिवजयंती विशेष

डॉ. श्रीमंत कोकाटे

मानवी मूल्यांना अग्रक्रम, प्रजाहिताला प्राधान्य आणि महिला, मुलाबाळांविषयी विशेष काळजी हे शिवाजी महाराजांच्या राज्यकारभाराचे वैशिष्ट्य होते. ते समतेचा विचार जोपासणारे, पर्यावरणाचाही विचार करणारे 'तत्त्ववेत्ते राजे' होते.

छत्रपती शिवाजी महाराजांनी तलवार चालवली, रणांगण गाजविले. शेकडो वर्षांची गुलामगिरी नष्ट केली. अशक्य कार्य शक्य केले. आपण लढू शकतो, जिंकू शकतो आणि उत्तम प्रकारे राज्यकारभार करू शकतो, ही प्रेरणा हतबल प्रजेच्या मनात निर्माण केली. मात्र या धामधुमीत त्यांनी मानवी मूल्यांची हेळसांड होऊ दिली नाही.

लोककल्याणकारी शासनव्यवस्था हे छत्रपती शिवाजी महाराजांचे अंतिम ध्येय होते. स्वराज्यातील आणि परराज्यातील सर्वसामान्यांचा त्यांनी आदर-सन्मान केला. ''धर्मग्रंथ, धर्मस्थळ, स्त्रिया आणि लहान मुलं आपल्या शत्रूंची जरी असली तरी त्यांचा आदर करावा'', असा त्यांचा दंडक होता. तो नियम मोडणारांना त्यांनी कठोर शिक्षा केली. असहाय्य महिलेवर अन्याय करणाऱ्या रांझे गावच्या बाबाजी गुजरलाही त्यांनी कठोर शिक्षा केली. बेलवाडीच्या किल्लेदार सावित्रीबाई देसाई, उंबरखिंडीत त्यांच्याविरुद्ध लढणाऱ्या रायबाघीण, प्रबळगडाचा किल्लेदार किसरीसिंहाचा कुटुंबकबिला या विरोधक महिलांना बहिणीप्रमाणे वागविले. आपल्या शत्रूची आई, बहीण, मुलगी, पत्नी किंवा सामान्य स्त्री असली तरी त्यांचा आदर, सन्मान आणि संरक्षण केले पाहिजे, हा त्यांचा शिरस्ता होता. याबाबत समकालीन मोगल इतिहासकार खाफीखानाने म्हटले आहे, ''आपण ज्याप्रमाणे आपल्या आईशी किंवा बहिणीशी बोलतो तसे शिवाजी महाराज स्त्रियांशी बोलत असत.'' इतके ते नीतिमान होते. 'परमुलुखातील पोर बायका न धरावी' हा त्यांचा आदेश होता. स्वराज्याप्रमाणे परराज्यातील सर्वसामान्य स्त्रियांचे संरक्षण आणि आदर केला पाहिजे, ही त्यांची शिस्त होती. हे महत्वाचे मानवी मूल्य आहे. त्याचे पालन शिवरायांनी केले. लढाया-संघर्षांच्या काळात सर्वांत जास्त अत्याचार मुले आणि स्त्रियांवर होतात. आजदेखील विरोधकांना नामोहरम करण्यासाठी स्त्रियांना अपमानित केले जाते, त्यांच्याबद्दल अपशब्द वापरले जातात. अशा पार्श्वभूमीवर विरोधकांच्या महिलांचादेखील आदर-सन्मान आणि संरक्षण झाले पाहिजे हा प्रगल्भ विचार शिवरायांचा होता.

गुलामगिरीच्या प्रथेला विरोध

मध्ययुगीन काळात जगभर गुलामगिरीची अमानुष प्रथा होती. स्त्री-पुरुषांची गुलाम म्हणून खरेदी-विक्री व्हायची. या प्रथेला राजांनी कडाडून विरोध केला. दक्षिण दिग्विजयाप्रसंगी शिवाजी महाराज तमिळनाडूतील तिरुमलवाडी येथे असताना डच व्यापारी करार करण्यासाठी त्यांच्याकडे आले. त्याप्रसंगी शिवाजीराजे डच व्यापाऱ्यांना म्हणाले, ''यापूर्वी येथे तुम्हाला स्त्री-पुरुषांना गुलाम म्हणून खरेदी-विक्री करण्याची अनिर्बंध परवानगी होती, परंतु माझ्या राज्यात तुम्हाला ती परवानगी आता मिळणार नाही. तसे करण्याचा प्रयत्न कराल तर माझी माणसे तुम्हाला प्रतिबंध करतील. या कलमाचे काटेकोर पालन झाले पाहिजे,'' असा करार शिवाजीराजांनी केला. ज्या काळात डच, फ्रेंच, इंग्रज,

पोर्तुगीज, मोगल राजरोसपणे असहाय्य स्त्री-पुरुषांची गुलाम म्हणून खरेदी-विक्री करून जगभर व्यापार करत असत; त्या काळात शिवाजीराजांच्या राज्यात या अमानुष प्रथेला प्रतिबंध होता. ते मानवी मूल्ये जोपासणारे होते. त्यामुळेच त्यांनी गुलामगिरीच्या प्रथेला कडाडून विरोध केला.

पोर्तुगीज डेल्लनला १६७० मध्ये कळवितो, ''शिवाजीराजे आणि त्यांची प्रजा मूर्तिपूजक आहे, परंतु मूर्तिपूजा न करणारांनादेखील ते आपल्या राज्यात आनंदाने नांदू देतात.'' शिवाजीराजांना आपल्या धार्मिक परंपरांचा अभिमान होता; परंतु परधर्मियांचा त्यांनी छळ केला नाही. ज्याचा त्याचा अधिकार त्याला मिळायला हवा ही त्यांची भूमिका होती. परंतु धार्मिक मुद्द्यावर ध्रुवीकरण करणाऱ्या, बिगर मुस्लिमांवर जिझिया कर लादणाऱ्या औरंगजेबाला खरमरीत पत्र लिहून त्याला मानवी मूल्यांचे महत्त्व सांगितले. अफजलखानाला ठार मारल्यानंतर त्याच्या मुलाला पोटाशी धरून अभय दिले. असे समकालीन कृष्णाजी अनंत सभासद सांगतात. सुरत मोहिमेप्रसंगी शिवरायांनी ॲम्ब्रासच्या मठाला हातदेखील लावला नाही. त्याचे त्यांनी रक्षण केले. आपल्या आणि परराज्यातील धार्मिक श्रद्धास्थानांवर त्यांनी हल्ला केला नाही. त्यांनी धार्मिक मूल्ये जोपासली. परंतु चुकीचा अनुनय त्यांनी केला नाही.

मानवी मूल्यांमध्ये सर्वात महत्त्वाची मूल्ये असतात ती श्रमकरी, कष्टकरी शेतकरी वर्गाची. त्यांच्या श्रमाला मोल मिळाले पाहिजे, त्यांच्या घामाला दाम मिळाला पाहिजे, ही शिवाजीराजांची भूमिका होती. त्यामुळेच ते १९ मे १६७३ रोजीच्या पत्रात म्हणतात, ''शेतकऱ्यांना काडीचाही त्रास देऊ नका. त्यांच्याकडून विनामोबदला गवत, लाकूडफाटे, भाजीपाला घेऊ नका. शेतकऱ्यांच्या गवताच्या काडचीदेखील अभिलाषा बाळगू नका,'' अशा सक्त सूचना त्यांनी अधिकाऱ्यांना दिल्या. सर्वसामान्य मजूर-शेतकऱ्यांचे शोषण करू नये. त्यांची लूट करू नये, हा त्यांचा नियम होता. त्यांच्या राज्यात भ्रष्टाचाराला थारा नव्हता. राज्यकर्ता हा जनतेचा सेवक असतो. तो जनतेचा मालक नसतो, ही त्यांची भूमिका होती. ही त्यांची प्रगल्भ विचारधारा होती. २३ ऑक्टोबर १६६२ रोजी सर्जेराव जेधे यांना पाठवलेल्या पत्रात शिवाजीराजे म्हणतात, ''संकटसमयी रयतेला मदत करणे हे खरे पुण्य आहे. त्यांना वाऱ्यावर सोडणे हे पाप आहे.'' ५ सप्टेंबर १६७६ रोजी आपल्या अधिकाऱ्यांना पाठवलेल्या पत्रात ते म्हणतात, ''गावोगावी जाऊन ज्या शेतकऱ्यांना बैलजोडीची गरज आहे त्यांना बैलजोडी द्या. उदरनिर्वाहासाठी खंडी-दोन खंडी धान्य द्या. तिजोरीवर बोजा पडला तरी चालेल, वसुलीसाठी तगादा न लावता वसूल करा. वाढीदिडीने वसूल करू नका. मुद्दलच तेवढी घ्या.'' आपल्या राज्यात कोणीही उपाशी राहणार नाही याची काळजी महाराजांनी घेतली. त्यांनी शून्य टक्के व्याजदराने कर्ज दिले. श्रमकऱ्यांसाठी आपला खजिना रिता केला. गरिबातल्या गरीब व्यक्तीला आनंदाने जागता आले पाहिजे, अशी व्यवस्था शिवरायांनी निर्माण केली.

पर्यावरणाचे रक्षण करणे हे संवेदनशील मनोवृत्तीचे लक्षण आहे. शिवाजीराजांनी सांगितले होते, की आंबा, फणस ही लाकडे आरमारासाठी अत्यंत उपयुक्त आहेत; परंतु ती एक-दोन सालात निर्माण होत नाहीत. रयतेने त्यांना लेकराप्रमाणे जपलेले असते. ती तोडणे म्हणजे प्रजापीडन आहे. त्यामुळे ती तोडू नयेत. कामातून गेलेले झाड त्याचा शेतकऱ्यांना मोबदला देऊन विकत घ्यावे. बळजबरी करू नये. याप्रसंगी शिवाजीराजे म्हणतात, ''बलात्कार सर्वथा न करावा'' याचा अर्थ पर्यावरणावर अर्थात झाडांवर, पशू-पक्ष्यांवर, कोणत्याही व्यक्तीवर अत्याचार करू नये.

धारातीर्थी पडलेल्या तानाजी मालुसरेंच्या घरी जाऊन कुटुंबाचे सांत्वन केले व रायबाला पारगडाचे किल्लेदार केले. स्वराज्यासाठी बलिदान देणाऱ्या शिवाजी काशिदांच्या घरी जाऊन कुटुंबियांना आधार दिला. नेसरीच्या युद्धात धारातीर्थी पडलेल्या प्रतापराव गुजरांच्या घरी जाऊन त्यांच्या मुलीचे राजपुत्र राजाराम महाराजांबरोबर लग्न लावून दिले व दुःखी कुटुंबाला आधार दिला. आजारी कान्होजी जेधेंना औषधोपचार घेऊन विश्रांती घेण्याचा सल्ला दिला. शिवाजीराजे संवेदनशील, प्रेमळ आणि मानवतावादी होते. त्यांनी आपल्या राज्यात खासगी आणि सार्वजनिक जीवनात कधीही भेदभाव केला नाही. ते समतावादी होते. मानवी मूल्यांसाठी त्यांनी कधीही तडजोड केली नाही. त्यांचे राज्य केवळ सत्ता, संपत्ती निर्माण करणे यासाठी नव्हते तर त्याला एक वैचारिक आणि तात्त्विक अधिष्ठान होते. महान तत्त्ववेत्ता प्लेटो म्हणतो, की राज्यकर्ता हा तत्त्ववेत्ता असावा. तत्त्ववेत्ता राज्यकर्ता होऊ शकत नाही आणि राज्यकर्ता तत्त्ववेत्ता असू शकत नाही; परंतु शिवाजी महाराज हे मानवी मूल्ये जोपासणारे प्रगल्भ विचारांचे तत्त्ववेत्ता राजे होते.

■ लेखक इतिहासाचे अभ्यासक आहेत.

Upcoming Events

March 2024

Mon	Tue	Wed	Thu	Fri	Sat	Sun
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12 ***Yashwantrao Chavan Jayanti***	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23 ***Shaheed Din***	24
25	26	27	28	29	30	31

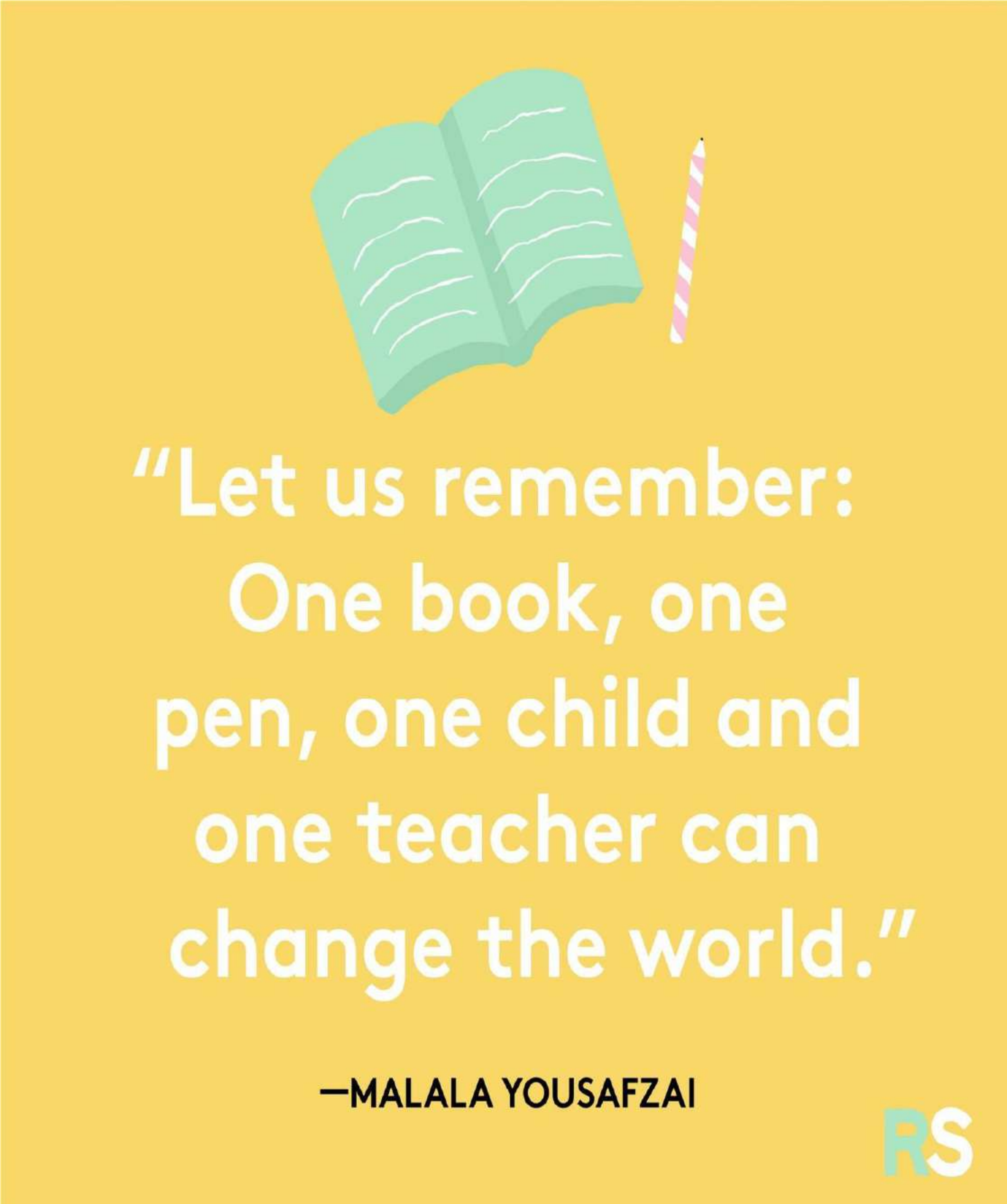

Other than the Photos of Modern College Pune-5 and Event Photos, Newspaper clipping images, all other images in this Bulletin Issue are downloaded from Google Images., Pinterest, Freepik.Com.